

ROCZNIK
POLSKIEJ AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI
ROK 2024

POLSKA AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI

ROCZNIK
POLSKIEJ AKADEMII
UMIEJĘTNOŚCI

ROK 2024

KRAKÓW 2025

Redaktor tomu
Szczepan BILIŃSKI

© Copyright by Polska Akademia Umiejętności
Kraków 2025

ISSN 1230-7033

POLSKA AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI
Ul. Sławkowska 17, 31-016 Kraków

Kancelaria
tel. 12 424-02-00
e-mail: office@pau.krakow.pl

Dystrybucja
tel. 12 424-02-12
e-mail: wydawnictwo@pau.krakow.pl

Księgowość
tel. 12 424-02-03

TREŚĆ

Struktura Polskiej Akademii Umiejętności (stan w dniu 31 grudnia 2024)

Rada	11
Członkowie	13
Krajowi	13
Wydział I Filologiczny	13
Czynni	13
Korespondenci	14
Wydział II Historyczno-Filozoficzny	15
Czynni	15
Korespondenci	16
Wydział III Nauk Ścisłych i Technicznych	17
Czynni	17
Korespondenci	19
Wydział IV Przyrodniczy	20
Czynni	20
Korespondenci	21
Wydział V Lekarski	22
Czynni	22
Korespondenci	23
Wydział VI Twórczości Artystycznej	24
Czynni	24
Zagraniczni	25
Wydział I Filologiczny	25
Wydział II Historyczno-Filozoficzny	26
Wydział III Nauk Ścisłych i Technicznych	27
Wydział IV Przyrodniczy	28
Wydział V Lekarski	29
Wydział VI Twórczości Artystycznej	30

Komisje Naukowe PAU	31
Komisje wydziałowe	31
Wydział I Filologiczny.	31
Komisja Filologii Klasycznej PAU	31
Komisja Neofilologiczna PAU	31
Komisja Kultury Słowian PAU	31
Komisja Historii Sztuki PAU	31
Komisja Etyki Komunikacji PAU	32
Wydział II Historyczno-Filozoficzny	32
Komisja Środkowoeuropejska PAU	32
Komisja Wschodnioeuropejska PAU	32
Komisja Prawnicza PAU	32
Komisja Historii i Kultury Żydów PAU	32
Komisja Prehistorii Karpat PAU	33
Komisja Nauk Ekonomicznych PAU	33
Komisja Etnograficzna PAU	33
Komisja Historii Wojen i Wojskowości PAU	33
Komisja Archeologii Krajów Śródziemnomorskich PAU	33
Komisja Medioznawcza PAU	34
Komisja Biograficzna PAU	34
Wydział III Nauk Ścisłych i Technicznych	34
Komisja Astrofizyki PAU	34
Komisja Nauk Technicznych PAU	34
Komisja Układów Złożonych PAU	34
Wydział IV Przyrodniczy	35
Komisja Geoinformatyki PAU	35
Komisja Paleogeografii Czwartorzędu PAU	35
Komisja Biologii Rozwoju PAU	35
Komisja Nauk Rolniczych, Leśnych i Weterynaryjnych PAU	35
Komisja Geograficzna PAU	35
Komisje międzywydziałowe	36
Komisja Historii Nauki PAU	36
Komisja Spraw Europejskich PAU	36
Komisja Zagrożeń Cywilizacyjnych PAU	36
Komisja Filozofii Nauk PAU	36
Komisja PAU do Oceny Podręczników Szkolnych	36
Komisja PAU do Badań Diaspory Polskiej	37
Komisja Antropologiczna PAU	37
Komisja Ergonomii PAU	37
Komisja PAU Zarządzania Kulturą i Mediami	37

Komisje Stacji Naukowych PAU	37
Stacja Naukowa PAU w Katowicach	37
Komisja Historii Śląska PAU w Katowicach	37
Komisja Nauk Matematycznych PAU w Katowicach	38
Komisja Nauk Przyrodniczych PAU w Katowicach	38
Komisja Prawnicza PAU w Katowicach	38
Stacja Naukowa PAU w Gdańsku	38
Komisja Kaszubska PAU w Gdańsku	38
 Działalność	
Sprawozdanie sekretarza generalnego PAU za rok 2024	41
Protokół Komisji Rewizyjnej Polskiej Akademii Umiejętności	57
Protokół Walnego Zgromadzenia PAU w dniu 16 marca 2024 roku	62
Protokół Walnego Zgromadzenia PAU w dniu 15 czerwca 2024 roku	64
Protokół Uroczystego Posiedzenia Publicznego PAU w dniu 15 czerwca 2024 roku . .	66
Protokół Uroczystego Posiedzenia Naukowego PAU w dniu 16 listopada 2024 roku . .	69
Uchwała Walnego Zgromadzenia PAU o przyjęciu sprawozdania finansowego za rok 2023	71
Uchwała Walnego Zgromadzenia PAU o pokryciu straty za rok 2023	71
Uchwała Walnego Zgromadzenia PAU o ustanowieniu służebności przesyłu na rzecz Miejskiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej S.A. w Krakowie	71
Uchwała Walnego Zgromadzenia PAU o wniosku do Sejmu RP o ustanowienie dnia 4 czerwca Świętem Państwowym oraz dniem wolnym od pracy	72
Członkowie PAU wybrani 17 czerwca 2024 roku	73
Posiedzenia Wydziałów PAU w 2024 roku	92
Posiedzenia Komisji Naukowych PAU w 2024 roku	94
Posiedzenia Stacji Naukowych i Komisji PAU działających poza Krakowem w 2024 roku	134
Czasopisma i książki wydane w 2024 roku	137
Sprawozdanie z działalności Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie w 2024 roku . .	139
Sprawozdanie z działalności Fototeki Lanckorońskich PAU w 2024 roku	144
Wyciąg z protokołu posiedzenia Komisji Stypendialnej PAU do rozdziału stypendiów Fundacji Lanckorońskich i Fundacji z Brzezia Lanckorońskich na 2025 rok	146
 Wykłady	
Marek FIGLEROWICZ, <i>Spółeczeństwo państwa Piastów – historia odczytana z DNA</i> .	153
Waldemar ŁAZUGA, <i>Wincenty Witos – trybun ludowy czy Makiawel?</i>	158
Krzysztof POMIAN, <i>Nowa mapa wierzeń zbiorowych</i>	164
 Zmarli	
Członkowie PAU zmarli w 2024 roku	169
Wydział I	171

Zagraniczni	171
Nullo Minissi 8 VIII 1921–27 I 2024, <i>Dariusz Rott</i>	171
Ryszard Löw 1 II 1931–6 VII 2024, <i>Jarosław Ławski</i>	175
Wydział II	182
Zagraniczni	182
Rudolf Welser 1 IX 1939–5 V 2024, <i>Andrzej Mączyński</i>	182
Wydział III	185
Zagraniczni	185
Tadeusz Bronisław Massalski 26 VI 1926–2 XII 2022, <i>Błażej Skoczeń</i>	185
Wydział IV	187
Krajowi	187
Zbigniew Maciej Gliwicz 21 II 1939–2 VI 2024, <i>Joanna Pijanowska, Piotr Dawidowicz</i>	187
Stefan Witold Alexandrowicz 29 IV 1930–8 VIII 2024, <i>Marek Krąpiec</i>	191
Tadeusz Chrobak 9 III 1941–13 XII 2024, <i>Krzystian Kozioł, Piotr Banasik, Jacek Kudrys,</i> <i>Joanna Bac-Bronowicz</i>	196
Wydział V	201
Zagraniczni	201
Avrion Mitchison 5 V 1928–28 XII 2022, <i>Marek Sanak</i>	201
Alfredo Salerno 8 XII 1937–17 III 2023, <i>Kalina Kawecka-Jaszcz</i>	204
Tadeusz Maliński 1 III 1946–13 IX 2023, <i>Marek Sanak</i>	206
Arne Schousboe 9 VI 1944–27 II 2024, <i>Jan Albrecht</i>	209
Wydział VI	212
Zagraniczni	212
Arata Isozaki 23 VII 1931–28 XII 2022, <i>Krzysztof Ingarden</i>	212
Alfabetyczny spis członków PAU	215

STRUKTURA
POLSKIEJ AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI
(według stanu w dniu 31 grudnia 2024)

RADA

Prezes – **prof. dr hab. Jan Ostrowski**
Wiceprezes – **prof. dr hab. Andrzej Mączyński**
Wiceprezes z Warszawy – **prof. dr hab. Marek Safjan**
Sekretarz generalny – **prof. dr hab. Szczepan Biliński**
Delegat Walnego Zgromadzenia – **prof. dr hab. Janusz Kruk**

Wydział I Filologiczny

Dyrektor – **prof. dr hab. Kazimierz Korus**
Wicedyrektor – **prof. dr hab. Roman Mazurkiewicz**
Sekretarz – **prof. dr hab. Maciej Włodarski**

Wydział II Historyczno-Filozoficzny

Dyrektor – **prof. dr hab. Janusz Kruk**
Wicedyrektor – **prof. dr hab. Andrzej Kastory**
Sekretarze – **prof. dr hab. Krzysztof Ożóg**
prof. dr hab. Jacek Purchla

Wydział III Nauk Ścisłych i Technicznych

Dyrektor – **prof. dr hab. Ewa Broclawik**
Wicedyrektor – **prof. dr hab. Maria Nowakowska**
Sekretarz – **prof. dr hab. Jakub Zakrzewski**

Wydział IV Przyrodniczy

Dyrektor – **prof. dr hab. Elżbieta Pyza**
Wicedyrektor – **prof. dr hab. Marek A. Krapiec**
Sekretarze – **prof. dr hab. Barbara Płytycz**
prof. dr hab. Jerzy Starzyk

Wydział V Lekarski

Dyrektor – **prof. dr hab. Marek Sanak**

Wicedyrektor – **prof. dr hab. Ryszard Przewłocki**

Sekretarz – **prof. dr hab. Kalina Kawecka-Jaszcz**

Wydział VI Twórczości Artystycznej

Dyrektor – **prof. dr hab. Adam Myjak**

Wicedyrektor – **prof. dr hab. Konrad Kucza-Kuczyński**

Sekretarz – vacat

Delegat Rady do Współpracy Międzynarodowej

– **prof. dr hab. Paweł Valde-Nowak**

Komisja Rewizyjna – **prof. dr hab. Sylwester Czopek**

prof. dr hab. January Weiner

prof. dr hab. Karol Życzkowski

CZŁONKOWIE

Krajowi

WYDZIAŁ I FILOLOGICZNY

Czynni

Jerzy Axer – wybrany na członka korespondenta 21 czerwca 1997, na członka czynnego 22 czerwca 2013.

Wojciech Balus – wybrany na członka korespondenta 20 czerwca 2015, na członka czynnego 11 czerwca 2022.

Krystyna Bartol – wybrana na członka korespondenta 23 czerwca 2012, na członka czynnego 24 czerwca 2017.

Leszek Bednarczuk – wybrany na członka korespondenta 9 marca 1991, na członka czynnego 11 czerwca 2022.

Andrzej Bogusławski – wybrany na członka korespondenta 26 czerwca 1993, na członka czynnego 19 czerwca 2004.

Włodzimierz Bolecki – wybrany na członka korespondenta 23 czerwca 2012, na członka czynnego 11 czerwca 2022.

Andrzej Borowski – wybrany na członka korespondenta 18 czerwca 2005, na członka czynnego 18 czerwca 2011.

Jerzy Danielewicz – wybrany na członka korespondenta 14 czerwca 2003, na członka czynnego 19 czerwca 2010.

Maciej Grochowski – wybrany na członka korespondenta 24 czerwca 2006, na członka czynnego 14 czerwca 2014.

Kazimierz Korus – wybrany na członka korespondenta 20 czerwca 2015, na członka czynnego 19 czerwca 2021.

Maria Korytowska – wybrana na członka korespondenta 22 czerwca 2013, na członka czynnego 19 czerwca 2021.

Teresa Kostkiewiczowa – wybrana na członka korespondenta 17 czerwca 2000, na członka czynnego 23 czerwca 2007.

Roman Mazurkiewicz – wybrany na członka korespondenta 22 czerwca 2013, na członka czynnego 19 czerwca 2021.

- Jan Michalik** – wybrany na członka korespondenta 20 czerwca 1998, na członka czynnego 24 czerwca 2006.
- Sergiusz Michalski** – wybrany na członka korespondenta 22 czerwca 2002, na członka czynnego 11 czerwca 2022.
- Teresa Michalowska** – wybrana na członka korespondenta 19 czerwca 1999, na członka czynnego 24 czerwca 2006.
- Stanisław Mossakowski** – wybrany na członka korespondenta 18 czerwca 2005, na członka czynnego 18 czerwca 2011.
- Alina Nowicka-Jeżowa** – wybrana na członka korespondenta 24 czerwca 2006, na członka czynnego 22 czerwca 2013.
- Jan Ostrowski** – wybrany na członka korespondenta 19 czerwca 2010, na członka czynnego 20 czerwca 2015.
- Henryk Antoni Podbielski** – wybrany na członka korespondenta 19 czerwca 2004, na członka czynnego 16 czerwca 2018.
- Jadwiga Puzynina** – wybrana na członka korespondenta 26 czerwca 1993, na członka czynnego 19 czerwca 1999.
- Stefan Sawicki** – wybrany na członka korespondenta 26 czerwca 1993, na członka czynnego 19 czerwca 1999.
- Stanisław Stabryła** – wybrany na członka korespondenta 9 marca 1991, na członka czynnego 23 czerwca 2007.
- Lucjan Suchanek** – wybrany na członka korespondenta 20 czerwca 1998, na członka czynnego 23 czerwca 2007.
- Zuzanna Topolińska** – wybrana na członka czynnego 9 marca 1991.
- Maciej Włodarski** – wybrany na członka korespondenta 24 czerwca 2017, na członka czynnego 15 czerwca 2024.

Korespondenci

- Edward Balcerzan** – wybrany 17 czerwca 2000.
- Elwira Buszewicz** – wybrana 15 czerwca 2024.
- Piotr Chlebowski** – wybrany 17 czerwca 2023.
- Magdalena Danielewicz** – wybrana 24 czerwca 2017.
- Bogusław Dopart** – wybrany 19 czerwca 2020.
- Marcin Fabiański** – wybrany 15 czerwca 2019.
- Albert Juliusz Gorzkowski** – wybrany 16 czerwca 2018.
- Janusz S. Gruchala** – wybrany 19 czerwca 2020.
- Mirosława Hanusiewicz-Lavallee** – wybrana 20 czerwca 2015.
- Stefan Kiedroń** – wybrany 16 czerwca 2018.
- Hanna Kowalska-Stus** – wybrana 24 czerwca 2017.
- Stanisław Koziara** – wybrany 17 czerwca 2023.

Anna Legeżyńska – wybrana 11 czerwca 2022.
Jarosław Mariusz Ławski – wybrany 24 czerwca 2017.
Maria Maślanka-Soro – wybrana 16 czerwca 2016.
Tomasz Mika – wybrany 19 czerwca 2021.
Aleksandr Naumow – wybrany 15 czerwca 2024.
Ryszard Nycz – wybrany 19 czerwca 2004.
Tomasz Polański – wybrany 19 czerwca 2021.
Jacek Popiel – wybrany 15 czerwca 2019.
Maria Poprzeczka – wybrana 17 czerwca 2000.
Piotr Salwa – wybrany 24 czerwca 2006.
Tadeusz Sławek – wybrany 18 czerwca 2016.
Marek Stachowski – wybrany 20 czerwca 2015.
Marian Stala – wybrany 22 czerwca 2013.
Ryszard Tokarski – wybrany 18 czerwca 2016.
Wiesław Wydra – wybrany 18 czerwca 2016.
Marta Wyka – wybrana 19 czerwca 2010.
Roman Maria Zawadzki – wybrany 20 czerwca 2009.
Antoni Ziemia – wybrany 20 czerwca 2015.

WYDZIAŁ II HISTORYCZNO-FILOZOFICZNY

Czynni

Krzysztof Baczkowski – wybrany na członka korespondenta 20 czerwca 1998, na członka czynnego 20 czerwca 2009.
Sylwester Czopek – wybrany na członka korespondenta 20 czerwca 2015, na członka czynnego 19 czerwca 2021.
Juliusz Domański – wybrany na członka korespondenta 22 czerwca 1996, na członka czynnego 14 czerwca 2003.
Michał Heller – wybrany na członka korespondenta 24 czerwca 2006, na członka czynnego 20 czerwca 2015.
Wojciech Iwańczak – wybrany na członka korespondenta 20 czerwca 2015, na członka czynnego 17 czerwca 2023.
Andrzej Kastory – wybrany na członka korespondenta 19 czerwca 2010, na członka czynnego 16 czerwca 2018.
Janusz Krzysztof Kozłowski – wybrany na członka czynnego 9 marca 1991.
Janusz Kruk – wybrany na członka korespondenta 19 czerwca 2010, na członka czynnego 16 czerwca 2018.
Ewa Łętowska – wybrana na członka korespondenta 21 czerwca 1997, na członka czynnego 15 czerwca 2019.

- Janusz Mallek** – wybrany na członka korespondenta 22 czerwca 1996, na członka czynnego 20 czerwca 2009.
- Andrzej Mania** – wybrany 18 czerwca 2016, na członka czynnego 11 czerwca 2022.
- Andrzej Mączyński** – wybrany na członka korespondenta 22 czerwca 1996, na członka czynnego 18 czerwca 2011.
- Krzysztof Ożóg** – wybrany na członka korespondenta 18 czerwca 2016, na członka czynnego 19 czerwca 2020.
- Aleksander Posern-Zieliński** – wybrany na członka korespondenta 19 czerwca 2010, na członka czynnego 17 czerwca 2023.
- Jacek Purchla** – wybrany na członka korespondenta 18 czerwca 2011, na członka czynnego 15 czerwca 2019.
- Marek H. Safjan** – wybrany na członka korespondenta 23 czerwca 2001, na członka czynnego 19 czerwca 2021.
- Władysław Stróżewski** – wybrany na członka czynnego 9 marca 1991.
- Jerzy Strzelczyk** – wybrany na członka korespondenta 24 czerwca 1995, na członka czynnego 23 czerwca 2007.
- Stanisław Suchodolski** – wybrany na członka korespondenta 18 czerwca 2005, na członka czynnego 18 czerwca 2011.
- Piotr Sztompka** – wybrany na członka korespondenta 9 marca 1991, na członka czynnego 13 czerwca 1992.
- Stanisław Waltoś** – wybrany na członka korespondenta 22 czerwca 1996, na członka czynnego 21 czerwca 2008.
- Jan Woleński** – wybrany na członka korespondenta 23 czerwca 2001, na członka czynnego 23 czerwca 2012.
- Zenon Woźniak** – wybrany na członka korespondenta 21 czerwca 1997, na członka czynnego 20 czerwca 2009.
- Jerzy Zajadlo** – wybrany na członka korespondenta 20 czerwca 2015, na członka czynnego 15 czerwca 2024.
- Andrzej Zoll** – wybrany na członka korespondenta 26 czerwca 1993, na członka czynnego 22 czerwca 1996.

Korespondenci

- Leszek Balcerowicz** – wybrany 24 czerwca 2006.
- Jan Barcz** – wybrany 11 czerwca 2022.
- Stanisław Biernat** – wybrany 11 czerwca 2022.
- Józef Borzyszkowski** – wybrany 22 czerwca 2013.
- Andrzej Bronk** – wybrany 20 czerwca 2009.
- Bogdan Dembiński** – wybrany 11 czerwca 2022.

Andrzej Friszke – wybrany 19 czerwca 2020.
Janina Gajda-Krynicka – wybrana 22 czerwca 2013.
Antoni Gąsiorowski – wybrany 20 czerwca 2009.
Bolesław Ginter – wybrany 11 czerwca 2022.
Jerzy Hausner – wybrany 15 czerwca 2019.
Agnieszka Kijewska – wybrana 18 czerwca 2016.
Marcin Kula – wybrany 15 czerwca 2019.
Joanna Maria Kurczewska – wybrana 18 czerwca 2011.
Roman Kuźnar – wybrany 15 czerwca 2024.
Waldemar Łazuga – wybrany 11 czerwca 2022.
Piotr Łossowski – wybrany 9 marca 1991.
Ryszard Markiewicz – wybrany 15 czerwca 2024.
Lech Jacek Mróz – wybrany 14 czerwca 2014.
Roman Murawski – wybrany 11 czerwca 2022.
Jerzy Nalepa – wybrany 22 czerwca 1996.
Cezary Obracht-Prondzyński – wybrany 19 czerwca 2020.
Maksymilian Pazdan – wybrany 23 czerwca 2001.
Jerzy Rajski – wybrany 13 czerwca 1992.
Marian Rębkowski – wybrany 11 czerwca 2022.
Stanisław Soltysiński – wybrany 9 marca 1991.
Andrzej Szostek – wybrany 19 czerwca 2021.
Karol Tarnowski – wybrany 18 czerwca 2011.
Michał Tymowski – wybrany 18 czerwca 2011.
Wacław Uruszcak – wybrany 23 czerwca 2012.
Paweł Valde-Nowak – wybrany 11 czerwca 2022.
Jan Widacki – wybrany 15 czerwca 2024.
Anna Wolff-Powęska – wybrana 17 czerwca 2023.
Ryszard Wójcicki – wybrany 20 czerwca 1998.
Marek Ziółkowski – wybrany 19 czerwca 2010.

WYDZIAŁ III NAUK ŚCISŁYCH I TECHNICZNYCH

Czynni

Andrzej Białas – wybrany na członka czynnego 16 listopada 1989.
Iwo Białynicki-Birula – wybrany na członka korespondenta 26 czerwca 1993, na członka czynnego 15 czerwca 2019.
Ewa Broclawik – wybrana na członka korespondenta 19 czerwca 2010, na członka czynnego 16 czerwca 2018.

- Tomasz Dietl** – wybrany na członka korespondenta 20 czerwca 2009, na członka czynnego 15 czerwca 2024.
- Tomasz Dohnalik** – wybrany na członka korespondenta 21 czerwca 1997, na członka czynnego 11 czerwca 2022.
- Andrzej Fuliński** – wybrany na członka korespondenta 21 czerwca 1997, na członka czynnego 24 czerwca 2006.
- Jerzy Kaczorowski** – wybrany na członka korespondenta 15 czerwca 2019, na członka czynnego 17 czerwca 2023.
- Zygmunt Kolenda** – wybrany na członka korespondenta 22 czerwca 1996, na członka czynnego 15 czerwca 2019.
- Stanisław Kwapien** – wybrany na członka korespondenta 20 czerwca 2015, na członka czynnego 15 czerwca 2019.
- Janusz Stanisław Lipkowski** – wybrany na członka korespondenta 23 czerwca 2012, na członka czynnego 19 czerwca 2021.
- Bogdan Marciniak** – wybrany na członka korespondenta 18 czerwca 2016, na członka czynnego 15 czerwca 2019.
- Mieczysław Mąkosza** – wybrany na członka korespondenta 21 czerwca 1997, na członka czynnego 14 czerwca 2014.
- Zenon Mróz** – wybrany na członka korespondenta 18 czerwca 2005, na członka czynnego 18 czerwca 2016.
- Maria Nowakowska** – wybrana na członka korespondenta 24 czerwca 2017, na członka czynnego 25 czerwca 2024.
- Stanisław Penczek** – wybrany na członka korespondenta 23 czerwca 2012, na członka czynnego 24 czerwca 2017.
- Wiesław Antoni Pleśniak** – wybrany na członka korespondenta 22 czerwca 1996, na członka czynnego 24 czerwca 2017.
- Stefan Pokorski** – wybrany na członka korespondenta 23 czerwca 2001, na członka czynnego 23 czerwca 2012.
- Krzysztof Redlich** – wybrany na członka korespondenta 23 czerwca 2007, na członka czynnego 15 czerwca 2019.
- Błażej Skoczeń** – wybrany na członka korespondenta 19 czerwca 2020, na członka czynnego 15 czerwca 2024.
- Andrzej Staruszkiewicz** – wybrany na członka czynnego 9 marca 1991.
- Andrzej Trautman** – wybrany na członka korespondenta 17 czerwca 2000, na członka czynnego 24 czerwca 2017.
- Michał Marian Turała** – wybrany na członka korespondenta 22 czerwca 2002, na członka czynnego 18 czerwca 2011.
- Andrzej Kajetan Wróblewski** – wybrany na członka korespondenta 20 czerwca 1998, na członka czynnego 19 czerwca 2004.
- Agnieszka Zalewska** – wybrana na członka korespondenta 22 czerwca 2013, na członka czynnego 24 czerwca 2017.

Kacper Zalewski – wybrany na członka czynnego 16 listopada 1989.
Marek Zralek – wybrany na członka korespondenta 19 czerwca 1999,
na członka czynnego 22 czerwca 2013.

Korespondenci

Zbigniew Adamczyk – wybrany 24 czerwca 2006.
Romuald Będziński – wybrany 18 czerwca 2016.
Jakub Bodziony – wybrany 9 marca 1991.
Marcin Drag – wybrany 11 czerwca 2022.
Wojciech Dziembowski – wybrany 21 czerwca 1997.
Ryszard Horodecki – wybrany 19 czerwca 2021.
Andrzej Jajszczyk – wybrany 19 czerwca 2020.
Janusz Jurczak – wybrany 18 czerwca 2016.
Sławomir Kołodziej – wybrany 16 czerwca 2018.
Andrzej Korbel – wybrany 22 czerwca 2002.
Henryk Kozłowski – wybrany 16 czerwca 2018.
Wojciech Kucharz – wybrany 11 czerwca 2022.
Maciej Lewenstein – wybrany 19 czerwca 2021.
Jerzy Łuczka – wybrany 18 czerwca 2016.
Marian Mikołajczyk – wybrany 15 czerwca 2019.
Ludomir Newelski – wybrany 15 czerwca 2024.
Maciej A. Nowak – wybrany 17 czerwca 2023.
Wiesław Pawłucki – wybrany 19 czerwca 2004.
Marek Pfützner – wybrany 16 czerwca 2018.
Michał Praszalowicz – wybrany 19 czerwca 2020.
Marek Samoć – wybrany 19 czerwca 2020.
Jakub Siemek – wybrany 24 czerwca 1995.
Józef Smak – wybrany 25 czerwca 1994.
Gwidon Szefer – wybrany 9 marca 1991.
Ryszard Tadeusiewicz – wybrany 20 czerwca 1998.
Barbara Maria Trzebicka – wybrana 15 czerwca 2024.
Andrzej Tylikowski – wybrany 22 czerwca 2013.
Andrzej Udalski – wybrany 19 czerwca 2004.
Andrzej Witkowski – wybrany 20 czerwca 1998.
Maciej Wojtkowski – wybrany 18 czerwca 2016.
Jakub Zakrzewski – wybrany 16 czerwca 2018.
Karol Życzkowski – wybrany 19 czerwca 2020.

WYDZIAŁ IV PRZYRODNICZY

Czynni

- Stefan Witold Alexandrowicz** – wybrany na członka korespondenta 13 czerwca 1992, na członka czynnego 22 czerwca 1996. Zmarł 8 sierpnia 2024.
- Grzegorz Bartosz** – wybrany na członka korespondenta 20 czerwca 2009, na członka czynnego 15 czerwca 2024.
- Barbara Bilińska** – wybrana na członka korespondenta 19 czerwca 2004, na członka czynnego 19 czerwca 2020.
- Szczepan Biliński** – wybrany na członka korespondenta 13 czerwca 1992, na członka czynnego 21 czerwca 2008.
- Jerzy Fedorowski** – wybrany na członka korespondenta 22 czerwca 1996, na członka czynnego 14 czerwca 2003.
- Krystyna Grodzińska** – wybrana na członka korespondenta 22 czerwca 1996, na członka czynnego 18 czerwca 2005.
- Wincenty Kilarski** – wybrany na członka czynnego 16 listopada 1989.
- Włodzimierz Korohoda** – wybrany na członka korespondenta 9 marca 1991, na członka czynnego 24 czerwca 1995.
- Malgorzata Kossut** – wybrana na członka korespondenta 23 czerwca 2001, na członka czynnego 15 czerwca 2024.
- Andrzej Kostrzewski** – wybrany na członka korespondenta 14 czerwca 2003, na członka czynnego 19 czerwca 2021.
- Adam Kotarba** – wybrany na członka korespondenta 24 czerwca 1995, na członka czynnego 19 czerwca 1999.
- Jan Kozłowski** – wybrany na członka korespondenta 20 czerwca 1998, na członka czynnego 18 czerwca 2016.
- Marek Antoni Krapiec** – wybrany na członka korespondenta 23 czerwca 2012, na członka czynnego 15 czerwca 2024.
- Maria Grażyna Lanczont** – wybrana na członka korespondenta 20 czerwca 2009, na członka czynnego 15 czerwca 2024.
- Teresa Madeyska** – wybrana na członka korespondenta 19 czerwca 2004, na członka czynnego 19 czerwca 2021.
- Anna Medwecka-Kornaś** – wybrana na członka czynnego 14 czerwca 2003.
- Elżbieta Morycowa** – wybrana na członka korespondenta 22 czerwca 1996, na członka czynnego 24 czerwca 2017.
- Tadeusz Niedźwiedź** – wybrany na członka korespondenta 23 czerwca 2001, na członka czynnego 21 czerwca 2008.
- Barbara Płytycz** – wybrana na członka korespondenta 19 czerwca 1999, na członka czynnego 15 czerwca 2019.

- Elżbieta Pyza** – wybrana na członka korespondenta 20 czerwca 2009, na członka czynnego 16 czerwca 2018.
- Józef Razowski** – wybrany na członka korespondenta 9 marca 1991, na członka czynnego 16 czerwca 2018.
- Jerzy R. Starzyk** – wybrany na członka korespondenta 20 czerwca 2009, na członka czynnego 19 czerwca 2021.
- Kazimierz Strzałka** – wybrany na członka korespondenta 24 czerwca 2006, na członka czynnego 11 czerwca 2022.
- Jacek M. Szymura** – wybrany na członka korespondenta 19 czerwca 2004, na członka czynnego 17 czerwca 2023.
- Marian Tischner** – wybrany na członka korespondenta 9 marca 1991, na członka czynnego 21 czerwca 1997.
- Alfred Uchman** – wybrany na członka korespondenta 18 czerwca 2011, na członka czynnego 17 czerwca 2023.
- January Weiner** – wybrany na członka korespondenta 24 czerwca 1995, na członka czynnego 14 czerwca 2003.

Korespondenci

- Jadwiga Bryła** – wybrana 26 czerwca 1993.
- Maria A. Ciemerych-Litwinienko** – wybrana 11 czerwca 2022.
- Tadeusz Chrobak** – wybrany 18 czerwca 2016. Zmarł 13 grudnia 2024.
- Marek Figlerowicz** – wybrany 17 czerwca 2023.
- Wojciech Francisz** – wybrany 26 czerwca 1993.
- Zbigniew Maciej Gliwicz** – wybrany 22 czerwca 1996. Zmarł 2 czerwca 2024.
- Anna Grabowska** – wybrana 18 czerwca 2016.
- Wiesław I. Gruszecki** – wybrany 17 czerwca 2023.
- Grażyna Jasieńska** – wybrana 15 czerwca 2024.
- Alicja Józkowicz** – wybrana 19 czerwca 2021.
- Krystyna Koziec** – wybrana 15 czerwca 2024.
- Kazimierz Krzemień** – wybrany 19 czerwca 2021.
- Barbara Kwiecińska** – wybrana 20 czerwca 2009.
- Andrzej B. Legocki** – wybrany 22 czerwca 1996.
- Leszek Marks** – wybrany 11 czerwca 2022.
- Jacek Matyszkiewicz** – wybrany 14 czerwca 2014.
- Piotr Migoń** – wybrany 22 czerwca 2013.
- Adam Nadachowski** – wybrany 19 czerwca 2021.
- Maciej Jan Nałęcz** – wybrany 19 czerwca 1999.

Tadeusz M. Peryt – wybrany 15 czerwca 2019.
Ewa Wanda Roniewicz – wybrana 20 czerwca 2015.
Tadeusz Sarna – wybrany 23 czerwca 2012.
Stefan Skiba – wybrany 15 czerwca 2019.
Adam Szewczyk – wybrany 11 czerwca 2022.
Krzysztof Turlejski – wybrany 24 czerwca 2017.
Katarzyna Turnau – wybrana 11 czerwca 2022.
Zbigniew Ustrnul – wybrany 15 czerwca 2024.
Krystyna Wasylińska – wybrana 13 czerwca 1992.
Grzegorz Węgrzyn – wybrany 20 czerwca 2015.
Michał Woyciechowski – wybrany 24 czerwca 2017.
Maciej Żylicz – wybrany 23 czerwca 2001.

WYDZIAŁ V LEKARSKI

Czynni

Jan Albrecht – wybrany na członka korespondenta 17 czerwca 2000, na członka czynnego 20 czerwca 2009.
Tomasz Brzozowski – wybrany na członka korespondenta 21 czerwca 2008, na członka czynnego 22 czerwca 2013.
Anna Członkowska – wybrana na członka korespondenta 19 czerwca 1999, na członka czynnego 20 czerwca 2009.
Józef Dulak – wybrany na członka korespondenta 18 czerwca 2011, na członka czynnego 11 czerwca 2022.
Andrzej Górski – wybrany na członka korespondenta 14 czerwca 2003, na członka czynnego 20 czerwca 2009.
Jan Górski – wybrany na członka korespondenta 14 czerwca 2003, na członka czynnego 18 czerwca 2011.
Włodzimierz Januszewicz – wybrany na członka czynnego 3 maja 1990.
Jacek Jassem – wybrany na członka korespondenta 22 czerwca 2013, na członka czynnego 17 czerwca 2023.
Kalina Kawecka-Jaszcz – wybrana na członka korespondenta 23 czerwca 2012, na członka czynnego 11 czerwca 2022.
Jerzy Kawiak – wybrany na członka korespondenta 22 czerwca 1996, na członka czynnego 24 czerwca 2006.
Paweł Kisielow – wybrany na członka korespondenta 13 czerwca 1992, na członka czynnego 18 czerwca 2005.

- Marek Krawczyk** – wybrany na członka korespondenta 14 czerwca 2014, na członka czynnego 15 czerwca 2024.
- Janusz Limon** – wybrany na członka korespondenta 18 czerwca 2005, na członka czynnego 19 czerwca 2010.
- Stanisław Moskalewski** – wybrany na członka korespondenta 14 czerwca 2003, na członka czynnego 20 czerwca 2015.
- Wiesław W. Pawlik** – wybrany na członka korespondenta 22 czerwca 1996, na członka czynnego 17 czerwca 2000.
- Andrzej Pile** – wybrany na członka korespondenta 18 czerwca 2005, na członka czynnego 19 czerwca 2020.
- Tadeusz Popieła** – wybrany na członka czynnego 22 czerwca 1996.
- Edmund Przegaliński** – wybrany na członka korespondenta 9 marca 1991, na członka czynnego 19 czerwca 1999.
- Ryszard Przewłocki** – wybrany na członka korespondenta 18 czerwca 2005, na członka czynnego 16 czerwca 2018.
- Czesław Radzikowski** – wybrany na członka korespondenta 22 czerwca 2002, na członka czynnego 22 czerwca 2013.
- Marek Sanak** – wybrany na członka korespondenta 21 czerwca 2008, na członka czynnego 19 czerwca 2020.
- Ewa Szczepańska-Sadowska** – wybrana na członka korespondenta 23 czerwca 2001, na członka czynnego 18 czerwca 2011.
- Michał Tendera** – wybrany na członka korespondenta 21 czerwca 2008, na członka czynnego 22 czerwca 2013.
- Tomasz Trojanowski** – wybrany na członka korespondenta 21 czerwca 2008, na członka czynnego 19 czerwca 2020.
- Andrzej Więcek** – wybrany na członka korespondenta 18 czerwca 2011, na członka czynnego 19 czerwca 2020.

Korespondenci

- Włodzimierz Buczek** – wybrany 18 czerwca 2011.
- Andrzej Budaj** – wybrany 24 czerwca 2017.
- Stanisław Czekalski** – wybrany 18 czerwca 2011.
- Stanisław Jerzy Czuczwar** – wybrany 23 czerwca 2012.
- Wenancjusz Domagała** – wybrany 20 czerwca 1998.
- Małgorzata Filip** – wybrana 15 czerwca 2019.
- Tomasz Kazimierz Grodzicki** – wybrany 16 czerwca 2018.
- Jerzy Holowiecki** – wybrany 20 czerwca 1998.
- Barbara Jarzab** – wybrana 23 czerwca 2007.
- Władysław Lasoń** – wybrany 19 czerwca 2020.

Jerzy W. Łazarewicz – wybrany 19 czerwca 2010.
Ludwik Kazimierz Malendowicz – wybrany 23 czerwca 2012.
Maciej Tadeusz Malecki – wybrany 24 czerwca 2017.
Lucyna Mastalerz – wybrana 24 czerwca 2017.
Katarzyna Mizia-Stec – wybrana 11 czerwca 2022.
Jacek Musiał – wybrany 22 czerwca 2013.
Michał Myśliwiec – wybrany 14 czerwca 2014.
Krzysztof Narkiewicz – wybrany 23 czerwca 2012.
Ewa Niżankowska-Mogilnicka – wybrana 24 czerwca 2006.
Barbara Elżbieta Przewłocka – wybrana 24 czerwca 2017.
Krzysztof Selmaj – wybrany 23 czerwca 2001.
Aleksander B. Skotnicki – wybrany 23 czerwca 2012.
Tomasz Szczepański – wybrany 19 czerwca 2020.
Tadeusz Stanisław Tolłoczko – wybrany 21 czerwca 2008.
Adam Torbicki – wybrany 16 czerwca 2018.
Piotr Trzonkowski – wybrany 15 czerwca 2019.
Anetta Undas – wybrana 18 czerwca 2016.
Kazimierz Wierchowski – wybrany 3 maja 1990.
Michał Witt – wybrany 19 czerwca 2021.
Wojciech Wojakowski – wybrany 19 czerwca 2021.
Edward Wylęgała – wybrany 17 czerwca 2023.

WYDZIAŁ VI TWÓRCZOŚCI ARTYSTYCZNEJ

Czynni

Stanisław Baj – wybrany 17 czerwca 2023.
Mirosław Balka – wybrany 15 czerwca 2024.
Tadeusz Boruta – wybrany 20 czerwca 2015.
Marek Budzyński – wybrany 11 czerwca 2022.
Agnieszka Duczmal-Jaroszewska – wybrana 15 czerwca 2024.
Marian Fikus – wybrany 18 czerwca 2011.
Agnieszka Holland – wybrana 11 czerwca 2022.
Krzysztof Ingarden – wybrany 20 czerwca 2015.
Jerzy Kalina – wybrany 19 czerwca 2020.
Łukasz Korolkiewicz – wybrany 15 czerwca 2024.
Ryszard Krynicki – wybrany 20 czerwca 2015.
Konrad Kucza-Kuczyński – wybrany 22 czerwca 2013.
Ewa Kuryłowicz – wybrana 15 czerwca 2024.

Ewa Lipska – wybrana 20 czerwca 2009.
Krystian Lupa – wybrany 24 czerwca 2017.
Lech Majewski – wybrany 24 czerwca 2017.
Krzysztof Meyer – wybrany 18 czerwca 2011.
Adam Myjak – wybrany 20 czerwca 2009.
Paweł Mykietyn – wybrany 15 czerwca 2024.
Wiesław Myśliwski – wybrany 19 czerwca 2020.
Wiesław Ochman – wybrany 19 czerwca 2010.
Ryszard Kazimierz Otręba – wybrany 22 czerwca 2002.
Andrzej Seweryn – wybrany 17 czerwca 2000.
Krzysztof Skórczewski – wybrany 22 czerwca 2013.
Jacek Sroka – wybrany 11 czerwca 2022.
Tadeusz Strugała – wybrany 17 czerwca 2023.
Paweł Szymański – wybrany 19 czerwca 2021.
Paweł Maria Taranczewski – wybrany 24 czerwca 2006.
Olga Tokarczuk – wybrana 19 czerwca 2020.
Krzysztof Zanussi – wybrany 25 czerwca 1994.
Kazimierz Gustaw Ziemia – wybrany 14 czerwca 2003.

Zagraniczni

WYDZIAŁ I FILOLOGICZNY

Xaverio Ballester – wybrany 22 czerwca 2013.
Alfred Bammesberger – wybrany 14 czerwca 2003.
Pietro Boitani – wybrany 9 marca 1991.
Giovanna Brogi Bercoff – wybrana 18 czerwca 2016.
Petar Ž. Bunjak – wybrany 24 czerwca 2017.
Alain van Cruyten – wybrany 19 czerwca 2004.
Maria Delaperrière – wybrana 18 czerwca 2005.
Hans Jürgen Diller – wybrany 22 czerwca 1996.
Rolf Fieguth – wybrany 22 czerwca 2002.
Bernhard Gajek – wybrany 19 czerwca 1999.
György Gömöri – wybrany 21 czerwca 2008.
Margreta Grigorova – wybrana 11 czerwca 2022.
Stephen Harrison – wybrany 18 czerwca 2016.
Thomas DaCosta Kaufmann – wybrany 19 czerwca 2021.
Maryla Laurent-Zielińska – wybrana 22 czerwca 2013.
Aleksander W. Lipatow – wybrany 18 czerwca 2005.

Ryszard Löw (Loew) – wybrany 23 czerwca 2007. Zmarł 6 lipca 2024.
Luigi Marinelli – wybrany 18 czerwca 2005.
Michał Masłowski – wybrany 19 czerwca 2010.
Alain Michel – wybrany 22 czerwca 1996.
Michael J. Mikoś – wybrany 15 czerwca 2024.
Nullo Minissi – wybrany 19 czerwca 1999. Zmarł 27 stycznia 2024.
Hugo Montgomery – wybrany 21 czerwca 1997.
Stefan Muthesius – wybrany 16 czerwca 2018.
Eugeniusz Nachlik – wybrany 15 czerwca 2024.
Sergiej Iwanowicz Nikolajew – wybrany 11 czerwca 2022.
Ivo Pospíšil – wybrany 19 czerwca 2021.
Rostysław Radyszewski – wybrany 23 czerwca 2012.
François Rosset – wybrany 19 czerwca 2010.
Joseph Rykwert – wybrany 20 czerwca 1998. Zmarł 18 października 2024.
Brigitte Schultze – wybrana 18 czerwca 2005.
Anne Markham Schulz – wybrana 14 czerwca 2014.
Victor Ieronim Stoichita – wybrany 16 czerwca 2018.
Swietłana Tolstojowa – wybrana 24 czerwca 2017.
Boris A. Uspienski – wybrany 18 czerwca 2011.
Stephanie Roberta West – wybrana 23 czerwca 2012.
Anna Wierzbicka – wybrana 19 czerwca 2004.

WYDZIAŁ II HISTORYCZNO-FILOZOFICZNY

Olivier Aurenche – wybrany 18 czerwca 2016.
Daniel Beauvois – wybrany 21 czerwca 1997.
Emil Brix – wybrany 18 czerwca 2011.
Alfredas Bumblauskas – wybrany 19 czerwca 2021.
Francesca Cantù – wybrana 22 czerwca 2013.
Ivan Čolović – wybrany 24 czerwca 2017.
Norman Davies – wybrany 26 czerwca 1993.
Robert I. Frost – wybrany 19 czerwca 2020.
Timothy Garton Ash – wybrany 15 czerwca 2019.
Tadeusz Gromada – wybrany 18 czerwca 2016.
Christopher Michael Hann – wybrany 19 czerwca 2020.
Wołodymyr Horbatenko – wybrany 11 czerwca 2022.
Jarosław Hrycak – wybrany 22 czerwca 2013.
Andreas Kappeler – wybrany 17 czerwca 2023.
István Kovács – wybrany 23 czerwca 2012.

Jolanta Kren Kostkiewicz – wybrana 19 czerwca 2020.
Paul Robert Magocsi – wybrany 17 czerwca 2023.
Eduard Mühle – wybrany 18 czerwca 2016.
Juraj Pavúk – wybrany 21 czerwca 1997.
Krzysztof Pomian – wybrany 21 czerwca 2008.
Raimo Pullat – wybrany 23 czerwca 2001.
Pál Raczký – wybrany 18 czerwca 2011.
Jan Rychlik – wybrany 11 czerwca 2022.
Miloš Řezník – wybrany 17 czerwca 2023.
Kazuhiko Sawada – wybrany 15 czerwca 2024.
Timothy Snyder – wybrany 15 czerwca 2019.
Robert Sokolowski – wybrany 24 czerwca 1995.
Andrzej Sulima-Kamiński – wybrany 21 czerwca 1997.
Olli Vehviläinen – wybrany 21 czerwca 1997.
Rudolf Welser – wybrany 22 czerwca 2013. Zmarł 5 maja 2024.
Thomas Wunsch – wybrany 19 czerwca 2020.

WYDZIAŁ III NAUK ŚCISŁYCH I TECHNICZNYCH

Halina Abramowicz – wybrana 14 czerwca 2014.
Ugo Amaldi – wybrany 24 czerwca 2017.
James Daniel Bjorken – wybrany 18 czerwca 2005.
Sava Bratoš – wybrany 19 czerwca 1999.
Peter Braun-Munzinger – wybrany 17 czerwca 2023.
Romuald Brazis – wybrany 24 czerwca 1995.
Andrzej Jerzy Buras – wybrany 18 czerwca 2011.
Wit Busza – wybrany 20 czerwca 1998.
Krzysztof Cios – wybrany 19 czerwca 2004.
Leszek Feliks Demkowicz – wybrany 22 czerwca 2013.
Artur Ekert – wybrany 11 czerwca 2022.
Kálmán Györy – wybrany 18 czerwca 2016.
Rolf-Dieter Heuer – wybrany 23 czerwca 2012.
Henryk Iwaniec – wybrany 24 czerwca 2006.
Andrzej Joachimiak – wybrany 23 czerwca 2012.
Marek Karliner – wybrany 24 czerwca 2017.
Christer Oscar Kiselman – wybrany 22 czerwca 2002.
Jacek Klinowski – wybrany 26 czerwca 1993.
Krystyna Maria Kuperberg – wybrana 15 czerwca 2024.
Jean-Marie Lehn – wybrany 11 czerwca 2022.

Giulio Maier – wybrany 21 czerwca 2008.
Herbert A. Mang – wybrany 19 czerwca 2004.
Tadeusz B. Massalski – wybrany 22 czerwca 1996. Zmarł 2 grudnia 2022.
Krzysztof Matyjaszewski – wybrany 24 czerwca 2017.
Janusz Nowotny – wybrany 20 czerwca 2009.
Walter Oelert – wybrany 19 czerwca 2004. Zmarł 25 listopada 2024.
Yuri Oganessian – wybrany 18 czerwca 2016.
Yukihiro Ozaki – wybrany 15 czerwca 2024.
Peter Pflug – wybrany 14 czerwca 2014.
Helmut Satz – wybrany 19 czerwca 2020.
Herwig Schopper – wybrany 20 czerwca 2015.
Paul Söding – wybrany 22 czerwca 2002.
Daniel Stroock – wybrany 19 czerwca 2004.
Tomasz Robert Taylor – wybrany 20 czerwca 2015.
Israel E. Wachs – wybrany 18 czerwca 2005.
Frank Wilczek – wybrany 23 czerwca 2007.
C. Pierre Zaleski – wybrany 24 czerwca 2006.
Jan Charles Zarnecki – wybrany 22 czerwca 2013.

WYDZIAŁ IV PRZYRODNICZY

Andrzej Bajer – wybrany 14 czerwca 2003.
Andrzej Bartke – wybrany 22 czerwca 1996.
Björn Berglund – wybrany 25 czerwca 1994.
Andrij Bogucki – wybrany 21 czerwca 2008.
Leszek K. Borysiewicz – wybrany 22 czerwca 1996.
Pavel Bosák – wybrany 23 czerwca 2007.
Louis Du Pasquier – wybrany 19 czerwca 2020.
Roberta Foresti – wybrana 15 czerwca 2024.
Richard Frackowiak – wybrany 19 czerwca 2020.
Peter Fritz – wybrany 21 czerwca 2008.
Klaus Hahlbrock – wybrany 16 czerwca 2018.
Michael A. Kaminski – wybrany 19 czerwca 2020.
Claudine Kieda – wybrana 18 czerwca 2011.
Małgorzata Kloc-Stepkowska – wybrana 16 czerwca 2018.
Wighart von Koenigswald – wybrany 26 czerwca 1993.
Roberto Motterlini – wybrany 15 czerwca 2024.
Gediminas Motuza – wybrany 22 czerwca 2002.
Dumitru T. Murariu – wybrany 14 czerwca 2014.
Krzysztof Palczewski – wybrany 20 czerwca 2015.

Charles Alexander Pasternak – wybrany 22 czerwca 2002.
Jan Aleksander Piotrowski – wybrany 15 czerwca 2024.
Jean Poesen – wybrany 15 czerwca 2024.
Nicholas John Severs – wybrany 22 czerwca 1996.
Piotr Siciński – wybrany 15 czerwca 2024.
Helmut Sies – wybrany 19 czerwca 2020.
Andrzej T. Słomiński – wybrany 19 czerwca 2020.
Rostyslav Stoika – wybrany 22 czerwca 2002.
Mario Suwalsky – wybrany 22 czerwca 2013.
Andreas Wetzel – wybrany 18 czerwca 2016.
Stanisław Wicherek – wybrany 11 czerwca 2022.
Magdalena Żernicka-Goetz – wybrana 18 czerwca 2016.

WYDZIAŁ V LEKARSKI

Anupam Agarwal – wybrana 17 czerwca 2023.
Philip W. Askenase – wybrany 13 czerwca 1992.
Krzysztof S. Bankiewicz – wybrany 19 czerwca 2020.
Benjamin Michael Chain – wybrany 17 czerwca 2000.
Vittorio Colizzi – wybrany 21 czerwca 1997.
Klaus Eichmann – wybrany 18 czerwca 2005.
Roberto Ferrari – wybrany 11 czerwca 2022.
Hans-Dieter Flad – wybrany 17 czerwca 2000.
Kjell Fuxe – wybrany 19 czerwca 2020.
Detlev Ganten – wybrany 9 marca 1991.
Willem Hendrik Gispen – wybrany 14 czerwca 2003.
Jolanta Gutkowska – wybrana 18 czerwca 2011.
Jacek Hawiger – wybrany 9 marca 1991.
Stephen Townley Holgate – wybrany 23 czerwca 2001.
Jerzy W. Kupiec-Weglinski – wybrany 18 czerwca 2016.
Salomon Z. Langer – wybrany 9 marca 1991.
Łukasz Lebioda – wybrany 24 czerwca 1995.
Janusz Lipski – wybrany 24 czerwca 2006.
Tadeusz Maliński – wybrany 23 czerwca 2012. Zmarł 13 września 2023.
N. Avrion Mitchison – wybrany 9 marca 1991. Zmarł 28 grudnia 2022.
Salvador Moncada – wybrany 25 czerwca 1994.
Krzysztof Mrózek – wybrany 11 czerwca 2022.
Marek Radomski – wybrany 16 czerwca 2018.
Janusz Rak – wybrany 19 czerwca 2021.

Naropantul Appaji Rao – wybrany 19 czerwca 1999.
Mariusz Z. Ratajczak – wybrany 21 czerwca 2008.
Alfredo Salerno – wybrany 21 czerwca 1997. Zmarł 17 marca 2023.
Tadeusz Samorajski – wybrany 25 czerwca 1994.
Arne Schousboe – wybrany 19 czerwca 2004. Zmarł 27 lutego 2024.
Maria Zofia Siemionow – wybrana 23 czerwca 2012.
Bronisław Slomiany – wybrany 9 marca 1991.
Akira Terano – wybrany 19 czerwca 1999.
Alexei Verkhratsky – wybrany 19 czerwca 2021.
David H. Vesole – wybrany 19 czerwca 2021.
Sylvester Vizi – wybrany 14 czerwca 2003.
Torkel Wadström – wybrany 20 czerwca 1998.
Zbigniew Wszolek – wybrany 16 czerwca 2018.
Seppo Ylä-Herttua – wybrany 15 czerwca 2024.
Christoph Zielinski – wybrany 19 czerwca 2021.

WYDZIAŁ VI TWÓRCZOŚCI ARTYSTYCZNEJ

Karol Berger – wybrany 24 czerwca 2017.
Arata Isozaki – wybrany 22 czerwca 1996. Zmarł 28 grudnia 2022.
Alina Kalczyńska-Scheiwiller – wybrana 18 czerwca 2011.
Adam Korpak – wybrany 23 czerwca 2012.
Volodymyr Odrekhivskiy – wybrany 11 czerwca 2022.
Tomas Venclova – wybrany 23 czerwca 2007.

KOMISJE NAUKOWE PAU

Komisje wydziałowe

WYDZIAŁ I FILOLOGICZNY

Komisja Filologii Klasycznej PAU

Przewodniczący:	prof. dr hab. Tomasz Polański
Zastępca przewodniczącego:	dr hab. Joanna Komorowska
Sekretarz:	dr Adrian Szopa

Komisja Neofilologiczna PAU

Przewodnicząca:	prof. dr hab. Maria Maślanka-Soro
Wiceprzewodniczący:	dr hab. Stanisław Jasionowicz
Sekretarz:	dr hab. Monika Coghen

Komisja Kultury Słowian PAU

Przewodnicząca:	prof. dr hab. Hanna Kowalska-Stus
Zastępcy przewodniczącej:	prof. dr hab. Bogusław Dopart
Sekretarz:	dr hab. Urszula Cierniak

Komisja Historii Sztuki PAU

Przewodniczący:	prof. dr hab. Marcin Fabiański
Zastępca przewodniczącego:	prof. dr hab. Marek Walczak
Sekretarz:	dr Wojciech Walanus

Komisja Etyki Komunikacji PAU

Przewodnicząca:	dr hab. Anna Cegiela
Zastępcy przewodniczącej:	dr hab. Marek Kochan dr Tomasz Żurawlew
Sekretarz:	dr hab. Agnieszka Walecka-Rynduch

WYDZIAŁ II HISTORYCZNO-FILOZOFICZNY

Komisja Środkowoeuropejska PAU

Przewodnicząca:	dr hab. Agnieszka Kastory
Zastępcy przewodniczącej:	prof. dr hab. Artur Patek dr hab. Mirella Korzeniewska-Wiszniewska
Sekretarz:	dr Rafał Woźnica

Komisja Wschodnioeuropejska PAU

Przewodniczący:	dr hab. Helena Duć-Fajfer
Zastępca przewodniczącego:	dr hab. Jan Burski
Sekretarze:	dr Adam Świątek

Komisja Prawnicza PAU

Przewodniczący:	prof. dr hab. Jerzy Pisuliński
Zastępca przewodniczącego:	prof. dr hab. Jan Widacki
Sekretarz:	prof. dr hab. Hanna Knysiak-Sudyka

Komisja Historii i Kultury Żydów PAU

Przewodniczący:	dr hab. Leszek Hońdo
Zastępcy przewodniczącego:	dr hab. Anna Jakimyszyn-Gadoch dr hab. Magdalena Ruta
Sekretarz:	dr Alicja Maślak-Maciejewska

Komisja Prehistorii Karpat PAU

Przewodniczący:	prof. dr hab. Paweł Valde-Nowak
Zastępcy przewodniczącego:	prof. dr hab. Renata Madyda-Legutko dr hab. Agnieszka Wacnik
Sekretarz:	dr Paweł Jarosz

Komisja Nauk Ekonomicznych PAU

Przewodniczący:	prof. dr hab. Józef Pociecha
Zastępcy przewodniczącego:	dr hab. Marek Dąbrowski prof. dr hab. Sławomir Śmiech
Sekretarz:	dr hab. Jerzy Marzec

Komisja Etnograficzna PAU

Przewodnicząca:	dr hab. Róża Godula-Węclawowicz
Zastępca przewodniczącej:	prof. dr hab. Janusz Barański
Sekretarz:	dr Renata Hołda

Komisja Historii Wojen i Wojskowości PAU

Przewodniczący:	dr hab. Marek Herma
Zastępca przewodniczącego:	dr hab. Piotr Nykiel
Sekretarz:	dr Paweł Krokosz

Komisja Archeologii Krajów Śródziemnomorskich PAU

Przewodnicząca:	prof. dr hab. Ewdoksia Papuci-Władyka
Zastępcy przewodniczącej:	prof. dr hab. Janusz Czebreszuk dr hab. Tomasz Scholl
Sekretarz:	dr Kamil Kopij

Komisja Medioznawcza PAU

Przewodniczący:	prof. dr hab. Maciej Kawka
Zastępca przewodniczącego:	dr Katarzyna Bąkowicz
Sekretarz:	dr Krzysztof Sala

Komisja Biograficzna PAU

Przewodnicząca:	dr hab. Elżbieta Orman
Zastępca przewodniczącej:	dr Agata Barzycka-Paździor
	prof. dr hab. Mariusz Wołos
Sekretarz:	dr hab. Krzysztof Kloc

WYDZIAŁ III NAUK ŚCISŁYCH I TECHNICZNYCH

Komisja Astrofizyki PAU

Przewodniczący:	prof. dr hab. Andrzej Staruszkiewicz
Zastępca przewodniczącego:	prof. dr hab. Lech Sokołowski
Sekretarz:	dr hab. Andrzej Odrzywołek

Komisja Nauk Technicznych PAU

Przewodniczący:	prof. dr hab. inż. Wojciech Mitkowski
Zastępca przewodniczącego:	prof. dr hab. inż. Jerzy Lis
	prof. dr hab. inż. Błażej Skoczeń
Sekretarz:	dr hab. inż. Paweł Skruch

Komisja Układów Złożonych PAU

Przewodniczący:	prof. dr hab. Maciej A. Nowak
Zastępca przewodniczącego:	prof. dr hab. Marcin Magdziarz
Sekretarz:	dr hab. Paweł F. Góra

WYDZIAŁ IV PRZYRODNICZY

Komisja Geoinformatyki PAU

Przewodniczący:	prof. dr hab. Jacek Kozak
Zastępcy przewodniczącego:	prof. dr hab. inż. Tomasz Szmuc prof. dr hab. inż. Piotr Wężyk
Sekretarz:	dr inż. Stanisław Szombara

Komisja Paleogeografii Czwartorzędu PAU

Przewodniczący:	prof. dr hab. Marek A. Krapiec
Zastępcy przewodniczącego:	prof. dr hab. Dorota Nalepka dr hab. Włodzimierz Margielewski
Sekretarz:	dr hab. Magdalena Moskal-del Hoyo

Komisja Biologii Rozwoju PAU

Przewodniczący:	prof. dr hab. Bartosz Płachno
Zastępca przewodniczącego:	prof. dr hab. Piotr Świątek
Sekretarz:	dr hab. Aneta Słomka

Komisja Nauk Rolniczych, Leśnych i Weterynaryjnych PAU

Przewodnicząca:	prof. dr hab. Krystyna Koziec
Zastępcy przewodniczącej:	prof. dr hab. Jan Szarek prof. dr hab. Józef Walczyk
Sekretarz:	prof. dr hab. Stanisław Brożek

Komisja Geograficzna PAU

Przewodniczący:	prof. dr hab. Kazimierz Krzemień
Zastępca przewodniczącego:	prof. dr hab. Adam Kotarba
Sekretarz:	prof. dr hab. Bolesław Domański
Zastępca sekretarza:	prof. dr hab. Zofia Rączkowska

Komisje międzywydziałowe

Komisja Historii Nauki PAU

Przewodniczący:	prof. dr hab. Michał Kokowski
Zastępca przewodniczącego:	dr hab. Stanisław Domoradzki
Sekretarz:	dr Krzysztof Duda

Komisja Spraw Europejskich PAU

Przewodniczący:	prof. dr hab. Roman Kuźniar
Sekretarz:	dr hab. Agnieszka Kastory

Komisja Zagrożeń Cywilizacyjnych PAU

Przewodniczący:	prof. dr hab. Michał Praszałowicz
Zastępcy przewodniczącego:	prof. dr hab. Joanna Kurczewska prof. dr hab. Janusz Szmyd
Sekretarze:	prof. dr hab. Stanisław Nagy prof. dr hab. Dariusz Wojakowski

Komisja Filozofii Nauk PAU

Przewodniczący:	dr hab. Paweł Polak
Zastępca przewodniczącego:	ks. dr hab. Wojciech Grygiel
Sekretarze:	dr Roman Krzanowski dr hab. Jacek Rodzeń

Komisja PAU do Oceny Podręczników Szkolnych

Przewodnicząca:	prof. dr hab. Barbara Płytycz
Zastępca przewodniczącej:	dr hab. Karol Sanojca
Sekretarz:	dr hab. Jerzy Szczepański

Komisja PAU do Badań Diaspory Polskiej

Przewodniczący:	prof. dr hab. Adam Stefan Walaszek
Zastępca przewodniczącego:	dr hab. Anna Mazurkiewicz
Sekretarz:	dr hab. Janusz Pezda

Komisja Antropologiczna PAU

Przewodniczący:	prof. dr hab. Krzysztof Szostek
Zastępca przewodniczącego:	dr hab. Henryk Głąb
Sekretarz:	dr hab. Marcin S. Przybyła

Komisja Ergonomii PAU

Przewodnicząca:	dr inż. Karolina Trzyniec
Zastępcy przewodniczącej:	dr hab. inż. Marcin Butlewski dr inż. arch. Anna Taczalska-Ryniak
Sekretarz:	dr hab. inż. Grzegorz Szewczyk

Komisja PAU Zarządzania Kulturą i Mediami

Przewodnicząca:	dr hab. Ewa Bogacz-Wojtanowska
Zastępca przewodniczącej:	dr Joanna Szulborska-Lukaszewicz
Sekretarz:	dr Anna Góral

Komisje Stacji Naukowych PAU

STACJA NAUKOWA PAU W KATOWICACH

Komisja Historii Śląska PAU w Katowicach

Przewodniczący:	dr Karol Makles
-----------------	-----------------

Komisja Nauk Matematycznych PAU w Katowicach

Przewodniczący: prof. dr hab. Aleksander Błaszczyk
Sekretarz: dr hab. Andrzej Kucharski

Komisja Nauk Przyrodniczych PAU w Katowicach

Przewodniczący: prof. dr hab. Wiktor Zipper
Sekretarz: prof. dr hab. Krzysztof Słosarek

Komisja Prawnicza PAU w Katowicach

Przewodnicząca: dr hab. Monika Jagielska

STACJA NAUKOWA PAU W GDAŃSKU

Komisja Kaszubska PAU w Gdańsku

Przewodniczący: prof. dr hab. Cezary Obracht-Prondzyński
Sekretarz: dr Tomasz Rembalski

DZIAŁALNOŚĆ

Sprawozdanie sekretarza generalnego PAU za rok 2024

Sprawozdanie z działalności PAU obejmuje rok kalendarzowy, tj. okres od 1 stycznia do 31 grudnia roku 2024 i zostało przygotowane na podstawie danych dostarczonych przez Kancelarię PAU, Wydziały PAU, Stacje Naukowe oraz Komisje i nie obejmuje spraw finansowych. Sprawozdanie z wykonania planu finansowego w roku sprawozdawczym było przedmiotem obrad Zarządu PAU oraz Komisji Rewizyjnej (por. Protokół Komisji Rewizyjnej PAU na s. 57–61). Zostało ono jednomyślnie zaakceptowane przez wymienione gremia. Uzyskało również pozytywną opinię biegłego rewidenta, przygotowaną przez kancelarię PROFIN.

Informacje ogólne

Aktualnie w skład korporacji Polskiej Akademii Umiejętności wchodzi 1 członek honorowy, 159 członków krajowych czynnych, 157 członków krajowych korespondentów oraz 172 członków zagranicznych. W roku 2024 wybory nowych członków Akademii odbyły się podczas Walnego Zgromadzenia w dniu 15 czerwca. Wyłoniły one 15 członków czynnych, 10 nowych członków korespondentów oraz 11 członków zagranicznych.

W roku sprawozdawczym Akademia poniosła dotkliwe straty. Na zawsze odeszli od nas:

Z Wydziału I

prof. Nullo Minissi – członek zagraniczny, zmarł 27.01.2024 r.
prof. Ryszard Löw – członek zagraniczny, zmarł 6.07.2024 r.
prof. Joseph Rykwert – członek zagraniczny, zmarł 18.10.2024 r.

Z Wydziału II

prof. Rudolf Welser – członek zagraniczny, zmarł 5.05.2024 r.

Z Wydziału III

prof. Tadeusz B. Massalski – członek zagraniczny, zmarł 2.12.2022 r.*
 prof. Walter Oelert – członek zagraniczny, zmarł 25.11.2024 r.

Z Wydziału IV

prof. Zbigniew Maciej Gliwicz – członek korespondent, zmarł 2.06.2024 r.
 prof. Stefan Witold Alexandrowicz – członek czynny, zmarł 8.08.2024 r.
 prof. Tadeusz Chrobak – członek korespondent, zmarł 13.12.2024 r.

Z Wydziału V

prof. N. Avrion Mitchison – członek zagraniczny, zmarł 28.12.2022 r.*
 prof. Alfredo Salerno – członek zagraniczny, zmarł 17.03.2023 r.*
 prof. Tadeusz Maliński – członek zagraniczny, zmarł 13.09.2023 r.*
 prof. Arne Schousboe – członek zagraniczny, zmarł 27.02.2024 r.

Z Wydziału VI

prof. Arata Isozaki – członek zagraniczny, zmarł 28.12.2022 r.*

Działalność Wydziałów, Komisji i Stacji

Liczbę członków poszczególnych Wydziałów oraz liczbę odbytych posiedzeń naukowych przedstawia tabela I.

Tabela I. Wydziały PAU

Wydział	Liczba członków czynnych	Liczba członków korespondentów	Liczba członków zagranicznych	Liczba posiedzeń naukowych
Wydział I Filologiczny	26	30	35	8
Wydział II Historyczno- -Filozoficzny	25	35	30	5
Wydział III Nauk Ścisłych i Technicznych	26	32	36	–
Wydział IV Przyrodniczy	26	29	31	9

* Wiadomość o śmierci dotarła do Kancelarii PAU z opóźnieniem.

Wydział V Lekarski	25	31	35	8
Wydział VI Twórczości Artystycznej	31	–	5	–
Członek honorowy	1			
Razem	159	157	172	30
Całkowita liczba członków (stan w dniu 31.12.2023)	489			

W roku sprawozdawczym w PAU działało 39 Komisji – 24 Komisje wydziałowe, 10 Komisji międzywydziałowych oraz 5 Komisji działających przy Stacji Naukowej w Katowicach (por. tabele II–VI). Tabele te przedstawiają liczbę odbytych posiedzeń i sesji naukowych.

Tabela II. Komisje Wydziału I Filologicznego PAU

Komisja	Posiedzenia naukowe	Sesje naukowe
Komisja Filologii Klasycznej PAU	9	–
Komisja Neofilologiczna PAU	8	–
Komisja Kultury Słowian PAU	8	1
Komisja Historii Sztuki PAU	9	–
Komisja Etyki Komunikacji PAU	3	–

Tabela III. Komisje Wydziału II Historyczno-Filozoficznego PAU

Komisja	Posiedzenia naukowe	Sesje naukowe
Komisja Środkowoeuropejska PAU	8	1
Komisja Wschodnioeuropejska PAU	4	–
Komisja Prawnicza PAU	4	–
Komisja Historii i Kultury Żydów PAU	6	1
Komisja Prehistorii Karpat PAU	4	–
Komisja Nauk Ekonomicznych PAU	6	–
Komisja Etnograficzna PAU	8	1
Komisja Historii Wojen i Wojskowości PAU	7	–

Tabela III cd.

Komisja	Posiedzenia naukowe	Sesje naukowe
Komisja Archeologii Krajów Śródziemnomorskich PAU	9	–
Komisja Medioznawcza PAU	7	1
Komisja Biograficzna PAU	8	–

Tabela IV. Komisje Wydziału III Nauk Ścisłych i Technicznych PAU

Komisja	Posiedzenia naukowe	Sesje naukowe
Komisja Astrofizyki PAU	28	–
Komisja Nauk Technicznych PAU	5	–
Komisja Układów Złożonych PAU	7	–

Tabela V. Komisje Wydziału IV Przyrodniczego PAU

Komisja	Posiedzenia naukowe	Sesje naukowe
Komisja Geoinformatyki PAU	5	–
Komisja Paleogeografii Czwartorzędu PAU	4	1
Komisja Biologii Rozwoju PAU	1	1
Komisja Nauk Rolniczych, Leśnych i Weterynaryjnych PAU	7	1
Komisja Geograficzna PAU	8	1

Tabela VI. Komisje międzywydziałowe PAU

Komisja	Posiedzenia naukowe	Sesje naukowe
Komisja Historii Nauki PAU	14	6
Komisja Spraw Europejskich PAU	–	1
Komisja Zagrożeń Cywilizacyjnych PAU	5	–
Komisja Filozofii Nauk PAU	4	3

Komisja PAU do Oceny Podręczników Szkolnych	7	1
Komisja PAU do Badań Diaspory Polskiej	4	–
Komisja Antropologiczna PAU	3	–
Komisja Ergonomii PAU	3	1
Komisja PAU Zarządzania Kulturą i Mediami	3	1
Polska Grupa CIHEC Commission Internationale d'Histoire Ecclésiastique Comparée	–	–

Pełne dane, ukazujące aktywność wszystkich Komisji PAU w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2024 roku, przedstawiono w dwóch rozdziałach „Rocznika PAU” za rok 2024, zatytułowanych *Komisje Naukowe PAU* (por. s. 31–38) oraz *Posiedzenia Komisji Naukowych PAU w 2024 roku* (por. s. 94–136). W rozdziałach tych zamieszczono aktualne informacje o władzach Komisji oraz spis przedstawionych referatów i wykładów. Opublikowane zostały również nadesłane streszczenia referatów i wykładów za-prezentowanych podczas posiedzeń.

Poza Wydziałami i Komisjami w strukturze Polskiej Akademii Umiejętności znajdują się też trzy Stacje Naukowe: Stacja Naukowa w Gdańsku, Stacja Naukowa w Katowicach oraz Stacja Naukowa w Poznaniu. Aktywność naukową Stacji przedstawia tabela VII.

Tabela VII. Stacje Naukowe PAU

Stacja Naukowa	Posiedzenia naukowe	Sesje naukowe
Stacja Naukowa PAU oraz Komisja Kaszubska w Gdańsku	4	–
Stacja Naukowa PAU w Katowicach:		
– Komisja Historii Śląska PAU	1	–
– Komisja Nauk Matematycznych PAU	–	–
– Komisja Nauk Przyrodniczych PAU	4	–
– Komisja Prawnicza PAU	1	1
– Wszechnica Naukowo-Kulturalna w Gliwicach	9	–
Stacja Naukowa PAU w Poznaniu	3	2

Konferencje, sesje i przedsięwzięcia cykliczne

W roku sprawozdawczym zorganizowano 36 sesji i konferencji naukowych; 10 z nich miało charakter międzynarodowy. Chronologiczny spis konferencji przedstawia poniższe zestawienie. Konferencje międzynarodowe oznaczono*

11.01.2024

Konferencja *O przeszłości i przyszłości. 10 lat Komisji Zarządzania Kulturą i Mediami PAU* **Organizatorzy:** Komisja Zarządzania Kulturą i Mediami PAU, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej

7.03.2024

Sesja naukowa *Dynamika procesów fluwialnych w korycie Wisły*
Organizator: Komisja Geograficzna PAU

15.03.2024

Symposium *Komórki macierzyste – badania podstawowe i aplikacyjne*
Organizator: Komisja Biologii Rozwoju PAU

12–13.04.2024* Wrocław

Konferencja *Philosophy in Technology – Different Perspectives*
Organizatorzy: Komisja Filozofii Nauk PAU, Politechnika Wrocławska, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie Katedra Historii i Filozofii Nauk

19–21.04.2024

XVII Studencka Konferencja Antropologiczna *Skąd przychodzimy? Kim jesteśmy? Dokąd zmierzamy? Przeszłość, teraźniejszość i przyszłość antropologii jako nauki interdyscyplinarnej*

Organizatorzy: Komisja Antropologiczna PAU, Polskie Towarzystwo Antropologiczne, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Akademia Wychowania Fizycznego

9–10.05.2024

26. Krakowska Konferencja Metodologiczna *Teologia ewolucyjna: narzędzia – problemy – hipotezy*

Organizatorzy: Komisja Filozofii Nauk PAU, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, Centrum Kopernika Badań Interdyscyplinarnych w Krakowie

16–18.05.2024

Festiwal Nauki i Sztuki w Krakowie
Partner: Polska Akademia Umiejętności

20–23.05.2024 Katowice

XXXV Konferencja Embriologiczna *Rosliny, zwierzęta, człowiek*
Organizatorzy: Komisja Biologii Rozwoju PAU, Uniwersytet Śląski

20–24.05.2024*

Konferencja *World of Gravettian Hunters*

Organizatorzy: Komisja Paleogeografii Czwartorzędu PAU, Instytut Systematyki i Ewolucji Zwierząt Polskiej Akademii Nauk

21.05.2024

Seminarium *Europa Środkowa w Unii Europejskiej, Unia Europejska w Europie Środkowej. Bilans dwudziestoletniej wspólnej obecności*

Organizator: Komisja Środkowoeuropejska PAU

21–23.05.2024 Wrocław

Kongres Historii Medycyny w setną rocznicę I Zjazdu Polskich Historyków Medycyny i Farmacji (1924–2024).

Organizatorzy: Komisja Historii Nauki PAU, Polskie Towarzystwo Historii Nauk Medycznych, Komisja Kształcenia Dolnośląskiej Rady Lekarskiej, Ośrodek Pamięci i Dokumentacji Historycznej Dolnośląskiej Izby Lekarskiej, Katedra i Zakład Historii i Filozofii Nauk Medycznych oraz Katedra Nauk Społecznych i Humanistycznych Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, Katedra Historii Medycyny Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Wydział Nauk o Zdrowiu Collegium Medicum w Bydgoszczy Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Studium Nauk Humanistycznych i Społecznych Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu, Instytut Filologii Germańskiej Uniwersytetu Wrocławskiego, Komisja Historyczna Wojskowej Izby Lekarskiej, Polskie Towarzystwo Historii i Filozofii Medycyny, Krajowa Izba Fizjoterapii, Zakład Fizjoterapii Wydziału Nauk o Zdrowiu i Kulturze Fizycznej Collegium Witelona Uczelnia Państwowa w Legnicy

29.05.2024

Konferencja *Kopernik a astrologia*

Organizatorzy: Komisja Historii Nauki PAU, Pracownia Naukoznawstwa IHN PAN

12–14.06.2024* Wilno

Konferencja *Przeszłość, teraźniejszość, przyszłość heraldyki: uniwersalność i interdyscyplinarność*

Organizatorzy: Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie, Instytut Historii Litwy

13.06.2024

Symposium *Autorytety w postawach i w języku Polaków*

Organizatorzy: Komisja Medioznawcza PAU, Wydział II Historyczno-Filozoficzny PAU, Instytut Prawa, Ekonomii i Administracji oraz Instytut Dziennikarstwa i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

20–21.06.2024

Konferencja *Rola biegłego w wymiarze sprawiedliwości*

Organizatorzy: Polska Akademia Umiejętności, Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

24–25.06.2024

Konferencja *Rewolucje naukowe, transformacje pradziejowe i koncepcje Jana Machnika*

Organizatorzy: Wydział II Historyczno-Filozoficzny PAU, Ośrodek Archeologii Gór i Wyżyn Instytutu Archeologii i Etnologii PAN

5–7.09.2024 Dobrzyce

IX Dobrzycka Konferencja Naukowa

Organizatorzy: Stacja Naukowa PAU w Poznaniu, Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział w Łodzi

11–13.09.2024*

Konferencja *Dickstein Forum*

Organizatorzy: Komisja Historii Nauki PAU, Pracownia Naukoznawstwa IHN PAN, Instytut Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego, International Academy of the History of Science

18–20.09.2024* Zakopane

Konferencja *Użytkowanie maszyn rolniczych i leśnych. Badania naukowe i dydaktyka.*

Organizatorzy: Komisja Nauk Rolniczych, Leśnych i Weterynaryjnych PAU, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krakowie

23–25.09.2024*

Konferencja *Żydzi krakowscy: dzieje i kultura.*

Organizatorzy: Komisja Historii i Kultury Żydów PAU, Uniwersytet Jagielloński, Żydowskie Muzeum Galicja, Związek Krakowian w Izraelu, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

24–25.09.2024 Sandomierz

Konferencja *Stanisław Młodożeniec. Miejsca – ludzie – teksty*

Organizatorzy: Komisja Etnograficzna PAU, Wydział II Historyczno-Filozoficzny PAU, Muzeum Zamkowe w Sandomierzu, Miejska Biblioteka Publiczna w Sandomierzu, Towarzystwo Naukowe Sandomierskie

25.09.2024

Konferencja *Andrzej Grzegorzczak (1922–2014) – logik, matematyk, filozof, etyk*

Organizatorzy: Komisja Historii Nauki PAU, Katedra Filozofii Uniwersytetu Jana Długosza w Częstochowie Instytut Pedagogiki, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Polskie Towarzystwo Filozoficzne Oddział w Cieszynie, Polskie Towarzystwo Pedagogiczne Oddział w Cieszynie

25–27.09.2024 Świeradów Zdrój

Konferencja *Leczenie i styl życia w uzdrowiskach Europy i Polski i ich transformacje od czasów starożytnych po współczesne.*

Organizatorzy: Komisja Historii Nauki PAU, Zakład Fizjoterapii Wydziału Nauk o Zdrowiu i Kulturze Fizycznej Collegium Witelona Uczelnia Państwowa w Legnicy, Fundacja Humanitas et Scientia we Wrocławiu

27.09.2024

Konferencja *Historia nauk fizycznych*

Organizatorzy: Komisja Historii Nauki PAU, Pracownia Naukoznawstwa IHN PAN, Polskie Towarzystwo Fizyczne Oddział Kraków

11.10.2024

Konferencja *35. rocznica ROKU 1989*

Organizatorzy: Komisja Spraw Europejskich PAU, Instytut Studiów Europejskich UJ, Stowarzyszenie Sieć Solidarności

16.10.2024*

Międzynarodowa Sesja naukowa *Twórca genetyki o. Grzegorz Mendel OSA. Przekazanie Polskiej Akademii Umiejętności faksymile rękopisu o. Grzegorza Mendla OSA przez Opactwo Augustianów w Brnie*

Organizator: Komisja Historii Nauki PAU

22.10.2024

Symposium *Edukacja – czas na zmiany. Część II: Nauki humanistyczne*

Organizator: Komisja PAU do Oceny Podręczników Szkolnych

25.10.2024

XI Sympozjum Komisji Ergonomii PAU *Współczesne trendy w ergonomii – aspekty praktyczne i teoretyczne*

Organizator: Komisja Ergonomii PAU

13–15.11.2024*

Międzynarodowa konferencja *Non nova, sed novae. Fotografie i pocztówki w zasobach bibliotek, archiwów, muzeów i kolekcji prywatnych*

Organizatorzy: Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie, Fundacja Zbiorów Rodziny Sosenków, Muzeum Historii Fotografii im. Walerego Rzewuskiego w Krakowie

18–19.11.2024*

Konferencja *Mędzy ideą wolności Uniwersytetu a nowymi realiami. Uczelnie wyższe wobec wyzwań nowoczesnego świata w Polsce i Europie w latach 1918–1939*

Organizatorzy: Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie, Instytut Historii UJ

21–22.11.2024

Konferencja *Wpływ orzecznictwa sądów międzynarodowych na prawo prywatne międzynarodowe*

Organizatorzy: Komisja Prawnicza Stacji Naukowej PAU w Katowicach, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

22–23.11.2024*

Konferencja *Kulturowy, historyczny i społeczno-polityczny wymiar stosunków międzykonfesyjnych na Słowiańszczyźnie*

Organizatorzy: Komisja Kultury Słowian PAU, Centrum Badań Wolności Religii przy Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego

28–29.11.2024

Konferencja *Różne potrzeby, różne rozwiązania. Udostępnianie w archiwum, bibliotece, muzeum*

Organizatorzy: Zakład Archiwistyki Wydziału Historii UAM w Poznaniu, Archiwum Państwowe w Poznaniu, Biblioteka Kórnicka PAN, Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie, Instytut Historii Sztuki i Kultury UPJP II w Krakowie

12.12.2024 Poznań

Konferencja *Co możemy zrobić razem?* (spotkanie poznańskich członków PAN i PAU)

Organizator: Stacja Naukowa PAU w Poznaniu

13.12.2024

Sesja poświęcona śp. ks. prof. Januszowi Mączce *Filozofować w kontekście nauk*

Organizatorzy: Komisja Filozofii Nauk PAU, Katedra Filozofii Przyrody UPJP II w Krakowie, Centrum Kopernika Badań Interdyscyplinarnych w Krakowie, Wydawnictwo Copernicus Center Press

13.12.2024

Symposium: *Kucala, Laskowski, Twardzik – dzieło i kontynuacja*

Organizatorzy: Wydział I Filologiczny PAU, Instytut Języka Polskiego PAN

Trzeba w tym miejscu wspomnieć również o koordynowanych przez PAU, otwartych dla szerszej publiczności spotkaniach cyklicznych: Kawiarni Naukowej i Herbaciarni Naukowej, oraz o organizowanych przez prof. Dominikę Dudek spotkaniach „Rozmowy o człowieku”.

Działalność naukowa

Przez 5 lat w Polskiej Akademii Umiejętności działała jednostka naukowo-badawcza prowadząca badania armenologiczne – Ośrodek Badań nad Kulturą Ormiańską w Polsce (Research Centre for Armenian Culture in Poland). Ośrodek ten finansowany był z subwencji MNiSW. Na wniosek Rady Ośrodka z dniem 31 grudnia 2024 roku Ośrodek ten w strukturze PAU został zlikwidowany.

Ponadto, tak jak w latach poprzednich, PAU realizowała projekty badawcze (granty) finansowane ze źródeł zewnętrznych. Tabela VIII przedstawia listę realizowanych projektów, finansowanych przez: Narodowy Program Rozwoju Humanistyki (8 projektów).

Tabela VIII. Projekty badawcze realizowane w PAU

Lp.	Tytuł	Kierownik	Okres realizacji
1.	Ludzie i instytucje emigracji polskiej XIX wieku. Opracowanie archiwów rodziny Gałęzowskich i Szkoły Narodowej Polskiej w zbiorach Biblioteki Polskiej w Paryżu i Polskiego Towarzystwa Historyczno-Literackiego	Dr hab. Janusz Pezda prof. UJ	10.01.2019–9.01.2025
2.	Duchowieństwo ormiańskie w Polsce od XIV do XX wieku. Słownik biograficzny	Dr Tomasz Krzyżowski	8.05.2024–8.05.2029
3.	Korespondencja Jagiellonów. Europejskie kontakty dynastii w późnym średniowieczu	Dr hab. Lidia Korczak prof. UJ	23.04.2020–22.04.2025
4.	Edycja krytyczna niepublikowanej korespondencji między Józefem Ignacym Kraszewskim a Władysławem Mickiewiczem	Prof. dr hab. Piotr Tylus	1.03.2022–1.05.2026
5.	Ormianie kresowi na Śląsku po 1945 roku	Dr Franciszek Wasyl	18.10.2022–18.10.2027
6.	PAUart-5. Katalog zbiorów naukowych i artystycznych. Źródła ikonograficzne i ich kontekst dokumentacyjny	Dr Adam Korczyński	9.12.2022–9.12.2027
7.	Documenta polonica ex Archivo Generali Hispanae in Simancas. Nova series, vol. II–III	Prof. dr hab. Ryszard Skowron	8.05.2018–8.05.2025
8.	Słowniki biograficzne uczonych polskich	Prof. dr hab. Piotr Köhler	21.12.2018–20.12.2025

Poza projektami uwzględnionymi w tabelach, PAU realizuje bezterminowo projekt finansowany przez Fundację Lanckorońskich pt. *Acta Nuntiaturae Polonae*. W ramach tego projektu opracowywane są relacje i dokumenty poszczególnych nuncjuszy apostolskich w Polsce od roku 1519 do czasów współczesnych. W roku sprawozdawczym wydany został jeden tom tego wydawnictwa, kolejne znajdują się w rozmaitych fazach przygotowania do druku.

Działalność wydawnicza

Ważną i integralną częścią aktywności badawczej PAU jest działalność wydawnicza. Łącznie w roku 2024 PAU wydawała lub współwydawała 20 czasopism. Poza czasopismami naukowymi, od blisko 20 lat PAU wydaje internetowy tygodnik „PAUza Akademicka”. Popularność tego tygodnika wciąż rośnie, co jest niewątpliwą zasługą redaktora naczelnego prof. Andrzeja Białasa.

Ponadto w roku sprawozdawczym ukazało się 13 tytułów książek i innych wydawnictw zwartych. Łączna objętość wszystkich wydanych woluminów to 778,75 arkuszy drukarskich (171,25 arkusza wydawnictw zwartych + 607,5 arkusza czasopism). O poziom naszych wydawnictw dba Komitet Wydawniczy PAU. Wszystkie zgłoszone teksty recenzowane są przez niezależnych recenzentów, a do druku przyjmowane są wyłącznie dzieła, które uzyskały jednoznacznie pozytywne recenzje. Komitet działa obecnie pod przewodnictwem wiceprezesa PAU prof. Andrzeja Mączyńskiego. Pełny wykaz wydawnictw PAU zob. s. 137–138.

Współpraca międzynarodowa

Listę jednostek naukowych, z którymi PAU ma obowiązujące (aktualne) umowy o współpracy, przedstawia poniższe zestawienie:

- Ukraińska Akademia Nauk
- Słowacka Akademia Nauk
- Czeska Akademia Nauk
- Węgierska Akademia Nauk
- Słoweńska Akademia Nauk
- Macedońska Akademia Nauk
- Rumuńska Akademia Nauk
- Instytut Historii Litwy Republiki Litewskiej
- The ExtreMe Matter Institute
- Berlińsko-Brandenburska Akademia Nauk
- Polskie Towarzystwo Naukowe w Żytomierzu
- The Royal Society of Edinburgh
- Węgierska Akademia Sztuk
- Biblioteka Naukowa Przykarpackiego Uniwersytetu Narodowego im. Wasyla Stefanyka w Iwano-Frankiwsku, Ukraina
- Austriacka Akademia Nauk
- Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki
- Uniwersytet Maltański (umowa podpisana w styczniu 2024 r.)

W roku 2024 krótkoterminowe staże w PAU odbyli naukowcy z Czeskiej Akademii Nauk oraz z Instytutu Historii Litwy Republiki Litewskiej.

Ponadto PAU jest członkiem dwóch organizacji międzynarodowych: Międzynarodowej Unii Akademii (UAI) oraz All European Academies (ALLEA). Trzeba w tym miejscu wspomnieć również o współpracy z Polskim Instytutem Naukowym (PIASA) w Stanach Zjednoczonych i Polskim Instytutem Naukowym w Kanadzie (PINK) w Montrealu. Oba te instytuty mają formalnie status stacji naukowych PAU. Wspólnie z Instytutem w Nowym Jorku wydajemy czasopismo „The Polish Review”.

Działalność wspomagająca badania naukowe

W taką działalność zaangażowane są trzy jednostki PAU: Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie, Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie oraz Fototeka Lanckorońskich.

Biblioteka Naukowa jest jednostką wspólną Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk.

Zbiory specjalne Biblioteki prezentowano na trzech wystawach:

- *Wawel Wyspiańskiego*,
- *Jaki znak Twój – czyli o identyfikacji wizualnej w dawnych wiekach*,
- *Wszystkie miłości Wyspiańskiego. Wokół artystycznej inspiracji czwartego wieszca*.

Ponadto na ośmiu wystawach prezentowano Zbiory Gabinetu Rycin.

Od wielu lat Biblioteka Naukowa PAU i PAN prowadzi własną działalność wydawniczą. W roku 2024 ukazały się:

- *Explicitus est liber. Studia o starych drukach*, red. A. Fluda-Krokos, Ł. Łukawski, Kraków 2024.
- *Non nova, sed novae. Fotografie i pocztówki w zasobach bibliotek, archiwów, muzeów i kolekcji prywatnych: program, abstrakty*, red. A. Fluda-Krokos, Kraków 2024.
- „Rocznik Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie” (2024), Kraków 2024.

W roku sprawozdawczym pracownicy Biblioteki zorganizowali międzynarodową konferencję naukową *Non nova, sed novae. Fotografie i pocztówki w zasobach bibliotek, archiwów, muzeów i kolekcji prywatnych*. Konferencja odbyła się w dniach 13–15.11.2024. Wydarzeniu towarzyszyło otwarcie trzech wystaw:

- fotografii Juliusza Dutkiewicza ze zbiorów Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie,
- najstarszych pocztówek ze zbiorów kolekcjonera Marka Sosenki (Fundacja Zbiorów Rodziny Sosenków),
- pocztówek patriotycznych z kolekcji prof. dr. hab. Aleksandra Skotnickiego.

Biblioteka była też współorganizatorem międzynarodowej konferencji *Przeszłość, terażniejszość, przyszłość heraldyki: uniwersalność i interdyscyplinarność* (Wilno, 12–14.06.2024) oraz wystawy *Od stworzenia świata do Apokalipsy. Dzieje ludzkości w seriach graficznych ze zbiorów Gabinetu Rycin Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie* (Wilno, 27.06–15.09.2024).

Pełne sprawozdanie z działalności Biblioteki opublikowane zostanie w 70. tomie „Rocznika Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie”.

Archiwum Nauki jest jednostką wspólną Oddziału PAN w Krakowie oraz PAU. Od 1 kwietnia 2024 roku obowiązki dyrektora Archiwum pełni, wyłoniony w drodze konkursu, dr Adam Korczyński. Decyzją nowego dyrektora, po konsultacji z Radą Naukową, zmieniona została dotychczasowa struktura organizacyjna Archiwum – przywrócono strukturę organizacyjną płaską.

W roku sprawozdawczym pracownicy Archiwum przeprowadzili 7 wizytacji w podległych sobie archiwach zakładowych Instytutów PAN w Krakowie. Równocześnie kontynuowane były prace w ramach projektu „PAUart-5. Katalog zbiorów naukowych i artystycznych. Źródła ikonograficzne i ich kontekst dokumentacyjny”. Zakończony został też II etap wspólnego projektu PAU i Archiwum Nauki PAN i PAU, zatytułowanego „Opracowanie, inwentaryzacja i digitalizacja dzieł Wacława Felczaka (1916–1993)”. Projekt ten został dofinansowany przez Fundację Wacława Felczaka (Wacław Felczak Alapítvány).

W dniach 18–19 listopada Archiwum Nauki PAN i PAU, wspólnie z Instytutem Historii UJ, zorganizowało międzynarodową konferencję naukową *Między ideą wolności Uniwersytetu a nowymi realiami. Uczelnie wyższe wobec wyzwań nowoczesnego świata w Polsce i Europie w latach 1918–1939*. Konferencji towarzyszył pokaz archiwaliów.

Praktyki archiwalne w Archiwum Nauki PAN i PAU zrealizowało 12 praktykantów. Pełne sprawozdanie z działalności Archiwum por. s. 139–143.

Fototeka Lanckorońskich. W ramach projektu „PAUart-5. Katalog zbiorów naukowych i artystycznych. Źródła ikonograficzne i ich kontekst dokumentacyjny” w roku 2024 wykonawcy projektu opracowali łącznie 1884 fotografie. Podobnie jak w latach poprzednich, w roku sprawozdawczym

w Fototece organizowane były zajęcia dydaktyczne (konserwatoria i praktyki) dla studentów uczelni krakowskich. Pełne sprawozdanie z działalności Fototeki por s. 144–145.

Biblioteka Polska w Paryżu

Po wieloletnich staraniach w połowie roku sprawozdawczego działalność rozpoczął Instytut **Biblioteka Polska w Paryżu**. W pierwszej połowie roku 2024 koszty działalności tego Instytutu ponosiła PAU, w drugiej – potrzebne środki zostały zapewnione przez MKiDN. W kolejnych latach PAU jako właściciel budynku Biblioteki ponosić będzie jedynie koszt podatku od nieruchomości oraz ubezpieczenia posesji.

Nagrody, wyróżnienia i stypendia

Tak jak każdego roku, również w roku sprawozdawczym Polska Akademia Umiejętności przyznała wyróżnienia i nagrody. Niewątpliwie najbardziej prestiżową z nich jest **Nagroda im. Erasma i Anny Jerzmanowskich**. Nagroda ta przyznawana jest za działalność naukową, kulturalną i dobroczynną, a w roku sprawozdawczym została sfinansowana przez Marszałka Województwa Małopolskiego oraz Prezydenta Miasta Krakowa. Kolejnym – już czternastym po reaktywacji Nagrody – laureatem została dr Hanna Machińska. Uroczystość wręczenia Nagrody odbyła się 10 czerwca 2024 roku na Wawelu.

Nagroda im. Profesora Tadeusza Browicza przyznawana jest przez PAU na wniosek Wydziału V Lekarskiego. W roku sprawozdawczym Nagrodę im. Profesora Tadeusza Browicza otrzymała dr hab. med. Dorota Rogacka (Instytut Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej PAN) za cykl publikacji o nowych mechanizmach oporności na insulinę w cukrzycy, obserwowanych w komórkach filtrujących nerki – podocytach.

Nagroda im. Profesora Adama Bielańskiego przyznawana jest na wniosek Wydziału III Nauk Ścisłych i Technicznych. W roku 2024 otrzymał ją prof. Stanisław Penczek za fundamentalny wkład w rozwój chemii polimerów, w szczególności opracowanie nowatorskich katalizatorów do syntezy biodegradowalnych polimerów.

W roku sprawozdawczym, na wniosek Międzywydziałowej Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych, PAU wyróżniła podręcznik *Historia. Ślady czasu. Podręcznik do liceum i technikum, zakres podstawowy i rozszerzony. II wojna światowa i współczesność* (autorzy Antoni Dudek, Jakub Politz, Łukasz Kępski), wydany przez Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, oraz wieloautorską serię podręczników do historii dla klas V–VIII szkół podstawowych,

opublikowaną przez Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne w latach 2020–2022. Seria ta została przygotowana pod auspicjami Polsko-Niemieckiej Komisji Podręcznikowej „Europa. Nasza historia – Europa. Unsere Geschichte”.

Stypendia Fundacji Lanckorońskich i Fundacji z Brzezia Lanckorońskich. Stypendia te przyznaje komisja pod przewodnictwem prof. Andrzeja Borowskiego. W jej skład, poza przedstawicielami PAU, wchodzi również delegaci Fundacji oraz Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu i Uniwersytetu Wrocławskiego. W roku sprawozdawczym komisja przyznała 62 stypendia.

Prace remontowe i inwestycje

W roku sprawozdawczym kontynuowano zaplanowane prace remontowe w siedzibie PAU. Były one finansowane z funduszy Akademii oraz z dotacji NFOZK. Warto w tym miejscu dodać, iż na zadania remontowe PAU użyła dodatkowe środki (1 mln zł) z MNiSW. W ramach tych prac wymienione zostały wszystkie okna w budynku przy ul. św. Jana 22, podłączono też wyremontowaną instalację centralnego ogrzewania do sieci ciepłowniczej Miejskiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej. Kontynuowano również wymianę pionów wodno-kanalizacyjnych.

Sekretarz generalny PAU
Prof. dr hab. Szczepan Biliński

Protokół

Komisji Rewizyjnej Polskiej Akademii Umiejętności

(kontrola dokumentacji finansowo-księgowej za rok 2024)

Komisja Rewizyjna Polskiej Akademii Umiejętności w składzie: prof. dr hab. Sylwester Czopek, prof. dr hab. Kazimierz Krzemień i prof. dr hab. Maciej A. Nowak w dniu 24 lutego 2025 otrzymała od pani mgr Marzeny Panek, głównej księgowej PAU, komplet dokumentacji finansowej Polskiej Akademii Umiejętności za rok 2024. Po analizie otrzymanych dokumentów i przeprowadzeniu kontroli dokumentacji finansowej Akademii, Komisja Rewizyjna uzgodniła w trybie zdalnym niniejszy protokół w dniu 7 marca 2025.

Komisja uprzejmie dziękuje pani Marzenie Panek za staranne przygotowanie dokumentacji oraz udzielenie wyczerpujących wyjaśnień dotyczących przygotowanych dokumentów.

Zakończyło się szczegółowe sprawdzanie dokumentacji finansowo-księgowej za rok 2024 pod względem formalnym przez panią Annę Borowiec-Rogalską, biegłego rewidenta z firmy PROFIN. Opinia rewidenta jest pozytywna, a raport pokontrolny będzie do wglądu w II kwartale br. w kancelarii PAU.

Praca Komisji Rewizyjnej koncentrowała się na sprawach finansowych i merytorycznych, wynikających z analizy przychodów oraz kosztów i wydatków, w zakresie działalności statutowej, dedykowanych dotacji i grantów oraz działalności gospodarczej Akademii. Zgodnie z praktyką z poprzednich lat Komisja Rewizyjna analizowała bieżące dane finansowe Akademii oraz porównała je do danych z lat ubiegłych. Szczegółowe dane porównawcze za lata 2023 i 2024 zamieszczono w tabeli 1.

Na podstawie sprawdzonej dokumentacji finansowo-księgowej przychodów oraz kosztów i wydatków za rok 2024 oraz wybranych aspektów merytorycznych Komisja Rewizyjna stwierdza, co następuje:

- Dokumentacja przedstawiona Komisji jest przejrzysta i zawiera dodatkowe informacje oraz przydatne porównania z latami poprzednimi.
- W roku 2024 całkowite przychody Polskiej Akademii Umiejętności wynosiły 14 609 598,11 zł (w roku ubiegłym – 14 529 834,98 zł),

- a koszty 14 583 118,56 (w roku ubiegłym 14 624 055,07 zł). Należy zatem odnotować dodatni wynik finansowy w kwocie 26 479,52 zł, co niewątpliwie należy uznać za sukces w porównaniu do wysokich strat w poprzednich latach (np. w roku 2022 – 1 970 208,13 zł). Wiązało się to z prowadzonymi przez Akademię wieloletnimi remontami i inwestycjami, które są obecnie na ostatnim etapie realizacji. Profesor Szczepan Biliński zasługuje więc na szczególne wyróżnienie za wieloletnią, z sukcesem realizowaną politykę inwestycyjną Akademii.
- Podstawą finansowania działalności statutowej PAU pozostaje subwencja Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, która w 2024 roku wynosiła 9 544 700 zł, a więc o 126 200 zł więcej niż w roku poprzednim (9 418 500,00 zł). Trzeba jednak zaznaczyć i podziękować MNiSzW, iż pod koniec roku 2024 Akademia, dzięki staraniom Rady PAU, a przede wszystkim sekretarza Generalnego prof. Szczepana Bilińskiego, otrzymała znaczącą transzę subwencji, która uzupełniła fundusz remontowy.
 - Trzeba także odnotować znaczącą kwotę tzw. innych dotacji. W przypadku MNiSzW jest to zmniejszenie o 441 925 zł, to jest do kwoty 925 600,82 zł w porównaniu do roku 2023 – 1 367 526,57 zł. Wyraźnie zwiększone środki pozyskano z Fundacji Lanckorońskich – 602 049,23 zł w porównaniu do roku ubiegłego – 358 157,54 zł. Tzw. pozostałe przychody statutowe były większe – 1 993 776,68 zł – w roku 2023 – 1 884 450,73 zł. Dofinansowanie z Funduszu Rewaloryzacji Zabytków zwiększono o 28 811 zł, to jest do kwoty 978 811,52 zł. Zmniejszyła się natomiast kwota wsparcia czasopism – pomoc *de minimis* – kwota 123 575,23 zł. Dla porównania w roku 2023 wynosiła ona 152 927,00 zł. Za bardzo niepokojące należy uznać brak finansowania grantów NCN.
 - Porównanie kosztów i wydatków w latach 2023 i 2024 (tabela 2 – koszty operacyjne) wskazuje na rozsądną gospodarkę finansową, która zabezpiecza poprawne funkcjonowanie Akademii. Koszty w roku 2024 były zbliżone do tych w 2023, tylko nieznacznie zmniejszone o – 40 936 zł, ale w porównaniu do roku 2022 były znacznie niższe – aż o 1 038 569 zł. Trzeba zaznaczyć, że w 6 pozycjach (amortyzacja, zużycie materiałów, zużycie energii, usługi obce, bezosobowy fundusz płac i usługi bankowe) zanotowano obniżenie kosztów na ogólną sumę 1 556 885 zł. W pozostałych 9 pozycjach wydatki zostały zwiększone (największe dotyczyły wynagrodzeń osobowych – o 674 960 zł oraz ubezpieczeń społecznych – 119 616 zł).
 - Ważną i integralną częścią aktywności badawczej PAU jest działalność wydawnicza. Łącznie w roku 2024 PAU wydawała lub współwydawała

20 czasopism. Poza czasopismami naukowymi od blisko 20 lat PAU wydaje internetowy tygodnik „PAUza Akademicka”. Popularność tego tygodnika wciąż rośnie, co jest niewątpliwą zasługą redaktora naczelnego prof. Andrzeja Białasa.

Ponadto, w roku sprawozdawczym ukazało się 13 tytułów książek i innych wydawnictw zwartych. Łączna objętość wszystkich wydanych woluminów to 778,75 arkuszy drukarskich (171,25 arkusza wydawnictw zwartych + 607,5 arkusza czasopism). O poziom naszych wydawnictw dba Komitet Wydawniczy PAU. Wszystkie zgłoszone teksty recenzowane są przez niezależnych recenzentów, a do druku przyjmowane są wyłącznie dzieła, które uzyskały jednoznacznie pozytywne recenzje. Komitet działa obecnie pod przewodnictwem wiceprezesa PAU prof. Andrzeja Mączyńskiego.

Tabela 1. Przychody i koszty PAU oraz stany rachunków za lata 2024 i 2023

I.	Salda bankowe na dzień 1 stycznia	2024	2023
	1. Rachunek bieżący	4 041 738,89	2 178 218,98
	2. Rachunek funduszu socjalnego	22 090,26	32 473,20
	3. Rachunek funduszu celowego BPP	2 142 419,06	2 142 419,06
	4. Pozostałe rachunki	3 875 638,26	4 552 604,75
	5. Rachunek stypendium medycznego im. A. i Z. Hermanów	760 617,39	725 037,74
	6. Kasa	2 307,02	3 371,98
II.	Przychody		
	1. Dotacje MNiSzW		
	A. Działalność statutowa	9 544 700,00	9 418 500,00
	B. Inne dotacje	925 600,82	1 367 526,57
	2. Granty NCN		5 000,00
	3. Dotacje Fundacji Lanckorońskich	602 049,30	358 157,54
	4. Pomoc <i>de minimis</i> wsparcie czasopism	123 575,23	152 927,00
	5. Dofinansowanie z Funduszu Rewaloryzacji Zabytków	978 811,52	950 000,00
	6. Pozostałe przychody statutowe	441 084,56	393 273,14
	7. Przychody z działalności gospodarczej	1 993 776,68	1 884 450,73
	Razem przychody:	14 609 598,11	14 529 834,98

Tabela I cd.

III.	Koszty i wydatki	2024	2023
	1. MNiSzW		
	A. Działalność statutowa	9 544 700,00	9 418 500,00
	B. Inne dotacje	925 600,82	1 367 526,57
	2. Granty NCN		5 000,00
	3. Koszty i wydatki dotacji Fundacji Lanckorońskich	579 708,54	351 260,01
	4. Koszty z Pomoc <i>de minimis</i> – czasopisma naukowe	123 575,23	152 927,00
	5. Koszty dofinansowane z Funduszu Rewaloryzacji Zabytków	978 811,52	950 000,00
	6. Pozostałe koszty statutowe	1 090 269,96	992 796,16
	7. Koszty działalności gospodarczej	1 340 452,52	1 386 045,33
	Razem koszty:	14 583 118,59	14 624 055,07
	Zysk / – Strata	26 479,52	–94 220,09
IV.	Salda bankowe na dzień 31 grudnia		
	1. Rachunek bieżący	5 512 707,94	4 041 738,89
	2. Rachunek funduszu socjalnego	22 774,19	22 090,26
	3. Rachunek funduszu celowego BPP	2 142 419,06	2 142 419,06
	4. Pozostałe rachunki	2 734 043,93	3 875 638,26
	5. Rachunek stypendium medycznego im. A. i Z. Hermanów	726 709,83	760 617,39
	6. Kasa	5680,59	2 307,02

Tabela 2. Zestawienie porównawcze ogółu kosztów operacyjnych 2024

Rodzaj kosztu	2024	2023	2022
Amortyzacja środków trwałych	676 814,70	749 040,55	744 361,96
Zużycie materiałów	139 922,95	233 997,65	187 129,29
Zużycie energii	892 837,03	1 038 507,61	977 164,75
Usługi obce	2 468 740,24	3 527 651,57	3 558 430,43
Usługi remontowe	2 333 113,18	2 035 343,85	3 112 498,36
Usługi wydawnicze	282 806,21	254 032,43	284 539,32

Wynagrodzenia osobowe	4 761 586,66	4 086 626,49	3 761 917,53
Bezosobowy fundusz płac	999 449,42	1 184 249,87	1 041 986,25
Świadczenia pracownicze	202 617,25	176 875,55	152 999,23
Ubezpieczenia społeczne	915 353,58	795 736,88	741 659,15
Podatki i opłaty	771 420,76	558 308,67	739 229,39
Usługi bankowe	12 237,22	13 442,81	17 152,45
Koszty reprezentacji	4 785,73	3 373,11	4 598,44
Podróże służbowe	282 214,59	270 035,33	207 752,71
Pozostałe koszty proste	666 076,24	431 693,27	917 125,56
Razem	15 409 975,76	15 358 915,64	16 448 544,82

Tabela 3. Zestawienie porównawcze kosztów obsługi działalności statutowej, kosztów obsługi i zarządu. Warto zwrócić uwagę na zwiększone koszty obsługi, przy zmniejszonych kosztach działalności statutowej

koszty obsługi działalności [zł]	2024	2023	2022	2021
koszty działalności statutowej	226 986,42	240 061,50	228 497,10	188 424,24
koszty obsługi	2 126 243,53	1 921 576,71	1 675 267,64	1 693 618,12
koszty zarządu	382 847,95	369 469,19	282 651,65	247 467,21

W podsumowaniu Komisja Rewizyjna stwierdza, że w roku 2024 Polska Akademia Umiejętności kontynuowała swą statutową działalność dobrze rozwijając wzorce wypracowane w ciągu ostatnich lat. Na podkreślenie zasługuje pozytywny wynik finansowy bilansu przychodów i kosztów. Komisja Rewizyjna pozytywnie ocenia gospodarkę finansową Akademii.

Kraków, 10 marca 2025

Prof. dr hab. Maciej A. Nowak
Prof. dr hab. Kazimierz Krzemień
Prof. dr hab. Sylwester Czopek

Protokół Walnego Zgromadzenia PAU w dniu 16 marca 2024 roku

Posiedzeniu przewodniczył prezes PAU prof. Jan Ostrowski.

Otwierając posiedzenie prezes powitał wszystkich uczestników, a następnie przypomniał ważne wydarzenia, które miały miejsce od ostatniego posiedzenia. Wspomniał o niedawno utworzonej Stacji Polskiej Akademii Umiejętności w Poznaniu i licznych wykładach organizowanych przez tę Stację.

Wśród wydawnictw, które ukazały się od ostatniego posiedzenia PAU, prezes zwrócił uwagę na książki: *Rękopisma... Przewodnik po zbiorze rękopisów Biblioteki Polskiej w Paryżu* oraz *Narracje podręcznikowe. Akademia Umiejętności i Polska Akademia Umiejętności na rzecz edukacji*.

W 2. punkcie porządku dziennego sekretarz generalny poprosił prof. prof. Andrzeja Borowskiego i Romana Mazurkiewicza (Wydział I) o sprawdzenie protokołów Walnego Zgromadzenia z dnia 17 czerwca 2023 roku oraz posiedzeń uroczystych z 17 czerwca i 18 listopada 2023 roku. Obaj profesorowie wyrazili zgodę. Protokoły zostały przyjęte i podpisane.

Punkt 3. porządku dziennego – prezentację kandydatów na członków PAU – prowadził sekretarz generalny PAU. Zgodnie ze zwyczajem sylwetki kandydatów przedstawione zostały przez sekretarzy Wydziałów. Po prezentacjach sekretarz generalny otworzył dyskusję. Pytań dotyczących zgłoszonych kandydatów nie było.

Z kolei, zgodnie z porządkiem dziennym, sekretarz generalny poprosił przedstawiciela Komisji Rewizyjnej prof. Sylwestra Czopka o przedstawienie protokołu posiedzenia Komisji (s. 57–61). Dyskusji nad sprawozdaniem Komisji Rewizyjnej nie było. Zgromadzeni, w głosowaniu jawnym, udzielili Zarządowi absolutorium.

W 5. punkcie porządku dziennego żadnych wolnych wniosków nie wniesiono.

Na zakończenie posiedzenia prof. Marek Figlerowicz przedstawił wykład zatytułowany *Spółeczeństwo państwa Piastów – historia odczytana z DNA*

(por. streszczenie wykładu s. 153–157, cały wykład dostępny on-line: <https://www.youtube.com/watch?v=66LZVliB6AU>).

Po wykładzie prezes zamknął posiedzenie i zaprosił zebranych na spotkanie towarzyskie.

Protokół sporządził sekretarz generalny PAU
Prof. dr hab. Szczepan Biliński

Protokół Walnego Zgromadzenia PAU w dniu 15 czerwca 2024 roku

Posiedzeniu przewodniczył prezes PAU prof. Jan Ostrowski.

W punkcie 1. prezes powitał wszystkich zebranych, a następnie omówił działalność PAU w ostatnim czasie; na koniec wspomniął o wydawnictwach, które ukazały się ostatnio – wymienił kolejny „Rocznik PAU”, wydawnictwo Corpus der römischen Funde im Eurpäischen Barbaricum, Polen (tom 6) oraz ostatnio wydane nowe zeszyty czasopism: Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych (Rok XXVIII, zeszyt 4), Kwartalnik Prawa Prywatnego (Rok XXXIII, zeszyt 1) oraz Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny (Rok XLIX, zeszyt 3). Następnie prezes poprosił sekretarza generalnego PAU prof. Szczepana Bilińskiego o prowadzenie kolejnych punktów porządku dziennego.

W punkcie 2. prof. Szczepan Biliński poprosił prof. prof. Krystynę Bartol i Jerzego Danielewicz (oboje z Wydziału I Filologicznego) o sprawdzenie protokołu Walnego Zgromadzenia, które odbyło się 16 marca 2024 roku. Zainteresowani wyrazili zgodę, a Walne Zgromadzenie jednomyślnie zaakceptowało propozycję. Protokół został przyjęty i podpisany.

W punkcie 3. sekretarz generalny prof. Szczepan Biliński przedstawił sprawozdanie finansowe (ilustrowane przeżyciami) za rok 2023. Omawiając stan finansów PAU oraz stratę finansową za rok 2023, poinformował zebranych o remontach, które zostały już zrealizowane w siedzibie PAU (dokonczenie wymiany instalacji c.o., wymiana niektórych pionów wodno-kanalizacyjnych) oraz o remontach, które zostaną wykonane w nadchodzących miesiącach (m.in. wymiana stolarki okiennej w budynku przy ul. Św. Jana 22 oraz podłączenie nowej instalacji do miejskiego systemu ogrzewania). Poinformował też, iż sprawozdanie finansowe zostało zaakceptowane przez Zarząd oraz Komisję Rewizyjną. Audyt sprawozdania finansowego za rok 2023 (opinia i raport biegłego rewidenta) przygotowała wybrana przez Komisję Rewizyjną Kancelaria Biegłego Rewidenta PROFIN. Sekretarz generalny przedstawił konkluzję raportu audytowego. Dyskusji nie było.

Sekretarz generalny zarządził głosowanie nad trzema uchwałami Walnego Zgromadzenia:

1. O przyjęciu sprawozdania finansowego za rok 2023.
2. O pokryciu straty za rok 2023.
3. O ustanowieniu służebności przesyłu na rzecz Miejskiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej S.A. w Krakowie.

Wszystkie trzy uchwały podjęte zostały jednomyślnie (por. s. xx).

W punkcie 4. sekretarz generalny zaproponował powołanie Komisji Skrutacyjnej do wyboru nowych członków PAU w następującym składzie: prof. prof. Piotr Salwa (Wydział I), Andrzej Mania (przewodniczący, Wydział II), Jakub Zakrzewski (Wydział III), Barbara Bilińska (Wydział IV), Małgorzata Filip (Wydział V) oraz Tadeusz Boruta (Wydział VI).

Wszyscy zainteresowani wyrazili zgodę na pracę w Komisji Skrutacyjnej, a Walne Zgromadzenie jednomyślnie zaakceptowało propozycję. Następnie przystąpiono do czynności wyborczych (punkt 5. posiedzenia). Karty do głosowania zostały wręczone członkom korporacji w czasie podpisywania listy obecności. Sekretarz generalny zarządził głosowanie, po czym karty zostały zebrane przez członków Komisji Skrutacyjnej, którzy udali się do osobnego pomieszczenia w celu przeliczenia głosów i sporządzenia protokołu.

Pkt 6. Przewodniczącym części posiedzenia poświęconej wyborom władz PAU na następną kadencję wybrany został (na wniosek prezesa prof. Jana Ostrowskiego) – prof. Andrzej Białas. Prof. Białas zaproponował powołanie Komisji Skrutacyjnej do wyboru nowych władz Akademii w następującym składzie: prof. prof. prof. Roman Mazurkiewicz (Wydział I), Maria Nowakowska (Wydział III) oraz Marek Sanak (przewodniczący, Wydział V). Wszyscy zainteresowani wyrazili zgodę na pracę w Komisji, a Walne Zgromadzenie jednomyślnie zaakceptowało propozycję. Następnie przystąpiono do czynności wyborczych (punkty 8–13 porządku posiedzenia). Karty do głosowania zostały wręczone członkom korporacji w czasie podpisywania listy obecności. Przewodniczący zarządził głosowanie, po czym karty zostały zebrane przez członków Komisji Skrutacyjnej, którzy udali się do osobnego pomieszczenia w celu przeliczenia głosów i sporządzenia protokołu.

W ramach spraw bieżących i wolnych wniosków (pkt. 14) prof. Andrzej Białas przedstawił projekt Uchwały Walnego Zgromadzenia PAU o wniosku do Parlamentu RP o ustanowienie dnia 4 czerwca świętem państwowym oraz dniem wolnym od pracy (por. s. 72). Uchwała została przyjęta, przy 4 głosach przeciwnych i 1 wstrzymującym się.

Po wyczerpaniu porządku dziennego prezes PAU prof. Jan Ostrowski zaprosił zebranych na krótką przerwę.

Protokół sporządził sekretarz generalny
Prof. dr hab. Szczepan Biliński

Protokół Uroczystego Posiedzenia Publicznego PAU w dniu 15 czerwca 2024 roku

Posiedzeniu przewodniczył prezes PAU prof. Jan Ostrowski.

W 1. punkcie posiedzenia prezes powitał wszystkich zgromadzonych, a szczególnie zaproszonych gości. Imiennie wymienił: wiceprezydenta Krakowa prof. Stanisława Mazura, konsula generalnego Węgier dr. Tibora Gerencséra, honorową konsul Republikę Malty dr. Agnieszkę Kamińską, wicekonsul generalną Niemiec panią Sandrę Heiskanen, prof. Natalię Sobczak – wiceprezeskę PAN, prof. Jacka Popiela – rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego, oraz prof. Andrzeja Wac-Włodarczyka – prezesa Lubelskiego Towarzystwa Naukowego.

Kolejne cztery punkty porządku dziennego prowadził sekretarz generalny prof. Szczepan Biliński.

Pkt 2. Nagrodę im. prof. Adama Bielańskiego otrzymał prof. Stanisław Penczek za fundamentalny wkład w rozwój chemii polimerów, w szczególności za opracowanie nowatorskich katalizatorów do syntezy polimerów biodegradowalnych. Nagrodę wręczyli: dyrektor Wydziału III Nauk Ścisłych i Technicznych prof. Ewa Broclawik, rektor UJ prof. Jacek Popiel oraz prezes PAU prof. Jan Ostrowski.

Pkt 3. Nagrodę im. prof. Tadeusza Browicza otrzymała dr hab. nauk med. Dorota Rogacka za cykl publikacji o nowych mechanizmach oporności na insulinę w cukrzycy, obserwowanych w komórkach filtrujących nerki – podocytach. Nagrodę wręczyli: dyrektor Wydziału V Lekarskiego prof. Marek Sanak, prorektor UJ ds. Collegium Medicum prof. Tomasz Grodzicki oraz prezes PAU prof. Jan Ostrowski.

Pkt 4. Nagroda im. prof. Emanuela Rostworowskiego została ustanowiona przez Radę Polskiej Akademii Umiejętności z inicjatywy Komisji Biograficznej Wydziału II Historyczno-Filozoficznego PAU z okazji setnej rocznicy urodzin prof. Emanuela Rostworowskiego (1923–1989). Nagrodę tę otrzymała prof. Zofia Zielińska za książkę *Korespondencja Stanisława Augusta z Katarzyną II i jej najbliższymi współpracownikami (1764–1796)*, wydaną przez Wydawnictwo Muzeum Łazienki Królewskie. Nagrodę wręczyli

przewodniczący Komitetu Nagrody prof. Mariusz Wołos oraz prezes PAU prof. Jan Ostrowski.

Komitet Nagrody im. prof. Emanuela Rostworowskiego przyznał też dwa wyróżnienia: dla dr hab. Doroty Dukiewicz za książkę *Na drodze do pierwszego rozbioru. Rosja i Prusy wobec Rzeczypospolitej w latach 1768–1771* (Warszawa 2022, Instytut Historii PAN im. Tadeusza Manteuffla) oraz dla pana Adama Świątka za książkę *Rusin z polską duszą, Platon Kosteczki (1832–1908)* (Kraków 2023, Księgarnia Akademicka). Wyróżnienia wręczyli przewodniczący Komitetu Nagrody prof. Mariusz Wołos oraz prezes PAU prof. Jan Ostrowski.

Pkt 4. Na wniosek Komisji PAU do Oceny Podręczników Szkolnych Rada PAU wyróżniła podręczniki:

- *Historia. Ślady czasu. II wojna światowa i współczesność. Podręcznik do liceum i technikum*. Dyplomy otrzymali autorzy: panowie Antoni Dudka, Łukasz Kępsk i Jakub Polit oraz pani Renata Korewo, dyrektor Redakcji Nauk Humanistycznych Gdańskiego Wydawnictwa Oświatowego. Dyplomy wręczyli: prezes PAU prof. Jan Ostrowski, przewodnicząca Komisji prof. Barbara Płytycz oraz zastępca przewodniczącej Komisji prof. Karol Sanojca;
- serię podręczników do historii *Europa. Nasza historia (Europa. Unse-re Geschichte)*, wydaną przez Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne oraz Wydawnictwo Eduversum w latach 2016–2020. Dyplom dla Wydawnictw Szkolnych i Pedagogicznych otrzymali prezes Wydawnictw pan Waldemar Czerniszewski oraz pan Andrzej Dusiewicz; dyplom dla Wydawnictwa Eduversum odebrał prezes pan Waldemar Czerniszewski. Dyplomy dla Polsko-Niemieckiej Komisji Podręcznikowej oraz dla wszystkich 24 autorów serii podręczników odebrali prof. Violetta Julkowska i dr Marcin Wiatr. Dyplomy wręczyli: prezes PAU prof. Jan Ostrowski, przewodnicząca Komisji prof. Barbara Płytycz oraz zastępca przewodniczącej Komisji prof. Karol Sanojca.

W punkcie 6. porządku dziennego sekretarz generalny przedstawił sprawozdanie za okres od stycznia do grudnia 2023 roku (pełny tekst sprawozdania wraz z informacjami uzupełniającymi w postaci tabel i zestawień por. s. xx–xx).

W kolejnym punkcie prof. Waldemar Łazuga wygłosił wykład zatytułowany *Wincenty Witos – znany i mniej znany. W związku ze 150. rocznicą urodzin* (por. streszczenie wykładu s. 158–163).

Po zakończeniu wykładu przewodniczący Komisji Skrutacyjnej, powołanej do wyboru nowych członków PAU, prof. Andrzej Mania przedstawił listę nowo wybranych członków Akademii (por. s. 73–91). Z kolei, przewodniczący Komisji Skrutacyjnej, powołanej do wyboru członków

Zarządu PAU, prof. Marek Sanak przedstawił skład Zarządu Akademii na kolejną kadencję.

Po ogłoszeniu wyników wyborów prezes zamknął posiedzenie i zaprosił zebranych na spotkanie towarzyskie.

Protokół sporządził sekretarz generalny PAU
Prof. dr hab. Szczepan Biliński

Protokół Uroczystego Posiedzenia Naukowego PAU w dniu 16 listopada 2024 roku

Uroczystemu Posiedzeniu przewodniczył prezes PAU prof. Jan Ostrowski.

W punkcie 1. prezes powitał wszystkich zgromadzonych, a szczególnie zaproszonych gości. Imiennie wymienił m.in. wojewodę Małopolski pana Krzysztofa Klęczara, prezydenta Krakowa pana Aleksandra Miszańskiego, przewodniczącego Sejmiku Województwa Małopolskiego pana prof. Jana Tadeusza Dudę, JM rektora Politechniki Krakowskiej prof. Andrzeja Szarata, prezesa THL pana Jana Rozwadowskiego, dyrektora Muzeum Narodowego w Krakowie pana prof. Andrzeja Szczerskiego, prorektora Uniwersytetu im. Jana Pawła II ks. prof. Antoniego Świerczka, zastępcę dyrektora Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego Województwa Małopolskiego pana Grzegorza Sobola, prezesa Lubelskiego Towarzystwa Naukowego prof. Andrzeja Wac-Włodarczyka oraz konsula generalnego Węgier w Krakowie pana dr. Tibora Gerencséra.

Omawiając działalność PAU w ostatnich miesiącach, prezes wspominał o licznych konferencjach i posiedzeniach naukowych, nie wymieniając żadnego z nich. Prezes zwrócił również uwagę na nowe wydawnictwa PAU, podkreślając, iż działalność wydawnicza Akademii koncentruje się obecnie na czasopismach.

Punkt 2. porządku dziennego – wręczenie dyplomów nowym członkom PAU – prowadził sekretarz generalny PAU prof. Szczepan Biliński. Zgodnie ze zwyczajem dyplomy wręczali prezes PAU oraz dyrektorzy (lub wicedyrektorzy) kolejnych Wydziałów, którzy prezentowali sylwetki członków czynnych oraz nowo wybranych członków korespondentów i zagranicznych.

Wydział I Filologiczny – dyplomy wręczyli prezes oraz dyrektor Wydziału prof. Kazimierz Korus. Dyplomy odebrali: członek czynny prof. Maciej Włodarski oraz członkowie korespondencji prof. Elwira Buszewicz i prof. Aleksander Naumow.

Wydział II Historyczno-Filozoficzny – dyplomy wręczyli prezes oraz dyrektor Wydziału prof. Janusz Kruk. Dyplomy odebrali: członek czynny

prof. Jerzy Zajadło oraz członkowie korespondenci prof. prof. Roman Kuźniar, Ryszard Markiewicz i Jan Widacki.

Wydział III Nauk Ścisłych i Technicznych – dyplomy wręczyli prezes oraz dyrektor Wydziału prof. Ewa Broclawik. Dyplomy otrzymali: członkowie czynni prof. prof. Maria Nowakowska, Tomasz Dietl i Błażej Skoczeń, członkowie korespondenci prof. Ludomir Newelski i prof. Maria Trzebiecka oraz członek zagraniczny prof. Yukihiro Ozaki.

Wydział IV Przyrodniczy – dyplomy wręczyli prezes oraz dyrektor Wydziału prof. Elżbieta Pyza. Dyplomy odebrali: członkowie czynni prof. prof. Małgorzata Kossut, Maria Grażyna Łanczont, Grzegorz Bartosz i Marek Krapiec, członkowie korespondenci: prof. Krystyna Koziec i prof. Zbigniew Ustrnul oraz członkowie zagraniczni prof. Jean Poesen i prof. Piotr Siciński. Dyplomu członka korespondenta nie odebrała prof. Grażyna Jasieńska, która nie mogła przybyć na posiedzenie.

Wydział V Lekarski – dyplom wręczyli prezes oraz dyrektor Wydziału prof. Marek Sanak. Dyplom odebrał członek czynny prof. Marek Krawczyk.

Wydział VI Twórczości Artystycznej – dyplomy wręczyli prezes, dyrektor Wydziału prof. Adam Myjak oraz wicedyrektor prof. Konrad Kucza-Kuczyński. Dyplomy odebrali członkowie czynni prof. Ewa Kuryłowicz oraz Łukasz Korolkiewicz. Dyplomów członka czynnego nie odebrali: pani Agnieszka Duczmal-Jaroszevska, pan Paweł Mykietyn oraz prof. Mirosław Bałka, którzy nie mogli przybyć na posiedzenie.

Na zakończenie posiedzenia prof. Krzysztof Pomian wygłosił wykład zatytułowany *Nowa mapa wierzeń zbiorowych* (por. streszczenie wykładu s. 164–165, cały wykład dostępny on-line: <https://www.youtube.com/watch?v=IRRUrfh4dw0>). Po wykładzie prezes zamknął posiedzenie i zaprosił zebranych na spotkanie towarzyskie.

Protokół sporządził sekretarz generalny PAU
Prof. dr hab. Szczepan Biliński

Uchwała Walnego Zgromadzenia Członków PAU o przyjęciu sprawozdania finansowego za rok 2023

Walne Zgromadzenie Polskiej Akademii Umiejętności na posiedzeniu w dniu 15.06.2024 postanawia przyjąć sprawozdanie finansowe za rok 2023.

Uchwała Walnego Zgromadzenia Członków PAU o pokryciu straty za rok 2023

Walne Zgromadzenie Polskiej Akademii Umiejętności na posiedzeniu w dniu 15.06.2024 postanawia, że strata bilansowa za rok 2023 w kwocie 94.220,09 zł zostanie pokryta z funduszu zapasowego PAU.

Uchwała Walnego Zgromadzenia PAU o ustanowieniu służebności przesyłu na rzecz Miejskiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej S.A. w Krakowie

Walne Zgromadzenie Polskiej Akademii Umiejętności na posiedzeniu w dniu 15.06.2024 wyraża zgodę na ustanowienie na nieruchomości położonej przy ul. Sławkowskiej 17 (działka nr 19/1 obręb 1, Śródmieście) nieodpłatnej służebności przesyłu na rzecz Miejskiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej S.A. w Krakowie.

Uchwała Walnego Zgromadzenia PAU o wniosku do Sejmu RP o ustanowienie dnia 4 czerwca Świętem Państwowym oraz dniem wolnym od pracy

Polska Akademia Umiejętności zwraca się do Sejmu Rzeczypospolitej o ustanowienie dnia 4 czerwca Świętem Państwowym oraz dniem wolnym od pracy.

W dniu 24 maja 2013 roku Sejm ustanowił 4 czerwca **Dniem Wolności i Praw Obywatelskich**, stwierdzając:

*4 czerwca 1989 r. odbyły się pierwsze w powojennej historii Polski częściowo wolne wybory do Sejmu oraz całkowicie wolne wybory do Senatu. Było to symboliczne zwycięstwo kolejnych pokoleń Polaków, którzy nigdy nie pogodzili się ze zniewoleniem. Było to zwycięstwo „Solidarności”, przeciwko której w grudniu 1981 r. władza wysłała czołgi, chcąc siłą złamać narodowe-
go ducha wolności. Wynik tego głosowania zapoczątkował proces uwalniania się Europy od komunizmu.*

W powszechnym odczuciu zwycięstwo w wyborach 4 czerwca 1989 roku stało się symbolem ponownego odzyskania niepodległości po klęsce września 1939 i powojennym zniewoleniu. Było kulminacją wieloletnich zmagania Polaków zjednoczonych w walce z komunistyczną dyktaturą. Nadanie 4 czerwca rangi Święta Narodowego, równie ważnego jak 3 maja i 11 listopada, podkreśli znaczenie tego historycznego osiągnięcia i zapobiegnie jego zacieraniu się w świadomości młodych pokoleń, urodzonych już w niepodległej Rzeczypospolitej.

Dlatego apelujemy o jak najszybsze podjęcie prac i uchwalenie odpowiedniej ustawy.

Członkowie PAU wybrani 17 czerwca 2024 roku

Krajowi

Wydział I Filologiczny

Członek czynny

Maciej Włodarski, prof. dr hab.; specjalność naukowa: literaturoznawstwo, historia literatury staropolskiej; stanowisko, miejsce pracy: emerytowany profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, Wydział Polonistyki; członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: Komisja Historycznoliteracka Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza; nagrody i wyróżnienia: Nagroda Indywidualna Ministra Edukacji i Sportu (2002), wielokrotnie Nagroda Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego; odznaczenia: Srebrny Krzyż Zasługi (2007), Medal Komisji Edukacji Narodowej (2014), Złoty Medal za Długoletnią Służbę (2016). – Wybrany na członka korespondenta 24 czerwca 2017. – Kontakt: e-mail: maciej.wlodarski@uj.edu.pl

Członkowie korespondenci

Elwira Buszewicz, prof. dr hab.; specjalność naukowa: literaturoznawstwo; stanowisko, miejsce pracy: – aktualne: profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, Wydział Polonistyki, Katedra Komparastyki Literackiej, – historyczne: Katedra Historii Literatury Staropolskiej Wydziału Polonistyki UJ, Instytut Nauk Społeczno-Humanistycznych i Turystyki PPWSZ w Nowym Targu (2001–2018); inne stanowiska i funkcje: p.o. kierownika Katedry Komparastyki Literackiej (2022/2023); członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: International Association for Neo-Latin Studies, Komisja Historycznoliteracka Oddziału Polskiej Akademii Nauk w Krakowie (przewodnicząca); nagrody i wyróżnienia: Nagroda Rektora UJ dla liderów list rankingowych o najważniejszych wskaźnikach punktowych w ankietach osiągnięć naukowych (2021, 2023); odznaczenia: Medal Komisji Edukacji Narodowej

(2019), Złoty Medal za Długoletnią Służbę (2023). – Kontakt: e-mail: elwira.buszewicz@uj.edu.pl

Aleksander Naumow, prof. dr hab.; specjalność naukowa: literaturoznawstwo (slawistyczne), nauka o religii (prawosławie); stanowisko, miejsce pracy: – aktualne: Akademia Supraska (zarządzający biblioteką), – historyczne: Wydział Filologiczny Uniwersytetu Jagiellońskiego, Università Ca’Foscari Venezia; inne stanowiska i funkcje: Academia Ambrosiana Mediolan (członek-założyciel Wydziału Slawistyki), Międzynarodowe Centrum Badań Religijnych Nisz (członek-założyciel, przewodniczący Rady Programowej); członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: Macierz Serbska, Nowy Sad (członek honorowy), Towarzystwo Slawistów Serbii (członek honorowy), Włoska Asocjacja Slawistyczna; doktor *honoris causa* Sofijskiego Uniwersytetu św. Klimenta Ochrydzkiego; nagrody i wyróżnienia: kilkakrotnie Nagroda Ministra i Rektora UJ, Nagroda św. Brata Alberta; odznaczenia: Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Złoty Medal Marina Drinowa Bułgarskiej Akademii Nauk, Medal ze Wstęgą Uniwersytetu św. Klimenta Ochrydzkiego, Order Świętego Cesarza Konstantyna Wielkiego; zainteresowania pozanaukowe: tłumacz z języka cerkiewnosłowiańskiego i innych języków słowiańskich, wydawca i redaktor. – Kontakt: e-mail: anaumow@unive.it, an9381@gmail.com

Wydział II Historyczno-Filozoficzny

Członek czynny

Jerzy Zajadło, prof. dr hab.; specjalność naukowa: teoria i filozofia prawa; stanowisko, miejsce pracy: – aktualne: profesor Uniwersytetu Gdańskiego, – historyczne: kierownik Katedry Teorii i Filozofii Państwa i Prawa; członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: Polska Akademia Nauk (członek korespondent), Międzynarodowe Stowarzyszenie Filozofii Prawa i Filozofii Społecznej (IVR), Stowarzyszenie Prawa Międzynarodowego (ILA), Gdańskie Towarzystwo Naukowe; nagrody i wyróżnienia: Nagroda Naukowa Miasta Gdańska im. Jana Heweliusza, Nagroda Naukowa im. Leona Petrażyckiego Wydziału I Polskiej Akademii Nauk, Nagroda Naukowa im. Tadeusza Kotarbińskiego; odznaczenia: Srebrny i Złoty Krzyż Zasługi, Medal Komisji Edukacji Narodowej; zainteresowania pozanaukowe: historia starożytności, kynologia. – Wybrany na członka korespondenta 20 czerwca 2015. – Kontakt: e-mail: jerzy.zajadlo@prawo.ug.edu.pl

Członkowie korespondencji

Roman Kuźniar, prof. dr hab.; specjalność naukowa: stosunki międzynarodowe; stanowisko, miejsce pracy: profesor Uniwersytetu Warszawskiego, kierownik Katedry Studiów Strategicznych i Bezpieczeństwa Międzynarodowego; inne stanowiska i funkcje: w przeszłości m.in. dyrektor Departamentu Planowania i Analiz Ministerstwa Spraw Zagranicznych, dyrektor Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych (2005–2007), doradca Prezydenta RP ds. międzynarodowych (2010–2015); członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: Stowarzyszenie Studiów Strategicznych (prezes); nagrody i wyróżnienia: finał Nagrody im. Tadeusza Kotarbińskiego (2023); odznaczenia: Francuska Legia Honorowa; zainteresowania pozanaukowe: góry, narciarstwo wysokogórskie i biegowe, poezja. – Kontakt: e-mail: roman.kuzniar@interia.pl

Ryszard Markiewicz, prof. dr hab.; specjalność naukowa: prawo własności intelektualnej; miejsce pracy: emerytowany profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, Wydział Prawa i Administracji; nagrody i wyróżnienia: Medal „Zasłużony dla Wymiaru Sprawiedliwości – Bene Merentibus iustitiae”; odznaczenia: Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Srebrny Medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”; zainteresowania pozanaukowe: literatura (piękna, historia współczesna, filozofia), gry komputerowe. – Kontakt: e-mail: Ryszard.Markiewicz@uj.edu.pl

Jan Widacki, prof. dr hab.; specjalność naukowa: nauki prawne (kryminalistyka, kryminologia); stanowisko, miejsce pracy: – aktualne: profesor Uniwersytetu im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, kierownik Katedry Kryminalistyki, Kryminologii i Nauki o Policji, – historyczne: Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Śląski, Katolicki Uniwersytet Lubelski; inne stanowiska i funkcje: dziekan Wydziału Prawa, Administracji i Stosunków Międzynarodowych Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego; członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: American Polygraph Association, Polskie Towarzystwo Kryminologiczne im. St. Batawii, Polskie Towarzystwo Kryminalistyczne, Polskie Towarzystwo Medycyny Sądowej i Kryminologii, Ukrainian College of Polygraph Examiners (członek honorowy), Euro-Asiatic Polygraph Association (członek honorowy); odznaczenia: Krzyż Kawalerski i Oficerski Orderu Odrodzenia Polski, Medal Komisji Edukacji Narodowej, Krzyż Wielki Komandorski Orderu Wielkiego Księcia Gedymina, odznaka honorowa „Gwiazda Dyplomacji Litwy”; zaintere-

sowania pozanaukowe: wiceminister spraw wewnętrznych (1990–1992), ambasador RP na Litwie (1992–1996), poseł na Sejm RP (2007–2011). – Kontakt: e-mail: jan.widacki@gmail.com

Wydział III Nauk Ścisłych i Technicznych

Członkowie czynni

Tomasz Dietl, prof. dr hab.; specjalność naukowa: fizyka materii skondensowanej; stanowisko, miejsce pracy: – aktualne: profesor International Research Centre MagTop, Instytut Fizyki Polskiej Akademii Nauk, kierownik oddziału i główny wykonawca (od 2017), – historyczne: Instytut Fizyki PAN (od 1973), twórca i kierownik Środowiskowego Laboratorium Badań Kriogenicznych i Spintronicznych (2004–2017); inne stanowiska i funkcje: profesor w Research Institute of Electric Communication, Uniwersytet Tohoku w Sendai w Japonii (1999/2000), profesor Instytutu Fizyki Teoretycznej Uniwersytetu Warszawskiego (2002–2016), profesor w Advanced Institute for Materials Research, Uniwersytet Tohoku w Sendai w Japonii (2012–2024), profesor wizytujący w Uniwersytecie Johannaesa Keplera w Linzu, Uniwersytecie Josepha Fouriera w Grenoble, Uniwersytecie w Ratyźbonie oraz w Uniwersytecie Paris-Sud w Orsay, członek Rady Naukowej ERC (2011–2014) i Narodowego Centrum Nauki (od 2023); członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: Polska Akademia Nauk (członek rzeczywisty od 2009), Towarzystwo Naukowe Warszawskie (od 2009), Academia Europaea (od 2011), Institute of Physics UK (*Fellow* od 2004), American Physical Society (od 2015), Japanese Society of Applied Physics (od 2019); nagrody i wyróżnienia: Nagroda Marii Skłodowskiej-Curie (1997), Nagroda Naukowa Humboldta (2003), Nagroda Agilent Technologies Europejskiego Towarzystwa Naukowego (2005), Nagroda Fundacji na rzecz Nauki Polskiej (2006), Advanced Grant ERC (2008), Medal Mariana Smoluchowskiego (2010); odznaczenia: Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski (2013); zainteresowania pozanaukowe: teatr. – Wybrany na członka korespondenta 20 czerwca 2009. – Kontakt: e-mail: dietl@MagTop.ifpan.edu.pl

Maria Nowakowska, prof. dr hab.; specjalność naukowa: chemia fizyczna, fotochemia, chemia polimerów i biopolimerów; stanowisko, miejsce pracy: emerytowana profesor Wydziału Chemii Uniwersytetu Jagiellońskiego, obecnie wolontariat; inne stanowiska i funkcje: *visiting*

professor w Department of Chemistry Uniwersytetu w Toronto, Ontario, Kanada (1987–1990), prodziekan (1990–1993) i dziekan (1993–1999) Wydziału Chemii UJ, prorektor UJ do spraw badań (1999–2005), przewodnicząca Rady Naukowej Instytutu Katalizy i Fizykochemii Powierzchni PAN (2011–2017), członkini Rady Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej (2016–2024), niezależna ekspertka Komisji Europejskiej (od 2005); członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: Unia Chemii Czystej i Stosowanej (od 2004), Academia Net: Profiles of Leading Women Scientist (od 2014), International Consortium on European Studies (2001–2005), Polsko-Amerykańska Fundacja Fulbrighta (2005), członkini rad wydawniczych czasopism: „Biopolymers”, „The Open Macromolecules Journal”, „Pharmaceutics”, „ACS Omega” (od 2007); nagrody i wyróżnienia: wielokrotnie Nagroda Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Nagroda Rektora UJ „Laur Jagielloński”, wielokrotnie Nagroda Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego, zaliczona do grupy najbardziej wpływowych naukowców na świecie (Lista TOP 2%), nagroda za wynalazczość Certificate of Merit, World Intellectual Property Organization, Genewa (2011); odznaczenia: Krzyż Kawalerski (2000) i Oficerski (2011) Orderu Odrodzenia Polski, Austriacki Krzyż Honorowy Nauki i Sztuki I Klasy (2005), Medal Komisji Edukacji Narodowej (1999), Złoty Medal za Długoletnią Służbę (2013); zainteresowania pozanaukowe: literatura, muzyka poważna. – Wybrana na członka korespondenta 24 czerwca 2017. – Kontakt: e-mail: nowakows@chemia.uj.edu.pl

Błażej Skoczeń, prof. dr hab.; specjalność naukowa: mechanika i fizyka ciała stałego, mechanika (ośrodków ciągłych, konstrukcji, materiałów), inżynieria materiałów, modelowanie konstytutywne materiałów stosowanych w temperaturach kriogenicznych; stanowisko, miejsce pracy: – aktualne: profesor Politechniki Krakowskiej im. Tadeusza Kościuszki w Krakowie, dyrektor Centrum Badawczego – Laboratorium Ekstremalne Niskich Temperatur (od 2022), – historyczne: Europejska Organizacja Badań Jądrowych, CERN (1995–2005), kierownik Centrum Projektowania Akceleratorów Cząstek Elementarnych PK (od 2007), dyrektor Instytutu Mechaniki Stosowanej PK (2009–2017), Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (2013–2019); inne stanowiska i funkcje: Międzynarodowe Centrum Naukowe Mechaniki w Udine we Włoszech – członek Rady Dyrektorów i Zgromadzeń Akademickich CISM (od 2017), Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego – członek Zespołu Doradczego ds. Polskiej Infrastruktury Badawczej (2018–2019), Narodowe Centrum Badań Jądrowych (od 2017), Ministerstwo Eduka-

cji i Nauki, członek Zespołu Doradczego do Spraw Rozwoju Systemu Oświaty oraz Systemu Szkolnictwa Wyższego i Nauki (2022–2023), od 2016 wiceprzewodniczący, a następnie od 2024 przewodniczący Komitetu Mechaniki PAN, od 2024 członek Komitetu Inżynierii Materiałowej i Metalurgii PAN; członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: Polska Akademia Nauk (członek korespondent), Polskie Towarzystwo Mechaniki Teoretycznej i Stosowanej, Europejskie Towarzystwo Mechaniki Eksperymentalnej, Wysoka Rada ds. Ewaluacji Nauki i Szkolnictwa Wyższego (HCERES) w Paryżu, członek Zespołu Ewaluacyjnych (2016, 2018, 2019); nagrody i wyróżnienia: Nagroda Naukowa im. Wacława Olszaka Wydziału IV Polskiej Akademii Nauk (2006), Nagroda Indywidualna Rektora Politechniki Krakowskiej (2011, 2016, 2018); odznaczenia: Złota Odznaka Honorowa Województwa Małopolskiego (2015), Medal „Zasłużony dla Politechniki Krakowskiej” (2023); zainteresowania pozanaukowe: turystyka wysokogórska, narciarstwo zjazdowe, muzyka klasyczna, podróże (eksploracja wysp), języki (angielski, francuski, niemiecki, rosyjski). – Wybrany na członka korespondenta 19 czerwca 2020. – Kontakt: e-mail: blazej.skoczen@pk.edu.pl

Członkowie korespondenci

Ludomir Newelski, prof. dr hab.; specjalność naukowa: matematyka (teoria modeli, logika matematyczna; stanowisko, miejsce pracy: – aktualne: profesor Instytutu Matematycznego Uniwersytetu Wrocławskiego, kierownik Zakładu Algebry Teorii Liczb, – historyczne: Instytut Matematyczny Polskiej Akademii Nauk; inne stanowiska i funkcje: dyrektor Instytutu Matematycznego Uniwersytetu Wrocławskiego (2007–2016); członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: Polska Akademia Nauk (członek korespondent); nagrody i wyróżnienia: Nagroda Fundacji Nauki Polskiej (2001), Nagroda Prezesa Rady Ministrów (1999), Nagroda Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (1996, 2004), Nagroda Naukowa Wydziału III Polskiej Akademii Nauk (1992); zainteresowania pozanaukowe: muzyka poważna. – Kontakt: e-mail: ludomir.newelski@math.uni.wroc.pl

Barbara Trzebnicka, prof. dr hab.; specjalność naukowa: fizykochemia polimerów, materiały polimerowo-węglowe; stanowisko, miejsce pracy: – aktualne: profesor Polskiej Akademii Nauk, dyrektorka Centrum Materiałów Polimerowych i Węglowych PAN (od 2020), – historyczne: Zakład Polimerów PAN (1978–1987), Zakład Karbochemii PAN (1988–

–2006); inne stanowiska i funkcje: wiceprzewodnicząca Gliwickiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Chemicznego (2019–2024), zastępczyni dyrektora ds. naukowych CMPW PAN (2016–2019), kierowniczka Pracowni Materiałów Węglowych i Polimerowo-Węglowych (2012–2019); członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: Polskie Towarzystwo Chemiczne, przedstawicielka Sekcji Polimerów PTChem w Europejskiej Federacji Polimerowej (od 2022); nagrody i wyróżnienia: Złota Odznaka Honorowa za Zasługi dla Województwa Śląskiego (2014); odznaczenia: Złoty Krzyż Zasługi (2014); zainteresowania pozanaukowe: ekologia, historia i kultura Balkanów, behawiorystyka zwierząt. – Kontakt: e-mail: btrzbnicka@cmpw-pan.pl

Wydział IV Przyrodniczy

Członkowie czynni

Grzegorz Bartosz, prof. dr hab.; specjalność naukowa: biochemia, biofizyka reaktywnych form tlenu i antyoksydantów oraz błon komórkowych; stanowisko, miejsce pracy: – aktualne: profesor Uniwersytetu Rzeszowskiego, Kolegium Nauk Przyrodniczych, – historyczne: kierownik Katedry Biofizyki Molekularnej Uniwersytetu Łódzkiego, kierownik Katedry Biochemii i Biologii Komórki Uniwersytetu Rzeszowskiego; inne stanowiska i funkcje: prezydent Society for Free Radical Research – Europe (2011–2012), członek komitetu wykonawczego European Biophysics Societies Association (2007–2009), prodziekan Wydziału Biologiczno-Rolniczego Uniwersytetu Rzeszowskiego (2012–2015), członek Centralnej Komisji ds. Stopni Tytułów (1994–1996, 2013–2020), przewodniczący Komitetu Biochemii i Biofizyki PAN (2012–2015); członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: Polska Akademia Nauk (członek korespondent od 2010), Polskie Towarzystwo Biochemiczne (od 1973), Polskie Towarzystwo Biofizyczne (od 1974), Society for Free Radical Research – Europe; nagrody i wyróżnienia: Medal im. Leona Marchlewskiego (2006), Medal im. Davida Shugara (2019); odznaczenia: Złota Odznaka Uniwersytetu Łódzkiego; zainteresowania pozanaukowe: rośliny ozdobne, fotografia. – Wybrany na członka korespondenta 20 czerwca 2009. – Kontakt: e-mail: grzegorz.bartosz@gmail.com

Małgorzata Kossut, prof. dr hab.; specjalność naukowa: neurobiologia; stanowisko, miejsce pracy: – aktualne: profesor Instytutu Biologii Doświadczalnej im. M. Nenckiego Polskiej Akademii Nauk, – historycz-

ne: kierownik Katedry Neurokognitywistyki Uniwersytetu SWPS; inne stanowiska i funkcje: Instytut Biologii Doświadczalnej im. M. Nenckiego PAN, kierownik Zakładu Neurobiologii Molekularnej i Komórkowej; członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: Polska Akademia Nauk (członek rzeczywisty), Academia Europea, Polskie Towarzystwo Badań Układu Nerwowego, Society for Neurosciences, International Brain Research Organization; nagrody i wyróżnienia: Nagroda im. Jerzego Konorskiego, Nagroda Sekretarza Naukowego Polskiej Akademii Nauk, Nagroda Wydziału II Polskiej Akademii Nauk, Senior Fullbright Fellowship; odznaczenia: Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski; zainteresowania pozanaukowe: popularyzacja nauki, historia Warszawy, fotografia przyrody, nurkowanie. – Wybrana na członka korespondenta 21 czerwca 2001. – Kontakt: e-mail: m.kossut@nencki.edu.com

Marek Antoni Krapiec, prof. dr hab.; specjalność naukowa: geologia czwartorzędu, dendrochronologia; stanowisko, miejsce pracy: – aktualne: profesor Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, Wydział Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska, – historyczne: dyrektor oddziału karpackiego Państwowego Instytutu Geologicznego; inne stanowiska i funkcje: redaktor naczelny czasopisma „Folia Quaternaria”, przewodniczący Komisji Paleogeografii Czwartorzędu PAU; członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: Tree-Ring Society, Polskie Towarzystwo Geologiczne, Polska Unia Czwartorzędu POLQUA; nagrody i wyróżnienia: Nagroda im. E. Romera Wydziału Nauk o Ziemi i Nauk Górniczych PAN (1993), Nagroda Indywidualna Ministra Edukacji Narodowej (2000), Odznaka Honorowa „Zasłużony dla polskiej geologii” (2006), Nagroda Ministra Środowiska (2018); zainteresowania pozanaukowe: podróże, historia. – Wybrany na członka korespondenta 23 czerwca 2012. – Kontakt: e-mail: mkrapiec@agh.edu.pl

Maria Grażyna Lanczont, prof. dr hab.; specjalność naukowa: geografia fizyczna, geologia i paleogeografia czwartorzędu, geomorfologia, geoarcheologia; stanowisko, miejsce pracy: – aktualne: profesor Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej (wolontariat), – historyczne: kierownik Zakładu Geografii Fizycznej i Paleogeografii, następnie Katedry Geomorfologii i Paleogeografii UMCS; inne stanowiska i funkcje: była prodziekan Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi i wicedyrektorka Instytutu Nauk o Ziemi UMCS, dyrektorka Studiów Podyplomowych UMCS w Przemysłu, redaktor naczelna „Annales UMCS sect. B. Geographia, Geologia, Mineralogia et Petrographia”, członkini rad redakcyjnych

czasopism: „Studia Quaternaria”, „Czasopisma Geograficznego”, „Acta Geographica Lodziensia”, Serii Geograficznej i Paleontologicznego Zbiórka, członkini Zespołu Ekspertów i Wizytatorów Uniwersyteckiej Komisji Akredytacyjnej; członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: Komitet Badań Czwartorzędu PAN (wiceprzewodnicząca), Komitet Nauk Geograficznych PAN, Stowarzyszenie Geomorfologów Polskich (wiceprezesa), Stowarzyszenie Archeologii Środowiskowej, Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemysłu, Lubelskie Towarzystwo Naukowe; nagrody i wyróżnienia: Indywidualna Nagroda Ministra Nauki, czterokrotnie Indywidualna Nagroda Rektora UMCS, kilkakrotnie Zespołowa Nagroda Rektora UMCS, trzykrotnie laureatka programu TRAKT i SUBIN Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej, AcademiaNet – a database of profiles of excellent female researchers from all disciplines; odznaczenia: Srebrny Krzyż Zasługi, Złoty Krzyż Zasługi, Medal Komisji Edukacji Narodowej, Złota Odznaka PTG; zainteresowania pozanaukowe: Rada Naukowa Centrum Europy Wschodniej UMCS, czytelnictwo – literatura piękna (iberoamerykańska, skandynawska), podróże krajoznawcze, aktywność fizyczna (rower, gimnastyka, pływanie). – Wybrana na członka korespondenta 20 czerwca 2009. – Kontakt: e-mail: maria.lanczont@mail.umcs.pl

Członkowie korespondencji

Grażyna Jasińska, prof. dr hab.; specjalność naukowa: biologia człowieka; stanowisko, miejsce pracy: profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, Wydział Nauk o Zdrowiu, Zakład Zdrowia i Środowiska (kierownik Zakładu), Instytut Zdrowia Publicznego, Collegium Medicum; inne stanowiska i funkcje: prezeska Fundacji „Salus Publica” im. prof. Witolda Chodźki na Rzecz Zdrowia Publicznego; członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: International Society for Evolution, Medicine and Public Health, American Association of Biological Anthropologists; nagrody i wyróżnienia: Nagroda Rektora UJ „Laur Jagielloński”, Radcliffe Fellowship (Radcliffe Institute for Advanced Study, Harvard University), The Juan Comas Prize od American Association of Physical Anthropologists; odznaczenia: Medal Komisji Edukacji Narodowej. – Kontakt: e-mail: grazyna.jasienska@uj.edu.pl

Krystyna Kozić, prof. dr hab.; specjalność naukowa: fizjologia i endokrynologia; stanowisko, miejsce pracy: profesor Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie, Katedra Fizjologii i Endokrynologii Zwierząt; inne stanowiska i funkcje: prorektor ds. nauki i współpracy międzynarodowej

Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie (2005–2012), kierownik Katedry Fizjologii i Endokrynologii Zwierząt (2009–2014), przewodnicząca Komisji Nauk Rolniczych, Leśnych i Weterynaryjnych PAU, członkini Zarządu Polskiego Towarzystwa Neuroendokrynologii, członkini Prezydium Komitetu Nauk Zootechnicznych i Akwakultury PAN; członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: Polskie Towarzystwo Neuroendokrynologii, Polskie Towarzystwo Fizjologiczne, Polskie Towarzystwo Zootechniczne, Society for Neuroscience, Komisja Biologiczna PAN; nagrody i wyróżnienia: Nagroda Prezesa Polskiej Akademii Nauk, Nagroda Rektora Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie; odznaczenia: Medal Komisji Edukacji Narodowej, Srebrny Krzyż Zasługi; zainteresowania pozanaukowe: społeczna działalność – praca w komisjach kłaster, władz województwa i miasta Krakowa, sporządzanie drzew genealogicznych, opracowanie historii wybranych wsi podkrakowskich. – Kontakt: e-mail: rzkoziec@cyf-kr.edu.pl

Zbigniew Ustrnul, prof. dr hab.; specjalność naukowa: nauki o Ziemi i środowisku, klimatologia; stanowisko, miejsce pracy: – aktualne: profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej, kierownik Zakładu Klimatologii, – historyczne: Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMGW), dyrektor Oddziału w Krakowie (2016–2018), Uniwersytet Śląski, Wydział Nauk o Ziemi (2002–2007); inne stanowiska i funkcje: ekspert IMGW, członek Rady Doskonałości Naukowej, członek Rady Klimatycznej przy UN Global Compact Network Poland (od 2021), członek Komitetu Geofizyki PAN (2019–2024); członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: International Geographical Union (Międzynarodowa Unia Geograficzna) – przewodniczący Komisji Klimatologii (2008–2016), Komisja Geograficzna PAU, Polskie Towarzystwo Geofizyczne, American Meteorological Society, European Meteorological Society; nagrody i wyróżnienia: Stypendium Fulbrighta (2001/2002), kilkakrotnie Nagroda Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego; zainteresowania pozanaukowe: ekonomia, polityka międzynarodowa. – Kontakt: e-mail: zbigniew.ustrnul@uj.edu.pl

Wydział V Lekarski

Członek czynny

Marek Krawczyk, prof. dr hab.; specjalność naukowa: medycyna, miejsce pracy: profesor Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, Klinika Chirurgii Ogólnej, Transplantacyjnej i Wątroby; inne stanowiska i funkcje:

byli rektor Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, byli dziekan Wydziału V Nauk Medycznych Polskiej Akademii Nauk; członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: Polska Akademia Nauk (członek rzeczywisty), Towarzystwo Naukowe Warszawskie (członek rzeczywisty); doktor *honoris causa* Uniwersytetu Jana Kochanowskiego (2020) i Uniwersytetu Jagiellońskiego (2021); nagrody i wyróżnienia: Nagroda Ministra Zdrowia oraz Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Palmy Akademickie Ministra Edukacji Narodowej Republiki Francji; odznaczenia: Krzyż Oficerski, Kawalerski i Komandorski Orderu Odrodzenia Polski; zainteresowania pozanaukowe: sport, uprawa roślin ogrodowych. – Wybrany na członka korespondenta 14 czerwca 2014. – Kontakt: e-mail: marek.krawczyk@wum.edu.pl

Wydział VI Twórczości Artystycznej

Członkowie czynni

Mirosław Balka, prof.; specjalność: sztuki plastyczne; stanowisko, miejsce pracy: – aktualne: profesor Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, Międzywydziałowa Pracownia Działań, – historyczne: Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu, Pracownia Działań Przestrzennych; członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: Akademie der Kunst in Berlin; nagrody i wyróżnienia: Perła Honorowa Polskiej Gospodarki (w kategorii Kultura), Nagroda 100-lecia ZAiKS-u; odznaczenia: Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski, Srebrny i Złoty Medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”; zainteresowania pozanaukowe: pamięć/przestrzeń. – Kontakt: e-mail: studio@miroslaw-balka.com

Agnieszka Duczmal-Jaroszewska; specjalność: sztuka, dyrygentka; stanowisko, miejsce pracy: dyrektorka Orkiestry Kameralnej Polskiego Radia Amadeus (od założenia Orkiestry w 1968 do 2024); inne stanowiska i funkcje: dyrygentka-asystentka w Państwowej Filharmonii w Poznaniu, a następnie dyrygentka w Teatrze Wielkim – Operze w Poznaniu (1971–1983), gościnnie dyrygentka w polskich i zagranicznych orkiestrach symfonicznych; członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: SPAM, ZAiKS, Zrzeszenie Filharmonii Polskich; nagrody i wyróżnienia: wyróżnienie na IV Międzynarodowym Konkursie Dyrygentów Fundacji Herberta von Karajana w Berlinie Zachodnim (1975), Srebrny Medal Fundacji Herberta von Karajana (1976), Nagroda „La Donna del Mondo” (1982), Nagroda 100-lecia ZAiKS-u (2018), Nagroda „Złotego Fryderyka” (2018), Nagroda Polskiego Radia „Dia-

mentowa Batuta” (2021); odznaczenia: Złoty Krzyż Zasługi (1984), Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski (1998), Srebrny (2005) i Złoty (2018) Medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” (2005); zainteresowania pozanaukowe: łączenie i przenikanie różnych gałęzi sztuki i prezentowanie ich podczas koncertów, tatelnictwo, ogrodnictwo, architektura krajobrazu, literatura. – Kontakt: e-mail: agduczmal@gmail.com

Łukasz Korolkiewicz, prof.; specjalność: malarstwo; stanowisko, miejsce pracy: emerytowany profesor Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie; inne stanowiska i funkcje: profesor Wyższej Szkoły Artystycznej w Warszawie; członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: Europejska Akademia Nauk i Sztuk w Salzburgu; nagrody i wyróżnienia: Nagroda Komitetu Kultury Niezależnej „Solidarność” (1983), Nagroda im. Jana Cybisa (1991); zainteresowania pozanaukowe: literatura, muzyka poważna. – Kontakt: e-mail: lucaskorolkiewicz@gmail.com

Ewa Maria Kuryłowicz, prof.; specjalność: projektowanie architektoniczne i urbanistyczne, projektowanie uniwersalne; stanowisko, miejsce pracy: – aktualne: Studio Architektury Kuryłowicz & Associates w Warszawie (prokurentka, konsultantka ds. jakości projektowania), przewodnicząca Rady Fundacji im. Stefana Kuryłowicza, – historyczne: Studio Architektury Kuryłowicz & Associates, wiceprezesa, generalna projektantka (do 2023), kierowniczka Zakładu Projektowania i Teorii Architektury, Wydział Architektury Politechniki Warszawskiej, dyrektorka programu roboczego „Miejsce Duchowe” Międzynarodowej Unii Architektów (2000–2008); inne stanowiska i funkcje: członkini Kapituły Profesorskiej Nagrody Naukowej „Polityki” (od 2016), członkini międzynarodowego jury w ogólnosiwiatowym konkursie „Light of Tomorrow” firmy Velux (2024), przewodnicząca Zespołu Koordynacyjnego Sędziów Konkursowych przy ZG SARP (2014–2019), przewodnicząca Kapituły KDMA BUILDER (od 2013), tutor w warsztatach naukowo-projektowych „Praktyka” Fundacji im. S. Kuryłowicza (2021/2022 i 2022/2023); członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: Komitet Architektury i Urbanistyki Polskiej Akademii Nauk, członkini Rady Architektury przy Prezydencie miasta Gdańska, Stowarzyszenie Architektów Polskich SARP; nagrody i wyróżnienia: Nagroda Honorowa SARP (2021), Nagroda Prezydenta RP i Stowarzyszenia Integracja „Lider Dostępności” (2023), dwukrotnie Nagroda Rektora Politechniki Warszawskiej (1998, 2003), Nagroda Prezydenta m. st. Warszawy (2022), Nagroda Międzynarodowego Stowarzyszenia PLEA (2024),

Srebrny Medal na Festiwalu Architektury WAN w Londynie za projekt Stacji H. Arctowskiego na Antaktydzie (2021); odznaczenia: Srebrny Krzyż Zasługi (2008), Złota Odznaka SARP (2017), Medal „Bene Merentibus” (2015), Medal „Przyjaciel Integracji” (2002); zainteresowania pozanaukowe: udział w licznych konkursach architektonicznych krajowych i międzynarodowych zwieńczony nagrodami, liczne publikacje dotyczące architektury, jej popularyzacja, wyjaśnianie jej istoty i znaczenia dla jakości powstającej architektury i urbanistyki. – Kontakt: e-mail: ewa.kurylowicz@apaka.com.pl

Paweł Mykietyń; specjalność: muzyka (kompozytor, klawecista); stanowisko, miejsce pracy: – aktualne: Nowy Teatr w Warszawie, kierownik muzyczny, – historyczne: Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, asystent; nagrody i wyróżnienia: Europejska Nagroda Filmowa (2022), Cannes Soundtrack Award (2022); odznaczenia: Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (2011). – Kontakt: e-mail: pawel.mykietyn@nowyteatr.org

Zagraniczni

Wydział I Filologiczny

Michael J. Mikoś, prof.; specjalność naukowa: językoznawstwo, literatura polska; stanowisko, miejsce pracy: – aktualne: profesor Uniwersytetu Wisconsin w Milwaukee (USA), – historyczne: Uniwersytet Browne w Providence (USA); inne stanowiska i funkcje: profesor w Department of Foreign Languages and Literature (1978–2024), kierownik w Department of Foreign Language and Literature (2013–2017), dyrektor w Language Resource Center (1988–2008), kierownik w Department of Slavic Languages (1985–1988); członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: American Association of Teachers of Slavic and East European Languages, Fundacja Kościuszkowska; nagrody i wyróżnienia: Nagroda Polskiego PEN Clubu (1995), Nagroda American Association of Teachers of Slavic and East European Languages (1995), Nagroda Fundacji Władysława i Nelli Turzańskich (1996–97); odznaczenia: Srebrny Medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” (2022), Medal Komisji Edukacji Narodowej (2022), Medal za Zasługi dla KUL (2008); zainteresowania i osiągnięcia pozanaukowe: kartografia, historia tenisa, podróże. – Kontakt: e-mail: mikos@uwm.edu

Eugeniusz Nachlik, prof.; specjalność naukowa: studia literackie, literaturoznawstwo porównawcze, mitokrytyka, literatury słowiańskie (ukraińska, polska, rosyjska), historia literatury ukraińskiej; stanowisko, miejsce pracy: – aktualne: dyrektor Instytutu Iwana Franki Narodowej Akademii Nauk Ukrainy we Lwowie, – historyczne: kierownik Lwowskiego Oddziału Instytutu Literatury im. T. Szewczenki Narodowej Akademii Nauk Ukrainy; inne stanowiska i funkcje: dyrektor Sekcji Studiów Literackich i Lingwistycznych Zachodniego Centrum Naukowego Narodowej Akademii Nauk Ukrainy oraz Ministerstwa Oświaty i Nauki Ukrainy, przewodniczący Komisji Konkursowej Nagrody Metropolity Andrzeja Szeptyckiego; członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: Narodowa Akademia Nauk Ukrainy, Towarzystwo Naukowe im. Szewczenki (członek rzeczywisty), Międzynarodowe Stowarzyszenie Studiów Ukraińskich; wyróżnienia i nagrody: tytuł honorowy „Zasłużony Działacz Nauki i Techniki Ukrainy”, dyplom honorowy Rady Najwyższej Ukrainy, Nagroda „Za osiągnięcia naukowe” Narodowej Akademii Nauk Ukrainy, Nagroda Pamiątkowa z okazji 100-lecia Narodowej Akademii Nauk Ukrainy, Odznaka „Złote Godło Miasta Lwowa”, Międzynarodowa Nagroda im. Iwana Franki Narodowej Akademii Nauk Ukrainy, Medal Pamiątkowy z okazji 150-lecia Towarzystwa Naukowego im. Szewczenki; zainteresowania i osiągnięcia pozanaukowe: piłka nożna, szachy. – Kontakt: e-mail: Nakhlik@nas.gov.ua

Wydział II Historyczno-Filozoficzny

Kazuhiko Sawada, prof.; specjalność naukowa: historia (życie i działalność Bronisława Piłsudskiego, historia rosyjsko-japońska, rosyjska literatura XIX wieku); stanowisko, miejsce pracy: – aktualne: emerytowany profesor Uniwersytetu Saitama (Japonia), – historyczne: Faculty of Humanities Uniwersytetu w Niigata (1983–1988), College of Liberal Arts Uniwersytetu Saitama (1988–1996), Faculty of Liberal Arts Uniwersytetu Saitama (1996–2018); członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: Międzynarodowa Rada Studiów Europy Środkowej i Wschodniej, The Japan Association for the Study of Russian Language and Literature, The Japanese Association for the Study of the History of Russo-Japanese Relations; doktor honorowy Uniwersytetu Waseda w Tokio (1978), profesor honorowy Uniwersytetu Waseda w Tokio (2007); wyróżnienia i nagrody: International Literary Prize in Honor of I. A. Goncharov (2017), Distinguished Merit Award (2018),

Grand Prize of the Publication Prize „Sakuya” (2020), Nagroda „Przeglądu Wschodniego” za rok 2021; odznaczenia: Złoty Medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” (2023). – Kontakt: e-mail: sawada@mail.saitama-u.ac.jp

Wydział III Nauk Ścisłych i Technicznych

Krystyna Kuperberg, prof.; specjalność naukowa: matematyka (topologia, teoria kształtów, układy dynamiczne); stanowisko, miejsce pracy: emerytowana profesor Uniwersytetu Auburn w Alabamie (USA); inne funkcje i stanowiska: American Mathematical Society (*Member at Large*, 1996–1999), *Visiting Member* w Courant Institute of Mathematical Sciences (1987–1988), *Research Professor* w Mathematical Sciences Research Institute (1994–1995), *Visiting Professor* w l’Université de Paris-Sud, Centre d’Orsay (1995), *Visiting Professor Fall* w Uniwersytecie Jagiellońskim (2019); członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: American Mathematical Society; wyróżnienia i nagrody: Nagroda Fundacji im. Alfreda Jurzykowskiego (1995), Auburn University Creative Research Award (1999), Auburn University Distinguished Graduate Faculty Lecturer (2002), Medal im. Wacława Sierpińskiego (2007), Research Excellence Award od College of Sciences and Mathematics Uniwersytetu w Auburn (1996), American Mathematical Society Inaugural Fellow (2012); zainteresowania pozanaukowe: topologia, ciągłe układy dynamiczne. – Kontakt: e-mail: kuperkm@auburn.edu, krystyna.kuperberg@gmail.com

Yukihiro Ozaki, prof.; specjalność naukowa: spektroskopia molekularna, chemia fizyczna, chemia analityczna; stanowisko, miejsce pracy: emerytowany profesor Uniwersytetu Kwansei Gakuin w Japonii; inne stanowiska i funkcje: *Guest Professor* w Uniwersytecie w Kobe, *Guest Principal Researcher* w Institute of Physical and Chemical Research (Riken) w Japonii; członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: The Royal Society of Chemistry, Society for Applied Spectroscopy, The Japan Chemical Society, The Spectroscopical Society of Japan, The Japan Analytical Chemistry Society (JSAC); honorowy profesor Jilin University (JLU) w Chinach oraz Chinese Academy of Science, Changchun Institute of Applied Chemistry; doktor *honoris causa* Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Uniwersytetu Wrocławskiego; nagrody i wyróżnienia: Bomem-Michelson Award (2014), Pittsburg Spectroscopy Award (2019), Charles Mann Award of Applied

Raman Spectroscopy (2020), Karl Norris Award (2021), Medal of Ioannes Marcus Marci (2022), Złoty Medal Uniwersytetu Wrocławskiego (2009), Srebrny Medal „Plus ratio Guam vis” Uniwersytetu Jagiellońskiego (2014); odznaczenia: The Order of the Sacred Treasure, Gold Rays with Neck Ribbon (2023); zainteresowania: historia (m.in. historia Europy i Japonii, historia uniwersytetów, historia spektroskopii), podróże (Europa, Japonia). – Kontakt: e-mail: yukiz89016@gmail.com

Wydział IV Przyrodniczy

Roberta Foresti prof.; specjalność naukowa: biochemia, farmakologia; stanowisko, miejsce pracy: – aktualne: profesor biochemii w Paris-Est Créteil University (Francja), – historyczne: kierownik zespołu w Italian Institute of Technology w Genui (Włochy); inne funkcje i stanowiska: *Postdoc* i *Senior Scientist* w Northwick Park Institute for Medical Research, University College London, Harrow (Wielka Brytania); członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: w latach 2021–2025 członkini Komitetu Zarządzającego z Francji w ramach działania COST Action CA20121 (BenBedPhar); *Visiting Professor* w Uniwersytecie w Mediolanie, Szpital San Paolo (2019); nagrody i wyróżnienia: Certificate of Achievement w uznaniu wybitnych osiągnięć w nauce i badaniach medycznych – II International Conference on Heme Oxygenase and Antioxidant w Katanii na Sycylii (2002), Prize for Doctoral and Research Supervision (2019–2023), Prize for Research and Educational Activities (2023–2026); gospodyni podcastru o enzymach i cząsteczkach (<https://www.youtube.com/channel/UC7vZZ2RsMhQKSDBzhhdCSQQ>); zainteresowania pozanaukowe: zdrowie i odżywianie, gotowanie, czytanie, podróże, rodzina. Kontakt: e-mail: roberta.foresti@inserm.fr

Roberto Motterlini prof.; specjalność naukowa: biologia, farmakologia; stanowisko, miejsce pracy: – aktualne: dyrektor naukowy (DR1, first class) INSERM U955, Paris-Est Créteil University, Francja (od 2012), – historyczne: *Senior Scientist* w Department of Drug Discovery and Development, Italian Institute of Technology w Genui we Włoszech (2008–2011); inne funkcje i stanowiska: *Head* w Vascular Biology Unit, Northwick Park Institute for Medical Research, Department of Surgical Research w Harrow w Wielkiej Brytanii (1995–2008), *Postdoctoral Fellow* w Department of Bioengineering and Department of Medicine, University of California San Diego w La Jolla w Kalifornii (1992–1995)

oraz w Letterman Army Institute of Research, Blood Research Division-Transfusion Branch w San Francisco w Kalifornii (1991–1992); członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: członek redakcji czasopism: „Redox Biology” (od 2024), „eLife” (2022), „Antioxidant” (od 2020) i „Pharmacological Research” (od 2015), „hemOCORM” (2001–2011); doktor honorowy w University College of London w Wielkiej Brytanii (2001–2011); nagrody i wyróżnienia: Dean’s Distinguished Scientist Award od Uniwersytetu w Katanii (2004), FEBS National Lecturer Award od II Ogólnopolskiego Kongresu Biochemii i Biologii Komórki w Krakowie (2011); zainteresowania pozanaukowe: jazda na rowerze, bieganie, pływanie, czytanie. – Kontakt: e-mail: roberto.motterlini@inserm.fr

Jan A. Piotrowski, prof. dr hab.; specjalność naukowa: geologia; stanowisko, miejsce pracy: – aktualne: Department of Geoscience, Uniwersytet w Aarhus w Danii, – historyczne: Institute of Geology i Palaeontology, Uniwersytet Chrystiana Albrechta w Kilonii w Niemczech; inne stanowiska i funkcje: profesor Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, prezes Boreas Society, wiceprezes International Union for Quaternary Research (2003–2007), redaktor naczelny czasopisma „Boreas”, członek redakcji czasopism „Quaternary Science Reviews”, „Eiszeitalter und Gegenwart”, „Geological Quarterly”, „Bulletin of Geography”, „Aarhus Geoscience” (1999–2024); członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: International Commission on Quaternary Stratigraphy (SQS), TERPRO Commission, Interdisciplinary Centre for Climate Change (iCLIMATE), Centre of Water Technology (WATEC), Aarhus Space Center (SpaCe), Sheffield-Aarhus Geoscience Alliance (SAGA), Stowarzyszenie Geomorfologów Polskich (SGP); nagrody i wyróżnienia: Order Dannebrog, honorowy profesor Uniwersytetu w Sheffield w Wielkiej Brytanii (2012–2014), Nagroda Uniwersytetu w Kilonii, członek honorowy Stowarzyszenia Geomorfologów Polskich, Elsevier Certificate for Highly Cited Research za artykuł w „Sedimentary Geology”; zainteresowania pozanaukowe: aktywność na świeżym powietrzu, sport (narciarstwo, judo), instruktor narciarstwa zjazdowego, popularyzacja nauki. – Kontakt: e-mail: jan.piotrowski@geo.au.dk

Jean Poesen, prof.; specjalność naukowa: geografia, geomorfologia; stanowisko, miejsce pracy: emerytowany profesor Katolickiego Uniwersytetu w Lowanium (KU Leuven) w Belgii, profesor Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (2019–2025); inne funkcje i stanowiska: *Research Associate, Research Leader, Research Director* w Natio-

nal Fund for Scientific Research w Belgii (1984–200), *Guest Professor* w Uniwersytecie w Gandawie (1994–1997), *Guest Research Professor* w Vrije Universiteit Brussel (2007–2019); członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: European Geosciences Union (członek honorowy od 2016), Stowarzyszenie Geomorfologów Polskich (członek honorowy od 2024), The Royal Holland Society of Sciences and Humanities (członek zagraniczny od 2013), The Royal Academy of Overseas Sciences w Belgii (od 2007), The Royal Flemish Academy of Belgium for Science and the Arts (od 2009); honorowy doktor Uniwersytetu w Wolverhampton w Anglii, doktor *honoris causa* Uniwersytetu Aleksandra Jana Cuzy w Rumunii oraz Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie; nagrody i wyróżnienia: Nagroda Naukowa „World Conservation Strategy” (1984), „Laureaat Reisbeurzenwedstrijd 90/100” (1985), Nagroda Naukowa w dziedzinie geografii fizycznej (1985), Nagroda im. Normana Hudsona (2023); odznaczenia: Medal Aleksandra von Humboldta (2016), Medal im. Davida Lintona (2016); zainteresowania pozanaukowe: georóżnorodność, geoturystyka, interakcje człowiek-środowisko. – Kontakt: e-mail: Jean.Poesen@kuleuven.be

Piotr Sicinski, prof.; specjalność naukowa: biologia molekularna; stanowisko, miejsce pracy: – aktualne: profesor w Harvard Medical School, Dana-Farber Cancer Institute w Bostonie w USA; – historyczne: Warszawski Uniwersytet Medyczny (adiunkt), Medical Research Council, University of Cambridge w Wielkiej Brytanii (*Visiting Scientist*), Whitehead Institute, Massachusetts Institute of Technology w Cambridge w USA (*Postdoctoral Fellow*); członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: członek Kolegium Wybitnych Naukowców Fundacji Kościuszkowskiej, Polska Akademia Nauk (członek zagraniczny); nagrody i wyróżnienia: Scholar of the Leukemia & Lymphoma Society (2005), AACR-Gertrude B. Elion Cancer Research Award (2002), Abbott Bioresearch Center Award (2002); zainteresowania pozanaukowe: podróże. – Kontakt: e-mail: Peter_sicinski@dfci.harvard.edu

Wydział V Lekarski

Seppo Ylä-Herttuala, prof.; specjalność naukowa: doktor medycyny, profesor biochemii i medycyny molekularnej; stanowisko, miejsce pracy: – aktualne: profesor Uniwersytetu Wschodniej Finlandii, A.I. Virtanen Institute for Molecular Science and Heart Centre, Szpital Uniwersytecki

w Kuopio w Finlandii (od 1995), – historyczne: Uniwersytet w Tampere w Finlandii (1983–1994), Uniwersytet Kalifornijski w San Diego w USA (1989–1992); inne funkcje i stanowiska: profesor Academy of Finland (2005–2020), *Visiting Professor* w Salk Institute, Laboratory of Genetics w USA (2005–2006), dyrektor Biocenter Kuopio (2008–2021), dyrektor National Virus Vector Laboratory w Kuopio (od 2010), dyrektor międzynarodowy EATRIS EU-ERIC (od 2015); członkostwo w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych: European Society of Cardiology, American Heart Association, European Society of Gene and Cell Therapy, American Society of Gene and Cell Therapy, Finish Medical Association; honorowy doktor w University College London (2005) oraz w Uniwersytecie w Oulu (2024); wyróżnienia i nagrody: Mack-Forrester Award (2000), wykład naukowy i nagroda European Society of Cardiology (2000), InBev-Baillet Latour Prize for Clinical Research (2009), Outstanding Achievement Award od American Society of Gene and Cell Therapy (2016), Outstanding Achievement Award od European Society of Gene and Cell Therapy (2023), Truman VA Medical Research Foundation Award (2021); zainteresowania pozanaukowe: muzyka, gra na pianinie, licencja prywatnego pilota. – Kontakt: e-mail: seppo.ylaherttuala@uef.fi

Posiedzenia Wydziałów PAU w 2024 roku¹

Wydział I Filologiczny

- 19.01** – prof. dr hab. Anna Legeżyńska, *Dwa sprzeczne dyskursy egzystencjalne w poezji przełomu XX i XXI wieku*
- 16.02** – prof. dr hab. Stanisław Koziara, *Ulotna „vanitas”. Z dylematów konsultanta filologicznego współczesnych przekładów Biblii*
- 22.03** – prof. dr hab. Maria Korytowska, *Walter Scott, kobiety i śpiew*
- 26.04** – prof. dr hab. Marcin Fabiański, *Aniołek znad kaplicy Zygmuntońskiej a starożytny Rzym*
- 7.06** – prof. dr hab. Adam Kulawik, *Fenomen Lalki, czyli zrozumieć Prusa*
- 25.10** – prof. dr hab. Ewa Łukaszyk, *Metafory „całości” i renesansowe źródła ery globalnej – perspektywa portugalska*
- 22.11** – prof. dr hab. Stefan Kiedroń, *Romantyk? Rewolucjonista? Szowinista? Hoffmann von Fallersleben (1798-1874): w 150-tą rocznicę śmierci*

Wydział II Historyczno-Filozoficzny

- 29.01** – prof. dr hab. Andrzej Buko, *Chrzest Mieszka czy chrzest Polski. O odkryciach związanych z początkami chrześcijaństwa na ziemiach Polski*
- 4.12** – prof. Zofia Zielińska, *Czasy Stanisława Augusta, fakty i legendy*

Wydział IV Przyrodniczy

- 29.01** – prof. Piotr Siciński, *Targeting the cell cycle machinery for cancer treatment*
- 8.04** – prof. dr hab. Jarosław Stolarski, *Koralowce jako budowniczowie kopalnych i dzisiejszych raf: od atomu do atolu*

¹ W roku 2024 Wydziały III i VI nie zorganizowały posiedzeń.

- 22.04** – prof. dr hab. Barbara Płytycz, *Edukacja seksualna nie tylko dla uczniów*
- 13.05** – prof. Roberto Motterlini, prof. Roberta Foresti, *The heme oxygenase/carbone monoxide pathway as a target for therapeutic applications*
- 14.10** – prof. dr hab. Anna Hejmej, *Znaczenie estrogenów w regulacji czynności komórek nabłonka plemnikotwórczego*
- 5.11** – prof. dr hab. Józef Walczyk, *Postęp techniczny i technologiczny w hodowli sadzonek drzew leśnych, odnowieniach i zalesieniach*
- 25.11** – prof. dr hab. Teresa Fortuna, *Skrobie modyfikowane jako dodatki do żywności*
- 2.12** – prof. dr hab. Ryszard Laskowski, *Badania ekotoksykologiczne i modelowanie agentowe jako narzędzia w zapobieganiu spadkowi bioróżnorodności terenów rolniczych*
- 9.12** – prof. dr hab. Izabela Sadowska-Bartosz, *Antyoksydanty nanocząsteczkowe: biologiczne podstawy potencjalnej terapii celowanej chorób neurodegeneracyjnych*

Wydział V Lekarski

- 22.01** – prof. Roberto Ferrari, *The European Heart for Children – what can we do to those who need support?*
- 26.02** – prof. Andrzej Budaj, *Krwawienie groźne jak zawał. Rola transfuzji krwi*
- 12.03** – prof. Marek Krawczyk, *Przeszczepianie wątroby – wczoraj i dzisiaj*
- 15.04** – prof. Anupam Agarwal, *Top ten advances in nephrology*
- 10.06** – prof. Michał Myśliwiec, *Czy ponad 30% z nas ma przewlekłą chorobę nerek?*
- 23.09** – dr hab. Dorota Rogacka prof. IMDiK, *Molekularne mechanizmy utraty wrażliwości komórek podocytnych kłębuszka nerkowego na działanie insuliny*
- 29.10** – prof. Jacek Musiał, *Zespół antyfosfolipidowy – nowe kryteria i leczenie*
- 3.12** – prof. Seppo Ylä-Herttuala, *Gene therapy-from discovery to clinical applications of gene therapy*

Posiedzenia Komisji Naukowych PAU w 2024 roku

KOMISJE WYDZIAŁOWE

WYDZIAŁ I FILOLOGICZNY

Komisja Filologii Klasycznej PAU

- 16.01** – dr hab. Joanna Komorowska prof. UKSW, *Pereant agendum discrimina rerum: zaświaty, uczoność i chaos w Tebaidzie Stacjusza*
- 27.02** – prof. dr hab. Tomasz Polański, *Latina non leguntur. Epigrafika północnej Syrii epoki grecko-rzymskiej*
- 18.03** – prof. dr hab. Piotr Kochanek, *Struktura arki Noego w łacińskich źródłach patrystycznych przed Augustynem z Hippony*
- 23.04** – dr hab. Michał Bzinkowski prof. UJ, *Greckie spojrzenie na Bizancjum. Kawafis, Kazantzakis, Seferis*
- 28.05** – prof. dr hab. Albert Gorzkowski, „*Na cóż koło tego pracować, czego Bóg nie chciał mieć na świecie?*”. Parę fraszobliwych uwag filologa o Erazmie z Rotterdamu i Wacławie Potockim
- 25.06** – prof. dr Michael Knüppel, *The easternmost Hellenism – on the reception of antiquity in East Turkistan*
- 22.10** – dr Jerzy Piątkowski, *Mecenat artystyczny epoki Filipa II i Aleksandra Wielkiego*
- 26.11** – dr hab. Michał Bzinkowski prof. UJ, *Piętnastowieczny grecki „Lament nad upadkiem Konstantynopola” – problemy filologiczne i interpretacyjne*
- 17.12** – ks. prof. Jarosław Kupczak OP, *Europa jako chrześcijański eksperyment. Wokół myśli Josepha Ratzingera/Benedykta XVI*

Komisja Neofilologiczna PAU**18.01** – prof. dr hab. Piotr de Bończa-Bukowski, *Friedrich Schleiermacher i filologia*

Friedrich Daniel Ernst Schleiermacher, urodzony 21 listopada 1768 we Wrocławiu, zmarły 12 lutego 1834 w Berlinie, był jednym z najwszechstronniejszych umysłów niemieckiego romantyzmu. Teolog i filozof wprowadził na nowe tory refleksję na temat znaczenia wiary i wspólnoty religijnej, ukonstytuował także hermeneutykę jako podbudowaną filozoficznie ogólną teorię rozumienia. Jemu zawdzięczamy również projekt dialektyki będącej krytyczną filozofią „stającej się wiedzy” w procesie międzyludzkiego porozumienia. Te zasługi Schleiermachera są dobrze znane i doceniane nie tylko w Niemczech. Mniej rozpowszechniona jest wiedza o jego dokonaniach na polu filologii w wymiarze praktycznym i teoretycznym. A były znaczące. Przekład dzieł Platona na język niemiecki to jedno z wybitnych osiągnięć filologicznych niemieckiego uczonego. W zaprezentowanym referacie przedstawiono i przeanalizowano refleksje Friedricha Schleiermachera na temat najważniejszych zagadnień krytyki, w tym zwłaszcza krytyki filologicznej. Celem prelegenta było rzucenie światła na teoretyczne i praktyczne aspekty myśli filologicznej Schleiermachera, a także zwrócenie uwagi na jej aktualność.

20.03 – dr hab. Monika Coghen prof. UJ, *Juliusz Żuławski i jego wydania dzieł Byrona*

Przypadająca w 2024 roku 200. rocznica śmierci Byrona stała się okazją do wystąpienia poświęconemu działalności redaktorskiej Juliusza Żuławskiego (1910–1999), który w latach 1953–1986 opublikował dwa wydania pism wybranych Byrona, opowieść biograficzną *Byron nieupozwany* (1964, 1966, 1979) i dwa tomiki poezji Byrona (*Poezje*, 1974 i *Poezje wybrane*, 1972). Jego *Wybór dzieł* Byrona z 1986 r. pozostaje standardowym wydaniem utworów Byrona w Polsce. W wygłoszonym referacie omówiono sylwetkę Żuławskiego jako edytora twórczości autora *Giaura*, ze szczególnym naciskiem na jego wybory wydawnicze uwarunkowane niekiedy ówczesną sytuacją polityczną. Żuławski wykorzystał w zbiorach głównie dziewiętnastowieczne tłumaczenia z Byrona, sięgając po nowe przekłady tylko w przypadku utworów wcześniej nietłumaczonych na język polski. Nazwał wydanie „antologią [...] historii polskiego przekładu”, co trafnie określa jego charakter i świadczy o głębokim zrozumieniu znaczenia funkcjonowania tłumaczenia w literaturze przyjmującej. Jednak z punktu widzenia badacza twórczości Byrona, brakuje nowego i pełnego tłumaczenia takich utworów jak *Don Juan*, co utrudnia polskiemu czytelnikowi zapoznanie się z twórczością poety.

17.04 – prof. dr hab. Barbara Sosień, *Skrzydłata kosmo(teo)logia w poetyckich wizjach Victora Hugo (1802–1885)*

W ostatnim półwieczu krytyka hugoliańska, nie tylko francuska, nie rzadko posługuje się pojęciem teologii poetyckiej względnie „teopoezji” jako inspirującym literaturoznawczym narzędziem badawczym. Do tej kategorii należy późna poezja Victora Hugo, w szczególności poemat *Dieu (Bóg)*, utwór wizyjny, daleki od wszelkiego mimetyzmu. Jego podmiot, skrzydlaty Voyant (Wizjoner) samoistnie odbywa lot w bezkresnej, bezwymiarowej przestrzeni, zwanej przez Hugo niebiosami, zaś przez badaczy – kosmosem. Etapy lotu stanowi seria konfrontacji Voyanta z napotkanymi stworzeniami pteromorficznymi. Skrzydlate istoty, nie zawsze ptaki, to metaforyczne figuracje dążenia stworzeń ziemskich do poznania Boga za sprawą bezpośredniego widzenia Jego twarzy, co byłoby tożsame z doznaniem epifanicznego olśnienia świetlistością, poza rozumowaniem. W poezji Hugo światło nie ma charakteru materii, jest jej absolutnym przeciwieństwem, mistycznym gwarantem ładu, pogromcą chaosu i ciemności; teofanię poprzedza angelofania.

22.05 – dr hab. Andrzej Rabsztyń prof. UŚ, *Francuska powieść epistolarna wczoraj i dziś*

19.06 – dr Agnieszka Kocik, *Francuskie teksty drugiej połowy XIX wieku wobec wyzwań predykcji apostołskiej (na przykładzie egzegezy Dz 10)*

„Wstań, Piotrze, zabijaj i jedź!” – to niepokojące zaproszenie, zaczerpnięte z Dziejów Apostolskich (X, 13) odnosi się do słynnej wizji św. Piotra, która poprzedza chrzest pierwszego rzymskiego chrześcijanina, setnika Korneliusza. Tradycja hermeneutyczna rozpatruje tę scenę w kontekście nowego wymiaru misji ewangelizacyjnej, natomiast wiele tekstów francuskich z drugiej połowy XIX wieku rozczytuje biblijny fragment jako niestandardową egzegezę. W pismach, które rzadko pozostają w związku z ustaleniami/studiami teologicznymi: od obowiązkowej referencji w relacji z podróży/pielgrzymki do Jerozolimy, po teksty, które cytują fragment, by bronić sprawy wegetarianizmu lub, pod koniec XIX wieku, osadzić go – poprzez odwołanie do tradycji „higienicznych” – w problematyce zaleceń dotyczących żywności pochodzenia zwierzęcego. Referat proponował krytyczny przegląd wybranych tekstów w połączeniu z analizą najbardziej interesujących przypadków.

16.10 – dr hab. Sylwia Wojciechowska, *Ze wspomnień Josepha Conrada: refleksje epickie*

Tom *Ze wspomnień* (*Some Reminiscences*, 1912) należy do mniej znanych utworów Josepha Conrada, którego wraz z Henrym Jamesem i Georgem Eliotem zaliczono niegdyś w poczet wybitnych prozaików brytyjskich

(F.R. Leavis, 1948). Referat stanowił próbę przedstawienia Josepha Conrada przede wszystkim jako Polaka i Europejczyka, czyli, jak pisarz sam o sobie mówił, jako *homo duplex*. Punktem wyjścia dla podjętych rozważań było stwierdzenie prof. Wiesława Krajki, iż Conrad „był i jest jednym z najlepszych ‘ambasadorów’ Polski na całym świecie” (2011: 12). Dr Sylwia Wojciechowska podjęła próbę wskazania i interpretacji elementów epickich w dyskursie autobiograficznym Conrada, które mogłyby legitymizować zapewnienia prof. Krajki o europejskości i polskości tego autora. Prelegentka zaproponowała, by odczytać Conradowskie *Ze wspomnień* jako tekst pozostający w dialogu z epiką antyczną, z homerycką *Odyseją*; i polską formą epicką – gawędą szlachecką. Uwzględnienie śladów epickich w prozie Conrada pozwala uchwycić wielowymiarowość jego przynależności narodowej jako *homo duplex*, który o swej polskości zaświadczał nie tylko słowem i obrazem, lecz poprzez także, stosując jednoznacznie polską formę wypowiedzi – gawędę szlachecką.

20.11 – prof. dr hab. Magdalena Wandzioch, *Metamorfozy Baśni Charlesa Perrault*

Historia francuskiej i światowej literatury zapamiętała Charlesa Perraulta (1628–1703) jako baśniopisarza, który nadał formę literacką opowiadaniom wcześniej przekazywanym ustnie z pokolenia na pokolenie. W 1697 r. ukazał się zbiór liczący zaledwie osiem baśni, *Historie lub baśnie z przeszłości z morałem. Z czasem* dodano do zbioru dwie baśnie napisane wierszem: *Oślą Skórkę* i *Śmieszne życzenia*. Te krótkie utwory, należące do form skodyfikowanych, od ponad trzystu lat podlegają ciągłym metamorfozom w zależności od intencji pisarzy, którzy modyfikują tytuły, dopisują dalszy ciąg znanych historii, udoskonalają je, oczywiście w swoim mniemaniu, wprowadzają mniej lub bardziej istotne zmiany lub piszą nowe utwory, których cechy gatunkowe oddalają je od pierwowzoru, a nawet od baśni. Krytycy literatury analizują baśnie Perraulta z punktu widzenia literatury wysokiej i folkloru, psychologii i psychoanalizy, wspólnego dziedzictwa kultury europejskiej i światowej, studiują ich strukturę i język, zastanawiają się, czy jest to literatura dla dzieci czy dla dorosłych. Dowodzi to niezbicie, że przygoda czytelnicza i gra z utworami francuskiego baśniopisarza nigdy się nie kończy.

18.12 – dr Maria Gubińska, *Problem transkulturowości w kontekście twórczości pisarzy frankofońskich epoki kolonialnej – Jean Amrouche, Assia Djebar*

Pośród wielu znamienitych autorów frankofońskich epoki kolonialnej, których początek aktywności przypada na lata po I wojnie światowej, znalazły się nazwiska dwojga pisarzy wywodzących się z Algierii, gdzie

współistnienie i przenikanie się wielu kultur i języków rodzi napięcia i wrogość między społecznością przywiązaną do swej kultury a kulturą narzuconą przez kolonizatora. Znakomicie zanalizował to Albert Memmi w binarnym paradygmacie: kolonizator vs kolonizowany. W przypadku obojga wymienionych pisarzy paradygmat ten wydaje się jeszcze bardziej skomplikowany w skolonizowanej Algierii, gdzie różnice kulturowe między grupami rdzennych mieszkańców – Berberów, którymi są Jean Amrouche (1906–1962) i Assia Djebar (1936–2015) a społecznością arabską podsycają konflikty wewnętrzne sprzyjające kolonizatorowi. W jakiej mierze uprawnione jest więc mówienie o transkulturowości w kontekście twórczości i działalności owych autorów? Może określenie wielokulturowość jest bardziej adekwatne, zważywszy na przedsięwzięcia literackie, wydawnicze czy popularyzatorskie wymienionych twórców, a może każde z nich, pomimo wielu cech wspólnych, zwłaszcza silnych związków z kulturą berberyjską, jest artystą osobnym? Oto pytania, na które próbujemy odpowiedzieć.

Komisja Kultury Słowian PAU

- 19.01** – dr hab. Urszula Cierniak prof. UJD, *„Na górze Tabor”. Dzienniki duchowe Jelizawiey Golicyny (1795–1843) między strapieniem i religijnym pocieszeniem*
- 8.03** – mgr Jarosław Jagiełło, *Pamięć i przeszłość jako wartość w Kronice polskiej Anonima Galla*
- 19.04** – dr hab. Grażyna Szwat-Gyłybowa prof. IS PAN, *Ludowy topos wmurowanej kobiety jako narzędzie negocjowania wartości w bułgarskiej kulturze nowoczesnej*
- 26.04** – dr Katarzyna Syska, *Powieść „Ludzie sierpnia”. Siergiej Lebiediew o rosyjskiej transformacji lat 90*
- 17.05** – dr hab. Beata Siwek prof. KUL, *Dyskurs przemocy i traumy we współczesnej dramaturgii białoruskiej*
- 21.06** – ks. dr hab. Aleksander Posacki, *Pomiędzy mistyką a okultyzmem. Mikołaja Bierdiajewa ocena duchowości Srebrnego Wieku w Rosji*
- 25.10** – dr hab. Anna Kościółek prof. UMK, *Tanatoturysta we Włoszech, czyli Andrzej Murawjow w przestrzeni śmierci*
- 13.12** – dr Dominika Kaniecka, *Bośniacko-hercegowińscy Chorwaci. Europejsko-orientalna mikroklutura w refleksji wybranych intelektualistów*

Komisja Historii Sztuki PAU

- 11.01** – dr Piotr Pajor, *Jako w niebie, tak i na ziemi. O programie ideowym miasta lokacyjnego w Krakowie*
- 8.02** – mgr inż. arch. Aleskander Nowacki z zespołem, „Wirtualny kościół”. *Rekonstrukcja komputerowa jako narzędzie badawcze na przykładzie przemian fragmentu układu komunikacyjnego kościoła Mariackiego w Krakowie*
- 14.03** – dr hab. Rafał Quirini-Popławski, *Ormiański rękopis kantyk psalterza i brewiarza dominikańskiego w zbiorach Biblioteca Medicea Laurenziana we Florencji (San Marco 790)*
- 11.04** – prof. dr hab. Andrzej Szczerski, *Historia awangardy w Polsce – nowe perspektywy badawcze*
- 23.05** – dr Marcin Szyma, *Architektura i topografia sakralna średniowiecznego kościoła benedyktynów na Łyścu*
- 13.06** – prof. dr hab. Piotr Krasny, dr hab. Michał Kurzej, „Pomniki dusz chwalebnych i ciał obdarzonych zadatkiem zmartwychwstania”. *Specyfika nowożytnych ołtarzy relikwiarzowych w Wenecji*
- 10.10** – dr hab. Dobrosława Horzela, prof. dr hab. Marek Walczak, *Chrystus Ukrzyżowany w opactwie Cystersów w Mogile – jeszcze jedno przeoczone dzieło Wita Stwosza?*
- 21.11** – dr Wojciech Walanus, „Niezbędna zbieżność słowa z demonstracją”. *Projekcja diapozytywów w nauczaniu historii sztuki na Uniwersytecie Jagiellońskim (około 1900–1950)*
- 12.12** – dr Agnieszka Smołucha-Sładkowska, *Monogramista MS (Maciej Schilling) i jego działalność w renesansowym Krakowie – aktualny stan badań*

Komisja Etyki Komunikacji PAU

- 28.06** – prof. dr. hab. Ewa Lekka-Kowalik, *Prawda w nauce*
- 28.10** – dr hab. Iwona Benenowska prof. UKW, *Etos akademicki – rekonstrans badawczy*
- 18.11** – dr hab. Iwona Benenowska prof. UKW, *O jakich wartościach mówimy w związku z etosem nauczyciela akademickiego?*

WYDZIAŁ II HISTORYCZNO-FILOZOFICZNY

Komisja Środkowoeuropejska PAU

- 16.01** – dr Tomasz Lis, *Klasa latentna – polska i chorwacka młodzież w Galicji i Banowinie na przełomie XIX i XX wieku*
- 20.02** – dr Katarzyna Fijołek-Kwaśniewska, *„Bezdomni we własnym domu” czyli polityka Bułgarii wobec mniejszości tureckiej u progu lat 90. XX wieku*
- 19.03** – prof. dr hab. Henryk Walczak, *Polska i Rumunia w ramach bloku rolnego w latach 1931–1932*
- 16.04** – dr hab. Tadeusz Kopyś, *Percepcje autorytarnego reżimu Mikłósza Horthyego na Węgrzech po 1989 roku*
- 18.06** – dr Daniel Filip Afloarei, *Romanian Reakctions towards „martial law” in Poland (1981–1983): between nationalism and internationalism*
- 15.10** – dr hab. Mirella Korzeniewska-Wiszniewska prof. UJ, *Rozpad Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Jugosławii w świetle wybranej korespondencji prof. Henryka Batowskiego*
- 19.11** – dr hab. Agnieszka Kastory prof. UJ, *Rumuńska administracja wobec polskich uchodźców w 1939 roku*
- 17.12** – dr hab. Andrzej Dubicki prof. UŁ, *Rumuńskie doświadczenia z demokracją bezpośrednią*

Komisja Wschodnioeuropejska PAU

- 29.01** – dr Vitaliy Nagirnyy, *O połowieckich jeńcach na Rusi od drugiej połowy XI do pierwszej połowy XIII wieku*

Okres od drugiej połowy XI do początku XIII wieku to czas licznych konfliktów między księstwami ruskimi a Połowcami zamieszkającymi na stepach nadczarnomorskich. Jednym ze skutków było pojawienie się na Rusi wielu połowieckich jeńców. Latopisarze ruscy zazwyczaj ograniczali się do wzmianki, że schwytanych koczowników było „множество” lub „без числа”. Czasami jednak w źródłach ruskich można spotkać przybliżone liczby połowieckich jeńców. W 1161 r. do ruskiej niewoli trafiło 500 jeźdźców, w latach 1169–1170 r. – 300, nieco później – 1500, a w 1191 r. – ponad 600 nomadów. Wśród schwytanych koczowników byli przedstawiciele elit połowieckich, czyli książęta, ich żony i dzieci oraz osoby z otoczenia książęcego; szeregowi wojownicy z rodzinami; czeladź – biedni członkowie połowieckich rodów, „kołodnicy” – niewolnicy Połowców słowiańskiego bądź tureckiego pochodzenia, a także „czagi” – niewolnice wykonujące prace domowe.

Brańcom tym zazwyczaj oszczędzano życie i później uwalniano za okup, darowano innym Rurykowiczom jako „sajhat”, oddawano Czarnym Kłobukom lub wykorzystywano jako sługi. Znane są także sytuacje, kiedy jeńców pozabawiano życia z zemsty lub z bezlitosnej pragmatycznej konieczności wynikającej z sytuacji na polu bitewnym.

26.02 – dr hab. Andrzej Betlej prof. UJ, *Kolekcjonowanie pamiątek w XIX wieku na kresach. Przypadek „albumu wiśniowieckiego”*

22.04 – dr hab. Agnieszka Gronek prof. UJ, *Polityczny aspekt przedstawień świętych Cyryla i Metodego w galicyjskich cerkwiach*

W drugiej połowie XIX wieku w cerkwiach greckokatolickich na ziemiach polskich należących do zaboru austriackiego stały się popularne wizerunki świętych Cyryla i Metodego. To efekt rosnącego zainteresowania związany z obchodami tysiąclecia rozpoczęcia ich apostołskiej działalności wśród Słowian przypadającego w 1863 r.; a następnie śmierci Cyryla w 1869 r. i Metodego w 1885. Rosnący kult braci wykorzystywali także działacze nurtów politycznych i ideologicznych; panslawizmu, słowianofilstwa, ekumenizmu. Na podstawie badań w galicyjskich cerkwiach, ograniczonych do terenów dzisiejszej Polski, można stwierdzić, że o dużej randze świętych świadczy nie tylko częsta obecność wizerunków, lecz także sposób ich umiejscowienia. Znajdowały się w najważniejszych przestrzeniach świątynnych, to znaczy albo w sanktuarium i jego bezpośrednim sąsiedztwie, albo w obrębie kopuły. Ponadto umieszczano je razem z wyobrażeniami świętych Piotra i Pawła oraz świętych Jana Chryzostoma, Bazylego Wielkiego i Grzegorza z Nazjanzu. Ukraińskie idee patriotyczne wyrażała bliska obecność obrazów św. Włodzimierza i Ołgi. Obecność wizerunków świętych Konstantyna i Heleny, a także prawosławnych cech ubioru i utensyliów apostołów Słowian podkreślały wschodniochrześcijańskie korzenie ich misji. Na kształtowanie ikonografii świętych Cyryla i Metodego duży wpływ miały wzorce zamieszczane w księgach religijnych, czasopiśmie, drukach ulotnych i na obrazkach religijnych. Wyróżniają się dwa główne nurty wpływów: prawosławny, rosyjski z centrum w Petersburgu oraz zachodniokatolicki z głównym ośrodkiem w Wielehradzie i szerzej na Morawach. Pierwszy nurt dominował na terenach sąsiadujących z Królestwem Polskim, drugi zaś w Galicji Zachodniej. Podział ten pokrywa się z politycznymi strefami wpływów zaborców.

3.12 – Piotr Zubowski, Janusz Mazur, *Dziedzictwo lwowskiego kościoła św. Marii Magdaleny*

Komisja Prawnicza PAU

- 20.03** – (wspólne z Komisją Nauk Prawnych PAN Oddział w Krakowie) – dr hab. Adam Bodnar prof. SWPS
- 8.04** – prof. dr hab. Andrzej Mączyński, *60 lat kodeksu cywilnego*
- 9.05** – (wspólne z Komisją Nauk Prawnych PAN Oddział w Krakowie) – dr hab. Maciej Gdula
- 9.12** – (wspólne z Komisją Nauk Prawnych PAN Oddział w Krakowie) – prof. dr hab. Włodzimierz Wróbel, posiedzenie poświęcone problematyce nowelizacji prawa karnego

Komisja Historii i Kultury Żydów PAU

- 10.01** – dr hab. Anna Michałowska-Mycielska prof. UW, *Chewre Kadisze w Rzeczypospolitej od XVI do XVIII wieku. Projekt badawczy*
- 13.03** – dr Tomasz Jankowski, *Topografia rodziny żydowskiej w środkowo-wschodniej Europie*
- 8.05** – prof. dr hab. Łukasz Tomasz Sroka, *Lili Haber. Bohaterka książki w roli przewodniczki po historii. Biografia pretekstowa jako narzędzie badawcze w studiach polsko-izraelskich*
- 12.06** – dr Karolina Koprowska, *Miejsce urodzenia jako uwikłanie. Projekty tożsamościowe w polskiej i żydowskiej literaturze*
- 16.10** – dr Maciej Ratajczyk, *Karaimskie cmentarze i obrzędy pogrzebowe*
- 11.12** – dr Alicja Jarkowska, *Architekci Zagłady z krakowskiego Gestapo*

Komisja Prehistorii Karpat PAU

- 23.02** – (wspólne z Komisją Paleogeografii Czwartorzędu PAU i Komisją Archeologiczną PAN) – prof. Andrzej Rakowski, *Wpływ krzywych kalibracyjnych na chronologię inkaską w świetle datowań radiowęglowych*
- 7.05** – mgr Bożena Choraży, dr Bogusław Choraży, *Z badań nad solowarstwem na terenie Żywiecczyny*
- 11.06** – prof. dr hab. Michał Parczewski, *Lokalizacja najstarszego średniowiecznego kościoła w Dukli (domniemane miejsce chrztu św. Jana z Dukli)*
- 26.11** – dr Wojciech Pasterkiewicz, *Wyniki badań kurhanu z epoki brązu w Dukli, powiat krośnieński, w 2024 roku*

Komisja Nauk Ekonomicznych PAU

(wszystkie poniższe posiedzenia były wspólne z Komisją Nauk Ekonomicznych i Statystyki PAN Oddział w Krakowie)

25.01 – prof. dr hab. Roman Niestrój, *Gdzie się podziela ekonomika biznesu?*

Celem wystąpienia było zwrócenie uwagi na negatywne skutki dezintegracji nauk ekonomicznych w Polsce. To efekt pozbawienia ich statusu odrębnej dziedziny nauk w obszarze nauk społecznych. Wskazano też ujemne następstwa wcześniejszej, specyficznie polskiej interpretacji zachodniej formuły klasyfikacyjnej „economics and business” na „ekonomia i nauki o zarządzaniu”. W konsekwencji w Polsce po transformacji ustrojowej nie wyodrębniła się ekonomika biznesu jako dyscyplina w dziedzinie nauk ekonomicznych. Główne – budowane od podstaw – subdyscypliny nauki o biznesie: marketing lub analiza finansowa przedsiębiorstw zostały zdominowane przez subdyscypliny typowe dla nauk o organizacji i zarządzaniu.

22.02 – prof. dr hab. Paweł Lula, *Pojęcie, rozwój, metody i obszary zastosowań sztucznej inteligencji*

21.03 – dr hab. Tomasz Kwarciański, dr hab. Paweł Ulman, *Nierówności, Populizm, niesprawiedliwość. Porównanie niesprawiedliwych nierówności dochodowych w Polsce i Norwegii (Inequality, Populism, Unfairness. A Comparison of Unfair Income Inequalities in Poland and Norway)*

27.06 – dr hab. Paweł Chlipała, *Integracja podejść metodycznych w naukach społecznych – możliwości i ograniczenia trzeciej ścieżki metodycznej*

17.10 – prof. dr hab. Henryk Gurgul, *The impact of the COVID-19 pandemic on the uncertainty of macroeconomic data releases*

Macroeconomic data releases are very important benchmarks of the economy. Therefore, the vast majority of financial market analysts and traders closely monitor both projected estimates and, intuitively more impactful, actual values. In this research we focus on the uncertainty associated with macroeconomic data forecasts measured by the so-called surprise indicator (SI). Moreover, we examine whether the distribution of SI depends on the economy, category of indicator or time, considering pre-pandemic, pandemic and post-pandemic periods in the context of the COVID-19 crisis. We also propose the construction of a sentiment indicator that is intended to aggregate all information that is jointly released through macroeconomic indicators.

21.11 – prof. dr hab. Tadeusz Wawak, *Propozycje korekty systemu zarządzania w polskich publicznych szkołach wyższych*

Komisja Etnograficzna PAU

25.01 – dr Hubert Ossadnik, *Łemkowszczyzna wschodnia w okresie międzywojennym jako specyficzne pogranicze kulturowe, etniczne i etnograficzne*

Łemkowszczyzna wschodnia to region etnograficzny na pograniczu Bieszczadów i Beskidu Niskiego, w dolinach rzek Oslawy, Oslawicy, Wisłoka i Jasiołki. Obejmuje 60 miejscowości na terenie powiatów leskiego i sanockiego. Łemkowie jako grupa etnograficzna nie byli objęci w okresie międzywojennym kompleksowymi badaniami historycznymi, etnograficznymi, językoznawczymi i innymi. Informacji o społeczności łemkowskiej dostarczają źródła kościelne, głównie materiały do greckokatolickich szematyzmów kościelnych i greckokatolickiej Akcji Katolickiej oraz ponadto źródła świeckie, między innymi akta szkolne, które wykorzystano przy opracowaniu książki. Akta kościelne pokazują stan parafii wobec nasilonych konwersji na prawosławie, zaś szkolne są cennym źródłem dotyczącym miejscowości łemkowskich. Ich kompleksowość, obejmująca zagadnienia demograficzne, etnograficzne, antropologiczne, stanowi mocną podstawę próby przygotowania zarysu monograficznego Łemkowszczyzny wschodniej. Jest to tym ważniejsze, że walki z UPA i wysiedlenia z lat 1944–1946 oraz akcja „Wisła” z 1947 r. sprawiły, że obszar południowo-wschodniej Polski niemal całkowicie się zdepopulizował i przeprowadzenie etnograficznych badań terenowych stało się niemożliwe.

29.02 – mgr Olena Martynchuk, *Jak zdjęcia żyją z ludźmi? Etnografia wernakularnych praktyk fotograficznych w Ukrainie*

4.04 – dr Elżbieta Jodłowska, *Pana Samotności. Señor De La Soledad z Huaráz w północnych Andach Peruwiańskich*

Praca stanowi rekonstrukcję etnohistorycznych uwarunkowań kształtowania się ośrodka kultu Chrystusa Señor de la Soledad; Pana Samotności; w Huaráz, w północnych Andach Peruwiańskich. Obszar geograficzny badań, rejon Białych Kordylierów, jest terenem trudnym dla europejskiego badacza nie tylko ze względów konieczności adaptacji w wysokogórskim środowisku, lecz także z powodu naturalnej nieufności ludności miejscowej do obcych. W wystąpieniu analizuję wzorzec ideowy i ikonograficzny figury Chrystusa Ukrzyżowanego przyjęty w Europie po Soborze Trydenckim; który przez Hiszpanię trafił do Peru. Kreślę szerszą panoramę historyczną i kulturowo-religijną obszaru andyjskiego i tworzę zarys kształtowania się i funkcjonowania ludowej religijności Peru. Piszę o „wielkiej opowieści”, śledząc 450-letni rozwój relacji między tym Chrystusem a społecznością rdzenną, która uznała go za swojego Boga. Ukazuję różne przejawy jego funkcji centrum świata,

koncentrującego wokół siebie schrystianizowaną kosmowizję o głębokich korzeniach andyjskich. Istotnym ustaleniem pracy jest odkrycie sposobów modelowania religijności Indian przez andyjskie struktury mitologiczne i tradycyjny system pokrewieństw. Praca proponuje ponadto nową perspektywę badań nad kultem świętych w andyjskiej religijności ludowej, ukierunkowaną na ich rolę w tworzeniu i aktualizowaniu społecznych ram pamięci poprzez włączanie w symboliczne relacje z członkami miejscowych społeczności.

7.05 – dr hab. Stanisława Trebunia-Staszef prof. UJ, *Okupacyjne losy Podhala we współczesnych narracjach. Kilka refleksji na temat recepcji filmu „Biała odwaga”*

20.06 – dr Krystian Darmach, *Nocne miasto – stan badań. Perspektywa antropologiczna*

Referat przedstawia zakres i stan badań dotyczący zagadnienia miejskiej nocy, nocnego miasta i nocnych kontekstów kultury miejskiej. Interesuje mnie perspektywa antropologiczna związana z badaniami terenowymi/etnografią uprawianymi w ramach dziedziny i antropologiczne spojrzenie na szersze zjawisko wzmożonego zainteresowania czasem nocy/nocnym miastem w innych dziedzinach humanistyki, i nie tylko humanistyki: ekonomii, zarządzaniu, architekturze. Referuję stan badań w tym zakresie w świetle i odwołuję do lokalnych realizacji tematyki, w tym głównie do własnych przedsięwzięć badawczych: prób, badań terenowych, refleksji, problemów o charakterze metodologicznym, wyzwań, szans i ograniczeń. Szerzej, interesuje mnie także wpływ „nocy” jako przedmiotu badań na refleksję metodologiczną, sposób uprawiania dyscypliny i szukanie odpowiedzi na pytanie: co i w jaki sposób ma wpływ na zmianę/modyfikację myślenia antropologicznego w relacji do techniki, metody, interpretacji. Wydaje się, że kontekst nocy oddziałuje znacząco na waloryzację przestrzeni, gospodarowanie czasem, relacje społeczne, aktywności, pracę.

23.10 – prof. dr hab. Ewa Śnieżyńska-Stolot, *Co to jest kabala i do czego ona służy?*

21.11 – dr hab. Ewa Kocój prof. UJ, *Ludzie i ikony. Wierzenia i zwyczaje związane z kultem ikon w religijności przeżywanej w Karpatach*

9.12 – dr hab. Maciej Kurcz prof. UJ, *Tarkin – śmierdząca ryba z Sudanu. Jedzenie, liminalność i przynależność wśród Nubijczyków (Mahas) z Sudanu*

Jedzenie ma charakter liminalny – jest zawsze pomiędzy tym, co powszechnie akceptowalne a czymś, co budzi kontrowersje. Niektóre specjały są pod tym względem wyjątkowe. Wystąpienie jest opowieścią o szczególnym (ktoś mógłby powiedzieć – ekstremalnym) jedzeniu z północnego

Sudanu. Jest nim sfermentowana pasta rybna nazywana z nubijska tarkin. Podczas gdy dla Nubijczyków przygotowywanie i jedzenie tarkinu jest kwestią dobrego smaku, wyrafinowania, hojności, tradycjonalizmu i zdrowia; inni Sudańczycy, a nawet Nubijczycy żyjący w diasporze, traktują je z obrzydzeniem. Spoglądam na tę regionalną potrawę jako symbol przynależności i tożsamości. Śledzę historię produkcji i konsumpcji tarkinu w „tradycyjnej” kulturze, a także jej rolę we współczesnych procesach tworzenia dziedzictwa i dynamiki grupowej tożsamości. Na koniec pytam: jaki wpływ potrawy liminalne mogą mieć na pracę etnografa w terenie? Referat wykorzystuje obserwacje etnograficzne w regionie III katarakty w północnym Sudanie w 2022 r.

Komisja Historii Wojen i Wojskowości PAU

- 9.01** – dr Paweł Gąsiorczyk, *Dzieje wojskowych służb ochrony przeciwpożarowej w Polsce – zarys problemu*
- 12.03** – dr hab. Aleksander Bołdyrew prof. UŁ, *Źródła do dziejów wojskowości polskiej w epoce Jagiellonów – stan i dalsze perspektywy*
- 9.04** – dr hab. Adam Ostanek prof. WAT, *Kulturotwórcza rola Wojska Polskiego na Kresach Południowo-Wschodnich II Rzeczypospolitej (1921–1939)*
- 14.05** – dr hab. Andrzej Korytko prof. UWM, dr hab. Tomasz Ciesielski prof. UO, *Czy historia wojskowości może obyć się bez bohaterów? O koncepcji nowych dziejów oręża polskiego*
- 8.10** – dr hab. Krzysztof Filipow prof. UwB, *Projekty orderów i odznaczeń władz polskich na Uchodźstwie (państwowe i Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie)*
- 12.11** – dr hab. Aleksander Woźny, *Kwestia ukraińska w sprawozdaniach informacyjnych Sztabu Głównego WP w ostatnich miesiącach pokoju 1939 r.*
- 10.12** – dr Maciej Pięnkowski, *Zadania 8. Dywizji Piechoty w ramach działań prowadzonych przez związki operacyjne Wojska Polskiego w latach 1919–1920*

Komisja Archeologii Krajów Śródziemnomorskich PAU

- 15.01** – dr Dominika Grzesik, *Wpływ zwyczaju epigraficznego na rozwój greckich sanktuariów na przykładzie publicznych uchwał*
Celem wystąpienia była prezentacja wyników moich badań nad zwyczajem epigraficznym wybranych greckich sanktuariów i wpływu, jaki praktyka wystawiania publicznych uchwał miała na rozwój topografii sanktuariów.

Uchwały są niezwykle cennym materiałem do badań z uwagi na ich powszechność, stan zachowania i różnorodne nośniki, na jakim były ryte. W badaniach interesuje mnie, gdzie częściej wystawiano uchwały: w strefach świeckich, np. na agorze czy sakralnych – w sanktuariach i świątyniach? Co znaczyło dla sanktuariów wystawianie na ich terytorium publicznych uchwał? Czy każde miasto i sanktuarium miało własny zwyczaj epigraficzny i własny zwyczaj wystawiania uchwał publicznych, czy możemy doszukiwać się jednej ogólnogreckiej praktyki? W wystąpieniu pochyliłam się również nad potencjalnymi problemami badawczymi, z jakimi musi mierzyć się badacz greckiego zwyczaju epigraficznego.

19.02 – dr hab. Radosław Karasiewicz-Szczypiorski prof. UW, *Dziesięć lat polsko-gruzińskich wykopalisk w rzymskim forcie Apsaros (Gonio, Gruzja). Seria nowych odkryć u progu kolejnego dziesięciolecia*

Minęło 10 lat od rozpoczęcia polsko-gruzińskich wykopalisk rzymskiego fortu Apsaros w Gonio w Gruzji. Jubileusz to dobry czas do podsumowań, jednak prezentacja poświęcona była najświeższym wątkom badawczym. Stanowiła przegląd nowych odkryć i zagadnień, które z pewnością zdominują kolejnych dziesięć lat badań. Jest o czym opowiadać: odkrycie komendantury (*principia*), fragment inskrypcji łacińskiej, pozostałości najwcześniejszych umocnień fortu, piec do produkcji ceramiki, w tym ceramiki budowlanej, tłoczni do wina... Niektóre z odkryć szczegółowo omówili kolejni referenci. Po dziesięciu latach można stwierdzić, że polsko-gruzińskie prace w sposób znaczący zmieniają wiedzę na temat fortu Apsaros, a także rzymskiej obecności wojskowej na wybrzeżu Kolchidy w okresie pryncypatu.

– dr Marcin Matera, *Tłocznia do wina i piec do wypału amfor. Apsaros jako ośrodek produkcyjny na potrzeby zaopatrzenia rzymskich garnizonów w Kolchidzie?*

Celem wystąpienia była prezentacja dwóch istotnych odkryć: tłoczni do wina znalezionej za murami fortu i pieca do wypału ceramiki naczyniowej zbudowanego wewnątrz garnizonu. Oba znaleziska pochodzą z czasów, gdy fort użytkowało rzymskie wojsko. Jego obecność zmienia stan wiedzy na temat roli Apsaros w systemie rzymskich fortów na wybrzeżu Kolchidy po trzęsieniu ziemi, które miało miejsce po 135 r. n.e.

– Natalia Lockley, *Naczynia ceramiczne, pucharek szklany, skarby monet... Materialne ślady praktyk kultowych sprawowanych podczas budowy fortu w Apsaros*

Podczas wykopalisk w 2021 r. w jednym z pomieszczeń niezidentyfikowanego budynku, na posadzce piwnicy hypokaustycznej odkryto lokalne

naczynia kuchenne. Czy był to depozyt kultowy i dlaczego użyto naczyń produkcji lokalnej? Celem referatu było zaprezentowanie odkrycia i przedstawienie go w szerszym kontekście. Wykorzystanie naczyń produkcji lokalnej jako domniemanej ofiary zakładzinowej będzie punktem wyjścia do analizy innych przykładów podobnych praktyk odkrytych podczas badań w forcie Apsaros.

25.03 – Anna Urszula Kordas, dr inż. arch. Szymon Popławski, *Dekoracja architektoniczna portyków agory w Amathus na Cyprze*

Prace wykopaliskowe na agorze w Amathus przeprowadzono w latach 1977–2003. Początkowo pod auspicjami Departamentu Starożytności Cypru pod kierownictwem Michaela Loulloupisa, a następnie przez Szkołę Francuską w Atenach pod nadzorem Jean-Paula Prête’a. Udało się zrekonstruować plany i chronologiczne fazy rozwoju zabudowy agory, w tym portyków otaczających główny plac miasta. Mimo to bogaty materiał dekoracji architektonicznej nie doczekał się dotychczas publikacji. Wykład poświęcony był elementom dekoracji architektonicznej, które dzięki dokumentacji wykonanej z udziałem nowoczesnym technik oraz interdyscyplinarnym analizom materiału udało się powiązać i przypisać do poszczególnych portyków agory. Zrekonstruowane porządki dekoracji wnoszą znaczący wkład w historyczne rozumienie architektury cypryjskiej, rzucając światło na wpływy sztuki aleksandryjskiej, która kształtowała także krajobraz architektoniczny Cypru w okresie hellenistycznym i na początku okresu rzymskiego.

15.04 – prof. dr hab. Piotr Dyczek, *Novae aeternae*

Od roku 2011, w leżącej nad Dunajem rzymskiej twierdzy legionowej Novae, Ośrodek Badań nad Antykem Europy Południowo-Wschodniej prowadzi badania w miejscu, gdzie powinny znajdować się baraki I kohorty. Wyniki wykopalisk przerosły oczekiwania. Po raz pierwszy odsłonięto w Novae pozostałości całych konstrukcji drewnianych pochodzących z okresu, kiedy stacjonował tam VIII legion Augusta. Okazało się, że są to podwójne baraki I kohorty legionu. Po przybyciu do Novae legionu I Italskiego baraki rozebrano i na ich miejscu wzniesiono obszerną budowlę, prawdopodobnie dom centuriona dowodzącego I kohortą legionu. Po najeździe barbarzyńców w III w. n.e., Novae przekształciło się w miasto cywilne, a dawną budowlę legionową przebudowano w kompleks mieszkalno-rzemieślniczy – pracownię szklarską. W końcu IV wieku, po kolejnej przebudowie, powstała obszerna budowla o charakterze publicznym. W najwyższych warstwach odsłonięto zabudowę drewniano-ziemną związaną z wędrownymi plemionami. Podczas wykopalisk odkryto dużą liczbę unikatowych zabytków, w tym inskrypcję, na której widnieje nazwa Novae, dyplom wojskowy, inskrybowane ołtarze,

skarbu monet, zestaw tzw. ceramiki legionowej czy piec wypełniony charakterystyczną ceramiką wiązaną z Gotami.

20.05 – dr Łukasz Misk, prof. dr hab. Ewdoksia Papuci-Władyka, *Ulice Nea Pafos. Wyniki badań nad krajobrazem miejskim stolicy hellenistycznego i rzymskiego Cypru*

Referat skupiony był na zagadnieniach urbanistyki miasta Nea Pafos, hellenistycznej i rzymskiej stolicy Cypru. Przedstawiono wyniki badań wykopaliskowych prowadzonych na terenie Stanowiska Archeologicznego Nea Pafos. Celem prac było odnalezienie relikwów starożytnych ulic, a co za tym idzie, rekonstrukcji ich układu i wielkości kwartałów mieszkalnych – insuli. Wyniki badań pozwoliły na ostateczne zweryfikowanie wcześniejszych hipotez na temat wyglądu układu miasta. Prace realizowano w ramach grantu NCN OPUS 18 „MA-P Maloutena i Agora w planie urbanistycznym Pafos: Modelowanie miejskiego krajobrazu stolicy hellenistycznego i rzymskiego Cypru”. Pracami kierowała prof. dr hab. Ewdoksia Papuci-Władyka. Wykonywało je konsorcjum Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Warszawskiego i Politechniki Warszawskiej we współpracy z badaczami z Politechniki Wrocławskiej, Uniwersytetu w Hamburgu i Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie.

17.06 – prof. dr hab. Adam Łukaszewicz, *Epigrafika i archeologia: o kilku znaleziskach z Kom el-Dikka (Aleksandria)*

Aleksandria to na mapie archeologicznej krajów śródziemnomorskich miejsce równie ważne jak Rzym, Ateny czy Konstantynopol. Różnica, zwłaszcza w zestawieniu z Rzymem, polega na liczbie zachowanych monumentalnych zabytków architektury. Większość efektownej architektury widocznej w Aleksandrii to odkopane ruiny, rezultat prac polskiej misji archeologiczno-konserwatorskiej.

Kom el-Dikka to ponad cztery hektary w centrum miasta. Towarzyszące wykopaliskom znaleziska inskrypcyjne obejmują różne kategorie inskrypcji greckich, nieco łacińskich oraz ostraka, graffiti i *dipinti*. Niemal wszystkie zabytki są zachowane fragmentarycznie. W Aleksandrii nie ma papirusów, zatem każdy tekst tam znaleziony jest bezcenny. Wystąpienie dotyczyło kilku niedawnych znalezisk.

21.10 – dr hab. Inga Głuszek prof. UMK, *Produkcja ceramiki stołowej w ośrodkach antycznych północno-zachodniego wybrzeża Morza Czarnego w świetle znalezisk z Histrii. Zarys perspektyw badawczych*

Badacze poruszali niejednokrotnie problematykę produkcji ceramiki stołowej i wysokiej jakości ceramiki zdobionej w ośrodkach greckich

i rzymskich nad Morzem Czarnym. Dotychczasowe studia pokazały, że w ośrodkach północno-zachodniego wybrzeża Morza Czarnego, jak Apollonia Pontyjska, Histria czy Olbia, obecne są różne klasy ceramiki stołowej, które określono jako produkty lokalne lub zaliczono do tzw. grupy pontyjskiej. Termin stanowi ogólne określenie dla wyrobów mających wspólne cechy makroskopowe masy glinianej, inne cechy technologiczne lub podobne cechy morfologiczne i stylistyczne, których jednak na obecnym etapie badań nie można jednoznacznie powiązać z żadnym nadczarnomorskim ośrodkiem produkcyjnym. Wśród przykładów stołowej ceramiki lokalnej wyróżniono naczynia szarogliniane, ceramikę czarno- i czerwono polewaną, a także grupę ceramiki zdobionej w stylu *west slope*. W wystąpieniu przybliżono zagadnienia dotyczące produkcji ceramiki czerwono polewanej zaliczonej do grupy pontyjskiej na przykładach znalezisk z Histrii, wykopaliska w sektorze P w latach 2019–2023, Tomis, wykopaliska ratownicze w 2018 r. oraz Nikonion, wykopaliska z lat 2009–2012. Analizę materiału źródłowego poszerzono o badania porównawcze z innych dużych ośrodków miejskich północno-zachodniego wybrzeża Morza Czarnego, Apollonii i Olbi Pontyjskiej. Poruszono również kwestie dotyczące cech technologicznych ceramiki czerwono polewanej z grupy pontyjskiej rejestrowanej w Histrii, włączając w to możliwości produkcji ceramiki na miejscu, co umożliwiły zainicjowane badania archeometryczne i znaleziska pieców garncarskich odkrytych na stanowisku.

18.11 – dr Martin Lemke, *Argamum i rzymska Dobrudża*

Dobrudża to fascynujący region nad Morzem Czarnym. Owidiusz pisał o nim bez entuzjazmu, że to „bezdżewny step”. Z kolei 2000 lat później niemiecki generał Helmut von Moltke wtórował mu stwierdzeniem, że „Kraj jest pustynią, której trudno byłoby się spodziewać w Europie”. Mimo to, a może właśnie z uwagi na wymagającą charakterystykę, obszar ten ma ciekawą historię. W prezentacji przedstawiłem pokrótce geografii i historię osadnictwa w czasach przedrzymskich, a następnie nieśmiało początkowo kroki młodego jeszcze Cesarstwa, które doprowadziły do aneksji krainy, która w późnym antyku była osobną prowincją Scythia minor. W dalszej części omówiłem kilka interesujących aspektów roli Dobrudży w tzw. kryzysie III wieku, zaś na koniec przedstawiłem mały raport osiągnięć realizowanego tamże projektu ArchLiMar, *Archaeology of the Limes Maritimus Scythicus* w latach 2017–2024.

16.12 – dr Mari Yamasaki, *Underwater Realms: concepts of underwater spaces in the ancient Eastern Mediterranean*

The study of ancient ‘spaces’—domestic, public, ritual, political, and others—has always been a cornerstone of archaeological research, both quantitatively and qualitatively. However, within this proliferation of spatial stud-

ies, the perception of underwater spaces in ancient Mediterranean societies remains an almost entirely unexplored area of investigation.

My project examines how the peoples of the Eastern Mediterranean and the Aegean experienced, interacted with, and conceptualized the marine depths during the second and first millennia BCE. I explore how submarine environments were understood, both through imaginative elaboration and direct experiences of immersion. A major focus is on the perception and representation of the ‘underwater’ – whether as distinct spaces in their own right or as reflections of terrestrial settings.

In this paper, I present several case studies to illustrate the multiple ways in which the sea functioned as a site of human action and imagination, integrating archaeological evidence with insights from the cognitive sciences. By bringing together material and imagined underwater spaces through the lenses of cognitive psychology and philosophy, this approach opens a new dimension in ancient studies, offering a fuller, three-dimensional perspective on the perception of the ancient sea.

– dr inż. arch. Aleksandra Brzozowska-Jawornicka, *Rekonstrukcja oprawy architektonicznej Grobowca 8 z nekropolii „Groby Królewskie” w Nea Pafos na Cyprze*

Położona na wybrzeżu Nea Pafos stolica Cypru w okresie hellenistyczno-rzymskim przeżywała rozkwit za sprawą ptolemejskiego Królestwa Egiptu, a następnie Imperium Romanum. Czas ten zaowocował wielkimi inwestycjami w urbanistykę i architekturę miasta z wykorzystaniem bogatej tradycji wschodniego Śródziemnomorza. Na północny zachód od miasta znajduje się nekropolia używana od okresu hellenistycznego aż po czasy późnego antyku. Jej wieloletnie badania wykazały, że wbrew współczesnej jej nazwie „Groby Królewskie” nie kryje pochówków monarchów, ale prawdopodobnie grobowce bogatej arystokracji pafijskiej. Na cmentarzu są grobowce wykute w podłożu skalnym w formach *hypogeum* z atrium i komory z tumulusami inspirowane architekturą funeralną Egiptu ptolemejskiego oraz hellenistycznej Macedonii. Na tym tle Grobowiec 8, będący tematem referatu, przedstawia się ciekawie, ponieważ jego architektura odbiega od pozostałych. Wprawdzie jest wykuty w skalnym podłożu i tam się mieści, jednak zamiast otwartego perystylu w centrum jego dziedzińca pozostawiono prostopadłościenny blok używany do wielu pochówków i otoczony czterema otwartymi skrzydłami. Podczas wykopalisk odnaleziono w grobowcu wiele fragmentów detalu architektonicznego, które prawdopodobnie stanowiły jego bogatą oprawę architektoniczną. Wystąpienie przybliży badania grobowca na tle architektury funeralnej wschodniego Śródziemnomorza i prezentuje hipotetyczną rekonstrukcję jego dekoracji architektonicznej.

Komisja Medioznawcza PAU

16.01 – dr Katarzyna Bąkowicz, *Jak dziennikarze dezinformują? Dezinformacja i manipulacja w mediach*

Miejscami, które wskazujemy jako główne źródło dezinformacji, są telewizja i Internet. Co ciekawe, oba media stanowią też najczęstsze źródło informacji. Teoretycznie wiemy zatem, że media, z jakich korzystamy na co dzień, nie są wiarygodne. Jednak ryzykujemy trafieniem w nich na fake news. Nie zniechęca nas to do korzystania z nich. Uważamy, że media dezinformują nas celowo lub w wyniku skopiowania niesprawdzonej informacji z innego źródła. Rzadko uważamy to za przypadek lub dziennikarską pomyłkę.

Celem wystąpienia było przyjrzenie się zachowaniom, narzędziom i technikom dziennikarskim, które stosują przedstawiciele tej profesji, aby manipulować odbiorcami. Są to często praktyki na pograniczu etyki, trudne do rozpoznania dla przeciętnego odbiorcy treści medialnych. W takim ekosystemie informacyjnym trudno poruszać się i racjonalnie wybierać. Ma to wpływ na przekonania, a w efekcie na działania jednostek i grup społecznych. Aby wzmocnić jakość informacji, należy ograniczyć destrukcję, jaką sieje dezinformacja, a ważnym krokiem na tej drodze jest poznanie jej konkretnych wymiarów.

20.02 – dr hab. Krzysztof Gajdka prof. UPJPII, *Dziennikarze w teatrze działań wojennych. Modele kształcenia korespondentów wojennych w Polsce i na świecie*

Profesja korespondenta wojennego przez wielu zwana zawodem największego ryzyka, w obliczu licznych wojen i lokalnych konfliktów zbrojnych na świecie, zyskuje na randze i znaczeniu. Mimo poważnych zagrożeń, wśród których są ryzyko śmierci i poważne urazy prowadzące do kalectwa, niebezpieczeństwo porwania i uwięzienia, potęgujący się stres prowadzący nie rzadko do PTSD, czyli zespołu stresu pourazowego; poczucie osamotnienia i izolacji podczas wykonywania obowiązków oraz ciężar odpowiedzialności za przekazywane relacje mogące wpływać na opinię publiczną i decyzje polityczne; nie maleje zainteresowanie dołączeniem do grona korespondentów.

W wystąpieniu omówiono modele kształcenia korespondentów wojennych w kraju i na świecie, ze szczególnym uwzględnieniem profesjonalnego modelu polskiego, czyli kilkudniowego szkolenia stacjonarnego prowadzonego przez Ministerstwo Obrony Narodowej w Centrum Przygotowań do Misji Zagranicznych w Kielcach-Bukówce odniesionego do szkoleń prowadzonych m.in. w USA, Wielkiej Brytanii i Niemczech. Wystąpienie porusza także nabrzmiewający problem licznych freelancerów komentujących konflikty zbrojne na całym świecie.

19.03 – dr hab. Krzysztof Gurba prof. UKEN, *Dziennikarstwo immersyjne*

Immersyjność to najważniejsza cecha zjawiska uczestniczenia odbiorcy przekazu medialnego w wytworzonym świecie iluzji. Zanurzenie w epoce najnowszych technologii medialnych następuje w środowisku wirtualnej rzeczywistości (VR) i wymaga użycia specjalnych narzędzi: gogli, sensorów, manipulatorów, a nawet rękawic, skafandrów i zestawów czujników rozmieszczonych na całym ciele. O zanurzeniu, immersji można było mówić już wcześniej, kiedy odczucie obecności w świecie wirtualnym opierało się bardziej na wytworzonym w wyobraźni świecie przedstawionym.

Z uczestniczeniem w zanurzeniowym dziennikarstwie mogą się łączyć negatywne efekty uboczne, czyli zaburzenia fizyczne wywołane zakłóceniami w pracy błędnika, zawroty głowy, zaburzenia równowagi i mdłości, negatywne efekty psychiczne: uczucie zaniepokojenia, poczucie nierealności, braku kontroli nad sobą wirtualnym. Odbiorca analizujący własne doświadczenie świata przedstawionego w przestrzeni wirtualnej może uświadamiać sobie, że ulega iluzji bycia czynnym uczestnikiem w sytuacji zaprojektowanej i włożonej w ramy przez zespół autorski, a zatem dotkliwiej odczuwać rodzaj subiektywizacji a nawet manipulacji przekazem medialnym.

16.04 – dr Alan Beroud, *Rola i znaczenie media relations w zarządzaniu przedsiębiorstwem na przykładzie Szybkich Kolei Miejskich w Warszawie*

Celem wystąpienia było przybliżenie nowych form komunikacji w relacjach wewnętrznych i do użytku zewnętrznego. W drugim przypadku referat dotyczył zagadnień związanych z komunikacją na linii dysponent – media – odbiorca. Media Relations to konieczność stałego, profesjonalnego kontaktu z mediami, co ma przynieść pożądaný efekt dysponentowi treści, czyli jest to utrzymywanie dobrej komunikacji organizacji, a w tym przypadku Szybkich Kolei Miejskich ze środowiskiem zewnętrznym. Wpływa to pozytywnie na ocenę działalności spółki, co bezpośrednio decyduje o jej wartości rynkowej, zdolnościach negocjacyjnych kadry zarządzającej, wyższej pozycji wśród firm działających w tym obszarze.

21.05 – dr hab. Danuta Kępa-Figura prof. UMCS, *Stylistyka mediów jako dział mediolingwistyki otwartej*

W wystąpieniu zarysowano koncepcję stylistyki mediów, działu mediolingwistyki traktowanej jako subdyscyplina nauk o komunikacji społecznej i mediach oraz językoznawstwa. Założenia koncepcji mediolingwistyki otwartej Danuty Kępy-Figury uczyniono fundamentem, wykorzystując czterospokową koncepcję gatunku Marii Wojtak, propozycji wyróżnienia działów mediolingwistyki „obsługujących” różne aspekty funkcjonowania

mediów: syntaktyki mediów, pragmatyki mediów, stylistyki mediów i epistemologii mediów. Wyróżniono problemy badawcze stylistyki mediów, w tym m.in.: (1) odkrycie stylistycznych uwarunkowań strukturyzujących relacje w polu komunikacji medialnej; (2) opisanie powiązań stylistycznych uwarunkowań tekstu medialnego i jego właściwości strukturalnych, pragmatycznych i poznawczych; (3) rozpoznanie relacji między stylistycznymi właściwościami tekstu, stylistycznymi właściwościami gatunku, którego tekst jest ukonkretnieniem, stylistycznymi właściwościami dyskursu a profilem instytucjonalnego nadawcy medialnego; (4) multimodalności stylistycznych właściwości tekstu medialnego. W konkluzji wystąpienia zaproponowano procedurę analityczną przydatną w badaniach z zakresu stylistyki mediów.

16.10 – dr Krzysztof Sala, *O wpływie własności mediów na ich zawartość na przykładzie telewizji Polsat i TVN*

Media odgrywają na całym świecie kluczową rolę w kształtowaniu opinii publicznej, informowaniu społeczeństwa i dostarczaniu rozrywki. Często się mówi, że media stanowią „czwartą władzę”. Jednocześnie prywatni właściciele stacji telewizyjnych mają znaczący wpływ na kierunek, w jakim podążają ich podmioty, na przekazywane treści. W Polsce dwie główne prywatne stacje telewizyjne, Polsat i TVN, stanowią interesujące przykłady do analizy wpływu własności na zawartość mediów. Na przykładzie obu nadawców wiadać, że wizje i priorytety właścicieli decydują o charakterze stacji, doborze tematów i sposobie prezentowania informacji. Polsat, pod kierownictwem Zygmunta Solorza-Żaka, skupiał się na aspekcie komercyjnym i dostarczaniu lekkiej rozrywki, co wskazuje na biznesowe priorytety właściciela. Z kolei w TVN, pod przewodnictwem Mariusza Waltera i Jana Wejcherta, nacisk był położony na niezależne dziennikarstwo i poruszanie istotnych kwestii społecznych, co wynikało z ich wizji roli mediów w społeczeństwie. Właściciele, przez decyzje strategiczne, mogą wpływać na zawartość programową i charakter stacji. Dlatego świadomość wpływu własności na media jest istotna dla odbiorców, którzy powinni krytycznie podchodzić do treści i kształtowanego pod ich wpływem własnego światopoglądu.

17.12 – dr Paweł Planeta, mgr Cao Yang, *Obraz Chin na łamach polskich tygodników opinii w latach 2015–2023*

Referat to część projektu *Chiny w lustrze polskiej prasy. Obraz Państwa Środka kultywowany przez opiniotwórcze tygodniki w Polsce*. Celem wystąpienia było omówienie najważniejszych wątków krytycznych wobec Chin w materiałach dziennikarskich opublikowanych w latach 2015–2023 w różnych – pod względem orientacji politycznej i ideologicznej – polskich tygodnikach opinii. Od liberalno-lewicowych, czyli „Przeglądu”, „Polityki”,

„Newsweeka”, przez centrowe i katolickie: „Gościa Niedzielnego”, „Tygodnika Powszechnego”, po prawicowe, czyli „Sieci”, „Gazetę Polską”, „Do Rzeczy” i – wreszcie – skrajnie prawicowe: „Warszawską Gazetę” i libertariańskie, czyli dwutygodnik „Najwyższy Czas”.

Wyniki ilościowej i jakościowej analizy treści publicystycznych pozwalają sądzić, że na łamach prasy liberalnej i progresywnej Chiny są krytykowane z powodu słabości demokracji i wolności. Tak jest w „Newsweeku” i „Polityce”. W badaniach w ramach projektu wykorzystano techniki z zakresu ilościowej analizy lingwistycznej Wordsmith Tools, CLARIN.PL, komputerowej analizy zawartości i oprogramowania MAXQDA.

Komisja Biograficzna PAU

- 24.01** – Adam Chlebowicz, *Biografie inteligencji polskiej w ZSRR w okresie 1945–1991. Fenomen trwania i problemy badawcze*
- 28.02** – prof. dr hab. Igor Kąkolewski, *Słowniki biograficzne w Niemczech w erze cyfrowej z perspektywy polskiego historyka*
- 27.03** – dr hab. Grzegorz Piotrowski prof. UG, dr Karol Szymański, *Jak nazywał się Aleksander Ford i dlaczego? Autobiografia jako konstrukt, biografistyka jako konfabulacja*
- 24.04** – dr Karolina Grodziska, dr hab. Marian Małecki prof. UJ, dr hab. Marcin Kwiecień, *Stanisław Grodziski (1929–2020). Niezwyčajny historyk prawa*
- 29.05** – dr hab. Krzysztof Kloc prof. UKEN, „Białorusin, który udaje Litwin”. *Czesław Miłosz i Polska Niepodległa*
- 26.06** – dr Adam Świątek, *Bohater drugiego planu? Biografia Platona Kościeckiego (1832–1908)*
- 30.10** – prof. dr hab. Iwona Hofman, *Biografistyka w badaniach naukowych i kulturze*
- 27.11** – dr hab. Elżbieta Orman prof. IH PAN, *Historia biogramu Feliksa Dzierżyńskiego w Polskim Słowniku Biograficznym*

WYDZIAŁ III NAUK ŚCISŁYCH I TECHNICZNYCH

Komisja Astrofizyki PAU

- 10.01** – Tomasz Kopeć, Katarzyna Wardzyńska, *Pierwotne czarne dziury*
- 17.01** – Mikołaj Pietrzyński, *De revolutionibus orbium imaginarium*
 - Przemysław Podleśny, *Obserwacje JWST czarnych dziur we wczesnym Wszechświecie*

- 28.02** – dr hab. Przemysław Adrich prof. NCBJ, *Pomiary grawitacji dla antymaterii*
- 6.03** – Katarzyna Wardzyńska, *B.O.A.T. GRB 221009A: najjaśniejszy rozbrysłk gamma w historii*
- 13.03** – Iga Drogosz, *O kosmicznych latarniach morskich, czyli podróż po świecie pulsarów*
- 15.03** – (wspólne z Komisją Układów Złożonych PAU) – prof. Tomasz Bulik, *Fale grawitacyjne – czyli jak słuchać Wszechświata?*
- 20.03** – mgr Frederik Andersen, *Neutrino Astronomy*
- 3.04** – dr Krzysztof Roszkowski, *Internet na Marsie*
- 10.04** – Rafia Sarwar, *Are single stars sufficient as progenitors of LGRBs?*
- 24.04** – prof. Andrzej Zięba, *Pominięty fragment De revolutionibus czyli o atomach Kopernika*
- 26.04** – prof. Jerzy Kijowski, *Grawitacja w skali kosmologicznej (oraz rozważania o tym, czym w ogóle jest grawitacja)*
- 8.05** – Paweł Łysik, *Grawastary?*
- 15.05** – Tomasz Kopeć, *O alternatywnej teorii grawitacji Harady*
- 22.05** – Adrian Miemczyk, *Quasi-stars – The largest of all time*
- 24.05** – (wspólne z Komisją Układów Złożonych PAU) – dr Przemek Mróz, *Nowe limity na istnienie pierwotnych czarnych dziur*
- 5.06** – prof. Jacek Niemiec, *Fale uderzeniowe i przyspieszanie cząstek w gromadach galaktyk*
- 12.06** – Kamil Kasprzak, *Analysis of 2021 RS Ophiuchi Nova*
- 20.09** – dr Kana Moriwaki, *High redshift galaxies*
- 9.10** – Przemysław Podleśny, *Ciemna materia a pierwotne czarne dziury*
- 16.10** – dr Subhrata Dey, *Panchromatic spectral energy distribution modeling of infrared bright galaxies*
- 23.10** – mgr Jerzy Pryga, *Czy warto tworzyć domowe obserwatoria promieniowania kosmicznego?*
- 30.10** – prof. Marek Demiański, *Formowanie się wielkoskalowej struktury rozkładu materii we Wszechświecie*
- 6.11** – Andrzej Odrzywołek, *500 seminariów astrofizycznych. Kiedy ostatnie?*
- 13.11** – prof. Patryk Mach, *Stacjonarne rozwiązania ogólnorelatywistycznych równań Własowa oraz metody Monte Carlo*
- 20.11** – dr Szymon Sikora, *Czy krzywa rotacji Drogi Mlecznej jest płaska?*
- 27.11** – dr inż. Tomasz Kołodziej, *Skandem i laserem. Opowieść o walkach na kresach współczesnej metrologii*
- 4.12** – Izabela Szymczak, *Góry lodowe na białych kartach*
- 18.12** – dr Szymon Kukulak, *Od Maraxa do GOD-a. Wizje SI w prozie Stanisława Lema na tle rozwoju koncepcji i komputerów*

Komisja Nauk Technicznych PAU**25.01** – dr hab. inż. Marek Wojnicki prof. AGH, *Synteza nanometrialów i nanokompozytów w mikroreaktorach przepływowych*

Referat koncentruje się na syntezie nanometrialów i nanokompozytów przy wykorzystaniu mikroreaktorów przepływowych. Mikroreaktory stanowią innowacyjne narzędzie w syntezie nanomateriałów, umożliwiając precyzyjną kontrolę procesów chemicznych w mikroskali. Przedstawiono nowoczesne podejście do produkcji nanometrialów, zwracając uwagę na efektywność, kontrolę rozmiaru i właściwości produktów finalnych. Zaprezentowano też na przykładach zastosowanie mikroreaktorów przepływowych w syntezie nanokompozytów, podkreślając ich potencjał w poprawie homogeniczności i funkcjonalności otrzymywanych materiałów. W skali nano homogeniczność rozmiaru nanocząstek jest kluczowa ze względu na istotne zmiany w ich właściwościach fizycznych i chemicznych. Nanocząstki o jednolitym rozmiarze wykazują bardziej jednolite właściwości, czyli przewodność elektryczną, magnetyzm czy aktywność katalityczną. Homogeniczność rozmiaru decyduje także o równomiernym rozkładzie ładunku powierzchniowego, co wpływa na ich interakcje z otoczeniem. W rezultacie, osiągnięcie jednolitego rozmiaru nanocząstek w skali nano ma fundamentalne znaczenie dla skutecznego dostosowania ich do konkretnych zastosowań w nanoelektronice, nanomedycynie czy nanomateriałach funkcjonalnych.

14.03 – prof. dr hab. inż. Robert Filipek, *Transport i reakcje w wieloskładnikowych materiałach porowatych z uwzględnieniem trójwymiarowej mikrostruktury – wykorzystanie wysokorozdzielczej tomografii komputerowej*

Transport i reakcje w ośrodkach porowatych są kluczowe w wielu dziedzinach oraz praktycznych zastosowaniach: trwałości konstrukcji betonowych, odporności na infiltrację, optymalizację czujników elektrochemicznych czy projektowanie baterii i ogniw paliwowych.

Większość modeli transportu i reakcji w elektrochemii można podzielić na dwie grupy. Pierwsza traktuje badany układ jako homogeniczny ośrodek, w którym zachodzi transport wielu jonów i reakcje na elektrodach. Druga koncentruje się na odwzorowaniu rzeczywistej mikrostruktury badanego materiału, ale wtedy rozważa tylko uproszczone modele transportu, np. jeden jon i dyfuzję fickowską. Przedstawiono model wykorzystujący teorię sprzężonego transportu masy i ładunku w wieloskładnikowych stężonych elektrolitach z uwzględnieniem trójwymiarowej mikrostruktury materiału, który łączy oba podejścia. Zaprezentowano nowe podejście do opisu korozji prętów zbrojeniowych w żelbecie, w którym rzeczywistą mikrostrukturę

3D betonu uzyskuje się za pomocą rentgenowskiej tomografii komputerowej o wysokiej rozdzielczości (XCT). Wykazano, że wieloskalowe obrazowanie 3D dostarcza istotnych informacji o mikrostrukturze materiału. Dane eksperymentalne XCT są przetwarzane, by wygenerować siatkę do obliczeń metodą elementów skończonych (FEM), a na koniec łączone z wieloskładnikowym układem równań transportu i potencjału elektrycznego. Metodologia ta pozwala na bardziej realistyczny opis transportu jonów w betonie i reakcji na powierzchni prętów zbrojeniowych, a w konsekwencji na dokładniejszy ilościowy opis prądów anodowych i katodowych na powierzchni zbrojenia oraz lokalizację korozji.

Drugi przykład dotyczył analizy odporności na infiltrację mikroporowatych materiałów węglowych. Przedstawiono nową metodę badania mechanizmu degradacji wielofazowych ogniotrwałych materiałów węglowych w kontakcie z ciekłym metalem przez połączenie zaawansowanego modelowania 3D z mikrotomografią komputerową. Opracowany model pozwala na numeryczne symulowanie przepływu ciekłego metalu w porach materiału z ruchomym frontem infiltracji, połączone z selektywnym rozpuszczaniem elementów mikroporowatego materiału węglowego w ciekłym metalu. Obliczenia takie, po raz pierwszy, wykonano w geometrii trójwymiarowej (3D) reprezentującej mikrostrukturę rzeczywistego mikroporowatego materiału węglowego.

Trzecia grupa przykładów dotyczyła wykorzystania modelowania do optymalizacji limitu detekcji elektrod jonoselektywnych wykorzystywanych w analizie klinicznej, chemii elektroanalitycznej i transporcie jonów w błonach komórkowych.

25.04 – prof. dr hab. Bogusław Onderka, *Przewidywanie stabilności faz metodą calphad*

W skład większości wielofazowych materiałów, które traktujemy jako wydzielone układy termodynamiczne, wchodzi roztwory stałe i związki chemiczne składników. Ich modelowanie dostarcza wiedzy o ich stabilności we wzajemnych relacjach fazowych w materiałach użytkowych. Wiedza ta, obejmująca również wpływ stężenia składników, ciśnienia i temperatury na strukturę materiałów, wykorzystuje przede wszystkim dane eksperymentalne otrzymane dzięki zastosowaniu dostępnych metod fizykochemicznych. Dane te w metalurgii i inżynierii materiałowej wykorzystuje się do konstruowania modeli energii swobodnej Gibbsa faz jako funkcji temperatury, ciśnienia i ilości jego składników, gdyż stanowią one parę najłatwiej technologicznie kontrolowanych intensywnych parametrów stanu. Obecnie w zasadzie jedyną metodą weryfikacji spójności danych jest opis termodynamiczny równowagi faz w konkretnym układzie składników za pomocą określonych

modeli termodynamicznych, czyli zastosowanie metody Calphad (ang. *Calculation of Phase Diagrams*). Wykorzystuje ona wybrane modele matematyczne do opisu właściwości termodynamicznych wieloskładnikowych układów w postaci funkcji temperatury i stężenia składników, a w szczególnych przypadkach także ciśnienia. Do wyznaczenia parametrów modelowych wykorzystuje się wszystkie dane eksperymentalne i dane z metod atomistycznych.

Przełomowość metody Calphad polega na tym, że jako jedyna, dając spójny funkcjonalny opis właściwości układów niższych rzędów, czyli jednoskładnikowego, dwu- czy trójskładnikowego, pozwala składać z nich opis termodynamiczny i wykonywać obliczenia równowagi w układach wyższych rzędów – wieloskładnikowych. Pozwala porównać otrzymane dane i ocenić poprawność ich wyznaczenia. Dlatego oprogramowanie i bazy danych rozwinięte dla obliczeń według metody Calphad są obecnie wykorzystywane do badań i rozwoju nowoczesnych materiałów funkcjonalnych. Rozwój oprogramowania do modelowego opisu faz układu dostarczył silne narzędzia krytycznej oceny spójności danych eksperymentalnych. Należy podkreślić, że metoda Calphad jest także jedyną efektywną metodą obliczeń właściwości wieloskładnikowych i wielofazowych układów z dokładnością wymaganą do zastosowań komercyjnych.

W prezentacji przedstawiono wiedzę związaną z modelowaniem termodynamicznym faz i określeniem ich stabilności w układach wieloskładnikowych. Omówiono także przykłady zastosowania metody Calphad do opisu krytycznego układów fazowych, włącznie z obliczeniami ich układów fazowych.

20.06 – dr hab. inż. Łukasz Rogal, *Przemiany fazowe w stopach metali wywołane ultra-wysokim ciśnieniem. Nowe perspektywy syntezy materiałów*

Synteza w warunkach ultrawysokiego ciśnienia otwiera nowe możliwości wytwarzania zaawansowanych materiałów konstrukcyjnych i funkcjonalnych. Nowoczesne metody generowania wysokiego ciśnienia o wartości kilkudziesięciu tysięcy bar wykorzystują głównie metodę Bridgmana, czyli zastosowanie kowadeł jako elementów do koncentracji ciśnienia. Nowe kierunki rozwoju, przede wszystkim w aspekcie metod badawczych pozwalają w coraz większym stopniu wyjaśnić wpływ ciśnienia na zachowanie się struktury materii. W prezentacji przedstawiono przykłady oddziaływania ultrawysokich ciśnień do wytworzenia wysokoentropowych azotków na osnowie TiZrTaNbHf, gdzie syntezę prowadzono w diamentowych kowadełkach przy ciśnieniu 34 GPa i temperaturze 2000 K. Ponadto na przykładzie szkielec metalicznych z Mg i Zr omówiono wpływ ciśnienia na przesunięcie temperatury krystalizacji i topnienia. Badania struktury i mikrostrukturę przeprowadzono

z wykorzystaniem wiązki synchrotronowej i transmisyjnej mikroskopii elektronowej, pozwalając tym samym w skali atomowej ocenić wpływ oddziaływania ciśnienia.

28.11 – (wspólne z Komisją Zagrożeń Cywilizacyjnych PAU) – prof. Tadeusz Chmielniak, *Gospodarka wodorowa – szanse, wyzwania i zagrożenia*

Wodór, mimo wielu zgłaszanych wątpliwości, jest uważany za ważny nośnik energii o wysokim potencjale wspomagania procesu dekarbonizacji całej gospodarki, w tym szczególnie tych jej gałęzi, które trudno poddają się pełnej elektryfikacji, np. transport ciężki, lądowy, morski, lotniczy, wybrane gałęzie przemysłu. Podkreślają to strategia wodorowa UE i polska strategia wodorowa. W prezentacji przedstawiono ogólną koncepcję gospodarki wodorowej z charakterystyką podstawowych jej modułów. Wskazano na główne uwarunkowania rozwoju i upowszechnienia technologii wodorowych, a także zarysowano najważniejsze obszary badawcze wymagające intensyfikacji dla uzyskania wysokiego stopnia dojrzałości technologicznej różnych klas instalacji wodorowych.

Komisja Układów Złożonych PAU

19.01 – prof. Andrzej Zięba, *Od Plancka do Układu SI*

15.03 – (wspólne z Komisją Astrofizyki PAU) – prof. Tomasz Bulik, *Fale grawitacyjne – czyli jak słuchać Wszechświata?*

19.04 – prof. Jarosław Flis, *Liny podziału – polityka jako układ złożony*

24.05 – (wspólne z Komisją Astrofizyki PAU) – dr Przemek Mróz, *Nowe limity na istnienie pierwotnych czarnych dziur*

7.06 – dr Tomasz Włodarczyk, *Oddziaływania międzygatunkowe u mrówek*

22.11 – dr hab. inż. Krzysztof Malarz, *O wymieraniu opinii*

20.12 – prof. dr hab. Włodzisław Duch, *Nobilitation of neural networks: historical roots and insane future*

WYDZIAŁ IV PRZYRODNICZY

Komisja Geoinformatyki PAU

31.01 – dr hab. inż. Artur Krawczyk prof. AGH, *Rola postulatów terminologicznych u podstaw redefinicji pojęć geoinformatyka i geomatyka*

W referacie przedstawiono analizę nazewnictwa określającego zastosowania systemów informatycznych do przetwarzania danych przestrzennych.

W pierwszym kroku przeprowadzono badania ewolucji struktury danych przestrzennych, oprogramowania do przetwarzania danych, dokonano przeglądu akronimów GIS, a także zbadano je za pomocą analogii terminologicznych. Następnie przeanalizowano ankiety stanowisk pracy i nazewnictwo stosowane do określenia dziedziny badań nad danymi przestrzennymi. Na podstawie badań opracowano siedem postulatów terminologicznych, celem których jest sformułowanie ograniczeń i zasad formułowania definicji. Zgłoszone postulaty umożliwiły sformułowanie i przedstawienie autorskich definicji pojęcia geomatyka i geoinformatyka.

20.03 – dr inż. Piotr Szwed, dr inż. Paweł Skrzyński, *Narzędzia geoinformatyki w optymalizacji usługi Car Sharing*

W referacie omówiono rozwiązania zastosowane przy wdrożeniu największego systemu Car Sharing w Polsce oferowanego przez firmę Traficar. Wykorzystuje on platformę firmy Core Logic sp. z o.o. oferującą aplikacje mobilne do rezerwacji i rozliczeń, komponenty serwerowe i zarządcze. We wspólnym projekcie Core Logic i AGH opracowano moduł stosujący technologie AI oraz techniki optymalizacyjne, celem którego jest zwiększenie dostępności usługi. Pozwala on na zidentyfikowanie obszarów o dużej dostępności pojazdów (hot spoty) i dużym zapotrzebowaniu na usługę, a następnie zaproponowanie relokacji pojazdów, by zrównoważyć popyt. Stworzono algorytm grupowania sześciobocznych stref uwzględniający ich charakterystyki temporalne. Zaproponowano stochastyczny model optymalizacyjny relokacji pojazdów i pokazano, że rozwiązanie poprawia wyniki o 15–20%. W kolejnych etapach prac testowano algorytmy estymacji gęstości prawdopodobieństwa parkowania i interakcji użytkowników, z wykorzystaniem metod Predgel, Wavefront i Random Walk.

24.04 – dr inż. Karolina Zięba-Kulawik, *Zielony kapitał: monitorowanie miejskiej zielonej infrastruktury oraz usług ekosystemowych w zmieniającym się środowisku z wykorzystaniem geodanych 3D*

Referat dotyczył zagadnień związanych z detekcją zmian zachodzących w miejskiej zielonej infrastrukturze przy wykorzystaniu wskaźników 3D wykorzystujących punkty LiDAR na chmurach, a także badania relacji przestrzennych pomiędzy objętością roślinności a kubaturą form miejskich. Zaprezentowano fuzję danych teledetekcyjnych i pomiarów terenowych, by szacować „usługi ekosystemowe” (ang. ecosystem services; ES) świadczone przez drzewa miejskie i straty ES spowodowane niekontrolowaną wycinką drzew w okresie zmieniających się przepisów prawnych („Lex Szyszko”). Przedstawiono przykłady analiz dla Krakowa, Raciborza i Luksemburga.

12.06 – dr hab. inż. Marcin Ligas, mgr. inż. Maciej Michalczak, *Prognoza Parametrów Orientacji Ziemi z wykorzystaniem dynamicznej dekompozycji modalnej (DMD) oraz wektorowej autoregresji (VAR)*

Parametry Orientacji Ziemi (EOP) to zestaw parametrów opisujący nie-regularność w jej ruchu obrotowym. Należą do nich: współrzędne bieguny ziemskiego (x , y), różnica czasu UT1–UTC i przesunięcie bieguny niebieskiego (dX , dY). Ich znajomość jest niezbędna do przeprowadzenia transformacji między niebieskim a ziemskim układem odniesienia, precyzyjnego pozycjonowania i nawigacji czy wyznaczania orbit sztucznych satelitów. Złożoność technik pomiarowych i przetwarzania danych związanych z wyznaczaniem EOP uniemożliwia uzyskanie ich w czasie rzeczywistym. Rozwiązaniem problemu jest ich predykcja. W pracy zaprezentowano wyniki prognoz ultrakrótko- (10 dni w przyszłość) i krótkoterminowych (30 dni w przyszłość), wykorzystując dynamiczną dekompozycję modalną (DMD) i model wektorowej autoregresji (VAR). W procesie uwzględniono funkcje efektywnych momentów pędu (EAM), co poprawiło dokładność prognozy.

W referacie przedstawiono również wyniki uzyskane w czasie drugiej międzynarodowej kampanii porównawczej metod predykcji EOP, której celem było porównanie dokładności metod prognozy EOP rozwijanych w ośrodkach naukowych na całym świecie.

11.12 – prof. Josef Strobl, *Current Trends in GIS*

Geographic Information Technologies, Systems and Services are established as core elements of a Digital Earth, supporting the management of societies, environments and economies. While the fundamental concepts for geospatial information management keep evolving, some of the driving forces and enabling technologies lead to significant and sometimes disruptive changes. The presentation will discuss the transition towards cloud-centric architectures and interfaces, the impact of open access to data and knowledge, the reinventing of cartography as communication-oriented geovisualization and the broader aspects of citizen science and public participation. Some of these trends are further modified by the emergence of AI tools, facilitating the spreading of geospatial perspectives from a narrow specialty into a transversal and multi-disciplinary paradigm. The principle of ‘connecting by location’ applies not only to data, but also domains and disciplines as well as people.

Komisja Paleogeografii Czwartorzędu PAU

26.01 – prof. dr hab. Marek Krąpiec, dr Karl U. Heussner, dr Joanna Barniak, Elżbieta Szychowska-Krąpiec, dr hab. Włodzimierz Margielewski, *Dendrochronologia subfosalnego dębu *Quercus robur* z torfowiska*

Rucianka na Warmii: od chronologii pływającej po chronologię absolutną (1655–1169 BC)

- dr hab. Włodzimierz Margielewski, prof. dr hab. Marek Krąpiec, dr Katarzyna Korzeń, dr Krzysztof Buczek, prof. Mirosława Kupryjanowicz, dr Magdalena Fiłoc, dr hab. Renata Stachowicz-Rybka, dr hab. Piotr Kołaczek, dr hab. Monika Niska, dr hab. Agata Wojtal, dr hab. Elżbieta Szychowska-Krąpiec, dr hab. Andrzej Obidowicz, dr Joanna Barniak, prof. dr hab. Mariusz Gałka, dr hab. Agnieszka Pociecha, dr Agnieszka Mroczkowska, Dariusz Sala, dr hab. Jan Urban, mgr Jolanta Pilch, *Rekonstrukcja zmian paleośrodowiska w holocenie na obszarze Polski w oparciu o analizy dendrochronologiczne subfosalnych pni sosny bagiennej (Pinus sylvestris L.) i analizy wielowskaźnikowe (multiproxy) osadów torfowisk*

23.02 – (wspólne z Komisją Prehistorii Karpat PAU i Komisją Archeologiczną PAN) – prof. Andrzej Rakowski, *Wpływ krzywych kalibracyjnych na chronologię inkaską w świetle datowań radiowęglowych*

Jednym z wyzwań w określaniu chronologii powstania Machu Picchu i innych osad inkaskich w tym rejonie jest brak konsensusu co do kalibracji dat radiowęglowych. Region znajduje się na granicy wpływów atmosferycznych półkuli północnej (NH) i południowej (SH). Z tego powodu trudno jednoznacznie wskazać, której krzywej kalibracyjnej należy użyć: północnej, południowej czy mieszanej. W badaniach wykorzystano dane empiryczne i zaawansowane modelowanie paleoklimatyczne. Proporcje wpływów NH i SH ustalono na podstawie modelowania trajektorii ruchu mas powietrza docierającego do badanych lokalizacji. Analiza wykazała różne proporcje wpływów NH i SH dla badanych osad: Machu Picchu: 51% NH i 49% SH, Chamaical: 29% NH i 71% SH oraz Tiquischullpa: 41% NH i 59% SH. Wyniki wskazują na potrzebę stosowania mieszanych krzywych kalibracyjnych, by określić dokładniejsze datowanie radiowęglowe w regionach przygranicznych między półkulami. Badanie podkreśla kluczowe znaczenie uwzględnienia lokalnych warunków atmosferycznych w procesie kalibracji dat radiowęglowych. Badania w ramach projektu 2020/37/B/HS3/01622 finansowane z środków NCN.

22.03 – dr Piotr Biesaga, dr hab. Tomasz Kalicki, *Ewolucja dna doliny Nidy w późnym glacie i holocenie*

15.11 – dr hab. Tomasz Kalicki prof. UJK, dr Bartłomiej Sz. Szmoniewski, dr Piotr Biesaga, *Wpływ wczesnośredniowiecznego stradowskiego mikroregionu osadniczego na procesy erozyjno-akumulacyjne*

- dr hab. D. J. Michczyńska, dr hab. P. Gębica, dr D. Wieczorek, dr hab. A. Michczyński, *Sygnal klimatyczny zapisany w danych fluwialnych – Przykłady analizy dat radiowęglowych z wybranych regionów Polski Południowej i Europy (10–50 cal kBP)*

Komisja Biologii Rozwoju PAU

- 29.11** – prof. dr hab. Magdalena Chadzińska, *Od zakażenia do neurodegeneracji – badania na modelu danio przegowanego*

Komisja Nauk Rolniczych, Leśnych i Weterynaryjnych PAU

- 26.01** – dr hab. Zbigniew Arent prof. URK, *Leptospiroza – stara choroba, nowa odłona*

Leptospiroza uważana jest za jedną z najbardziej rozpowszechnionych geograficznie na świecie zoonoz. Obecnie, co roku rejestruje się ponad 1 mln przypadków zakażenia nią u ludzi. Obraz kliniczny bywa różnorodny. Może obejmować zakażenia subkliniczne i ciężkie zespoły z zaburzeniami wielonarządowymi, które niosą za sobą duże ryzyko zgonów. Ostatnie doniesienia wskazują, że rocznie z powodu leptospiroz umiera blisko 60 tys. osób. Leptospiroza zwierząt może przebiegać w postaci ostrej lub przewlekłej. Przewlekła forma dotyczy głównie zwierząt gospodarskich; bydła, owiec, świń; i zazwyczaj powoduje duże straty w hodowli, co jest konsekwencją zaburzeń w rozrodzie zwierząt zakażonych lub zapalenia gałek ocznych u koni. Badania prowadzone w Europie dowodzą, że w ostatnich latach warunki przenoszenia leptospirozy na ludzi stały się bardziej sprzyjające. Liczne podróże międzynarodowe i rosnąca popularność aktywności rekreacyjnych związanych z ekspozycją na słodką wodę mogą częściowo wyjaśniać obserwowany wzrost zachorowań. Powstawaniu ognisk endemicznych może też potencjalnie sprzyjać rosnąca populacja szczurów i innych małych gryzoni, a także częste przypadki leptospirozy u psów.

- 1.03** – dr hab. Monika Trzcńska prof. IZ, dr hab. M. Samiec, dr J. Romanek, *Potencjał aplikacyjny komórek macierzystych pochodzących od zwierząt gospodarskich i wolnożyjących w biotechnologii rozrodu i medycynie weterynaryjnej*

W wykładzie przedstawiono zadania badawcze dotyczące: 1) określenia zmian profilu transkryptomicznego, epigenomowego i molekularnego mezenchymalnych komórek macierzystych świni (MSCs) w zależności od ścieżek różnicowania *in vitro*, 2) opracowania i oceny parametrów molekularnych różnych systemów wyprowadzania i różnicowania *in vitro*

blastodermalno-pochodnych zarodkowych komórek macierzystych (B-ESCs) wybranych gatunków ptaków hodowlanych oraz 3) badań translacyjnych obejmujących charakterystykę komórek i tkanek wybranych gatunków zwierząt wolnożyjących na potrzeby opracowania modeli *in vitro* z zakresu biotechnologii i toksykologii reprodukcyjnej w odniesieniu do zwierząt hodowlanych. Na wykładzie zaprezentowano możliwości aplikacyjne inżynierii hodowli komórek MSCs ssaków i B-ESCs ptaków ze szczególnym uwzględnieniem biotechnologii reprodukcyjnej, pourazowej medycyny rekonstrukcyjnej i regeneracyjnej. Omówiono też możliwości wykorzystania stabilnych mitotycznie linii komórkowych w ochronie *ex situ* i potencjalnej restytucji zagrożonych gatunków ssaków w Polsce.

12.04 – prof. dr hab. Renata Barbara Kostogrys, *Żywnienie wczoraj, dzisiaj i jutro – ewolucja czy rewolucja?*

24.05 – prof. dr hab. Dorota Zięba-Przybylska, *Zjawisko fizjologicznej i patologicznej leptynooporności*

5.07 – prof. dr hab. Rafał Barański, *Nowe techniki genomowe – rewolucja w nauce i rolnictwie*

18.10 – prof. dr hab. Krystyna Koziec, *Zdrowe zwierzę – zdrowy człowiek*

Liczba zwierząt gospodarskich oraz ich odpowiednie utrzymanie mają duże znaczenie dla polityki żywnościowej kraju, utrzymania właściwej proporcji między produkcją roślinną, czyli paszą, a produkcją zwierzęcą; dla sposobu wykorzystania użytków rolnych; łąk i pastwisk, a także kształtowania poziomu dochodów gospodarstw rolnych. Ostatnie lata rozwoju nauk rolniczych i przyrodniczych, a jednocześnie wyzwania stawiane środowisku naukowemu związane były z oceną interakcji między wieloma czynnikami w chowie i hodowli zwierząt ze szczególnym uwzględnieniem zdrowia zwierząt. Dlatego wśród priorytetów celów naukowych zootechników wskazać należy dbałość o dobrostan zwierząt, zmniejszanie ich negatywnego wpływu na środowisko naturalne czy poszukiwanie alternatywnych źródeł białka w żywieniu zwierząt. Pomimo ogromnego postępu w nauce i przemian w środowisku rolniczym wciąż należy dążyć do zrealizowania trzech celów perspektywicznych. Pierwszym jest zmiana diety przez konsumentów; drugim – ograniczenie zmian w łańcuchu dostaw produktów spożywczych; a trzecim – przyjazne dla środowiska metody produkcji żywności.

22.11 – prof. dr Colin G. Scanes, *Animal agriculture – the trifold goals of productivity (human health), animal welfare and environmental stewardship*

Animal agriculture including aquaculture are contributing to human welfare supplying meat, eggs and dairy and, consequently high-quality protein,

together with both vitamins and minerals. Over the last 50 years, the increases in production have outpaced the growth of the human population; this being due to the application of zootechnological research. There are increasing ethical and societal concern on the welfare of livestock, poultry and aquaculture species together with mitigating effects of animal agriculture on the environment. Examples of basic and applied zootechnological research include the physiology of growth such as the control of growth hormone secretion and animal welfare such as determining the absence of effects of shackling on the stress response (e.g. glucocorticoid release and heterophil to lymphocyte ratios) in turkeys. Another feature of the stress response in at least chickens, sheep and rats is Met-enkephalin; this ubiquitous neuropeptide being produced in the hypothalamus, pituitary gland, adrenal glands and the gastro-intestinal tract. Emissions of greenhouse gases cause climate change with methane from ruminants being an important culprit. There are also emissions of ammonia and particulate matter that negatively impact human health. Environment impacts of run-offs contribute to eutrophication of lakes and rivers.

Komisja Geograficzna PAU

- 18.01** – dr hab. Agnieszka Latocha-Wites prof. UW, *Zanikanie, odradzanie, przemiana i trwałość. Krajobraz kulturowy ziemi kłodzkiej wobec czasu*
- 15.02** – dr hab. Łukasz Wiejaczka prof. IGiPZ PAN, dr hab. Danuta Piróg, dr Joanna Fidelus-Orzechowska, *Společná percepcja górskich zbiorników zaporowych w świetle badań krakowskiego zespołu naukowego*
- 18.04** – dr Hanna Hajdukiewicz, *Rozwój lasów nadrzecznych na tle transformacji koryt rzek karpackich w XX wieku*
- 16.05** – prof. dr hab. Mirosław Błaszczewicz, *Globalne i lokalne uwarunkowania późnoglacialnej transformacji krajobrazów młodoglacjalnych na Niżu Środkowoeuropejskim*
- 13.06** – dr Arkadiusz Kołoś, *Rola pasażerskiego transportu publicznego*
- 17.10** – dr hab. Piotr Gębica prof. URz, *Skutki powodzi w dorzeczu górnej Wisły ze szczególnym uwzględnieniem roku 2020*
- 14.11** – dr hab. Maria Górka-Zabielska prof. UJK, *Świadczenia geosystemowe głażów narzutowych w Polsce*
- 12.12** – dr Katarzyna Gorczyca, *Sprawiedliwość środowiskowa w kształtowaniu polskich miast: oddolne inicjatywy mieszkańców na rzecz poprawy jakości środowiska*

KOMISJE MIĘDZYWYDZIAŁOWE

Komisja Historii Nauki PAU

- 17.01** – dr hab. Marek Rembierz prof. UŚ, *Dekalog metafizyczny Stanisława Kamińskiego*
- 24.01** – (wspólne z Pracownią Naukoznawstwa IHN PAN) – mgr Dorota Kozłowska, *Ewaluacja polskich czasopism z historii w 2023 r. – model PN IHN PAN*
- 21.02** – dr Henryk Ditchen, *Początki wyższych uczelni technicznych na Górnym Śląsku*
- 28.02** – prof. dr hab. Kamila Budrowska, *Cenzura instytucjonalna wobec środowiska naukowego w Polsce w latach 1944–1990*
- 20.03** – dr hab. Piotr Krzywiec prof. PAN, *O początkach badań sejsmicznych w Polsce – pionierska rola firmy „Pionier”*
- 27.03** – dr Marcin Krasnodębski, *Chrześcijaństwo, ekologia, technokrytyka (1950–1990): O rozumieniu historii nauki i techniki przez C.F. Weizsäckera, Jacques’a Ellula, o. Ivana Illicha oraz E.F. Schumachera*
- 24.04** – dr hab. Przemysław Marcin Żukowski prof. UJ, *Uniwersytet Jagielloński i początki Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie w latach 1919–1921, czyli o roli Almae Matris Jagellonicae we wskrzeszeniu, organizacji i w pierwszych latach funkcjonowania Wszechnicy Batorewej w Wilnie*
- 15.05** – dr hab. A. Wioletta Miśkiewicz, *Dlaczego uprawiać filozofię w sposób „historycznie poinformowany” (HIP) w czasach humanistyki cyfrowej?*
- 12.06** – dr hab. Marek Rembierz prof. UŚ, *Dzieje badań nad dorobkiem Szkoły Lwowsko-Warszawskiej*
- 9.10** – dr Mateusz Hübner, *Zetetyzowany ład? Biurokratyzacja nauki i szkolnictwa akademickiego w II Rzeczypospolitej – koncepcja pracy habilitacyjnej*
- 6.11** – prof. dr hab. Adam Redzik, *Kształtowanie się międzynarodowego prawa karnego – wkład polskiej nauki prawa okresu międzywojennego*
- 20.11** – Tul’si (Tuesday) Bhambry, Friedrich Cain, Jan Surman, *Prezentacja książki A New Organon: Science Studies in Interwar Poland (2024)*
- 27.11** – Edward J. Wawrzynczak, *The British Society for the History of Medicine and the history of medicine in the UK*
- 11.12** – dr Paweł Brzegowy, *Wkład Benedykta Dybowskiego (1833–1930) w faunistyczne poznanie Bajkału*

Komisja Spraw Europejskich PAU¹

Komisja Zagrożeń Cywilizacyjnych PAU

- 18.01** – dr Kamil Filipek, *Fake news a nauki społeczne: perspektywy i wyzwania badawcze*
– prof. dr hab. Grzegorz Ptaszek, *Komputerowa analiza prorosyjskich narracji strategicznych w fałszywych wiadomościach rozpowszechnianych podczas wojny rosyjsko-ukraińskiej*
- 21.03** – prof. dr hab. Jerzy Niewodniczański, *Zagrożenie bronią jądrową*
- 18.04** – dr Piotr Tarczyński, *Biden kontra Trump. Czy amerykańska demokracja przetrwa te wybory?*
- 16.05** – prof. dr hab. Jacek Kurczewski, prof. dr hab. Małgorzata Fuszara, dr Kamil Joński, *Społeczny wymiar kryzysu praworządności w Polsce*
- 28.11** – (wspólne z Komisją Nauk Technicznych PAU) – prof. dr hab. inż. Tadeusz Chmielniak, *Gospodarka wodorowa – zagrożenia i nadzieje*

Komisja Filozofii Nauk PAU

- 22.01** – prof. Włodzimierz Korohoda prof. UJ, *Biologia XXI wieku, Nowe wyniki biologów i wynikające z nich zmiany w wielu poglądów z zakresu biologii i filozofii przyrody*
- 19.02** – ks. dr hab. Wojciech P. Grygiel prof. UPJPII, *Czarne dziury, twisto-ry a zasady fizyki. Studium metodologiczne*
- 21.10** – ks. prof. Michał Heller, *Niedokończone dzieło Janusza Mączki*
Ks. prof. dr hab. Janusz Mączka SDB był wybitnym polskim filozofem przyrody. Jego prace koncentrowały się na problematyce strukturalizmu w nauce, roli matematyki w filozofii i relacji między nauką a wiarą. Badania obejmowały analizę filozofii Alfreda North Whiteheada, Joachima Mettallmanna i współczesnych koncepcji strukturalnych w nauce. W rozprawie doktorskiej „Rola matematyki w genezie filozofii Alfreda North Whiteheada” uczony badał wpływ formalnych systemów matematycznych na ontologię procesualną i epistemologię tego filozofa. W licznych publikacjach i wykładach poruszał także kwestie związane z relacją między nauką a teologią, wskazując na komplementarność tych dwóch dziedzin poznania. Jego podejście do filozofii charakteryzowało się głębokim zrozumieniem klasycznej metafizyki i nowoczesnych odkryć naukowych, co czyniło go jednym

¹ W roku 2024 Komisja Spraw Europejskich PAU nie zorganizowała posiedzeń.

z czołowych polskich badaczy filozofii przyrody i epistemologii nauki. Jego dorobek pozostaje istotnym wkładem w rozwój współczesnej filozofii nauki i jej dialogu z teologią.

2.12 – dr hab. Sebastian Szybka prof. UJ, dr hab. Zdzisław Golda, *Leszek Sokołowski 1948–2024*

We wspomnieniu o Leszku Sokołowskim przedstawiłem wybrane aspekty jego działalności popularnonaukowej, dydaktycznej i naukowej. Jako młody pracownik Uniwersytetu Jagiellońskiego Leszek zajmował się tłumaczeniem na język polski anglojęzycznych artykułów popularnonaukowych poświęconych aktualnym, ważnym zagadnieniom fizyki teoretycznej. Autorami wybranych artykułów byli znakomici naukowcy, łącznie z laureatem Nagrody Nobla. Później zaczął publikować własne popularnonaukowe artykuły poświęcone różnym aspektom szczególnej teorii względności (STW), teoriom Kaluzy-Kleina, problemowi matematyczności przyrody czy kosmologii. Teksty ukazały się w czasopismach „Postępy Fizyki”, „Foton” i „Zagadnieniach Filozoficznych w Nauce”. Leszek w czasie pracy na Uniwersytecie Jagiellońskim prowadził zajęcia dydaktyczne na trzech kierunkach studiów: astronomii, fizyce, astrofizyce i kosmologii. Przez ostatnie lata wykładał również wybrane zagadnienia z astrofizyki relatywistycznej dla doktorantów astronomii. Jego wzorcowe wykłady ze Szczególnej Teorii Względności, rachunku tensorowego i kosmologii stały się punktem wyjścia do wydania trzech znakomych podręczników akademickich.

Ögromne doświadczenie dydaktyczne Leszka zaowocowało świetnymi wykładami popularnonaukowymi. Ich tematyka poświęcona była fundamentalnym pojęciom z zakresu fizyki teoretycznej, kosmologii, metodologii nauki czy historii nauki. Wykłady Leszek wygłosił w ramach Astronarium, Bliżej Nauki, Copernicus (kanał związany jest z Centrum Kopernika Badań Interdyscyplinarnych Uniwersytetu Jagiellońskiego), Fundacji En Arche, Naukowych Czwartków. Ściśle naukowe zainteresowania Leszka Sokołowskiego koncentrowały się między innymi na teoriach Kaluzy-Kleina w kontekście kosmologii. Miałem przyjemność, również z innymi naukowcami, dzielić z Leszkiem te zainteresowania, co zaowocowało kilkoma artykułami naukowymi. W pracach zbadano między innymi aspekty stabilności rozwiązań kosmologicznych. Wykazano także, że pojawiające się w nich pola mają fizycznie niedopuszczalne cechy, czyli energię kinetyczną ujemną czy też nieograniczone od dołu widmo energii.

Komisja PAU do Oceny Podręczników Szkolnych

- 23.01** – dr hab. Paweł Grzmil prof. UJ, *Recenzja zagadnień dotyczących genetyki i biotechnologii w podręcznikach wydawnictw Operon i Nowa Era dla szkół ponadpodstawowych, zakres rozszerzony*
- dr Robert Czuchnowski prof. UJ, *Zagadnienia z zakresu ekologii i ochrony przyrody w podręcznikach dla szkół ponadpodstawowych na poziomie zaawansowanym wydawnictw Operon i Nowa Era*
 - prof. Barbara Płytycz, *Jak nauczać w szkole podstaw immunologii?*
- 27.02** – prof. Andrzej Kastory przedstawił opinię o podręczniku: Antoni Dudek, Łukasz Kępski, Jakub Polit, *Historia. Ślady czasu. Podręcznik do liceum i technikum, zakres podstawowy i rozszerzony. II wojna światowa i współczesność*, Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe 2023, wyd. I.
- dr Jerzy Kuczyński, *Dokładność i precyzja przekazywanej wiedzy w szkolnej edukacji*
- 26.03** – dr hab. Maciej Fic prof. UŚ przedstawił opinię o podręczniku: Antoni Dudek, Łukasz Kępski, Jakub Polit, *Historia. Ślady czasu. Podręcznik do liceum i technikum, zakres podstawowy i rozszerzony. II wojna światowa i współczesność*, Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe 2023, wyd. I.
- dr hab. Karol Sanojca prof. UW przedstawił opinię o serii podręczników do historii *Europa. Nasza historia dla kl. V–VIII* Wydawnictw Szkolnych i Pedagogicznych oraz Wydawnictwa Eduversum
- 23.04** – dr hab. inż. Mateusz Muchacki przedstawił opinię (opracowaną wraz z dr. Grzegorzem Sokalem) o podręczniku: Wanda Jochemczyk, Katarzyna Olędzka, *Informatyka. Podręcznik do klasy pierwszej dla liceum i technikum. Zakres podstawowy. Nowa edycja*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 2022
- Spotkanie z cyklu „Edukacyjne lektury” z dr. hab. Krzysztofem Maliszewskim prof. UŚ, wokół jego książki *„Bez-silna edukacja. O kształceniu kruchej”*, Wydawnictwo UŚ, Katowice 2021, poprowadził prof. Dariusz Rott
- 28.05** – dr Justyna Hanna Budzik, *Teorie fotografii i jej szkolne użycia*
- dr hab. inż. Mateusz Muchacki prof. UKEN, dr Grzegorz Sokal przedstawił opinię o podręczniku: Wanda Jochemczyk, Katarzyna Olędzka, *Informatyka. Podręcznik do klasy drugiej dla liceum i technikum. Zakres podstawowy. Nowa edycja*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 2023

- 25.06** – dr hab. Tomasz Rachwał prof. UEK, dr hab. Elżbieta Szkurlat prof. UŁ, *Zmiany koncepcji kształcenia geograficznego*
 – dr hab. Elżbieta Szkurlat prof. UŁ, dr hab. Tomasz Rachwał prof. UEK, *Podręcznik jako potencjalne i realne narzędzie doskonalenia kształcenia geograficznego*
 – dr Małgorzata Pietrzak prof. UJ, *Wykorzystanie materiału ilustracyjnego w nauczaniu geografii na przykładzie podręczników polskich i zagranicznych*
- 24.09** – spotkanie z cyklu „Edukacyjne lektury” z mgr. Robertem Szuchtą i dr. hab. Piotrem Trojańskim prof. UKEN, wokół książki ich autorstwa pt. *Holokaust. (Nie)odrobiona lekcja historii*, Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, Muzeum Getta Warszawskiego, Kraków-Warszawa 2023 – poprowadził prof. D. Rott

Komisja PAU do Badań Diaspory Polskiej

- 21.03** – Maria Wrede, *Rękopisma... Przewodnik po zbiorze rękopisów Biblioteki Polskiej w Paryżu*
- 18.04** – prof. Wiesław Caban, *Zesłańcy syberyjscy wobec powstania styczniowego*
- 24.10** – prof. Artur Patek, *Jak emigranci budowali Małą Polskę w Palestynie w latach 1939–1948*
- 19.12** – dr hab. Hubert Chudzio prof. UKEN, *Sybirackie nekropolie. Ochrona polskiego dziedzictwa w Afryce Wschodniej i południowej w latach 2019–2024*

Komisja Antropologiczna PAU

- 27.03** – dr inż. Adam Gonczarek, *Sztuczna inteligencja dziś i jutro – możliwości, szanse i zagrożenia*

Sztuczna inteligencja (AI) jest niewątpliwie jedną z najciekawszych i najbardziej obiecujących technologii w dzisiejszym świecie. Jej dynamiczny rozwój przez ostatnie kilkanaście lat zaowocował praktycznymi zastosowaniami niemalże we wszystkich branżach przemysłu i domenach życia. Obecnie prawie każda aplikacja w komputerze lub telefonie w jakimś zakresie korzysta z algorytmów sztucznej inteligencji, przetwarzając i podejmując decyzje na podstawie zbieranych danych. Dzięki wspomaganiam i automatyzacji ludzkiej pracy, AI dostarcza potężną wartość, podnosząc efektywność procesów w biznesie i gospodarce, a także ułatwiając codzienne życie. Jej

gwałtowny rozwój sprawia również, że oprócz niewątpliwych korzyści, pojawia się wiele nowych wyzwań i zagrożeń, które wymagają rozwiązania w niedalekiej przyszłości.

Celem wykładu było wprowadzenie do zagadnień sztucznej inteligencji i uczenia maszynowego (ang. machine learning). Przedstawiono rozwój AI w ostatnich latach, począwszy od algorytmów uczenia maszynowego i uczenia głębokiego (ang. deep learning) aż po najnowsze osiągnięcia generatywnej AI (ang. generative AI, GenAI). Zaprezentowano wybrane zastosowania algorytmów AI w różnych domenach i omówiono możliwości oraz ograniczenia dzisiejszych technologii, a także kierunki rozwoju w najbliższej przyszłości.

19.06 – prof. dr hab. Rimantas Jankauskas, *Reflections of changing life standards on skeletal markers of nutrition and morbidity in Late Medieval – Early Modern Vilnius*

Celem prezentacji było omówienie wpływu czynników społeczno-ekonomicznych i kulturowych na niespecyficzne markery zachorowalności (*cribra orbitalia* i *osteoperiostitis*) oraz zawartości stabilnych izotopów węgla i azotu na dużej próbie z XIII-XVIII-wiecznego Wilna; wielokulturowego i wielowyznaniowego miasta, które doświadczyło wczesnej urbanizacji w wiekach od III do XV wieku; dobrobytu w XVI wieku; upadku i stopniowego ożywienia w wieku XVII i XVIII wieku. Bazę danych stanowiło ponad 2000 osób o znanym kontekście archeologicznym przypisanych do wyznań katolickiego, prawosławnego i protestanckiego, elit społecznych i zwykłych obywateli, a także profili biologicznych: wieku, płci i patologii. Stwierdzono, że w przypadku *cribra orbitalia* płeć nie miała znaczącego związku, natomiast częstość jej występowania zmniejsza się z wiekiem. Osoby z niższym statusem społecznym we wczesnych okresach historycznych i osoby prawosławne z *cribra orbitalia* miały znacznie niższą przeżywalność. Wyniki te korelują z badaniami C13/N15 sugerującymi niższe spożycie białka przez mieszkańców wczesnych okresów Wilna podobnie jak u osób o niższym statusie społecznym i wyznania prawosławnego. Ograniczeniem badania jest nierówny stan zachowania badanych materiałów i nierówna reprezentacja wyznań w różnych okresach.

Badanie sfinansowała Litewska Rada ds. Badań Naukowych, Grant nr S-MIP-23-5.

24.10 – dr hab. Wioletta Nowaczewska, *Meandry neandertalskiej historii – neandertalczyki jako dawni mieszkańcy ziem polskich*

Historia neandertalczyków rozpoczyna się około 430 tys. lat temu w odległej od naszych ziem Hiszpanii. Pełna licznych epizodów wędrówek

i kontaktów z przedstawicielami innych grup hominidów; naszych kopalnych przodków i denisowian; dobiega kresu przed około 40 tys. laty. Pomimo licznych świadectw ich występowania – pośrednich i bezpośrednich – wiedza o dawnych ludziach ciągle pozostaje niepełna. Niezwykle cennym źródłem informacji są szczątki kostne, w tym szczególnie zęby. W ostatnich latach miało miejsce kilka istotnych odkryć dokumentujących w bezpośredni sposób obecność neandertalczyków w południowym obszarze Polski. Znajdźiska obejmują zęby należące do kilku osobników, z których udało się pomyślnie wydobyć mitochondrialne DNA. Wykład poświęcono neandertalczykom; naszym bliskim krewnym; ich ewolucyjnej historii i przedstawiono znaczenie wyników badań dotyczących ich szczątków z jaskini Stajnia.

Komisja Ergonomii PAU

- 29.02** – dr hab. Paweł Strojny, *Optymalizacja parametrów wirtualnego doświadczenia: pomiar, modyfikacja i społeczne skutki*
- 14.03** – dr Anna Mokrzycka-Wagner, *Ogród z pamięci. Projekt miejskiej przestrzeni parkowej dla osób z demencją oraz z chorobą Alzheimera w stadiach wczesnych i średnich*
- 13.06** – dr hab. inż. Paweł Tylek prof. URK, *Mechanizacja, automatyzacja i robotyzacja prac leśnych*

Komisja PAU Zarządzania Kulturą i Mediami

- 14.03** – dr hab. Magdalena Dudkiewicz prof. UW, *Zarządzać nieprzewidywalnym: wyzwanie dla animacji kultury*
- 25.04** – dr hab. Beata Jałocha prof. UJ, *Projektowi tubylcy, emigranci i imigranci: projektacja i jej wpływ na pracowników*
- 28.11** – dr hab. Bożena Gierat-Bieroń prof. UJ, *Kultura w unijnym programie Kreatywna Europa 2014–2020. Implikacje*

Posiedzenia Stacji Naukowych i Komisji PAU działających poza Krakowem w 2024 roku

Stacja Naukowa PAU w Katowicach

KOMISJE STACJI NAUKOWEJ PAU W KATOWICACH

Wszechnica Naukowo-Kulturalna w Gliwicach

- 18.01** – prof. Marek Walczak, *Wit Stwosz (ok.1447–1533) i rzeźba późnego średniowiecza*
- 29.02** – dr Arkadiusz Gola, *Śląskie malarstwo nieprofesjonalne w kolekcjach prywatnych i muzealnych*
- 21.03** – prof. Edward Pliński, *Opowiadania o Śląskich Noblistach*
- 25.04** – prof. Andrzej Witold Nowak, *Patriotyzm polski i modernizacja*
- 6.06** – prof. Jacek Jania, *Globalne znaczenie reakcji lodowców Arktyki na ocieplenie klimatu*
- 26.09** – Józef Skrzek, *Recital Józefa Skrzeka VIATOR*
- 24.10** – dr Gerard Gierliński, *Skąd pochodzimy – Afryka czy Europa?*
- 28.11** – prof. Wojciech Pluskiewicz, *Misja nauki w odniesieniu do osteoporozy, powszechnej choroby współczesnej cywilizacji*
- 12.12** – prof. Krzysztof Strojek, *Cukrzyca – problem medyczny, społeczny*

Komisja Historii Śląska PAU w Katowicach

- 19.12** – spotkanie członków Komisji Historii Śląska PAU oraz Polskiego Towarzystwa Historycznego w Fabryce Porcelany

Komisja Nauk Matematycznych PAU w Katowicach¹

¹ W roku 2024 Komisja Nauk Matematycznych w Katowicach nie zorganizowała posiedzeń.

Komisja Nauk Przyrodniczych w Katowicach

- 26.02** – dr hab. Marcin Kostur, *Czy maszyna może myśleć jak człowiek*
15.04 – prof. dr hab. Jacek Jania, *Reakcja lodowców Arktyki na współczesne ocieplenie klimatu. Czy ich los powinien nas interesować?*
14.10 – dr Paweł Kojas, *Wprowadzenie do zwiedzania Ogrodu Botanicznego w Mikołowie*
25.11 – dr Mariusz Sajdok, dr inż. Aleksandra Grządziel, *Radiochirurgia w częstoskurczu komorowym serca – aspekty kardiologiczne i dozymetryczne*

Komisja Prawnicza PAU w Katowicach

- 15.10** – dr hab. Witold Kurowski prof. UŚ, Aleksandra Janas, Bartosz Taperek, Mikołaj Sokołowski, Konrad Krupiński, dr hab. Mariusz Frasz prof. UŚ, Agnieszka Maj, *Zadbaj o swoje finanse. Dzień Rzecznika Finansowego na Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*

Stacja Naukowa PAU w Gdańsku

Komisja Kaszubska

Specjalnością Stacji stały się *Spotkania z Mistrzem Nauki*.

Pierwsze odbyło się 13 czerwca w Domu Uphagena, oddziale Muzeum Gdańska. Gościem był prof. Miłoś Reznik, historyk, w latach 2014–2024 dyrektor Niemieckiego Instytutu Historycznego w Warszawie, laureat Medalu im. Bernarda Chrzanowskiego *Poruszył wiatr od morza*. Rozmowa dotyczyła przede wszystkim dwóch ostatnich książek profesora związanych z Kaszubami: tłumaczenia na czeski powieści Aleksandra Majkowskiego *Život a příhody Remusovy. Kašubské zrcadlo*, opublikowanej w Pradze w 2023 r., i krytycznego wydania książki z 1894 r. czeskiego badacza Edvarda Jelinka, którą przetłumaczyła z czeskiego na polski tłumaczka Mariola Guzy, a wydał Instytut Kaszubski pt. *Zapomniany zakątek słowiański. Kilka pierwszych spojrzeń na Pomorze Kaszubskie*.

Podczas spotkania wybrzmiał po czesku fragment z *Remusa*; zaprezentowano też najświeższą niemieckojęzyczną publikację prof. Reznika o ruchu kaszubskim *Regionalität im Fluss Die kaschubische Bewegung – Zugehörigkeit, Raum und Geschichte (1840–1920)* wydaną w Osnabrücku w 2024 r.; i postulowano jej tłumaczenie. Organizacją spotkania zajęły się w partnerstwie Muzeum Gdańska i Instytut Kaszubski.

Drugie *Spotkanie z Mistrzem Nauki* miało miejsce 20 czerwca i odbyło się w siedzibie Gdańskiego Oddziału PAN. Tym razem gościem był prof. Jan M. Piskorski ze Szczecina. Dyskusja toczyła się wokół historii Pomorza, pomorskiej tożsamości, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki zachodniej części regionu, relacji polsko-niemieckich itd. Była to też okazja do zapoznania się z pomoroznawczymi publikacjami profesora i nabycia ich.

Kolejnym wydarzeniem było drugie spotkanie *W kręgu warszawskich badań kaszubo- i pomoroznawczych*. Okazją stał się przygotowany przez prof. Cezarego Obracht-Prondzyńskiego raport *Kaszubi w społeczności pomorskiej: tożsamość, stereotypy, relacje w świetle najnowszych badań*. Został on zaprezentowany 28 października w Instytucie Studiów Politycznych PAN w Warszawie, który obok Stacji i Instytutu Kaszubskiego był współorganizatorem spotkania. Transmitowano je online, co okazało się istotne z punktu widzenia dyskusji, którą wywołała prezentacja raportu. Dzięki dostępności w sieci, aktywnie włączyły się do niej osoby uczestniczące w spotkaniu online. W zgodnej opinii stwierdzono, że takie spotkania powinny być kontynuowane, bo integrują środowisko badaczy zajmujących się Kaszubami i Pomorzem, sprzyjają też nowym pomysłom i projektom badawczym.

Ostatnim wydarzeniem było spotkanie dyskusyjne 12 grudnia *Kaszubskie i pomorskie spotkania z Innym. Doświadczenie pogranicza*. Przygotowali je: Stacja PAU w Gdańsku i Komisja Kaszubska, Instytut Kaszubski – etnotank.pl, Pracownia Badań nad Narracjami Pogranicza Uniwersytetu Gdańskiego, Instytut Studiów Politycznych PAN oraz Muzeum Gdańska, które udzieliło nam gościny w Domu Uphagena. Dyskusję moderował Cezary Obracht-Prondzyński, a wzięli w niej udział: dr hab. prof. UG Miłosława Borzyszkowska-Szewczyk, dr Magdalena Lemańczyk, prof. Miłoś Reznik i prof. Józef Borzyszkowski. Prawie dwie godziny dyskusji nad relacjami między mieszkańcami Kaszub i Pomorza dawniej i współcześnie, nad sąsiedztwem kultur, koniecznością wzajemnego poznania, migracjami i ich skutkami itd. pokazały, jak ważna i skomplikowana jest to materia. Kaszubskie i pomorskie pogranicze po raz kolejny ukazało fascynujące oblicze, zmuszając też do refleksji, której sprzyjało uwzględnienie porównawczo innych miejsc w naszej części Europy. Rozmowa transmitowana była na profilu Instytutu Kaszubskiego na Facebooku (*live*) i jest do odsłuchania w tym miejscu.

Stacja Naukowa PAU w Poznaniu

20.03 – prof. Michał Witt, *Muzyka a genetyka*

22.05 – prof. Krystyna Bartol, *Świat okiem ryby w greckim poemacie Oppiana o rybakach*

7.11 – prof. Jerzy Danielewicz, *Starogreckie wiersze nagrobne*

Czasopisma i książki wydane w 2024 roku

Czasopisma

- „Acta Archaeologica Carpathica”, t. 59: 2024
- „Acta Militaria Mediaevalia”, t. XIX: 2023 – współwyd. Muzeum Historyczne w Sanoku
- „Acta Physica Polonica”, 2024, s. B, vol. 55, nr 1–12; Supplement, vol. 17, nr 1–7 – współwyd. Instytut Fizyki UJ
- „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych”, R. XXVIII: 2024, z. 1–2 – współwyd. Krakowski Instytut Prawa Karnego. Fundacja
- „Folia Historiae Artium”, t. 22: 2024
- „Geoinformatica Polonica”, t. 23: 2024
- „Kultura Słowian”, t. XX: 2024
- „Kwartalnik Filozoficzny”, t. LI: 2023, z. 1–4 – współwyd. Instytut Filozofii UJ
- „Kwartalnik Prawa Prywatnego”, R. XXXIII: 2024, z. 1–3
- „Nowy Filomata”, R. XXVII: 2023, nr 1–2
- „Opinie Edukacyjne Polskiej Akademii Umiejętności. Prace Komisji PAU do Oceny Podręczników Szkolnych”, t. XXI: 2023
- „The Polish Review”, vol. 69: 2024, nr 1–4 – współwyd. PIASA
- „Prace Geograficzne”, 2024, z. 174–177 – współwyd. Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ
- „Rocznik Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie”, t. 69: 2024
- „Rocznik Polskiej Akademii Umiejętności”, R. 2023
- „Studia Historiae Scientiarum”, t. 23: 2024
- „Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny”, t. XLIX: 2023, z. 3-3; t. L: 2024, z. 1-2 – współwyd. Wydział Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ
- „Studia Środkowoeuropejskie i Bałkanistyczne”, t. 33: 2024
- „Wszechświat”, t. 125: 2024, nr 1–12 – współwyd. Polskie Towarzystwo Przyrodników im. Kopernika

Wydawnictwa seryjne

- Acta Nuntiaturae Polonae, t. XXV: *Marius Filonardi (1635–1643)*, vol. 3: (7 XI 1637–30 X 1638), wyd. Teresa Chynczewska-Hennel
- Biblioteka Przekładów z Literatury Starożytnej, nr 21: Plutarch z Cheronei, *Pisma przeciwko stoikom*, przełożyła, wstępem i objaśnieniami opatrzyła Joanna Komorowska
- Monumenta Sacra Polonorum, t. VI: *Libri Evangeliorum Biskupa Piotra Tomickiego*, oprac. i edycja ks. Szymon Fedorowicz. Studium dekoracji malarskiej Katarzyna Płonka-Bałus
- Corpus der römischen Funde im europäischen Barbaricum, Polen, Bd 6: *Krajna (mit Randgebiet – von der Brda bis zur Weichsel)*. Korpus Znalezisk Rzymskich z Europejskiego Barbaricum, Polska, t. 6: *Krajna (ze wschodnim obrzeżem od Brdy do Wisły)*, oprac. Andrzej Kokowski i in.

Wydawnictwa pozaseryjne

- Rękopisma... Przewodnik po zbiorze rękopisów Biblioteki Polskiej w Paryżu*, oprac. Maria Wrede i Janusz Pezda
- Narracje podręcznikowe. Akademia Umiejętności i Polska Akademia Umiejętności na rzecz edukacji*, red. Maria Stinia i Karol Sanojca
- Karolina Lanckorońska, *Wspomnienia wojenne*, audiobook
- Katalog rękopisów Biblioteki Polskiej w Paryżu*, t. XVIII: *Rękopisy nr 4062–4258. Archiwum Szkoły Narodowej Polskiej na Batignolles*, oprac. Andrzej Biernat i in.
- Katalog rękopisów Biblioteki Polskiej w Paryżu*, t. XIX: *Rękopisy nr 4259–4462. Archiwum rodziny Gałęzowskich*, oprac. Andrzej Biernat i in.
- Non nova, sed novae: fotografie i pocztówki w zasobach bibliotek, archiwów, muzeów i kolekcji prywatnych: program, abstrakty*, oprac. Agnieszka Fluda-Krokos
- Explicitus est liber: studia o starych drukach*, red. Agnieszka Fluda-Krokos, Łukasz Łukawski
- Teka pocztówek towarzysząca międzynarodowej konferencji naukowej *Przeszłość, terażniejszość, przyszłość heraldyki: uniwersalność i interdyscyplinarność*, 12–14 czerwca 2024; współorganizatorzy: Instytut Historii Litwy, Litewska Akademia Nauk
- Teka pocztówek towarzysząca międzynarodowej konferencji naukowej *Non nova, sed novae: Fotografie i pocztówki w zasobach bibliotek, archiwów, muzeów i kolekcji prywatnych*, 13–15 listopada 2024

Sprawozdanie z działalności Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie w 2024 roku

Od 1 stycznia do 31 marca 2024 obowiązki dyrektora Archiwum pełnił mgr Maciej Łyszczaż. Dyrektorem Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie od 1 kwietnia 2024 został dr Adam Korczyński. Po objęciu stanowiska przez nowego dyrektora i po konsultacji z Radą Naukową zmieniono dotychczasową strukturę organizacyjną Archiwum – przywrócono strukturę płaską¹.

W składzie Rady Naukowej w roku 2024 znajdowali się: prof. Wacław Uruszczak (przewodniczący), prof. Piotr Borek (wiceprzewodniczący), mgr Joanna Laskosz (sekretarz). W gronie członków Rady zasiadali: prof. Barbara Bilińska, dr Adam Korczyński (dyrektor), prof. Wojciech Krawczuk, dr Rita Majkowska, prof. Andrzej Mączyński, prof. Janusz Pezda, prof. Maria Stinia, prof. Krzysztof Stopka, ks. prof. Józef Wołczański, prof. Karol Życzkowski. Posiedzenia Rady Naukowej odbyły się 20 marca, 17 kwietnia (spotkanie nieformalne z nowo wybranym dyrektorem) i 8 maja. W posiedzeniach wzięli również udział sekretarz generalny PAU prof. Szczepan Biliński i prezes PAU prof. Jan Ostrowski. Wszystkie posiedzenia miały miejsce w siedzibie Archiwum Nauki.

Posiedzenia Komisji Konkursowej, mającej za zadanie wyłonienie nowego dyrektora, w składzie: dr Rita Majkowska, prof. Jan Ostrowski, prof. Tomasz Pudłocki, prof. Wacław Uruszczak (przewodniczący) i prof. Karol Życzkowski, odbyły się w siedzibie Archiwum Nauki 17 stycznia, 22 lutego, 28 lutego i 6 marca.

Obsada etatowa Archiwum Nauki w roku 2024 wynosiła: 9,5 etatu (PAN) i 2,5 etatu (PAU) przed zmianą dyrektora, a następnie 5,5 etatu (PAN) i 2,5 etatu (PAU) po zmianie dyrektora. W gronie pracowników Polskiej Akademii Nauk są mgr Ewa Dziurzyńska (kustosz), Bogusława Hajduk, dr Adam Korczyński (dyrektor), Jolanta Krawczyk (pełnomocnik ds. finansowych),

¹ Zarządzenia nr 7 Dyrektora Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie z 9 maja 2024 w sprawie zmiany dotychczasowej struktury organizacyjnej w Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie.

mgr Paulina Krzywda (kustosz), mgr Joanna Laskosz (kustosz), mgr Małgorzata Mrówka (kustosz), mgr Marta Tylka (kustosz) i dr Bernadeta Wilk (kustosz). W gronie pracowników zatrudnionych przez Polską Akademię Umiejętności są mgr Agnieszka Nowakowska, mgr Maciej Piróg (archiwista) i mgr Marzena Włodek (kustosz).

Kluczową sprawą dla Archiwum Nauki w roku 2024 była realizacja zaleceń pokontrolnych Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych z roku 2023. W związku z powyższym Archiwum Nauki zrealizowało następujące zalecenia NDAP: rozpoczęto aktualizację przepisów kancelaryjnych i archiwalnych (w grudniu 2024 prace zawieszono w związku z planem wprowadzenia w 2025 EZD w kancelarii PAN i podlegających jej jednostkach nieposiadających osobowości prawnej); rozpoczęto użytkowanie Zintegrowanego Systemu Informacji Archiwalnej (ZoSIA) i rozpoczęto uzupełnianie w nim informacji bieżących o zasobie Archiwum Nauki PAN i PAU; przywrócono w archiwum zakładowym układ zgodny ze spisami zdawczo-odbiorczymi i wznowiono prace porządkowe nad dokumentacją przekazaną do archiwum zakładowego; rozpoczęto porządkowanie materiałów archiwalnych jednostek PAN – pierwszą część zespołów uporządkowano, trwają prace w kolejnych zespołach. Wznowiono też starania o pozyskanie niezbędnych dla funkcjonowania Archiwum nowych powierzchni magazynowych.

W roku 2024 Archiwum Nauki PAN i PAU przeprowadziło siedem wizytacji w podległych archiwach zakładowych instytutów PAN w Krakowie: w Instytucie Farmakologii (16 IV), Instytucie Botaniki (26 IV), Instytucie Ochrony Przyrody (24 V), Instytucie Katalizy i Fizykochemii Powierzchni (28 V), Instytucie Fizyki Jądrowej (21 VIII), Instytucie Metalurgii i Inżynierii Materiałowej (29 VIII) i w archiwum zakładowym Oddziału PAN w Krakowie (23 IV).

Bernadeta Wilk i Adam Korczyński jako przedstawiciele Archiwum Nauki PAN i PAU towarzyszyli także kontrolom przeprowadzanym przez Archiwum Narodowe w Krakowie w archiwach zakładowych poszczególnych instytutów PAN: w Instytucie Języka Polskiego (14 V), Instytucie Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią (27 V), Instytucie Ochrony Przyrody (11 VI, 23 VII), Instytucie Systematyki i Ewolucji Zwierząt (25 VI), Instytucie Fizjologii Roślin im. Franciszka Górskiego (16 VII, 19 VII), Instytucie Katalizy i Fizykochemii Powierzchni (3 IX), Instytucie Mechaniki Górniczej (4 X), Instytucie Metalurgii i Inżynierii Materiałowej (8 X), Instytucie Fizyki Jądrowej (22 X), Instytucie Botaniki (14 XI).

Ponadto, w ramach „Wspierania działań archiwalnych 2024” przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, Archiwum Nauki PAN i PAU brało udział w realizacji zadania publicznego „Opracowanie archiwalne spuścizn uczonych: Bronisława Piłsudskiego (1866–1918) i Heleny Anny

Wereszyckiej (1907–1995)”². W konsekwencji od 1 lipca do 31 grudnia opracowano wraz z pełnymi inwentarzami dwa zespoły archiwalne: spuścizna Bronisława Piłsudskiego (1866–1918), sygnatura K III – 157 pod kierunkiem dr Bernadety Wilk i spuścizna Heleny Anny Wereszyckiej (1907–1995), sygnatura K III – 152 opracowana pod kierunkiem mgr Pauliny Krzywdy. Inwentarze obydwóch zespołów w roku 2025 zostaną udostępnione w wersji cyfrowej na stronie internetowej Archiwum Nauki i w portalu Szukaj w Archiwach.

Zakończono II etap wspólnego projektu PAU i Archiwum Nauki PAN i PAU przy dofinansowaniu Fundacji Wacława Felczaka (Wacław Felczak Alapítvány) w Budapeszcie, obejmującego opracowanie, stworzenie inwentarza i digitalizację spuścizny Wacława Felczaka (1916–1993), sygnatura K III – 145; prace prowadzono pod kierunkiem mgr. Macieja Piroga.

W ramach projektu *PAUart-5. Katalog zbiorów naukowych i artystycznych. Źródła ikonograficzne i ich kontekst dokumentacyjny*³, w roku 2024 Archiwum Nauki opracowało łącznie 782 fotografie ze spuścizn uczonych: Walerego Goetela (1889–1972), sygnatura K III – 36 (opracowanie mgr Joanna Laskosz, 221 fot.), Stanisława Kutrzeby (1876–1946), sygnatura K III – 11, (opracowanie mgr Małgorzata Mrówka, 428 fot.) i Karoliny Lanckorońskiej (1898–2002), K III – 150 (opracowanie mgr Marzena Włodek, 133 fot.).

Do zasobu Archiwum Nauki trafiły nabytki archiwalne pochodzenia kancelaryjnego Polskiej Akademii Umiejętności po 1989 r. Księgowość, ok. 0,20 mb, dopływ; Polskie Towarzystwo Toksykologiczne, ok. 0,30 mb, dopływ; Fundacja Botaniki Polskiej im. Władysława Szafera, ok. 0,90 mb, nabytek. Materiały archiwalne pochodzenia prywatnego objęły dopływy do spuścizn Marii Cyrus-Sobolewskiej, ok. 0,02 mb, nabytek; Bogdana Kamińskiego, ok. 0,11 mb, dopływ; Władysława Konopczyńskiego, ok. 0,6 mb, nabytek (depozyt ujawniony); Jacka Laberscheka, ok. 3,5 mb, nabytek; Władysława Natansona, ok. 0,02 mb (+ w formie cyfrowej dwa zeszyty) dopływ.

Do inwentarzy zasobu bibliotecznego ogółem wpisano 415 pozycji (PAU – 196, PAN – 49, Henryk Barycz – 170). Dzięki zakupom i przekazom wpłynęły do księgozbioru Archiwum 24 pozycje (PAU – 16, PAN – 8), a jako dar 221 egzemplarzy wydawnictw zwartych i czasopism (PAU – 180, PAN – 41). Na koniec 2024 r. księgozbiór zawierał 15 275 jednostek inwentarzowych. Do bazy biblitecznej wprowadzono 496 rekordów. Ogólna liczba rekordów w bazie wynosi 12 176.

² Umowa nr 67/WDA 2024 z 1 lipca 2024 pomiędzy Naczelnym Dyrektorem Archiwów Państwowych a Polską Akademią Umiejętności.

³ Umowa nr NPRH/DN/SP/494959/2021/10 z 13.07.2022 pomiędzy Ministrem Edukacji i Nauki a Polską Akademią Umiejętności.

W pracowni naukowej zanotowano 363 wizyty. Deklaracje użytkowników umożliwiające korzystanie z materiałów archiwalnych złożyło 107 osób. Udostępniono 4677 jednostek archiwalnych, 986 woluminów wydawnictw zwartych, 356 woluminów czasopism, 546 plików elektronicznych, 6459 fotografii i 48 klisz szklanych.

Konserwacji materiałów archiwalnych poddano dokument Jana Kazimierza ze spuścizny Jerzego Smoleńskiego (K III – 170); niesygnowaną akwarelę (widok Wisły i Kościoła Mariackiego) Kazimierza Mityry ze spuścizny Mieczysławy Mityry-Dobrowolskiej (K III – 114) i Akta majątkowe Polskiej Akademii Umiejętności – Zawoja (ogółem 125 kart). Konserwację wykonała Pracownia Konserwacji Dzieł Sztuki AMC Sztuka, Aleksandry Ciesielczyk. Księgozbiór odkwaszono i oprawiono introligatorsko. Odkwaszenie 64 woluminów (30 kg) przeprowadzono w Klinice Książki Biblioteki Jagiellońskiej. Zabiegom introligatorskim poddano 50 woluminów – firma introligatorska „Zet” B. Bartel.

Archiwum Nauki PAN i PAU wspólnie z Instytutem Historii UJ zorganizowało w dniach 18–19 listopada międzynarodową konferencję naukową *Między ideą wolności uniwersytetu a nowymi realiami. Uczelnie wyższe wobec wyzwań nowoczesnego świata w Polsce i Europie w latach 1918–1939*. Konferencji towarzyszył pokaz archiwalniów.

W dniach 28–29 listopada, podczas konferencji *Różne potrzeby, różne rozwiązania. Udostępnianie w archiwum, bibliotece, muzeum* zorganizowanej przez Zakład Archiwistyki Wydziału Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Archiwum Państwowe w Poznaniu i Polską Akademię Nauk – Bibliotekę Kórnicką, dr Adam Korczyński (Archiwum Nauki PAN i PAU) i dr Ewa Skotniczna (Instytut Historii Sztuki i Kultury UPJP2) zaprezentowali *Katalog zbiorów artystycznych i naukowych PAUart w kontekście oczekiwań i potrzeb współczesnych użytkowników archiwów, bibliotek i muzeów*.

Oboje są też autorami wystawy *Z Fototeki Lanckorońskich... Josef Wlha, fotograf i dokumentalista Monarchii Austro-Węgierskiej*, która miała miejsce w Sali Wystawienniczej Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie. Kuratorką wystawy była mgr Joanna Laskosz (Archiwum Nauki PAN i PAU). Wystawę, od 12 lipca do 30 sierpnia zrealizowano w ramach projektu PAUart. Było to jednocześnie wydarzenie gościnne Festiwalu Miesiąca Fotografii w Krakowie. Wystawie towarzyszył katalog⁴. Głównym partnerem wystawy były Wodociągi Miasta Krakowa S.A.

⁴ *Z Fototeki Lanckorońskich... Josef Wlha, fotograf i dokumentalista Monarchii Austro-Węgierskiej* – katalog wystawy, Kraków 2024.

Joanna Laskosz i Marzena Włodek były autorkami wystawy cyfrowej *Wojciech Narębski na dalekiej północy...*⁵. Joanna Laskosz była też kuratorką autorskiej wystawy Hieronima Sińskiego (Biblioteka Główna AGH) – *Piwnica pod Baranami – archiwalia*. Wystawę można oglądać w Archiwum Nauki PAN i PAU od 2 października 2024 do 7 kwietnia 2025.

Oprócz wystaw w Archiwum Nauki zorganizowano łącznie 30 pokazów archiwalnych z udziałem różnotematycznych materiałów archiwalnych. Pokazy dla gości z zagranicy (m.in. z Węgier, Mongolii i Azerbejdżanu) i dla studentów krakowskich uczelni zrealizowali bądź uczestniczyli w nich Ewa Dziurzyńska, Adam Korczyński, Paulina Krzywda, Maciej Piróg i Marzena Włodek.

Praktyki archiwalne w Archiwum Nauki PAN i PAU odbyło 12 praktykantów.

Opracował
Adam Korczyński

⁵ https://archiwumnauki.pan.pl/?page_id=6297 (dostęp: 31.01.2025).

Sprawozdanie z działalności Fototeki Lanckorońskich PAU w 2024 roku

W ramach projektu *PAUart-5. Katalog zbiorów naukowych i artystycznych. Źródła ikonograficzne i ich kontekst dokumentacyjny*¹ Fototeka Lanckorońskich PAU w roku 2024 opracowała łącznie 1884 fotografie. Zespół opracowujących: kustosz Fototeki i kierownik projektu Adam Korczyński (522 fotografie), historyczka sztuki Natalia Koziara-Ochęduszek (411 fotografii), historyk sztuki Rafał Ochęduszek (401 fotografii), historyczka sztuki Ewa Skotniczna (550 fotografii).

7 marca, w budynku głównym Muzeum Narodowego Ziemi Przemyskiej, miały miejsce dwa wydarzenia dotyczące Fototeki Lanckorońskich PAU. Pierwszym była promocja przez Muzeum, wspólnie z Towarzystwem Przyjaciół Nauk im. Kazimierza Marii Osińskiego w Przemyśle, „Rocznika Przemyskiego. Historia” t. 59, 2023, na łamach którego ukazał się m.in. wspólny artykuł pokonferencyjny autorstwa Ewy Skotnicznej i Adama Korczyńskiego, *Fotografie Alfreda Silkiewicza ze zbioru Karola Lanckorońskiego wykonane z okazji wizyty arcyksięcia Rudolfa w Tarnopolu jako przykład materiałów źródłowych do badań dziejów Galicji i jej mieszkańców* (Ibidem, p. 185–202). Drugim wydarzeniem było zaprezentowanie przez Adama Korczyńskiego tematu *Hrabia Karol Lanckoroński i jego kolekcja fotografii naukowych*.

Podczas konferencji *Cyfrowe repozytoria naukowe: ludzie, narzędzia i kierunki zmian*, organizowanej w dniach 14–15 marca przez Bibliotekę Jagiellońską, wystąpienia i prezentacje przygotowane wspólnie przez Adama Korczyńskiego i Annę Michalewicz (*Katalog zbiorów naukowych i realizacja projektów PAUart*), a także przez Ewę Skotniczną (*Zbiory artystyczne w Katalogu PAUart*) wygłosił Adam Korczyński.

Od 22 marca do 21 lipca podczas jubileuszowej wystawy *Wawel Wyspiańskiego* eksponowane były cztery odbitki fotograficzne z zasobu Fototeki

¹ Umowa nr NPRH/DN/SP/494959/2021/10 z 13.07.2022 pomiędzy Ministrem Edukacji i Nauki a Polską Akademią Umiejętności.

Lanckorońskich PAU². Kiedy wystawa na Zamku Królewskim na Wawelu dobiegała końca, w Archiwum Nauki PAN i PAU, od 12 lipca do 30 sierpnia, miała miejsce wystawa *Z Fototeki Lanckorońskich... Josef Wlha, fotograf i dokumentalista Monarchii Austro-Węgierskiej*. Autorami wystawy byli Adam Korczyński (Archiwum Nauki PAN i PAU, Fototeka Lanckorońskich PAU) i Ewa Skotniczna (Instytut Historii Sztuki i Kultury UPJP2), kuratorką wystawy była Joanna Laskosz (Archiwum Nauki PAN i PAU). Ekspozycję przygotowano w ramach projektu PAUart. Jednocześnie było to wydarzenie gościnne Festiwalu Miesiąca Fotografii w Krakowie. Wystawie towarzyszył katalog³. Głównym partnerem wystawy były Wodociągi Miasta Krakowa S.A.

Od 29 listopada 2024 r. do 2 marca 2025 r., ponownie w Zamku Królewskim na Wawelu, prezentowanych było 12 odbitek z zasobu Fototeki Lanckorońskich PAU, tym razem uświetniających wystawę kuratorek Katarzyny Chrzanowskiej i Natalii Koziary-Ochęduszek – *Oko malarza. Tadeusz Kuntze (1727–1793)*⁴.

W dniu, kiedy rozpoczynała się wyżej wspomniana wystawa, Rada Polskiego Konsorcjum dla Badań nad Dziedzictwem Kulturowym E-RIHS.pl zakwalifikowała do realizacji projekt Anny Seweryn (Archiwum Narodowe w Krakowie) dotyczący Fototeki Lanckorońskich PAU: *Trwałość ducha – badanie transferów obrazów fotograficznych wykonanych z użyciem związków platyny i palladu*. Projekt zgłosiła Polska Akademia Umiejętności. Badania przewidziane w projekcie będą dotyczyć wybranych odbitek z zasobu Fototeki Lanckorońskich PAU.

Praktyki archiwistyczne w Fototece Lanckorońskich PAU w roku 2024 realizowało troje studentów Instytutu Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego: Szymon Łuszcz, Natalia Słonina i Piotr Wygoda.

Opracował
Adam Korczyński

² *Wawel Wyspiańskiego* – katalog wystawy, Kraków 2024, ss. 294, 301–302, 327 i 439.

³ *Z Fototeki Lanckorońskich... Josef Wlha, fotograf i dokumentalista Monarchii Austro-Węgierskiej* – katalog wystawy, Kraków 2024.

⁴ *Oko malarza. Tadeusz Kuntze (1727–1793)* – katalog wystawy, Kraków 2024, ss. 196–219.

Wyciąg z protokołu posiedzenia Komisji Stypendialnej PAU do rozdziału stypendiów Fundacji Lanckorońskich i Fundacji z Brzezia Lanckorońskich na 2025 rok

Dnia 24 czerwca 2024 odbyło się dwudzieste dziewiąte posiedzenie Komisji Stypendialnej PAU, którego przedmiotem było rozpatrzenie podań o stypendia Fundacji Lanckorońskich i Fundacji z Brzezia Lanckorońskich. W posiedzeniu udział wzięli: Piotr Piniński (prezes Fundacji Lanckorońskich), prof. Andrzej Borowski (przewodniczący Komisji stypendialnej), prof. Marcin Fabiański (delegat PAU), prof. Kazimierz Lewartowski (delegat UW), prof. Leszek Ziátkowski (delegat Uniwersytetu Wrocławskiego), prof. Wojciech Krawczuk (delegat UJ), prof. Bogusław Dybaś (delegat UMK), dr hab. Maria Marcinkowska-Rosół prof. UAM (delegat UAM) oraz mgr Katarzyna Dzięło (PAU, sekretarz Komisji).

Rozpatrzono 47 podań o sfinansowanie wyjazdu do Rzymu, 35 podań – do Londynu, 25 – do Wiednia oraz 29 podań – o stypendia pieniężne.

W wyniku postępowania kwalifikacyjnego stypendia na rok 2025 otrzymali:

STYPENDIA FUNDACJI LANCKOROŃSKICH

Rzym (jednomiesięczne)

1. Aleksander Bursche, prof. dr hab., Wydział Archeologii UW, prof., archeologia i numizmatyka; **2.** Paweł Filipczak, dr hab., Instytut Historii UŁ, historia; **3.** Zoltán Gyalókey, dr, Instytut Historii Sztuki UW, adiunkt, historia sztuki średniowiecznej; **4.** Anna Horeczy, dr, Instytut Historii PAN, historia; **5.** Wojciech Kosior, dr, Zakład Prawa Rzymskiego URz., adiunkt, historia prawa, prawo rzymskie; **6.** Jakub Niedźwiedź, prof. dr hab., Wydział Polonistyki UJ, prof., historia literatury, historia kartografii, historia piśmienności, historia edukacji; **7.** Ewa Orłowska, mgr, Wydział Filologiczny UW,.

doktorantka, literaturoznawstwo, poezja hellenistyczna; **8.** Łukasz Tomanek, dr, UŚ, doktorant, historii filozofii średniowiecznej - awerroizm łaciński w I połowie XIV wieku, paleogeografia i kodykologia; **9.** Michał Zwierzykowski, prof. dr hab., Wydział Historii UAM, prof., historia.

Wiedeń (jednomiesięczne)

1. Piotr Falkowski, dr, Archiwum Państwowym w Bydgoszczy, starszy archiwista, archiwistyka; **2.** Justyna Gałuszka, dr, Instytut Historii UJ, asystent, historia nowożytna; **3.** Lidia Gerc, mgr, Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu, starszy kustosz dyplomowany, nauki o sztuce; badania nad Polonią i artystami polskimi w Wiedniu; **4.** Marta Nowak, dr, wicedyrektor i nauczyciel historii oraz WOS w Rodzinnej Szkole LEON w Lublinie, historia średniowieczna powszechna, filologia klasyczna; **5.** Julia Paduch, mgr, Instytut Historii Uwr, doktorantka, historia; **6.** Maria Kazimiera Staniszevska, dr, UJ, historia sztuki; **7.** Jakub Sytniewski, mgr, Uniwersytet Opolski, doktorant, historia; **8.** Anna Tarnowska, dr hab., Wydział Prawa i Administracji UMK, prof. UMK, historia prawa i ustroju, historia administracji; **9.** Jagoda Wierzejska, dr, UW, literaturoznawstwo i nauki o kulturze i religii.

Stypendia pieniężne

1. Wioleta Bakalarczyk, mgr, Instytut Północny im. W. Kętrzyńskiego, asystent, historia; **2.** Tadeusz Bernatowicz, dr hab., Instytut Historii Sztuki UŁ, prof. UŁ, nauki o sztuce – architektura nowożytna; **3.** Sebastian Borowicz, dr hab., Wydział Polonistyki UJ, adiunkt, Wydział „Artes Liberales” UW, adiunkt, pełny etat, archeologia klasyczna, kulturoznawstwo; **4.** Jan Stanisław Ciechanowski, dr hab., Wydział „Artes Liberales” UW, prof. uczelni, historia najnowsza; **5.** Cristina González Caizán, dr hab., Wydział „Artes Liberales” UW, prof. uczelni, historia XVIII i XIX wieku; **6.** Krzysztof Kloc, dr hab., Instytut Historii i Archiwistyki UKEN, historia najnowsza; **7.** Ewa Kociszewska, dr, ASP, adiunkt, historia sztuki; **8.** Helena Krasowska, prof. dr hab., Instytut Slawistyki PAN, prof., językoznawstwo; **9.** Jacek Maj, mgr, MCK Kraków, historia sztuki; **10.** Vitaliy Nagirnyy, dr, Instytut Historii UJ, adiunkt, historia średniowieczna; **11.** Katarzyna Pękacka-Falkowska, dr, Uniwersytet Medyczny w Poznaniu, adiunkt, historia; **12.** Jarosław Stolicki, dr hab., Instytut Historii UJ, prof. UJ, historia nowożytna Polski.

STYPENDIA FUNDACJI Z BRZEZIA
LANCKOROŃSKICH**Londyn** (jednomiesięczne)

1. Przemysław Adamczewski, dr hab., Instytut Studiów Politycznych PAN, kaukazoznawstwo; 2. Kamil Biały, dr, Archiwum Państwowe w Szczecinie, archiwista, historia starożytnego Rzymu, historia Bizancjum; 3. Barbara Bienias, dr, Instytut Historii Nauki PAN, adiunkt, historia (historia nauki); 4. Tomasz Błaszczak, dr, Uniwersytet Witolda Wielkiego (Kowno), pracownik naukowy, lektor, Litewska Biblioteka Narodowa im. M. Mažvydas (Wilno), pracownik naukowy, historia najnowsza; 5. Stanisław Boridzenko, dr, Instytut Historii USz., asystent, historia; 6. Hubert Chlebek, mgr, Uniwersytet Ignatianum, historia; 7. Dominika Cora, mgr, Instytut Historii Sztuki UJ, doktorantka, nauki o sztuce; 8. Magdalena Gibiec, dr, UW, adiunkt, historia Europy Wschodniej w latach 1918-1939; 9. Kamil Gleń, mgr, UKEN, doktorant, historia najnowsza; 10. Piotr Hapanowicz, dr, Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, historia; 11. Joanna Hytek-Hryciuk, dr, Muzeum Pana Tadeusza we Wrocławiu, specjalistka ds. edukacji, historia najnowsza; 12. Katarzyna Jaworska-Biskup, dr hab., Uniwersytet Szczeciński, adiunkt z habilitacją, literaturoznawstwo; 13. Marta Kaczanowicz, dr, UW, adiunkt, archeologia Egiptu; 14. Adriana Kapała, mgr, doktorantka w Szkole Doktorckiej Nauk Humanistycznych, Teologicznych i Artystycznych, historia, archiwistyka; 15. Karol Kordas, mgr, UKEN, doktorant, historia XX wieku, historia okupacji niemieckiej Polski, historia Generalnego Gubernatorstwa; 16. Violetta Korsakova, mgr, Biblioteka Instytutu Historii Sztuki UJ, bibliotekarz, historia sztuki; 17. Aleksandra Kwaśniewska, mgr, UJ, doktorantka, historia nowożytna, historia parlamentaryzmu XVI-XVII wieku; 18. Kamila Łabno-Hajduk, dr, Instytut Historii UP, doktorant, dzieje polskiej emigracji i postawy polskiej inteligencji w XX wieku; 19. Kamil Lipiński, dr, asystent, Katedra Filozofii Współczesnej UŁ, filozofia sztuki, filozofia filmu, kulturoznawstwo, studia postkolonialne, filozofia francuska; 20. Bernadetta Manyś, dr hab., Wydział Historii UAM, prof. uczelni, historia nowożytna; 21. Przemysław Parszutowicz, dr hab., Instytut Filozofii i Socjologii PAN, prof. Instytutu, Katedra Filozofii i Metodologii Nauk PG, prof. uczelni, historia filozofii nowożytnej i współczesnej, filozofia kultury, metodologia nauk humanistycznych; 22. Jacek Piotrowski, prof. dr hab., Instytut Historii UW, historia najnowsza i dydaktyka historii; 23. Michał Rastasański, mgr, UW, doktorant, historia wojskowości; 24. Martyna Rusiniak-Karwat, dr, ISP PAN, adiunkt, historia, politologia; 25. Katarzyna Seroka, dr, Wydział

Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii UW, adiunkt, bibliologia historyczna; **26.** Jordan Siemianowski, dr, Instytut Historii USz., adiunkt, historia, stosunki polsko-skandynawskie; **27.** Karolina Szula, mgr, UW., doktorantka, filologia klasyczna, łacina średniowieczna; **28.** Jacek Tebinka, prof. dr hab., Instytut Politologii UG, historia najnowsza Polski; **29.** Karol Zieliński, dr hab., UW., prof. uczelni, literaturoznawstwo.

WYKŁADY

Marek FIGLEROWICZ

Spółeczeństwo państwa Piastów – historia odczytana z DNA*

Druga połowa V wieku n.e. to okres, w którym pod naporem plemion barbarzyńskich ostatecznie upada cesarstwo zachodniorzymskie. W rezultacie w Europie powstają całkowicie nowe struktury polityczne i etniczne¹. O ile historyczne wydarzenia i procesy leżące u podłoża transformacji od starożytności do chrześcijaństwa na terenach cesarstwa są stosunkowo dobrze rozpoznane, o tyle nadal niewiele wiemy na temat przemian, które zachodziły równolegle na terenach nienależących do nowo powstałej wspólnoty chrześcijańskiej. Jednym z takich wydarzeń, które ciągle wzbudza liczne kontrowersje, jest pojawienie się Słowian w Europie Środkowej. W celu jego wyjaśnienia sformułowane zostały przed wieloma laty dwie przeciwstawne hipotezy. Pierwsza hipoteza, allochtoniczna, głosi, że Słowianie przybyli do tego rejonu Europy nie wcześniej niż w VI wieku n.e.²; natomiast druga hipoteza, autochtoniczna, zakłada, że Słowianie zamieszkiwali tereny między Odrą a Wisłą na długo przed okresem wędrówek ludów³, którego początek tradycyjnie datowany jest na rok 375 n.e. (najazd Hunów na Europę), a koniec na rok 568 (podbój Italii przez Longobardów).

Zebrane dotychczas dane wskazują, że pod koniec okresu późnego neolitu, 3700–1800 p.n.e., struktury genetyczne populacji zamieszkujących

* Streszczenie wykładu wygłoszonego podczas Walnego Zgromadzenia PAU w dniu 16 marca 2024 r. Cały wykład dostępny on-line: <https://www.youtube.com/watch?v=66LZVliB6AU>

¹ C. E. G. Amorim i in., *Understanding 6th-century barbarian social organization and migration through paleogenomics*, „Nature Communications” 2018, nr 9(1), 3547.

² K. Godłowski, *The first settlements of the Slavs*, Kraków 2000.

³ J. Piontek, *The ethnogenesis of the Slavs in the light of recent anthropological studies*, „Slavia Antiqua” 2006, nr 47, s. 161–189.

Europę środkową ustabilizowały się i pozostawały w dużej mierze niezmiennie aż do końca epoki brązu, 1800–700 p.n.e.⁴ W okresie tym trzy główne komponenty tworzyły genomy mieszkańców Europy centralnej. Pierwszy komponent związany był z mezolitycznymi zachodnimi łowcami-zbieraczami, którzy przybyli do Europy około 14 tysięcy lat temu; drugi – z neolitycznymi rolnikami anatolijskimi, którzy migrowali do Europy 7–8 tysięcy lat temu; trzeci – z pasterzami znad Morza Kaspijskiego i Morza Czarnego (kultura grobów jamowych), którzy rozprzestrzenili się w Europie 4–5 tysięcy lat temu.

Zagadnienia związane z późniejszym kształtowaniem się historii genetycznej środkowo-wschodniej Europy przez lata pozostawały kwestią otwartą, głównie ze względu na brak odpowiedniego materiału do badań archeogenomicznych. Kremacja zmarłych była bowiem powszechnym w tym rejonie obrządkiem pogrzebowym od około 1700 r. p.n.e. aż do średniowiecza. Aby rozwiązać ten problem, wykorzystaliśmy fakt, że w pierwszych wiekach n.e. na terenach współczesnej Polski inhumacja (grzebanie zwłok) stała się dominującą praktyką pogrzebową wśród ludności związanej z kulturą wielbarską⁵. Kultura ta występowała w dorzeczu Wisły między I a V wiekiem n.e. Większość teorii łączy jej powstanie z migracją północnych ludów zwanych potocznie Gotami. Dotychczasowe badania archeologiczne wskazują, że do V wieku n.e. imigranci z północy żyli obok praktykującej kremację ludności lokalnej związanej z wcześniej powstałą kulturą przeworską. Końcowy etap współistnienia kultur wielbarskiej i przeworskiej na terenach obecnej Polski przypadł na okres wędrówek ludów. Po jego zakończeniu kultura materialna na tym terenie stała się bardziej jednorodna, a archeolodzy powszechnie utożsamiają je ze Słowianami, którzy nadal praktykowali kremację zmarłych aż do chrztu pierwszej polskiej dynastii rządzącej, który miał miejsce w 966 r. n.e.

Biorąc pod uwagę powyższe fakty, postanowiliśmy skoncentrować nasze badania na dwóch populacjach, które w przeszłości zamieszkiwały obszar współczesnej Polski. Pierwszą populację tworzyli przedstawiciele kultury wielbarskiej, drugą – reprezentanci społeczeństwa państwa Piastów. Łącznie badania objęły 474 osoby pochowane na 27 cmentarzyskach. Dla większości z nich pozyskaliśmy dane dotyczące genomu mitochondrialnego (przekazywanego wszystkim potomkom przez matkę), a dla mężczyzn także

⁴ I. Lazaridis i in., *Ancient human genomes suggest three ancestral populations for present-day Europeans*, „Nature” 2014, nr 513(7518), s. 409–413.

⁵ A. Cieśliński, *The society of Wielbark culture, AD 1–300* [w:] *The Past Societies*, t. 4: *Polish lands from the first evidence of human presence to the Early Middle Ages: 500 BC–500 AD*, red. A. Rzeszotarska-Nowakiewicz, Warszawa 2016, s. 217–256.

chromosomu Y (przekazywanego jedynie w linii męskiej z ojca na syna). Dla 197 osobników uzyskaliśmy także dane całogenomowe, które dały podstawę do wykonania badań populacyjnych wykorzystujących zaawansowane metody bioinformatyczne i statystyczne.

Przeprowadzone analizy potwierdziły wcześniejsze przypuszczenia archeologów, wykazały bowiem, że populacje związane z kulturą wielbarską tworzyli imigranci z północy. Zebrane dane pozwalają sądzić, że przybylsze z Półwyspu Jutlandzkiego lub Skandynawii pojawili się w rejonie ujścia Wisły najprawdopodobniej na początku pierwszego tysiąclecia naszej ery. Zaczęli mieszać się z ludnością lokalną i rozprzestrzeniać początkowo głównie wzdłuż Wisły, a następnie Bugu. Dodatkowo nasze badania ujawniły, iż w obrębie grup związanych z kulturą wielbarską imigrantami byli głównie mężczyźni, podczas gdy kobiety miały pochodzenie lokalne. Obserwowany schemat migracji (zakładający, iż osobami opuszczającymi swoje rodzinne strony są głównie mężczyźni) uznać należy za typowy, gdyż był wielokrotnie obserwowany zarówno w przeszłości, jak i w naszych czasach. Taki typowy schemat migracyjny oznacza również, że genomy dzieci imigrantów i autochtonów już w pierwszym pokoleniu zawierały 50% lokalnych komponentów genetycznych (połowa genomu pochodzi od matki, połowa od ojca). Jeżeli w kolejnych latach nie następował stały równomierny dopływ imigrantów do nowo powstałej populacji tworzącej kulturę wielbarską, wówczas u przeciętnego jej przedstawiciela z drugiego pokolenia komponenty lokalne stanowiły średnio około 75% genomu. W czwartym pokoleniu odsetek ten przekraczał już 90% genomu. Mogliśmy zatem przyjąć, iż badając DNA członków populacji utworzonej w pierwszym wieku przez imigrantów z północy i lokalne kobiety, a następnie czerpiącej głównie z miejscowych zasobów genetycznych, poznawaliśmy *de facto* głównie strukturę genetyczną ludności lokalnej. Co ciekawe, nasze analizy wykazały, że populacje zamieszkujące w okresie rzymskim tereny współczesnej Danii, północnych Niemiec, Polski, a zapewne także Litwy oraz Łotwy, miały podobną strukturę genetyczną. Oznacza to, że genomy ludzi zamieszkujących wspomniane obszary zbudowane były z tych samych komponentów. Jedyne, co się zmieniało, to proporcje pomiędzy poszczególnymi komponentami.

Ponadto wykazaliśmy, że w genomach przedstawicieli kultury wielbarskiej, żyjących w III–IV wieku n.e. w okolicach współczesnego Hrubieszowa, znajdowały się praktycznie wszystkie komponenty genetyczne, które zidentyfikowaliśmy w genomach późniejszej populacji tworzącej społeczeństwo państwa Piastów. Obserwacja ta pozwala sądzić, że już w IV–V wieku zakończyły się zasadnicze procesy demograficzne kształtujące strukturę genetyczną ludności zamieszkującej obszar współczesnej Polski w X–XII wieku n.e. Innymi słowy, rezultaty naszych badań wskazują, że do ukształtowania

się struktury genetycznej mieszkańców państwa Piastów nie była konieczna żadna dodatkowa migracja po V wieku n.e. Warto tu raz jeszcze wspomnieć, że zgodnie z opisanym powyżej scenariuszem, żyjący w III wieku n.e. przedstawiciele kultury wielbarskiej stanowili 8.–9. pokolenie potomków imigrantów z północy oraz autochtonów. Ich genomy były więc prawie identyczne z genomami lokalnej ludności. Jedyne, co ich wyraźnie różniło, to przekazywany wyłącznie w linii męskiej chromosom Y. Przedstawione wyniki są zatem zgodne z hipotezą zakładającą genetyczną kontynuację w pierwszym tysiącleciu n.e. na obszarze środkowo-wschodniej Europy.

Można zatem stwierdzić, że w całym pierwszym tysiącleciu n.e., to jest od czasów rzymskich aż do momentu powstania państwa Piastów, północny komponent genetyczny był bardzo silnie obecny w populacjach zamieszkujących obszar współczesnej Polski. Dotyczy to także lokalnej populacji, która przez całe pierwsze tysiąclecie n.e. kultywowała kremację jako podstawowy obrządek pogrzebowy. W przypadku lokalnych kobiet nie doszło do żadnych istotnych zmian genetycznych w całym pierwszym milenium, nie przybyły one z imigrantami, były zawsze pochodzenia lokalnego. W przypadku lokalnych mężczyzn sytuacja wydaje się nieco bardziej skomplikowana. Generalnie ich genomy niewiele różniły się od genomów przybyszów z północy, wyjątek stanowił chromosom Y, który posiadają wyłącznie mężczyźni i zawsze dziedziczą go po ojcu. Oznacza to, że linie męskie przybyszów z północy były inne niż ludności lokalnej. Na podstawie zebranych danych można zatem wnosić, iż populacje związane z kulturą wielbarską tworzyli imigranci z północy oraz kobiety lokalne. Ze względu na obowiązujący wówczas niezwykle silny patriarchalny system społeczny, populacje te były zamknięte na lokalnych mężczyzn. Nic zatem dziwnego, że w przypadku badanych mężczyzn z okresu rzymskiego (imigranci z północy) dominują typowe północne haplogrupy chromosomu Y (I, II). W miejscu tym należy jednak zauważyć, iż wraz z upływem czasu i rozprzestrzenianiem się kultury wielbarskiej na terenie współczesnej Polski, obok północnych haplogrup chromosomu Y zaczynają pojawiać się haplogrupy R1a, pochodzące zapewne od lokalnych mężczyzn. Obserwacja ta dowodzi, iż wspomniane wcześniej zamknięcie populacji kultury wielbarskiej na lokalnych mężczyzn nie zawsze było skuteczne. W ten oto sposób, typowo północne chromosomy Y (I, II), a więc komponent genetyczny wyraźnie różniący imigrantów od ludności lokalnej, zaczęły być stopniowo zastępowane przez lokalne chromosomy Y (R1a). Nic zatem dziwnego, że od momentu, gdy imigranci z północy opuścili obszar współczesnej Polski (w IV–V wieku n.e.), proces ekspansji północnych haplogrup chromosomu Y (I, II) na tym terenie został zakończony. Haplogrupy te były nadal obecne w populacji tworzącej państwo Piastów, jednak nie należały do dominujących. Z oczywistych względów pozycję dominującą

mogły utrzymać jedynie w obrębie grup tworzonych przez imigrantów. Niestety, ze względu na panujący obrządek pogrzebowy (kremacja), nie sposób jednoznacznie dowiedzieć, jaka haplogrupa chromosomu Y dominowała wśród ludności lokalnej w pierwszych wiekach n.e. Pojawianie się w obrębie społeczności kultury wielbarskiej haplogrup R1a, a więc haplogrup chromosomu Y typowych dla późniejszych populacji uznawanych powszechnie za słowiańskie, pozwala jednak przypuszczać, że także w przypadku chromosomu Y mamy do czynienia z kontynuacją genetyczną – haplogrupa R1a dominowała w populacji lokalnej zarówno na początku, jak i na końcu pierwszego tysiąclecia n.e. Innymi słowy oznacza to, że lokalni mężczyźni żyjący w pierwszych wiekach naszej ery na terenach współczesnej Polski byli przodkami osób, które w X–XI wieku n.e. tworzyły społeczeństwo państwa Piastów. Nie oznacza to jednak, że w pierwszych wiekach naszej ery na terenach współczesnej Polski żyli Słowianie. Termin „Słowianie” odnosi się bowiem do kultury, która jak można sądzić na podstawie znalezisk archeologicznych, rozwinęła się dopiero około VI wieku n.e.

Bardziej szczegółowe informacje dotyczące procesów demograficznych zachodzących w pierwszym tysiącleciu naszej ery na terenie współczesnej Polski przedstawione zostały w pracy zatytułowanej *Genetic history of East-Central Europe in the first millennium CE*, opublikowanej w 2023 r. na łamach czasopisma „Genome Biology”⁶. Wierzmy, iż artykuł ten stanowi punkt zwrotny w trwającej ponad 200 lat, gorącej dyskusji toczącej się wokół najbardziej zasadniczych kwestii związanych z pochodzeniem Słowian zachodnich, w tym społeczeństwa państwa Piastów.

⁶ I. Stolarek, M. Zeńczak, L. Hsenschuh, A. Juras, M. Marcinkowska-Swojak, A. Spinek, A. Dębski, M. Matla, H. Kocka-Krenz, J. Piontek, M. Figlerowicz, *Genetic history of East-Central Europe in the first millennium CE*, „Genome Biology” 2023, nr 24(1) (Jul 24), 173.

Waldemar LAZUGA

Wincenty Witos – trybun ludowy czy Makiawel?*

Urodził się 21 stycznia 1874 r. w Wierchosławicach w małej izbie przerobionej ze stajni. Rodzice mieli dwie morgi pod lasem i wśród sąsiadów uchodzili za biedaków. Do szkoły poszedł, gdy miał 10 lat. Szybko opanował sztukę czytania. Czytał Żywoty Świętych, Kazania Skargi i Sienkiewicza. Polityki uczył się z „Przyjaciela Ludu”. Wzorem był mu ks. Stojałowski i, o wiele radykalniejszy, „makiaweliczny” Jan Stapiński. Pracował nad sobą „z zawziętością”. Po wojsku się ożenił. Żona Katarzyna Tracz wniosła mu w posagu kilka mórg i dzięki temu z biedniaka awansował „na średniaka”. Doceniał wagę tego i wszystkich następnych awansów. Był ambitny. W warunkach konstytucyjnych monarchii habsburskiej, galicyjskiego lojalizmu szybko piął się w górę. Zadebiutował w 1893 r. tekstem o katastrofalnym stanie oświaty. Miał twardy charakter. Zdrowy rozum. I – choć w istocie samouk – władał polszczyzną, której wielu mogło mu pozazdrościć.

Wójt Wierchosławic to początek jego kariery. W latach 1905–1907 był członkiem rady powiatu w Tarnowie. W 1908 wszedł do sejmu krajowego. W 1911 zdobył mandat posła do parlamentu w Wiedniu. Umiał wygrywać wybory. Gdy w izbie zabierał głos, słuchano go. Przemawiał wyraźnie i dobitnie. W sejmie walczył z wyborczym „piwem i kiełbasą”. Mówił o koniecznych melioracjach i zaopatrzeniu ludności w węgiel na zimę. Zwiąźle i konkretnie. Dobrze liczył. Na tyle dobrze, że brał udział w sejmowych debatach nad budżetem, co szybko przestało dziwić. Oświata pozostała leit-motivem wielu jego wystąpień – o niej mówił jako o „krynicy życia” i nie brzmiał to fałszywie. Szybko opanował reguły gry parlamentarnej. Zanurzył

* Streszczenie wykładu wygłoszonego podczas Uroczystego Posiedzenia Publicznego PAU w dniu 15 czerwca 2024 r.

się w kuluarowych rozgrywkach. Miał instynkt przywódcy, ale potrafił też słuchać innych; profesorów i hrabiów nie wyłączając. Znał się na ludziach, łatwo zjednywał sobie zwolenników. Historii Polski uczył się podobno od Michała Bobrzyńskiego, przedstawiciela nurtu krytycznego w naszej historiografii, czołowego stańczyka, autora „Dziejów Polski w zarysie”.

„Chłop – pisze Witos – nie jest marzycielem. Twardo stąpa po ziemi. Jest realistą”. Dalej jest o „szampanie, który podnieca wyobraźnię i rozmarza głowę”. Szampan jako metafora fałszywych prawd i pustych obietnic. Coś z Bobrzyńskiego. Coś ze stańczyków.

W Wiedniu czuł się mniej pewnie niż w sejmie lwowskim. Gama spraw była szersza. Stopień skomplikowania większy. Wiednia dopiero się uczył, nie należał do *Vidobonae educati*, jak wielu w Kole Polskim zdominowanym przez konserwatystów. Słabo znał niemiecki. Szukał swego miejsca i głosiwał często z Czechami.

Pierwszej wizycie u namiestnika Galicji, skojarzonej ze „łśniącą posadzką”, nadał rangę symbolu. Bał się, że na tej wypolerowanej posadzce przewróci się i skompromituje. Nie przewrócił się, ale posadzkowy „kompleks” kilka razy jeszcze się w nim odezwał.

Tymczasową Komisję Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych utworzono przed I wojną światową. Skupiała różnych ludzi i stronnictwa. Witos był w niej od... finansów. Wojna dobiegła końca. W Krakowie, w październiku 1918 r., powstała Polska Komisja Likwidacyjna – pierwszy na ziemiach polskich tymczasowy organ władzy. Witos został jej przewodniczącym. Wpływy i realna władza komisji były niewielkie. Złe to znosił. Komisji bronił przed atakami współczesnych i potomnych; Bobrzyńskiemu wytknął, że we „Wskrzeszeniu Państwa Polskiego napisze o niej z lekceważeniem”. Zwalczał komunistów i radykałów od księdza Okonia. Prowadził rozmowy z namiestnikiem Galicji i nie przeszkadzało mu, że był nim Niemiec. Od Szeli, symbolu galicyjskiej rabacji, był jak najdalszy. Miał ambicje ponadzaborowe. Domagał się jak najszybszego utworzenia rządu i zwołania jednoizbowego sejmu. Z galicyjskiego stał się ogólnopolskim politykiem. Szybko pokonał dystans. Jego pozycja wzrosła. W lewicowym, socjalistycznym rządzie lubelskim Ignacego Daszyńskiego znalazło się jego nazwisko. Uznał to za falstart i nazwisko oficjalnie wycofał. Do socjalistów miał dystans. Za Daszyńskim nie przepadał. Od Józefa Ostrowskiego, regenta Rady Regencyjnej, otrzymał propozycję udziału ludowców w rządzie zjednoczenia narodowego na spółkę z „poznańczykami”. Po wahaniach propozycji nie przyjął. Może dlatego, że Rada Regencyjna wydawała się instytucją bez przyszłości. A może dlatego, że nie usłyszał, iż premierem zjednoczonego rządu zostanie on. Na innych grać ani myślał. Wołał czekać.

Po wyborach do Sejmu Ustawodawczego Polskie Stronnictwo Ludowe „Piast” stało się trzecią siłą; po endecji występującej jako Zjednoczenie Ludowo-Narodowe i PSL-Wyzwolenie. Trzecie miejsce dało mu pretekst do kolejnych testów. Zbliżył się do endecji, choć nigdy jej nie polubił. Nie protestował, gdy zgłosili jego kandydaturę na marszałka Sejmu, ale zorientowawszy się, że nie ma szans na wybór, oświadczył, że sam głosował na Trąpczyńskiego. A nawet namówił do tego swoich ludzi.

Ta makiaweliczna cokolwiek „przymiarka” zwróciła na niego uwagę i przydała się w najtrudniejszych dla młodego państwa chwilach, gdy w 1920 r. Polska znalazła się w stanie wojny z bolszewicką Rosją. Powołany wtedy rząd Witosy – pisze Adam Wątor – opinia publiczna przyjęła z ogromną ulgą. „Niebezpieczeństwo zagrażające Rzeczypospolitej z zewnątrz, dokonano tego, do czego można było uprzednio skłonić argumentami rozumowymi”. Rząd z Witosem i Ignacym Daszyńskim jako wicepremierem można było przedstawić jako robotniczo-chłopski; a raczej chłopsko-robotniczy, bo PSL Piast miał w nim trzech przedstawicieli, PSL-Wyzwolenie – dwóch, a PPS tylko jednego, choć w istocie był szeroką koalicją. Miała poruszyć najniższe warstwy. Ułatwić powszechną mobilizację. W Polsce „bardzo wiele, wiele z Piasta; chłop potęgą jest i basta”. Można było odwołać się do Kościuszki. I do dewizy kosynierów „żywią i bronią”. W exposé z 24 lipca 1920 r. Witos nazwał swój gabinet „rządem obrony narodowej”. Zaapelował do uczyć patriotycznych. Wezwał do jedności i zażądał od społeczeństwa „krwi i trudu”. Odmówił też opuszczenia zagrożonej przez wroga Warszawy i udał się do oddziałów walczących pod Radzyminem.

Z ostentacją noszący się z chłopską wyszedł z tej wielkiej próby zwycięsko. Pokazał się jako mąż stanu. Człowiek z charakterem. Zdobył szacunek rzesz Polaków.

Do maja 1926, kiedy jeszcze dwukrotnie stawał na czele koalicyjnych rządów, jego kandydatura narzucała się wielu z mocą oczywistości. Jego pomajowi następcy: Kazimierz Bartel i Walery Sławek na czele rządu stawiali pięć i trzy razy. Tyle, że rządził wtedy Piłsudski, który premierów powoływał i odwoływał według uznania, co ładnie nazwano „bartlowaniem”. Witosy wynosiły skomplikowane konstelacje. Mistrzostwo w kuluarach i „małe makiawelizmy”. Niezależnie od „Piasta” wnosil się też często sam.

Zdumiewające, jak szybko się uczył, i jak w polityce był elastyczny. Nie cierpiał masona Stanisława Thugutta z PSL-Wyzwolenie, nie cenil Ignacego Daszyńskiego z PPS, ale z nimi i z hrabią Janem Tarnowskim czy z Goetz-Okocimskimi umiał rozmawiać i porozumieć się. Bobrzyński pisał, że PSL-Piast był najlepiej zorganizowaną partią w Polsce. Prof. Janusz Pajewski opowiadał, że on i cała jego rodzina, a także niemałe grono profesorów Uniwersytetu Warszawskiego, głosowało na „Piasta”. Miał Witos coś,

„co czyniło różnicę”. Wydawał się „zdroworoślakowcem”, nadzwyczaj odpowiedzialnym politykiem i wielkim graczem.

W polityce zewnętrznej orientował się nie gorzej niż w wewnętrznej. Potrafił zaskakiwać. Układ w Rapallo uznał za „niesłychanie groźne chmury”. Ligę Narodów za „najwyższy trybunał świata”. Uparcie bronił porządku wersalskiego. Interesy międzynarodowe Polski rozważał bez kompleksów, chłodno i powściągliwie. Jednocześnie kokietował swoimi brakami w wykształceniu i nienoszeniu krawata. Uczynił z tego znak rozpoznawczy. Choć koszulę miał zawsze śnieżnobiałą, a na nogach wysokie „wyglancowane” buty.

Czy w 1922 r. chciał być prezydentem? Uchodził wtedy za „wielkiego rozgrywającego”, bywał cyniczny i bezwzględny. W kuluarach nadaktywny snuł misterną pajęczynę intryg. Jednego chyba wtedy nie zrozumiał. Nawet najbliżsi i najżyczliwsi mu ludzie z trudem wyobrażali go sobie jako głowę państwa, która wielu kojarzyła się z królem. Na prezydenturę Witoso było za wcześnie. Trochę się pogubił w skomplikowanych intrygach.

Po zamachu majowym obalony Witos był pełen goryczki. „Majowi kombatanaci” – jak mówi o piłsudczykach – opanowują aparat państwa. Reglamentują demokrację. Gwałcą prawo. W jednym z wystąpień wyraził się nawet, że są gorsi od zaborców. Był zrażony do socjalistów, którzy poparli nowe rządy i do ludowców z Wyzwolenia, którzy nie wiadomo, po której są stronie. A mimo to, gdy w 1929 r. powstał Centrolew – Związek Obrony Prawa i Wolności Ludu łączący partie centrowe i lewicowe, Witos „przeprosił” się z jednymi i drugimi i przystąpił do Centrolewu. Centrolewowi udało się obalić rząd, ale nie udało zapobiec skutkom rozwiązania sejmu – w konsekwencji masowym aresztowaniom działaczy opozycji uwięzionym w Brześciu i wyborom, które przyniosły porażkę, a następnie rozpad partii.

Witos trafił na ławę oskarżonych. W drugim dniu procesu, 27 października 1931 r., wygłosił szeroko komentowaną mowę. Mówił, że niedawno jeszcze trzeba było tłumaczyć, czym jest – i jakim dobrem – wolna ojczyzna. Dla wielu ludzi było to pojęcie nowe”. I jeśli dziś w młodym państwie ciało wyłonione wolą narodu podlega decyzji jednego człowieka, to jest to dyktatura „człowieka lub kliki”. Zakończył słowami: byłem prezesem rządu obalonego przez zamach. „Kto inny robił zamach (...) a na ławie oskarżonych siedzę ja”.

Za Witosem ujęli się przedstawiciele środowisk akademickich kraju. Ostatnie zdanie mowy Witoso prof. Janusz Pajewski znał na pamięć.

W 1932 r. przez Polskę przetoczyły się strajki rolne. Osłabły jednak, wygasły. Chłopi „zobojętnieli”. Opozycja była pokiereszowana. Sanacja górą.

28 września 1933 r. Witos udał się na emigrację do Czechosłowacji. Próbował stamtąd kierować stronnictwem i wpływać na kraj, ale sukcesów większych nie miał. Emigracja brzeska była skłócona. A sanacja o wiele silniejsza

i popularniejsza niż zakładał. Zgorzkniał. Stał się nieprzyjemny. Obsesyjnie interesował się zdrowiem Piłsudskiego i liczył, że po jego śmierci wszystko się zmieni; śnił nawet, że wiadomość o śmierci marszałka przynosi mu... Michał Bobrzyński, eksnamiestnik Galicji.

Nie udało się też współpraca z przebywającym na emigracji Władysławem Sikorskim. Ani z Ignacym Paderewskim, choć to wielki artysta i patriota. Nie doszło do „zjednoczenia autorytetów”. W diariuszu Witosza widać oznaki znużenia i rezygnacji. Opozycja była skłócona. A po tak wyczekiwanej śmierci Piłsudskiego niewiele się zmieniło.

A jednak w 1936 r. na wiecu w Nowosielscach, w obecności marszałka Rydza Śmigłego, chłopci skandowali „zwróć nam Witosza”, „Oddaj Witosza”. W 1937 wybuchły strajki chłopskie. W grudniu 1938 r. w prasie ludowej pojawiły się zalecenia, aby na święta Bożego Narodzenia każdą chłopską chatę przystroić w portret Witosza. Za jego powrotem do kraju opowiedziało się wiele autorytetów z różnych środowisk i stron politycznej sceny. Nie ulega wątpliwości, że jego czas nadszedł.

W marcu 1939 r. Witos wrócił z emigracji. Jego rosnącą pozycję w kraju dostrzegli także Niemcy, którzy w marcu 1939 r. zajęli Czechosłowację. Podjęli próby kontaktu. Liczyli, że w Polsce nastąpi niebawem zamach stanu i Witos znów stanie na czele rządu. Mieli związane z Witosem bliżej niesprecyzowane, a raczej zmieniające się plany.

Tymczasem Witos spotkał się z delegatami chłopów. Zdjęli przed nim czapki. W odpowiedzi zdjął swoją. Wszystko odbyło się w milczeniu. Potem wysłuchali go z najwyższą uwagą. On jeden w coraz bardziej napiętej sytuacji miał autorytet, jakiego – po śmierci Piłsudskiego i Dmowskiego – nie miał już nikt w Polsce

W maju 1939 r. przemawia do chłopów i nawołuje, że mają służyć państwu „bez względu na to, jaki jest rząd”. Jednocześnie w „Kurierze Porannym” ukazał się list anonimowego czytelnika o tym, że Witos powrócił do Polski w porozumieniu z gestapo. To jeden z tych głosów, za którymi stoją jego przeciwnicy. Żaden poważniej mu nie zaszkodził. Jego autorytet był ponadto.

Gdy we wrześniu wybuchła wojna, cierpiał na różne przykre dolegliwości. Został właśnie wdowcem. Ciężko to przeżył. 16 września zatrzymany przez gestapo trafił do aresztu, gdzie przebywał na specjalnych prawach – raczej jako zakładnik niż więzień. Przenieśli go do Poczdamu, stamtąd do Zakopanego. Tam odmówił spotkania z Wacławem Krzeptowskim, szefem Goralenvolku; „ze zdrajcami mówić nie będzie”. Zdystansował się od germanofilstwa. Gubernator Hans Frank nie wierzył, aby z Witosza był dla Niemiec jakiś pożytek. W marcu 1941 r. został zwolniony i wrócił do Wierchocławic.

W lipcu 1944 r. Niemcy podjęli jeszcze jedną próbę – chcą, aby Witos, szef rządu z 1920, gdy Polska walczyła z bolszewikami, wydał antyradziecką odezwę. Odmówił i spodziewał się zemsty. Nerwy miał napięte do ostatnich granic. Mimo coraz gorszego zdrowia i postępującego Parkinsona wytrzymał wszystko.

Tymczasem w lipcu 1944 r. Armia Czerwona zajęła Chełm. Od 22 lipca na wyzwolanych terenach działał Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego podporządkowany Moskwie. W Londynie był rząd Mikołajczyka. Za jego namową władze brytyjskie postanowiły sprowadzić Witosą nad Tamizę, żeby ułatwić rozwiązanie sprawy polskiej. Ostatecznie nic z tego nie wyszło, ale równocześnie pojawiła się myśl, żeby Witos z kilkoma innymi Polakami udał się do Jałty. Z Lublina od grupy komunistów przysłała inna propozycja – premierostwo rządu i sześć tek do dyspozycji. W 1918 r. – jak pamiętamy – Witos wycofał swe nazwisko ze składu rządu lubelskiego. Teraz też odmówił Lublinowi. W połowie czerwca 1945 dostał zaproszenie na konferencję do Moskwy od ambasadora ZSRR w Warszawie. Mimo dwukrotnego ponowienia – wytłumaczył się chorobą – i nie pojechał. Niektórzy twierdzili, że wykręcał się chorobą. Byli i tacy, którzy widzieli Witosą jako prezydenta Krajowej Rady Narodowej.

24 czerwca 1945 r. podczas konferencji w Moskwie zaocznie podjęto jednomyślną uchwałę o zaproszeniu „Obywatela do współpracy w Prezydium Krajowej Rady Narodowej w charakterze pierwszego zastępcy prezydenta Krajowej Rady Narodowej”, co podpisał prezydent KRN Bolesław Bierut, człowiek Moskwy.

W 1922 r. prezydentura była marzeniem Witosy. W 1945 r. na to zaproszenie – w jakże innej rzeczywistości – długo nie odpowiadał. Do prac w KRN nie przystąpił. Nadchodzącej przyszłości nie był w stanie przewidzieć.

Gdy umiera 31 października 1945 r. w Krakowie w Szpitalu Bonifratrów, jest największym politykiem polskim.

Krzysztof POMIAN

Nowa mapa wierzeń zbiorowych*

Religie to wierzenia zbiorowe zwrócone ku zaświatom i mitycznej przeszłości. Ideologie z kolei są wierzeniami zbiorowymi zwróconymi ku przyszłości tworzonej przez ludzi. Pierwsze panowały przez znaczną część ludzkich dziejów. Drugie – od końca XVIII wieku.

Ogłoszony w połowie piątej dekady XX wieku koniec wieku ideologii w rzeczywistości nigdy nie nastąpił. Wręcz przeciwnie. Od lat siedemdziesiątych odradza się w nowej postaci liberalizm i pojawia się nowa ideologia – ekologizm. Co ważniejsze, pod koniec tej dekady nastąpiło pierwsze na wielką skalę wykorzystanie tradycyjnej religii w roli ideologii, gdy szyicka wersja islamu stała się w Iranie Chomejniego programem polityki państwa, życia jednostkowego i społecznego, oświaty i kultury. Rozszerza się to na całą strefę kulturową islamu.

Podobny proces zachodzi niemal równocześnie w innych strefach kulturowych; w hinduizmie, protestantyzmach, mozaizmie, prawosławiu, konfucjanizmie. Idzie to w parze z odrzuceniem Zachodu utożsamionego z Oświeceniem, jego ideologii – z wyjątkiem reakcyjnych – i instytucji: praw człowieka, swobód obywatelskich, pluralizmu wyznaniowego, politycznego, kulturowego, obyczajowego, niezależności sądownictwa od władzy wykonawczej. W Europie Zachodniej, najmniej dotkniętej tą ideologizacją religii, jej odpowiednikiem jest renesans nacjonalizmów, które wydawały się do niedawna ostatecznie pogrzebane pod gruzami Trzeciej Rzeszy i faszystowskich Włoch.

* Streszczenie wykładu wygłoszonego podczas Uroczystego Posiedzenia Naukowego PAU w dniu 16 listopada 2024 r. Cały wykład dostępny on-line: <https://www.youtube.com/watch?v=IRRUrFh4dw0>

Powrót tradycyjnych religii w roli ideologii do centrum życia zbiorowego i zespolone z tym odrzucenie na ich rzecz nowoczesnych ideologii to zarazem zwrot kulturowy i przełom polityczny, którego skutkiem jest nie tylko oddalanie się od Zachodu, lecz także uczynienie zeń przeciwnika, jeśli nie wroga. Widać to w przypadku islamizmów wszelkich obediencji, a także Rosji i Chin.

Oddalanie się każdej strefy kulturowej od Zachodu powoduje oddalanie się każdej z osobna od pozostałych, co utrudnia, jeśli nie uniemożliwia, znalezienie podstaw koegzystencji fundujących je wierzeń i państw, które zawdzięczają im tożsamość. Wyraża się to w odrzucaniu praw człowieka i instytucji międzynarodowych pochodnych wobec uniwersalizmu prawnego o rodowodzie oświeceniowym i chrześcijańskim.

Wniosek: strefy kulturowe oddalają się od siebie jak galaktyki. Gospodarka, nauka i technika, jeśli są w stanie temu przeciwdziałać, to tylko w skali czasu liczonej w dziesięcioleciach, może nawet w wiekach. Toteż perspektywa stopienia się rozbieżnych stref kulturowych w jedną cywilizację światową wydaje się tak odległa, że aż nierealna.

ZMARLI

Członkowie PAU zmarli w 2024 roku

WYDZIAŁ I

Zagraniczni

27.01.2024 – prof. Nullo Minissi
6.07.2024 – prof. Ryszard Löw
18.10.2024 – prof. Joseph Rykwert

WYDZIAŁ II

Zagraniczni

5.05.2024 – prof. Rudolf Welser

WYDZIAŁ III

Zagraniczni

2.12.2022 – prof. Tadeusz B. Massalski*
25.11.2024 – prof. Walter Oelert

WYDZIAŁ IV

Krajowi

2.06.2024 – prof. Zbigniew Maciej Gliwicz, członek korespondent
8.08.2024 – prof. Stefan Witold Alexandrowicz, członek czynny
13.12.2024 – prof. Tadeusz Chrobak, członek korespondent

* Wiadomość o śmierci dotarła do Kancelarii PAU z opóźnieniem.

WYDZIAŁ V

Zagraniczni

28.12.2022 – prof. N. Avrion Mitchison*

17.03.2023 – prof. Alfredo Salerno*

13.09.2023 – prof. Tadeusz Maliński*

27.02.2024 – prof. Arne Schousboe

WYDZIAŁ VI

Zagraniczni

28.12.2022 – prof. Arata Isozaki*

* Wiadomość o śmierci dotarła do Kancelarii PAU z opóźnieniem

WYDZIAŁ I

Zagraniczni

Nullò Minissi **8 VIII 1921–27 I 2024**

*Ci estinguiamo lentamente nei giorni.
Wygasamy powoli z upływem dni.*

Nullò Minissi

Nullò Minissi urodził się 8 sierpnia 1921 r. w Viterbo, niedaleko Rzymu. Został zarejestrowany w urzędzie stanu cywilnego jako Nullò, na cześć Francesco Nullò, Włocha, który walczył w powstaniu styczniowym i zginął w bitwie pod Krzykawką 5 maja 1863 r.

W 1948 r. Nullò Minissi ukończył filologię słowiańską w Istituto Universitario Orientale w Neapolu, gdzie od 1949 r. prowadził wykłady i seminaria m.in. z filologii słowiańskiej, ugrofińskiej, tekstologii i fonetyki eksperymentalnej. W 1958 r. uzyskał habilitację z filologii słowiańskiej; w latach 1962–1997 był profesorem zwyczajnym i dyrektorem Studiów nad Europą Wschodnią w Istituto Universitario Orientale w Neapolu, obecnie L'Università degli Studi di Napoli „L'Orientale”. Od 1978 do 1981 r. był rektorem tej uczelni, a także jednym ze współzałożycieli i dyrektorem naukowym Fondazione Mediterraneo w Neapolu. W 1998 r. przeszedł na emeryturę. Zmarł w wieku 102 lat, 27 stycznia 2024 r., w miejscu urodzenia.

Prof. Minissi był uczonym o szerokich i interdyscyplinarnych zainteresowaniach, autorem licznych monografii i artykułów z zakresu filologii, głównie słowiańskiej i ugrofińskiej, choć podejmował również zagadnienia dotyczące historii języków bałtyckich, dławidyjskich, typologii języków uralskich i altańskich oraz indoeuropeistyki, uwzględniając w badaniach konteksty kulturowe i filozoficzne w powiązaniu z procesami historycznymi, neolingwistyki historycznej. Zajmował się także ewolucją języków słowiańskich, fonologią

i fonetyką, zwłaszcza fonetyką eksperymentalną, którą później wprowadził na listę przedmiotów uniwersyteckich; teorią języka oraz teorią prehistorii jako pojęcia historiograficznego w ujęciu wielodyscyplinarnym, znacząco rozwijając wcześniejsze badania paleoantropologów.

W najwcześniejszych pracach Minissiego, do 1944 r., dominowało zainteresowanie filozofią i krytyką literacką. Po badaniach ugrofińskich opublikował w 1985 r. ważną pracę na temat fińskiej epopei *Kalevala*. Zaproponował także koncepcję storiografii literackiej, rozwijaną od 1989 r., a także teorię lingwistyki, i szerzej, filologii neohistorycznej, co rozpoczął w 1980 r.

Prof. Minissi uważany jest za współzałożyciela neapolitańskiej szkoły neohistorycznej. Zainteresowania naukowca imponują. Od Finlandii po Bałkany, od Wisły po Ural. Wśród bliskich mu ideowo uczonych widział zwłaszcza Annemarie von Gabain, Aulisa J. Jokiego, Błaże Koneskiego, Karla H. Mengesa, Eino Nieminen, Wolfganga Schlachtera.

W niewielkiej bibliofilskiej publikacji *Najmniej przydatny zawód na świecie* (Collegium Columbinum, Kraków 2008) pisał:

Jeśli istnieje jakieś przesłanie, które mógłbym pozostawić po półwieczu badań filologicznych, utożsamiałbym je ze znaczeniem, które Eugenio Montale odcisnął w swych pełnych przejrzystości i prostoty wersach: «nie pytaj o słowo, które by objaśniło». Kultura i życie nie zmierzają w kierunku definicji – przeciwnie, w bezustannym niezdefiniowaniu, w zaprzeczaniu siebie i niszczeniu, gmatwując się i rozwijając. Myśl, która się zamyka, przypomina istoty doskonałe, trwające w swej niszy – owady czy dinozaury – które mogą się mnożyć w nieskończoność, póki nie nadejdzie kataklizm, ale ich istnienie jest jałowe. Życie i kultura nie są po to, by trwać, ale by się zmieniać (s. 7).

Jest to fragment wystąpienia prof. Minissiego wygłoszonego w Katowicach w 1997 r. z okazji opublikowania i wręczenia mu tomu zbiorowego *Studia slavica et humanistica in honorem Nullo Minissi* (red. Ireneusz Opacki, Aleksander Wilkoń, Jolanta Żurawska, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1997).

Po roku 1990 znaczące są polonistyczne, a zwłaszcza staropolskie, zainteresowania naukowe prof. Minissiego. W kilkunastu artykułach analizował pojęcie średniowiecza w historiografii Europy Wschodniej, poezję polskiego renesansu; szczególnie łacińską twórczość Jana Kochanowskiego; a także późny barok w ujęciu chronologicznym i stylistycznym. Z inicjatywy prof. Minissiego ukazał się tom studiów *Il Rinascimento in Polonia. Colloqui italo-polacchi* (Florenceja 1993), odbywały się również kolokwia polsko-włoskie. W jego badaniach polonistycznych dominowała perspektywa historycznoliteracka.

Prof. Minissi był laureatem wielu nagród i odznaczeń, m.in. w 1979 r. otrzymał Złoty Medal Akademii Bułgarskiej, Złotą Gwiazdę Republiki

Jugosławii, w 1984 r. odznaczono go Lwem Finlandii, w 2007 r. Złotym Medalem za zasługi dla Republiki Macedonii, a w 2024 r. otrzymał nagrodę literacką im. Kočo Racina. Powoływano go również do licznych stowarzyszeń naukowych i zagranicznych akademii, m.in. w 1963 r. do fińskiej Kalevalaseura, w 1980 r. do Akademii Nauki i Sztuki Republiki Macedonii, a w 1999 r. do Polskiej Akademii Umiejętności; był członkiem zagranicznym PAU. Godnością doktora *honoris causa* uhonorowały go senaty kilku zagranicznych uczelni: Uniwersytetu Sofijskiego w 1981 r., Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w 1993 r., Uniwersytetu św. Cyryla i Metodego w Skopje w 1998.

W 1995 r. zadebiutował jako translator i opublikował pełne tłumaczenie *Fraszek* Jana Kochanowskiego na język włoski opatrzone erudycyjnym wstępem ukazującym europejskość czarnoleskiego poety. Prof. Minissi stał się znaczącym włoskim promotorem twórczości Kochanowskiego we Włoszech, a tom finezyjnych przekładów opublikowany w popularnej włoskiej serii wydawniczej osiągnął sukces rynkowy. W tym okresie zaczął również pisać wiersze; niektóre z nich... po polsku. Wybrane utwory poetyckie prof. Minissiego zatytułowane *Życie to nie jest bajka* opublikowało Wydawnictwo „Śląsk” (Katowice 1999). Z tego tomu pochodzi utwór bez tytułu (inc. „Varco il portone”):

Wchodzę w bramę
aż nazbyt zwyczajną.
Dozorca pozdrawia mnie
zaciekawiony.
Mijam
niewidzialny
młodzież pełną podniecenia.
To nie obłok
zawistnego bożka
skrył mnie
lecz maska lat.

W Polsce opublikowano monografie: *Narodziny świata romańskiego i teoria języka włoskiego* (przeł. Beata Badyńska-Lipowczan, red. Waław Walecki, Collegium Columbinum, Kraków 2005), *Europejski Czarnolas. Poezja łacińska Jana Kochanowskiego / La poesia latina di Jan Kochanowski* (przeł. Magdalena Bilińska, red. Waław Walecki, Collegium Columbinum, Kraków 2007) oraz tom *A człowiek wybrał słowo* (przeł. Beata Badyńska-Lipowczan, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2002). W zakończeniu wstępu do wydania polskiego tej ostatniej publikacji pisał, stając się jednym z prekursorów nowoczesnej ekonarratologii:

jedynie uznając w każdym przejawie niszczenia środowiska, którego dokonujemy, wpływ wyłącznie instynktu zwierzęcego, możemy zdać sobie sprawę, że ta sama refleksja, dzięki której i przez którą narodził się język, i która przekształciła nasze społeczeństwo z typu etologicznego (zwierzęcego) w kulturowy (ludzki), żąda od nas zachowań nie tylko zgodnych z naturą, a więc zgodnych z egoizmem destrukcyjnym i w końcu również z autodestrukcyjnym, lecz także zgodnych z kulturą, refleksją i odpowiedzialnością. Jest to wybór sposobu zachowania w stosunkach pomiędzy nami a środowiskiem. Zrozumienie sposobu, w jaki narodził się język, jego rzeczywistej funkcji i implikacji kulturowych umożliwi nam dokonanie właściwego wyboru.

Na zakończenie krótkiego wspomnienia, jeszcze jeden znaczący cytat ze wstępu do polskiego wydania książki *Narodziny świata romańskiego i teoria języka włoskiego*, który – nie rezygnując z zaangażowania w bieżący dyskurs polityczny – prof. Nullo Minissi dedykował wszystkim młodym ludziom,

k którzy dzisiaj – pomimo tego, że duch kupiecki i tymczasowość istnienia pochłaniają umysły, zajmując je problemami życia codziennego – zwracają się w kierunku badań lingwistycznych i filologicznych. Bezwzględne podporządkowanie życia problemom gospodarczym, które od szkoły chicagowskiej stało się dominującą ideologią świata zachodniego, nie pozostawia wiele miejsca na te i im podobne badania określane mianem humanistycznych. Jednakże kultura krytyczna, którą te nauki wspierają, leży u podstaw nie tylko refleksji, lecz także ducha niezależności, jaki wzbogaca demokrację (s. 5).

Dariusz Rott

Ryszard Löw **1 II 1931–6 VII 2024**

Wnikliwy, skupiony na najdrobniejszym szczególe historyczno-kulturowym eseista, twórca i jedyny redaktor pisma Izraelczyków piszących po polsku – „Kontury”, cechujący się akrybią. Bibliograf wzbogacający biblioteki i placówki naukowe w Polsce o dane na temat poloników izraelskich i o same polonika. Zasługi Ryszarda Löwa są trudne do przecenienia dla obu kultur: żydowskiej i polskiej. Należał do generacji pisarzy, redaktorów i badaczy, bez których trudno pomyśleć o XX-wiecznym kręgu przyjaciół polskości, języka polskiego w Izraelu. Przez całe powojenne życie – objęty kilkudziesięcioletnim zakazem wjazdu do PRL-u – budował mosty między kulturami, które były mu najbliższe, czyniąc to w czasach, gdy ani nie mógł wjechać do kraju, ani wówczas, gdy otwarta rozmowa o relacjach polsko-żydowskich nie była możliwa.

W Polsce otrzymał w 1999 r. za swą pracę Krzyż Oficerski Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej. Jako Izraelczyk uhonorowany został wieloma odznaczeniami, które wyrażały jego wkład w obronę młodego państwa żydowskiego w kolejnych wojnach bliskowschodnich.

Najbardziej jednak cenił honor, jakim była od 2007 r. godność członka zagranicznego Polskiej Akademii Umiejętności, jej Wydziału I Filologicznego. Z wdzięcznością podkreślał zasługi profesorów Henryka Markiewicza i Juliana Maślanki dla jego przyjęcia do PAU. To oni zainicjowali procedurę po wykładzie Ryszarda Löwa o Julianie Klaczce w gmachu przy ul. Sławkowskiej 17.

W jednym z wywiadów wspominał: „Akademia Umiejętności na Sławkowskiej 17 ma takie strasznie duże drewniane drzwi. Jak byłem mały, to pchałem całym sobą te drzwi, kiedyśmy się bawili w chowanego na Plan-tach. To jest dla mnie bardzo poruszające, a nawet więcej, że teraz te same

drzwi pcham i wchodzę tam jako członek Akademii” (*Głowę mam raczej w Krakowie*, wywiad, w: Mikołaj Grynberg, w: *Ocaleni z XX wieku*, Warszawa 2012). Wszędzie z dumą podkreślał swą krakowskość, przywiązanie do miasta dzieciństwa.

Przyszedł na świat 1 lutego 1931 r. w inteligenckiej, krakowskiej rodzinie zasymilowanych Żydów. Matka, Dora z Heckerów, była absolwentką polonistyki na Uniwersytecie Jagiellońskim; ojciec Józef kierował m.in. Zakładami Chemicznymi Solvay. Ryszard odebrał staranne wykształcenie z elementami patriotycznymi. Ojciec jego był piłsudczykiem, oficerem rezerwy WP, brał udział w wojnie z bolszewikami. Od 1937 r. Ryszard uczył się w Publicznej Szkole Powszechnej nr 2 im. Św. Wojciecha, gdzie miał „samiych przyjaciół Polaków” (*Kraków czyli wszystko*, książka-wywiad J. Ławskiego i B. Olech z R. Löwem, 2012). Po wybuchu wojny przebywał u dziadków ze strony ojca, którzy mieli tartak w Brześciu nad Bugiem pod okupacją niemiecką, potem we Lwowie pod okupacją sowiecką. Stamtąd z całą rodziną został deportowany w okolice Ałdanu w Jakucji. Tragiczna zsyłka ocaliła im życie – reszta rodziny padła ofiarą Holocaustu. Kolejne lata spędził na tułaczce po Azji Środkowej, właściwie pozbawiony edukacji, trafił też na krótko do domu dziecka. Przebywał w tym czasie w Samarkandzie i mieście Kermine w Uzbekistanie, skąd w 1946 r. wrócił z rodziną do Krakowa.

Maturę zdał w 1948 r. w krakowskim Gimnazjum i Liceum im. Króla Jana III Sobieskiego i rozpoczął studia historyczne na Uniwersytecie Jagiellońskim i ekonomiczne w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Krakowie. Wkrótce potem, namówiony przez rodziców, którzy najpierw namawiali go na wyjazd do Izraela, zgodził się pojechać z rodziną na studia do Paryża, gdzie, odbywszy kurs kultury i cywilizacji francuskiej dla cudzoziemców, podjął studia w 1950 r. Studiował nauki historyczne i ekonomię na Sorbonie i École Pratique des Hautes Études. Ukończywszy je bez tytułu naukowego, wyjechał w 1952 r. do Izraela, gdzie od razu trafił do wojska. Po ukończeniu dwuipółletniej służby podstawowej, służył jeszcze pięć lat w armii, a w rezerwie pozostał do 1985 r. Brał udział w trzech kampaniach wojennych Izraela; w 1956, 1967 i 1973 r., choć, co eksponował, określał się w tym czasie jako „lewicowy pięknoduch”.

Opanowawszy język hebrajski, rozpoczął pracę ekonomisty w bankach i instytucjach finansowych. Jeszcze w wojsku poznał odbywającą też służbę wojskową przyszłą żonę, chemiczką Ninę Finzi, bułgarską Żydówkę, która nauczyła się języka polskiego dla teściowej, by móc z nią swobodnie się porozumiewać. Z Niną miał syna Gabriela Meira, urodzonego w 1961 r. i córkę Michał, która przyszła na świat siedem lat później. Decyzją ojca dzieci nie uczyły się polskiego, by oszczędzić im rozdarcia między kulturami polską i żydowską, czego sam doświadczał. Jak wyznał:

Jestem przede wszystkim Izraelczykiem, jestem Żydem polskim, związanym z Polską wszelkimi możliwymi więzami. Język polski wyznacza moją orientację kulturową. To mój język ojczysty. Polska nie jest dla mnie tylko cmentarzem żydowskim. Jest przede wszystkim żywą inspiracją, źródłem mojej własnej samoświadomości. Jest teraźniejszością, a niezatrząsnietą we wspomnieniach przeszłością. Takich ludzi jak ja jest już bardzo mało. Jestem z pokolenia tych, którzy są wciąż w drodze. Chociaż zakorzeniłem się w Izraelu, walczyłem we wszystkich wojnach i nie wyobrażam sobie życia poza Izraelem, wciąż jestem w jakiś sposób w drodze. Pokolenia Żydów szły przez pustynię. Takim jak ja dane było dojść do ziemi Kanaan. Doszedłem, ale jestem pomiędzy. Jestem tu i tam. Należę do tych, którzy wciąż idą (J. Leociak, *Na obu brzegach*, „Nowe Książki” 1994/3).

W latach 1957–1958 pracował krótko, ze względów ekonomicznych, w Bibliotece Miejskiej Beit Ariela w Tel Awiwie jako bibliograf. Zachęcony przez prof. Stefana Vrtel-Wierczyńskiego, autora *Teorii bibliografii*, podjął w latach 1958–1981 pracę bibliografa, współpracując regularnie z „Przeglądem Orientalistycznym” w 1959 r., z „Twórczością” w latach 1963–1965 i w 1967 r., poznańską Pracownią Bibliografii Bieżącej Instytutu Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk od 1958 do 1981 r. Przede wszystkim odnotowywał wszystkie hebrajskie polonika, przyglądał się recepcji klasyków i najnowszych pisarzy polskich w Izraelu, badał życie literackie polskojęzycznych Żydów, ich biblioteki, dostępność książek polskich w księgarni Edmunda Neusteina. Bibliotekom polskim – Bibliotece Narodowej, Bibliotece Jagiellońskiej, Bibliotece Instytutu Badań Literackich PAN, Bibliotece Muzeum Literatury w Warszawie – przez lata dostarczał książki i czasopisma wydawane w Izraelu, w tym „Kontury”. Był bibliofilem, polskie książki zdobywał także w czasie podróży na Zachód i do Ameryki, w tym do ukochanej Francji, gdzie nabył m. in. pierwsze wydanie *Pana Tadeusza* z 1834 r.

Ryszard Lów był ważną postacią życia literackiego Żydów polskich piszących po polsku w Izraelu. Od 1988 do 2006 r. zaangażował się w redagowanie rocznika „Kontury. Wybór prozy i poezji autorów piszących po polsku w Izraelu” wydawanego przez Związek Autorów Piszących po Polsku w Izraelu, który współzakładał w 1986 r. i prezesował mu w latach 1987–1988 i od 1990 r. Był w komitecie redakcyjnym „Konturów” numeru 4. w 1993 r., a od numeru 5. redagował „Kontury” samodzielnie. Periodyk integrował społeczność izraelskich twórców polskojęzycznych, niestety z biegiem lat coraz mniej liczną. Firmował też serię wydawniczą wydawaną po polsku i hebrajsku. Należał do izraelskiego PEN Clubu od 1987 r., The Israeli Association of Slavic and East European Studies od 1997 r. oraz kolegium „Archiwum Emigracji” od 1998 r. Współpracował z licznymi czasopismami i periodykami emigracyjnymi i krajowymi, m.in. londyńskimi „Wiadomościami”, „Akcentem”, „Zeszytami Literackimi”, „Dekadą Literacką”, „Tekstami Drugimi”,

„Archiwum Emigracji”, „Zeszytami Historycznymi”, „Więzią”, „Bibliotekarzem Podlaskim”, „Akapitem”, „Twórczością”, „Lithuanią”, „Blok-Notesem Muzeum Literatury”. W „Pamiętniku Literackim” ogłosił ważną rozprawę „Trylogia” w oczach krytyki hebrajskiej w roku 2000.

Prace badawcze i ogłaszane w różnych pismach artykuły, szkice, studia i eseje, pisane piękną, właściwie przedwojenną polszczyzną, zebrał w pięciu cennych książkach: *Hebrajska obecność Juliana Tuwima. Szkice bibliograficzne* (Tel Awiw 1993, wyd. 2: Łódź 1996), *Pod znakiem starych foliantów. Cztery szkice o sprawach żydowskich i książkowych* (Kraków 1993 ze wstępem Zdzisława Libery), *Znaki obecności. O polsko-hebrajskich i polsko-żydowskich związkach literackich* (Kraków 1995), *Rozpoznania. Szkice literackie* (Kraków 1998) oraz *Literackie podsumowania polsko-hebrajskie i polsko-izraelskie* (red. M. Siedlecki, J. Ławski, posłowie B. Olech, Białystok 2014).

Dokonania Ryszarda Löwa jako bibliografa, badacza i eseisty tworzą cenną panoramę życia literackiego polskich Żydów w Izraelu i związków literackich polsko-hebrajskich. Badacz przekazał dużą część rękopisów ze swej kolekcji Archiwum Emigracji w Bibliotece Uniwersyteckiej Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, natomiast księgozbiór zapisał Bibliotece Uniwersyteckiej im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku, czyniąc kuratorami tego daru, który do Polski trafi w 2025 r., dr Barbarę Olech i prof. Annę Kieźuń. W uznaniu dla daru i za zasługi dla współpracy ze środowiskiem uhonorowany został w 2012 r. Medalem „Zasłużony dla Uniwersytetu w Białymstoku”, który uroczystie wręczono mu w czasie I Międzynarodowej Konferencji „Żydzi wschodniej Polski”. Tę inicjatywę badawczą gorąco wspierał.

Wyliczenie dokonań pisarskich i badawczych nie może oddać bogactwa osobowości Ryszarda Löwa – człowieka z charyzmą i poczuciem własnej wartości. Mówił o sobie z autoironią: „panicz”, „niemało zarozumiały”; i równocześnie z humorem. Mawiał też, iż bywał „rozpuszczany” w domu. Życie postrzegał jako zawieszenie, a nawet rozdarcie, między polskim światem zapamiętanym z lat dzieciństwa i młodości, potem odkrytym na nowo po cofnięciu zakazu wjazdu, a życiem w Izraelu, z którym łączyły go rodzina, los państwa, środowisko polskojęzycznych pisarzy. Z przekonania pacyfista, socjalista, był świadkiem ważnych, tragicznych wydarzeń w Polsce i Izraelu; wojen, zsyłek, emigracji; brał w nich udział i jako ofiara, i świadomy uczestnik. Z rodzicami do końca rozmawiał po polsku. Zafascynowany kulturą rosyjską, Fiodorem Dostojewskim, Aleksandrem Puszkinem i Michaiłem Lermontowem, a także kulturą i dziedzictwem Francji, wybrał domenę języka polskiego jako przestrzeń ekspresji twórczej. Wybór ten uznawał po latach za oczywisty. Pisał tylko na maszynie, nie korzystał

z dobrodziejstw komputera, lubił tradycyjną korespondencję i, oczywiście, rozmowy telefoniczne.

Nowy etap w życiu rozpoczął się dla niego w roku 1981, gdy po raz, pierwszy po 36 latach, otrzymał zgodę na przyjazd do Polski, w której był odąd regularnie, nierzadko kilkakrotnie w roku. Tak wspominał powrót do Krakowa jeszcze w PRL-u:

Wielokrotnie próbowałem wrócić do Polski, ale mi nie pozwalano przez trzydzieści lat przyjechać. Aż pewnego dnia mój powiedzmy dobry znajomy, którego długie lata znałem, profesor Szmeruk [Chone – red.], który organizował wtedy te międzynarodowe porozumienia polsko-brytyjsko-izraelsko-amerykańskie, zainteresowania sprawami żydowskim w Polsce, powiedział: „Odbędzie się w Krakowie konferencja międzynarodowa poświęcona historii Żydów polskich. W związku z tym jedziemy do Polski w sposób zorganizowany i mogę pana wziąć”. Ja mówię: „No, bardzo chętnie”. Co prawda całe życie myślałem, że ze zorganizowaną wycieczką pojedę na Alaskę, ale wreszcie to do Krakowa mogłem pojechać. Spytałem go, czy mogę wziąć żonę? Powiedział: „Dobrze, niech pan weźmie żonę”. I polecieliśmy (*Kraków czyli wszystko...*).

Pobyt na Kongresie Historyków Żydów Polskich jesienią 1986 r. w Krakowie zapoczątkował powroty do Polski i przede wszystkim do Krakowa, który kochał miłością jedyną w swoim rodzaju. Brał udział w kongresach i sesjach naukowych: m.in. III Kongresu Uczonych Polskiego Pochodzenia i Konferencji „*Pan Tadeusz i jego dziedzictwo w literaturze i sztuce*” w 1989 r., „*Żydzi wschodniej Polski*” od 2012 r., „*Paryż – Londyn – Monachium – Nowy Jork. Powrześnieowa Emigracja Niepodległościowa na mapie kultury nie tylko polskiej*” w 2007 r. Uczestniczył w konferencjach w Warszawie (IBL PAN, przyjaźnił się z panią Agnieszką Żebrowską dyrektorką Biblioteki), Toruniu (Uniwersytet Mikołaja Kopernika), Lublinie (Uniwersytet Marii Curie Skłodowskiej), Kielcach (Uniwersytet Jana Kochanowskiego), Częstochowie (Uniwersytet Jana Długosza).

Ważniejsze od uroczystych przemówień były dlań przyjaźnie. W Izraelu zaprzyjaźniony był ze wszystkimi, których los związał z językiem polskim i Polską. Debiutował w 1953 r. recenzją *Zniewolonego umysłu* Miłosza w „*Nowinach Izraelskich*”, by potem współpracować z wydawanymi w tym kraju pismami polskojęzycznymi: „*Nowinami Porannymi*”, „*Nowinami Kurierem*”, „*Echem Tygodnia*”, „*Kurierem*”, „*Od Nowa*”, co ułatwiało nawiązywanie znajomości. Osobą integrującą środowisko stał się z chwilą, gdy zaczął wydawać „*Kontury*”, stąd jego bezpośrednio i telefoniczne przyjaźnie z Marią Lewińską, Natanem Grossem, Józefem Bauem, Łucją Gliksmann, Irit Amiel, Leo Lipskim, Józefem Hermanem, Stanisławem Wygodzkim, Miriam Akavią, Anną Ćwiakowską, Mieczysławem Rolnickim, Ruth Szenfeld,

Edmundem Neusteinem i jego żoną Adą. Jak to ujęła Barbara Olech: „Löw mieszkając w Izraelu, mentalnie nie opuszczał Krakowa” (*Posłowie*, w: *Literackie podsumowania polsko-hebrajskie...*, 2014).

Niezwykła przyjaźń od dzieciństwa łączyła go z prof. Stanisławem Grzybowski, wielki szacunek zachował dla prof. Henryka Markiewicza. Do kręgu jego krakowskich przyjaciół i znajomych należeli Eugenia Prokop-Janiec, Henryk Barycz, Andrzej Kozioł, Maciej Górski, Marek Eminowicz, Joachim Rusek, Jerzy Zawistowski, Edward Śmiłek, Aleksander Krawczuk, Anna Czabanowska-Wróbel, Wojciech Ligęza, Kazimierz Adamczyk, Józef Wróbel i wiele innych osób, których nie sposób wymienić.

Miał łatwość nawiązywania kontaktów, które (z) czasem przechodziły w przyjaźń, niezależnie od wieku rozmówcy. Szczególnie interesowały go sprawy polskiej emigracji. Utrzymywał kontakty ze środowiskiem badaczy emigracji w Toruniu, ze środowiskiem rzeszowskich polonistów zajmujących się emigracją, polonistów z Katowic. Zaprzyjaźniony był z polonistami zagranicznymi, m.in. Krystyną Jaworską, Anną Dańko, Niną Taylor-Terlecką. W Warszawie znał dobrze Annę Mieszkowską, Jerzego Tomaszewskiego, Antoniego Mączaka, Jacka Leociaka, Aleksandra Ziennego, Michała Głowińskiego i wielu innych.

Potrafił wspiąć się ponad różne podziały. Piękny esej zatytułowany *Ukochała obydwie narody: Dora Kacnelson 1921–2003–2013* poświęcił badaczce stojącej na antypodach jego socjalistycznych przekonań. Do końca życia utrzymywał telefoniczny kontakt z serdeczną przyjaciółką dr Barbarą Olech poznaną w 1998 r. w Krakowie. W środowisku białostockim związany był z Anną Janicką, której przysyłał materiały o Tamarze Karren; Violetą Wejs-Milewską, badaczką emigracji; Anną Kiezuń, której powierzył opiekę nad zapisem dla Biblioteki Uniwersyteckiej; Ewą Rogalewską z Instytutu Pamięci Narodowej i niżej podpisanym, któremu przesłał materiały do izraelskiej recepcji Mickiewicza w XX wieku.

Uwielbiał kontakt telefoniczny – długie rozmowy z Ryszardem Löwem były przywilejem większości tu wymienionych i wielu niewymienionych osób. Miał świadomość, iż z biegiem lat zamyka się „(...) koło zanikania książki polskiej w Izraelu wraz z odchodzeniem ludzi z nią związanych” (*Ze wspomnień telawiwskich: Ludzie wśród książek*, 2012, poruszające świadectwo końca zbioru książek polskich Mojżesza Morgensterna; stąd dbałość Löwa o losy własnych zbiorów rękopisów i książek). Równocześnie wierzył, iż kultura polska zaistnieje jeszcze lepiej w przyszłości w Izraelu w nowej formie – w przekładach na hebrajski.

Był człowiekiem mądrym i szlachetnym, szczodrym i empatycznym, co zapewne wynikało z osobowości i doświadczeń, któremu nieobce były, jak napisał o innym polskim Żydzie, „różne oblicza samotności”. Przez

całe życie zachował polskie obywatelstwo, choć posługiwał się izraelskim paszportem.

Czarujący, niezwykle erudyta, gawędziarz, człowiek, z którym rozmowa była przyjemnością i przywilejem.

W 2012 r. wraz z Barbarą Olech nagraliśmy w Białymstoku wywiad-rzekę z Ryszardem Lwowem. Było jego życzeniem, które zostanie wkrótce spełnione, by ukazał się on po jego śmierci. Na pytanie, czy miał problemy z tożsamością, odparł bez wahania:

Miałem i to nie jest czas przeszły, mam, zawsze mam, bo jestem Żydem narodo-wościowo, Żydem, Izraelczykiem, identyfikuję się z Izraelem oczywiście i z ży-dostwem, a jednak kulturalnie jestem Polakiem. Mimo że znam parę języków, wykształciłem się w paru krajach, to jednak ta polskość mnie najbardziej przy-ciągnęła ku sobie.

I dodawał, precyzując odpowiedź, iż zdecydowały o tym względy emo-cjonalne, miejsce urodzenia, język i kultura, które go najpierw ukształtowały:

To było naturalne. To było podążanie pewną drogą... Wręcz przeciwnie, gdybym wybrał coś innego, to byłby wybór. I przyznam się, że parokrotnie próbowałem skierować swoje zainteresowania w inną stronę – czy kultury rosyjskiej czy fran-cuskiej, które mi są bardzo bliskie. I jestem w nich, ale obok, obok i w związku z... Tak samo zresztą jak żydowsko-hebrajskiej, jestem w nich, ale obok.

Kończąc długą, pogodną rozmowę o całym jego życiu, raz jeszcze zapy-tałem go o miasto dzieciństwa i młodości:

- „Panie Ryszardzie, pytanie na koniec: Kraków...to? Co Pan powie?”
- „Wszystko”.

Jarosław Ławski

WYDZIAŁ II

Zagraniczni

Rudolf Welser **1 IX 1939–5 V 2024**

Zmarły 5 maja 2024 r. w Wiedniu Rudolf Welser to jeden z najwybitniejszych współczesnych prawników działających w krajach niemieckiego obszaru językowego.

Urodził się 1 września 1939 r. w miejscowości Ybbsitz w Dolnej Austrii (honorowym obywatelstwem tej gminy został wyróżniony w 2013 r.). Studia prawnicze na Uniwersytecie Wiedeńskim ukończył w 1963 r., po czym podjął pracę w katedrze prawa i postępowania cywilnego. Habilitował się w 1970 r. na podstawie pracy *Vertretung ohne Vollmacht, zugleich ein Beitrag zur Lehre von der culpa in contrahendo*. Bezpośrednio potem otrzymał zaproszenie do objęcia katedry w Innsbrucku, Linzu i Wiedniu. Wybrał Wiedeń i tam przez kilkadziesiąt lat (od 1971 do 2007 r.) był profesorem zwyczajnym prawa cywilnego, a także dyrektorem Instytutu Prawa Cywilnego. W latach 1981–1983 był dziekanem Wydziału Prawa Uniwersytetu Wiedeńskiego. Wykładał też na Uniwersytecie Ekonomicznym w Wiedniu.

Rudolf Welser jest autorem około 300 prac dotyczących różnych zagadnień prawa prywatnego. Opublikowany przez niego w 1970 r. dwutomowy podręcznik prawa cywilnego *Bürgerliches Recht* był kilkunastokrotnie wznawiany, osiągając łącznie ponad 100 tysięcy nakładu (współautorem pierwszych 10 wydań był Helmut Koziol). Dzieło uchodzi za standardowe opracowanie całokształtu austriackiego prawa cywilnego. Jest wykorzystywane w działalności dydaktycznej i orzeczniczej.

Profesor Welser uczestniczył w pracach nad reformą austriackiego prawa cywilnego, zwłaszcza w dziedzinie zobowiązań i prawa spadkowego.

Tej ostatniej poświęcił komentarz i podręcznik, w którym omówił przepisy znowelizowane w 2015 r. Zagadnień prawnosпадkowych dotyczy także książka *Der Fall Klimt* dotycząca słynnego sporu o własność obrazu Gustava Klimta wystawianego po wojnie w galerii austriackiej w wiedeńskim Belwederze.

Autorstwo kilku zbiorów humorystycznych wypowiedzi w sprawach prawniczych uzasadniło nazwanie naukowca „der Lustige Mensch vom Juridicum”. Szczególne miejsce w dorobku prof. Welsera zajmuje popularyzatorska publikacja „Mama, Papa, was ist Recht?”

Kilka artykułów Rudolfa Welsera opublikowano w tłumaczeniu na język polski w „Kwartalniku Prawa Prywatnego”, „Palestrze” i „Transformacjach Prawa Prywatnego”.

Przejsie na emeryturę nie osłabiło aktywności naukowej Rudolfa Welsera. W tym okresie zorganizował przy Wydziale Prawa Uniwersytetu Wiedeńskiego ośrodek badań nad rozwojem prawa i reformą prawa prywatnego skupiający prawników z państw środkowej i południowej Europy. Referaty wygłaszane podczas corocznych sympozjów, poza okresem pandemii, publikowano w serii „Veröffentlichungen der Forschungsstelle für Europäische Rechtsentwicklung und Privatrechtsreform”. Do tej pory ukazało się 15 tomów. Ostatnie sympozjum odbyło się w listopadzie 2024 r. Wiedeńscy uczniowie twórcy ośrodka zapowiedzieli kontynuację jego dzieła pod nową nazwą *Rudolf Welser Forschungsstelle für Europäische Privatrechtsentwicklung*.

Rudolf Welser kilkakrotnie odwiedzał Kraków, m.in. w związku z wykładami dla słuchaczy szkoły prawa austriackiego przy Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego. Współpracował z radą naukową „Kwartalnika Prawa Prywatnego” jako jej członek zagraniczny. Był inicjatorem zorganizowania w Krakowie międzynarodowej konferencji z okazji dwusetnej rocznicy wydania kodeksu cywilnego z 1811 r. W 2013 r. Rudolf Welser został wybrany członkiem zagranicznym Polskiej Akademii Umiejętności. Zgodnie z jego życzeniem dyplom członkowski wręczono podczas uroczystego posiedzenia PAU.

Z okazji 65. rocznicy urodzin otrzymał okazałą księgę pamiątkową wydaną z inicjatywy współpracowników, uczniów i przyjaciół. Z kolei dla uczczenia 80. rocznicy urodzin odbyło się w Wiedniu sympozjum poświęcone aktualnym problemom prawa cywilnego i opublikowano tom z wygłoszonymi wówczas referatami.

Zasługi naukowe Rudolfa Welsera uzasadniły przyznanie mu doktoratu *honoris causa* przez uniwersytety w Stambule, Aradzie, Budapeszcie, Lublanie i Atenach.

Pogrzeb Rudolfa Welsa miał miejsce 24 maja 2024 r. na malowniczym cmentarzu wiedeńskiej dzielnicy Hietzing, zaś uroczyste nabożeństwo żałobne odbyło się 10 czerwca w bazylice NMP „Szkotów” w sąsiedztwie siedziby Wydziału Prawa Uniwersytetu Wiedeńskiego, z którym przez kilkadziesiąt lat związany był zmarły.

Andrzej Mączyński

WYDZIAŁ III

Zagraniczni

Tadeusz Bronisław Massalski **26 VI 1926–2 XII 2022**

Tadeusz Bronisław Massalski urodził się 26 czerwca 1926 r. w Warszawie. Zmarł 2 grudnia 2022 r. w Doylestown w stanie Pensylwania w USA. Był wybitnym specjalistą w dziedzinie nauki o materiałach i fizyki metali. W roku 1973 otrzymał godność doktora *honoris causa* Politechniki Warszawskiej, w 1980 został członkiem zagranicznym Polskiej Akademii Nauk. Był także członkiem zagranicznym Wydziału III Polskiej Akademii Umiejętności.

W czasie II wojny światowej zaciągnął się do Armii Polskiej i służył w 2 Dywizji Pancerniej. Po wojnie studiował najpierw na Politechnice w Turynie we Włoszech, a następnie na Wydziale Metalurgii Uniwersytetu w Birmingham w Anglii. Rozprawę doktorską z dziedziny fizycznej metalurgii obronił w roku 1954 na uniwersytecie w Birmingham. Zajmował się teorią stopów metali.

Po doktoracie wyjechał do Stanów Zjednoczonych, gdzie w latach 1954–1956 odbył staż w Instytucie Badań Metali w Chicago, a następnie wrócił do Birmingham. Jego pierwsze prace *The lattice spacings of close-packed hexagonal 3 2 electron compounds* i *The lattice spacings of close-packed hexagonal Au-In, Au-Cd, and Au-Hg alloys* opublikowano w czasopiśmie „Acta Metallurgica” w latach 1955–1957. Kolejne dwie prace samodzielne opublikował w roku 1958 w „Acta Metallurgica” i „Metallurgical Reviews”.

W roku 1959 ponownie wyjechał do USA na staż uniwersytecki w Chicago, a w 1960 podjął pracę w Mellon Institute jako kierownik Departamentu Fizyki Metali. W 1965 otrzymał obywatelstwo amerykańskie. Kiedy dwa lata później Mellon Institute i Carnegie Tech połączyły się, został profesorem materiałoznawstwa, inżynierii i fizyki w Carnegie Mellon University w Pittsburghu aż do przejścia na emeryturę w roku 1997.

W USA prowadził badania nad stabilnością ośrodków wielofazowych, defektami kryształów, przemianami fazowymi i materiałami amorficznymi.

Jego dorobek publikacyjny jest imponujący. W bazie Scopus znaleźć można 215 prac, których był autorem lub współautorem, w tym wysoko cytowaną *A study of the transient liquid phase bonding process applied to a Ag/Cu/Ag sandwich joint*, opublikowaną w „Metallurgical Transactions A” w roku 1988. Inne wysoko cytowane prace opublikowano w czasopismach „Bulletin of Alloy Phase Diagrams” w 1983 r. czy „Journal of Phase Equilibria” w 1991 r.

Prof. Massalski odegrał znaczącą rolę w kluczowych odkryciach naukowych w dziedzinie metalurgii i nauki o materiałach, w szczególności na polu przemian fazowych w metalach.

Wykładał na wielu uczelniach, w tym tak prestiżowych jak California Institute of Technology, University of Oxford czy Harvard University. Współpracował z licznymi uczelniami i instytutami w Polsce, w tym z Politechniką Warszawską, Akademią Górniczo-Hutniczą w Krakowie czy Instytutem Metalurgii i Inżynierii Materiałowej im. Aleksandra Krupkowskiego PAN.

Był współautorem dwóch monografii naukowych: *Structure of Metals* z 1966 r. i *Physical Metallurgy* z 1970 r., znaczących pozycji dla rozwoju inżynierii materiałowej.

W latach 1972–2017 był edytorem czasopisma „Progress in Materials Science”, które publikuje prace przeglądowe dotyczące najnowszych osiągnięć z zakresu nauki o materiałach.

Był członkiem amerykańskich i brytyjskich towarzystw naukowych. Otrzymał wiele krajowych i międzynarodowych wyróżnień, w tym Krzyż Komandorski Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej.

Prof. Massalski był wybitnym uczonym, znakomitym specjalistą w dziedzinie nauki o materiałach i fizyki metali. Wyróżniał się umiejętnością współpracy, chętnie promował osiągnięcia współpracowników. Był wspaiałym nauczycielem i niezwykle ciepłym i otwartym człowiekiem. Jeszcze w 88 roku życia prowadził gościnne wykłady na kursie przemian fazowych cieszące się dużą popularnością i zainteresowaniem studentów.

Odejście prof. Tadeusza Bronisława Massalskiego stanowi dla środowiska naukowego i akademickiego niepowetowaną stratę. Będzie nam brakowało jego ciepłego uśmiechu, a środowisko nauki o materiałach zachowa go w pamięci.

Błażej Skoczeń

WYDZIAŁ IV

Krajowi

Zbigniew Maciej Gliwicz **21 II 1939–2 VI 2024**

Profesor Zbigniew Maciej Gliwicz to uznany w świecie znakomity polski hydrobiolog, ekolog i ewolucjonista. Urodził się w Warszawie i całe życie związał z tym miastem, a życie zawodowe – z Uniwersytetem Warszawskim.

W 1956 r. rozpoczął studia na Wydziale Budownictwa Okrętowego Politechniki Gdańskiej. Przerwał je po roku, by podjąć kolejne na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UW. W 1962 r. obronił pracę magisterską na temat zooplanktonu jezior tatrzańskich pod kierunkiem prof. Mariana Gieysztora, a po jego śmierci prof. Zdzisława Raabego. Następnie podjął studia doktoranckie w Katedrze Hydrobiologii UW. Promotorem był prof. Kazimierz Petrusiewicz we współpracy z dr Ewą Pieczyńską. Stopień doktora uzyskał w 1969 r., a tytuł profesora nauk przyrodniczych w 1991. Staż podoktorski odbył na stacji badawczej Smithsonian Tropical Research Institute w Panamie. W latach 1987–1990 był prodziekanem Wydziału Biologii Uniwersytetu Warszawskiego, a od połowy lat 80. XX wieku do 2009 r. – kierownikiem Zakładu Hydrobiologii UW. W tym czasie Zakład zyskał światową renomę i stał się rozpoznawalną jednostką badawczą na arenie międzynarodowej. W środowisku ekologów postrzegano prof. Macieja Gliwicza jako twórcę „warszawskiej szkoły limnologii”, której my, autorzy wspomnienia, jesteśmy jednymi z pierwszych adeptów i traktujemy to do dziś jako honor i przywilej. Profesor współpracował z wieloma naukowcami z całego świata, a instytucjonalnie – przede wszystkim z Instytutem Limnologii Maxa Plancka w Plön.

Był autorem lub współautorem ponad 200 publikacji naukowych z zakresu ekologii, w szczególności ekologii behawioralnej i ewolucyjnej organizmów wodnych, a także ekologii biocenoz strefy otwartych wód. Wśród

zainteresowań prof. Gliwicza znalazły się relacje roślinożerca-roślina i drapieżnik-ofiara, a szerzej kaskady troficzne w biocenozach wodnych: ryby drapieżne – ryby planktonożerne – organizmy zooplanktonowe – fitoplankton. Odkrył m.in. zależność między rozmiarami ciała filtratorów planktonowych a progową ilością pokarmu, czyli tą, przy której tempo wzrostu populacji jest zerowe, rzucając tym nowe światło na mechanizmy konkurencji ekologicznej. Odkrył mechanizm zakłócania przez nitkowate sinice procesu pobierania pokarmu (filtracji) przez wioślarki planktonowe. Zajmował się również mechanizmami wyboru ofiar przez zwierzęta drapieżne i obrony przed konsumentem: w postaci zmian morfologii, historii życia i zachowania. Jego badania dobowych migracji pionowych zooplanktonu w jeziorach tatrzańskich, opublikowane w „Nature”, dostarczyły mocnych i eleganckich argumentów wyjaśniających ewolucję tego fenomenu jako mechanizmu unikania drapieżnictwa. Opisał zjawisko „pułapki księżycowej”, wyjaśniając zbieżność w czasie okresowych załamów populacji zooplanktonu w afrykańskich zbiornikach zaporowych na rzece Zambezi z cyklem księżycowym.

Prof. Gliwicz, wraz z kilkoma innymi limnologami z tzw. Plankton Ecology Group, opracował model sezonowej sukcesji jeziornego planktonu przyjęty od połowy lat 80. XX wieku jako uniwersalny. Wzorec ten nadal obowiązuje, opisując dynamikę populacji fito- i zooplanktonowych w jeziorach strefy umiarkowanej, tzw. model PEG. Pracę cytowano ponad 2500 razy.

Oprócz badań podstawowych prof. Gliwicz testował przydatność metod biomanipulacyjnych, m.in. wykorzystujących ryby drapieżne oraz chemiczne ślady ich obecności i aktywności, a także kairomonów i sygnałów alarmowych do kontroli biomasy ryb planktonożernych, a w wyniku kaskadowych efektów – do zwiększenia efektywności kontroli biomasy fitoplanktonu przez roślinożerców planktonowych.

Prof. Gliwicz był zwolennikiem rozpatrywania problemów ekologicznych w świetle teorii ewolucji, czyli poszukiwania ultymatywnych przyczyn zjawisk ekologicznych. Jego prace dotyczą fundamentalnych kwestii z zakresu ekologii i biologii ewolucyjnej, stanowiąc przełom w badaniach ekologicznych i otwierając nowe perspektywy badawcze. Ogromny dorobek, cytowany dziesiątki tysięcy razy, uplasował prof. Gliwicza w czołówce polskich i światowych ekologów i limnologów. Dwukrotnie, według rankingu Scopus, znalazł się w gronie 2% najwybitniejszych uczonych świata reprezentujących wszystkie dyscypliny.

Ulubionym jego polygonem badawczym były jeziora mazurskie i tatrzańskie, ale część prac prowadził też w zbiornikach tropikalnych, słonych jeziorach i rzekach. Pracował również w laboratorium, stosując oryginalną metodykę badawczą i najczęściej aparaturę skonstruowaną według własnej koncepcji.

Prof. Gliwicz był profesjonalnym i zaangażowanym dydaktykiem. Kształcenie studentów postrzegał jako misję; traktował ich poważnie i z szacunkiem, jednocześnie stawiając wysokie wymagania, a do zajęć był zawsze perfekcyjnie przygotowany. Jego inspirujące wykłady przyciągały licznych słuchaczy. Wielkim zainteresowaniem cieszyły się również zajęcia w terenie, które organizował i prowadził, proponując studentom realizację małych projektów badawczych. Wielu uczestników tych zajęć do dzisiaj wspomina to „terminowanie” w nauce, jakim był udział w kursach prowadzonych przez prof. Gliwicza. Był opiekunem kilkudziesięciu magistrantów, promotorem dziewięciu doktorantów, z których sześciu; wśród nich i my, autorzy wspomnienia, jest czynnymi naukowcami. Był promotorem doktoratu *honoris causa* Uniwersytetu Warszawskiego nadanego amerykańskiemu genetykowi ewolucyjnemu – prof. Francisco José Ayali.

Jako wyznawca i popularyzator darwinizmu współorganizował przez wiele lat wraz z kolegami z Uniwersytetu Jagiellońskiego, a przede wszystkim z nieżyjącym już prof. Adamem Łomnickim, „Warsztaty Biologii Ewolucyjnej”.

Prof. Gliwicz był członkiem Polskiego Towarzystwa Hydrobiologicznego, International Society of Limnology (SIL) i American Association of Limnology and Oceanography (ASLO), a od 1995 r. członkiem honorowym Ecological Society of America.

Od 1996 r. był członkiem korespondentem Wydziału IV – Przyrodniczego Polskiej Akademii Umiejętności, od 1994 r. członkiem korespondentem Polskiej Akademii Nauk, a członkiem rzeczywistym od 2010 r. Był członkiem Wydziału II PAN – Nauk Biologicznych i Rolniczych (początkowo Wydziału Nauk Biologicznych), członkiem komitetów PAN: Biologii Teoretycznej i Ewolucyjnej (w latach 1988–2007 jako wiceprzewodniczący), Ekologii (od 1972 do 2008 r., w tym jako sekretarz w latach 1972–1976) i Badań Polarnych. Zasiadał w radach naukowych Instytutu Ochrony Przyrody, Instytutu Ekologii i Zakładu Badań Polarnych PAN.

Był członkiem komitetów redakcyjnych „Wiadomości Ekologicznych”, „Fundamental and Applied Limnology” / d. „Archiv für Hydrobiologie”, „Journal of Plankton Research”, haskiej „Hydrobiologia” i „Aquatic Biology”.

W 2010 r. otrzymał Nagrodę Prezesa Rady Ministrów za wybitny dorobek naukowy. Kilukrotnie był laureatem Nagrody Ministra Szkolnictwa i Edukacji Narodowej i nagród Rektora Uniwersytetu Warszawskiego za wyróżniające się publikacje. Otrzymał w 2001 r. „polskiego Nobla”, nagrodę Fundacji na rzecz Nauki Polskiej w dziedzinie nauk przyrodniczych i medycznych, a w 2009 r. medal im. Alfreda Lityńskiego nadawany przez Polskie Towarzystwo Hydrobiologiczne.

Był też laureatem kilku prestiżowych nagród międzynarodowych: Smithsonian Institution Award for Academic Achievement (1970), otrzymał medal Einara Naumana i Augusta Thienemanna „De limnologia optime merito” nadawany przez International Association of Theoretical and Applied Limnology SIL (1998), „Ecology Institute Prize in Limnetic Ecology” przyznawą przez International Ecology Institute (ECI) w 1997 r. Z nagrodą tą wiązało się zaproszenie do napisania książki w serii „Excellence in Ecology”. W 2003 r. ukazało się błyskotliwe i erudycyjne *opus magnum* prof. Gliwicza: „Between hazards of starvation and risk of predation: the ecology of offshore animals”, kompendium wiedzy na temat słodkowodnego planktonu.

Prof. Gliwicz otrzymał też w 2012 r., wspólnie z prof. Winfriedem Lampertem, wieloletnim dyrektorem Instytutu Maxa Plancka w Plön, współautorem wielu publikacji, a prywatnie przyjacielem, nagrodę im. Alfreda C. Redfielda przyznawaną przez Association for the Sciences of Limnology and Oceanography (ASLO). Szczególnym wyróżnieniem w uznaniu wkładu do nauki o planktonie jest nadanie przez autorów nowo opisanemu rodzajowi okrzemek nazwy *Gliwiczia*.

Prof. Gliwicz był nieprzeciętnie utalentowanym badaczem, tytanem pracy, niezwykle kreatywnym, rzetelnym, wymagającym od siebie i innych. Jak napisano na dyplomie towarzyszącym nagrodzie International Ecology Institute „Maciej Gliwicz has always been in favor of unusual ideas, and, with his legendary enthusiasm, he has become a creative and thoughtful leader in evolutionary aquatic ecology”.

Z odejściem prof. Gliwicza polskie i międzynarodowe środowisko naukowe utraciło wielkiego formatu naukowca, prawdziwego pasjonata, inspirowaną osobowość i niepodważalny autorytet.

Joanna Pijanowska, Piotr Dawidowicz

Stefan Witold Alexandrowicz **29 IV 1930 – 8 VIII 2024**

Miałem szczęście być uczniem profesora Stefana Witolda Alexandrowicza, wybitnego uczonego, dobrego człowieka i prawdziwego Mistrza. Jego śmierć była dla mnie widomym znakiem odejścia epoki autorytetów, ludzi wielkich i mądrych.

Stefan Alexandrowicz urodził się w Krakowie 29 kwietnia 1930 r. i tu pobierał nauki. Po uzyskaniu świadectwa dojrzałości w V Państwowym Liceum i Gimnazjum w Krakowie, w 1949 r. rozpoczął studia geologiczne na Wydziale Geologiczno-Mierniczym Akademii Górniczo-Hutniczej. Po ukończeniu pierwszych dwóch semestrów kontynuował naukę na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Jagiellońskiego, tam też otrzymał w 1953 r. dyplom magistra geologii. Pracę doktorską *Stratygrafia i tektonika miocenu w Zagłębiu Górnośląskim*, wykonaną w Instytucie Geologicznym w Warszawie pod kierunkiem prof. Stanisława Doktorowicza-Hrebnińskiego, obronił w roku 1961, uzyskując stopień naukowy doktora. W 1967 r. habilitował się na podstawie rozprawy *Stratygrafia środkowej i górnej kredy w polskiej części pienińskiego pasa skałkowego*. W 1975 r. otrzymał tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego, natomiast w 1983 – profesora zwyczajnego.

Pracę zawodową rozpoczął już w czasie studiów, pełniąc w latach 1951–1954 obowiązki młodszego asystenta i asystenta w kierowanym przez prof. Mariana Książkiewicza Zakładzie Geologii UJ, przyłączonym w tym czasie do Katedry Geologii AGH. Następnie, w latach 1954–1961 pracował jako starszy asystent, a od 1958 jako adiunkt w Instytucie Geologicznym, początkowo w Stacji Górnośląskiej, a następnie w Stacji Karpackiej. Jednak przez większą część pracy zawodowej związany był z Akademią Górniczo-Hutniczą, gdzie zajmował kolejno stanowiska starszego asystenta (1958), adiunkta (1961), docenta (1967), profesora nadzwyczajnego (1975) i profesora zwyczajnego (1983).

Podczas pracy na uczelni był kierownikiem Zakładu Geologii Historycznej, Zakładu Stratygrafii i Paleontologii (1968–1984), Zakładu Stratygrafii i Geologii Regionalnej (1984 do 1992), kierownikiem Katedry Stratygrafii i Geologii Regionalnej (1992–2000). Ponadto w latach 1969–1974 oraz 1977–1980 był zastępcą dyrektora instytutu ds. naukowych.

Jego działalność naukowo-badawcza jest bogata i różnorodna. Można wyróżnić w niej dwa okresy. W pierwszym, obejmującym lata 1951–1978, koncentrowała się na utworach starszych – przedczwartorzędowych, natomiast w drugim była w głównej mierze poświęcona najmłodszemu okresowi geologicznemu – czwartorzędowi. Zakres zainteresowań naukowych w pierwszym etapie działalności naukowej dotyczył głównie tematyki stratygraficznej obejmującej badania litologiczne i mikropaleontologiczne.

Do znaczących osiągnięć na tym polu należą między innymi opracowanie stratygrafii górnej kredy, a także miocenu okolic Krakowa, wprowadzenie i zastosowanie szczegółowego podziału stratygraficznego miocenu w Zagłębiu Górnośląskim na podstawie charakterystycznych zespołów otwornic, określenie wieku uskokuw w południowej części Zagłębia i rekonstrukcja etapów tektonicznego rozwoju zapadliska przedkarpackiego oraz wyróżnienie przewodnich zespołów otwornic i scharakteryzowanie facjalnego zróżnicowania osadów kredy środkowej i górnej w jednostkach Pienińskiego Pasa Skałkowego. Efektem prowadzonych wówczas prac badawczych był również opis litostratygraficzny utworów retu i wapienia muszlowego wschodniej części Zagłębia Górnośląskiego, opracowanie schematu stratygraficznego wapienia cechsztyńskiego w zachodniej i północnej Polsce oraz wyróżnienie i zdefiniowanie pozycji stratygraficznej osadów paleogenu Wyżyny Krakowskiej. Obiektem dociekań naukowych Profesora było także zastosowanie podstawowych metod statystycznych i taksonomii numerycznej w badaniach litostratygraficznych w typologii zespołów otwornic oraz w klasyfikacji wód mineralnych.

Drugi okres pracy obejmował zagadnienia związane z malakofauną czwartorzędu. Podjęcie nowej tematyki badań wymagało przeprowadzenia szerokich studiów. Profesor poszerzał wiedzę w ośrodkach zagranicznych, m.in. w Czechach, Niemczech, Anglii, Austrii i na Węgrzech. Od chwili rozpoczęcia badań nad malakofauną czwartorzędu starał się rozpropagować ten wcześniej mało zaawansowany zakres badań w Polsce. Z inicjatywy prof. Alexandrowicza powołano w 1985 r., działającą pod jego kierownictwem, Komisję Malakologiczną w Komitecie Badań Czwartorzędu PAN. Umożliwiło to zorganizowanie i uaktywnienie współpracy pomiędzy malakologami zajmującymi się fauną mięczaków współczesnych i mięczaków subfossilnych. W tym samym roku zorganizował pierwszy zjazd naukowy malakologów polskich, który odbył się jako czterodniowe Krajowe Seminarium

Malakologiczne w Krościenku nad Dunajcem. Dzięki kolejnym spotkaniom i integracji środowiska powołano w 1995 r. Stowarzyszenie Malakologów Polskich, którego członkiem założycielem został prof. Alexandrowicz, uzyskując następnie godność członka honorowego.

Wynikiem zainteresowań badawczych Profesora w dziedzinie malakologii było m.in. opracowanie malakofauny późno czwartorzędowych kred jeziornych północnej Polski, wyróżnienie zespołów mięczaków martwic holocenijskich oraz osadów fluwialnych i utworów stokowych okolic Krakowa, a także wskazanie możliwości zastosowania tych zespołów jako wskaźnika stratygraficznego i paleośrodowiskowego, stworzenie schematu malakostratygraficznego dla wybranych profili lessów i utworów lessopodobnych południowej Polski, opis malakofauny oraz stratygrafii i przebiegu zmian środowiska na wybranych stanowiskach Polski, a także Bułgarii, Czech, Turcji, Egiptu i Algierii.

Był również pomysłodawcą i wykonawcą prac z zakresu datowania osuwisk karpackich oraz badań dotyczących określania związków pomiędzy aktywizacją procesów osuwiskowych a zmianami klimatu w holocenie. Dla rozwoju badań nad malakofauną czwartorzędu w Polsce szczególne znaczenie miało opublikowanie obszernej monografii metodycznej. Jako osiągnięcia szczególnie należy także wymienić zdefiniowanie podstawowych metod analizy i interpretacji tanatocenozy muszlowych powstających współcześnie w środowisku fluwialnym i litoralnym, a także badania nad migracją i inwazjami gatunków mięczaków w związku z antropogenicznym przekształcaniem środowiska naturalnego oraz zastosowanie analizy malakologicznej do oceny stanu środowiska naturalnego.

W ciągu kolejnych lat przedmiotem szczególnego zainteresowania Profesora były dzieje wykopalisk paleontologicznych w Staruni i związana z nimi historia badań czwartorzędu w Polsce. Wyniki przeprowadzonych studiów przedstawił w obszernej monografii, która zainicjowała ponowne zainteresowanie tym unikatowym stanowiskiem i zorganizowanie dwóch ekspedycji rekonesansowych z udziałem badaczy polskich i ukraińskich.

W dorobku naukowym Profesora za najważniejsze należy uznać:

- Wyznaczanie schematu stratygraficznego osadów basenu południowej Polski wraz ze zdefiniowaniem zespołów otwornic jako wskaźników regionalnej korelacji warstw.
- Opracowanie stratygrafii środkowej i górnej kredy Pienińskiego Pasa Skałkowego na podstawie analizy mikropaleontologicznej.
- Wprowadzenie analizy malakologicznej jako procedury standardowej dla badań nad czwartorzędem i monograficzny opis metod badań nad mięczakami czwartorzędowymi.

- Stworzenie schematu stratygrafii lessów vistuliańskich na podstawie malakofauny.
- Zainicjowanie badań aktualistycznych nad tanatocenozaami i monograficzny opis metod badań i interpretacji współcześnie powstających odrysów muszlowych.
- Podjęcie studiów historycznych w zakresie wykopalisk w Staruni, roli polskich badaczy w powołaniu Międzynarodowej Asocjacji INQUA i etapów rozwoju badań czwartorzędu.

Jego wieloletnią aktywność naukową dokumentuje bogaty dorobek piśmienniczy obejmujący ponad 550 publikacji wydanych w Polsce i w 15 innych krajach. Ponad 30% z nich ukazało się w językach kongresowych.

Szeroki i różnorodny zakres działalności badawczej Profesora obejmował również współpracę z wieloma instytucjami i towarzystwami naukowymi; Polską Akademią Nauk, w której był członkiem Komitetu Nauk Geologicznych w latach 1972–1977 i 1981–1989, a także Komitetu Inżynierii Środowiska od 1994 do 1996. Od 1981 był członkiem Komitetu Badań Czwartorzędu PAN. Pełnił w nim w latach 1991–1994 funkcję wiceprzewodniczącego, a od 1994 do 2003 – przewodniczącego.

Od roku 1967 był członkiem Komisji Nauk Geologicznych przy Oddziale Polskiej Akademii Nauk w Krakowie. W 1981 r. objął obowiązki przewodniczącego Komisji Paleogeografii Czwartorzędu PAN w Krakowie, sprawując ją nieprzerwanie przez 14 lat, a następnie podjął z powodzeniem inicjatywę przeniesienia komisji do Polskiej Akademii Umiejętności, gdzie został jej przewodniczącym. Godność członka korespondenta PAU uzyskał w 1992 r., a status członka czynnego – cztery lata później. W latach 1997–1999 był wicedyrektorem Wydziału Przyrodniczego PAU, a następnie dyrektorem (1999–2006) oraz delegatem Walnego Zgromadzenia do Rady PAU (2012–2014).

Należał również do wielu towarzystw naukowych: Polskiego Towarzystwa Geologicznego od roku 1953, gdzie w latach 1961–1963 był sekretarzem Zarządu Głównego PTG, zaś od 1981 do 1984 członkiem Zarządu; Polskiego Towarzystwa Mineralogicznego w latach 1978–1981; Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. M. Kopernika od 1962; Deutsche Malakozoologische Gesellschaft od 1984; Société Française de Malacologie od 1989; a także Stowarzyszenia Malakologów Polskich, którego utworzenie zainicjował i był jego członkiem honorowym.

Warto podkreślić osiągnięcia Profesora w działalności wydawniczej. W latach 1964–1969 pełnił funkcję sekretarza redakcji działu geologia „Zeszytów Naukowych AGH”. Z jego inicjatywy, obok wydawanych jako seria zeszytów, powstało wydawnictwo periodyczne – Kwartalnik AGH –

„Geologia”, którego był redaktorem w latach 1969–2002. W okresie od 1987 do 1993 r. sprawował również funkcję redaktora czasopisma „Folia Malacologica”, a od roku 1994 do 2000 był współredaktorem „Quaternary Studies in Poland”.

Profesor Alexandrowicz był wspaniałym i cenionym przez studentów dydaktykiem. Wykładał geologię ogólną, geologię historyczną, paleontologię, geologię regionalną Polski, geologię środowiska, ekologię. Prowadził też zajęcia fakultatywne: ochrona przyrody, Bałtyk – geologia i środowisko, klimat i zjawiska ekstremalne oraz Wyżyna Śląsko-Krakowska. Był wykładowcą na Uniwersytecie Jagiellońskim i gościnnie na uniwersytetach niemieckich w Hannoverze, Kolonii i Münster. Był również nauczycielem akademickim na studiach doktoranckich w Polsce i za granicą. Wypromował osiemnastu doktorów.

Z pasją popularyzował piękno i różnorodność przyrody regionu krakowskiego. Walory przyrodniczo-krajobrazowe Wyżyny Krakowskiej i Pogórza Karpat przedstawia ponad 30 nakręconych przez niego filmów popularnonaukowych o tematyce geologicznej, geomorfologicznej i archeologicznej. Tworzą serię programową „Podpowiedzi w plenerze”, realizowaną przez Program Trzeci Telewizji Polskiej, Telewizję Kraków.

Współpracował również z rozgłośnią radiową w Krakowie (Radio Kraków), która wyemitowała 240 audycji radiowych z historii nauki w cyklu „W kręgu nauki”. Audycje dwukrotnie wydano w zapisie elektronicznym pod tytułem „Godni pamięci – znani i nieznani”.

Czwartek 8 sierpnia 2024 r. był ostatnim dniem życia Profesora. Odszedł luminarz nauk geologicznych, erudyta, popularyzator nauki, niedościgniony dydaktyk, przyjaciel i wychowawca, ciepły i wrażliwy człowiek. Uroczystości pogrzebowe odbyły się 19 sierpnia o godz. 12 na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie.

Marek Krąpiec

Tadeusz Chrobak **9 III 1941–13 XII 2024**

Profesor Tadeusz Chrobak to wybitna postać polskiej geodezji i kartografii. Jego bogaty dorobek naukowy i zaangażowanie w rozwój technologii geodezyjnych miały znaczący wpływ na kształtowanie nowoczesnej kartografii cyfrowej i rozwój systemów GIS w Polsce. Był cenionym wykładowcą, badaczem i ekspertem. Jego prace pozostają istotnym wkładem w naukę i praktykę geodezyjną.

Tadeusz Chrobak urodził się 9 marca 1941 r. w Krakowie. Już we wczesnych latach edukacji wykazywał zainteresowanie geodezją, co zaowocowało ukończeniem w 1958 r. Technikum Geodezyjnego w Krakowie. Następnie podjął studia na Akademii Górniczo-Hutniczej. Dyplom uzyskał w 1965 r. na Wydziale Geodezji Górniczej. Wykształcenie i pasja do nauki otworzyły mu drogę do dalszej kariery akademickiej i zawodowej.

Po ukończeniu studiów rozpoczął pracę jako inżynier w Wojewódzkim Biurze Geodezji i Urzędzeń Rolnych w Krakowie. Przeszedł tam ścieżkę awansów, zostając w 1970 r. naczelnym inżynierem. Równocześnie rozwijał działalność naukową. W 1973 r. rozpoczął pracę w AGH, gdzie prowadził badania i wykładał na Wydziale Geodezji Górniczej, obecnie Wydział Geodezji Górniczej i Inżynierii Środowiska.

Jego praca doktorska, którą obronił w 1978 r., dotyczyła nowatorskich metod analizy transformacji podobnych, wykorzystywanych w procesie redukcji i reprodukcji map. W 2000 r. uzyskał stopień doktora habilitowanego, a w 2008 został profesorem zwyczajnym.

Rzeczony rozwój technologii fotoreprodukcyjnych map analogowych w latach siedemdziesiątych ubiegłego wieku polegał na opracowywaniu metod, które prowadziły do zwiększenia dokładności tworzenia kopii map. Tadeusz Chrobak włączył się do badań i jako pierwszy w Polsce opracował własną

metodę analityczną wykorzystującą własności rzutu afinicznego. Uzyskane, dokładniejsze kopie analogowe map zastosowano następnie w Polsce i Francji do przejścia z analogowego formatu mapy na cyfrowy. Było to duże osiągnięcie innowacyjne w tworzeniu danych cyfrowych w kartografii. Metodę tę stosowano także do okresowego testowania fotogrametrycznych kamer cyfrowych.

Późniejsze prace badawcze prof. Chrobaka dotyczyły uwarunkowań redakcji map w zależności od ich skali i rozpoznawalności linii rysunku obiektów na mapie. Celem badań było opracowanie metody cyfrowej generalizacji (upraszczania) rysunku mapy w pełni automatycznej i niezależnej od użytkownika. Prof. Chrobak wykorzystał teorię odwzorowania zwężającego, którą zaadaptował w zakresie niezbędnym do rozpoznawalności rysunku mapy.

Poprawność prezentacji na mapie obiektów w efekcie procesu ich upraszczania w skalach wielkich lub małych, w rozumieniu prof. Chrobaka, to sekwencyjna eliminacja punktów wyznaczających linie na mapie wyjściowej. Eliminacja ta jest złożeniem hierarchizacji poszczególnych punktów obiektu w relacji z otoczeniem i weryfikacji rozpoznawalności linii według kryteriów określonych minimalnymi wymiarami trójkątów elementarnych Saliszczewa-Chrobaka. To naukowe osiągnięcie prof. Chrobaka w zakresie generalizacji kartograficznej celnie scharakteryzował prof. Andrzej Makowski, nestor polskiej kartografii, w recenzji pracy habilitacyjnej kandydata:

Metoda ta stanowi istotny wkład myśli rodzimej w ogólny dorobek kartografii w zakresie cyfrowej generalizacji kartograficznej. W swych badaniach niezaprzeczalnie osiągnął rezultat w pełni zobiektywizowany, dokonując tym swoistego wyłomu w historii długoletnich i przyczynkowych rozważań na temat upraszczania zobiektywizowanego (zachowania danych pierwotnych), stanowiącego składową generalizacji kartograficznej. Jest to możliwe dzięki zastosowaniu kryterium miar minimalnych Saliszczewa-Chrobaka.

Opracowana przez prof. Chrobaka metoda pozyskiwania uogólnionych danych przestrzennych, spełnia wymogi zalecane przez Międzynarodową Asocjację Kartograficzną (ICA) do tworzenia danych w obiektowych bazach wielorozdzielczych i wieloreprezentacyjnych (MRDB).

Badania i metody Profesora, zwłaszcza w zakresie cyfrowej generalizacji kartograficznej, są dziś fundamentem wielu współczesnych systemów kartograficznych. Jego osiągnięcia cytowali wielokrotnie eksperci z całego świata, a opracowana przez niego metoda generalizacji obiektów liniowych uzyskała patent (No. 181014, 1996).

Prof. Chrobak prowadził działalność dydaktyczną i organizacyjną, kształcąc kadry geodezyjne i kartograficzne. W latach 2002–2005 był prodziekanem ds. studiów niestacjonarnych i doktoranckich na Wydziale Geodezji

Górnictwej i Inżynierii Środowiska AGH. Odpowiadał za rozwój programów studiów, organizację procesu kształcenia i wspieranie studentów w ich ścieżce naukowej. W tym czasie usprawnił struktury dydaktyczne studiów niestacjonarnych i doktoranckich, dbając o ich wysoki poziom i dostosowanie do dynamicznie rozwijających się potrzeb rynku pracy.

Poza działalnością na AGH, w latach 2004–2009 był profesorem Politechniki Warszawskiej, gdzie prowadził wykłady i zajęcia z zakresu systemów informacji przestrzennej (GIS). W latach 2009–2021 prowadził także zajęcia w Państwowej Akademii Nauk Stosowanych im. ks. Bronisława Markiewicza w Jarosławiu. Jego wykłady cenili studenci i pracownicy naukowcy, a wkład w rozwój kartografii zaowocował powstaniem nowych kierunków badań i wdrożeń systemów GIS w administracji publicznej i w sektorze prywatnym. Prof. Chrobak, dzięki szerokim kontaktom w środowisku międzynarodowym, wprowadzał do nauczania najnowsze trendy geoinformatyki, zapewniając studentom dostęp do nowoczesnych narzędzi i metod analizy przestrzennej.

Był jednym z pionierów wdrażania i rozwijania systemów informacji przestrzennej (GIS) w Polsce, a jego kluczowym osiągnięciem było utworzenie i rozwój Małopolskiego Systemu Informacji Przestrzennej (MSIP), który powstał przy Urzędzie miasta Krakowa. Kierował zespołem ekspertów, który opracował innowacyjną architekturę MSIP wykorzystującą rozproszone bazy danych w centralnym systemie zarządzania informacją. Dzięki temu system był skalowalny i umożliwiał integrację nowych źródeł danych, co pozwalało na jego ciągłą modernizację i dostosowanie do zmieniających się potrzeb miasta. Działalność prof. Chroboka na rzecz cyfryzacji zasobów geodezyjnych oraz integracji danych przestrzennych z systemami zarządzania miastem miała fundamentalne znaczenie dla Krakowa i stała się wzorem dla innych polskich ośrodków miejskich. Dzięki zaangażowaniu Profesora system MSIP przyniósł liczne korzyści administracji publicznej, mieszkańcom i inwestorom. Skrócił czas uzyskiwania decyzji administracyjnych, poprawił jakość zarządzania miastem, przyniósł oszczędności finansowe, lepszy dostęp do informacji mieszkańcom i zoptymalizował działania służb miejskich. Innowacje MSIP stały się modelowym systemem informacji przestrzennej w Polsce, a rozwiązania prof. Chrobaka zaadaptowano w innych miastach, np. w Warszawie, Wrocławiu, Gdańsku.

Prof. Chrobak pozostawił trwały ślad w geoinformatyce i systemach informacji przestrzennej. Jego wizja zintegrowanego zarządzania danymi przestrzennymi zainspirowała kolejne pokolenia naukowców i praktyków zajmujących się urbanistyką, geodezją i planowaniem przestrzennym.

Ważnym osiągnięciem dydaktyczno-organizacyjnym Profesora było założenie i kierowanie Studium Podyplomowym GIS na Akademii Górniczo-Hutniczej. Studium stało się jednym z pierwszych i najważniejszych

ośrodków kształcenia specjalistów z zakresu geoinformatyki w Polsce. Pod kierownictwem prof. Chrobaka program studiów dostosowano do potrzeb współczesnej gospodarki przestrzennej, obejmując zaawansowane metody modelowania i analizy danych przestrzennych, technologie GIS, teledetekcję i systemy wspomagania decyzji w zarządzaniu przestrzennym. Dzięki zaangażowaniu Profesora studia podyplomowe cieszyły się dużym zainteresowaniem absolwentów kierunków geodezyjnych i kartograficznych, pracowników administracji publicznej i sektora prywatnego.

Wypromował 58 magistrów i 5 doktorów, z których jeden uzyskał habilitację. Pod jego opieką powstały liczne prace naukowe i badawcze, które miały zastosowanie w praktyce, zwłaszcza w automatycznej generalizacji kartograficznej, cyfrowej geodezji i systemach GIS. Profesor dbał o rozwój podopiecznych, inspirując ich do podejmowania nowatorskich tematów badawczych i wspierając w publikowaniu wyników w renomowanych czasopiśmie naukowych.

Wielu jego uczniów odegrało kluczową rolę w rozwoju nowoczesnej kartografii, geoinformatyki i systemów informacji przestrzennej w Polsce. Dzięki zdobytej wiedzy i umiejętnościom znaleźli oni zatrudnienie w instytucjach naukowych, administracji publicznej, firmach technologicznych i międzynarodowych korporacjach zajmujących się analizą danych przestrzennych. Wpływ Profesora na rozwój polskiej kartografii cyfrowej i geoinformatyki jest nieoceniony, a uczniowie i współpracownicy kontynuują jego dorobek, rozwijając kolejne innowacyjne technologie w tej dziedzinie. Dzięki pasji, zaangażowaniu i nowatorskiemu podejściu do nauczania, prof. Chrobak pozostawił trwały ślad w polskiej geodezji i kartografii, kształcąc pokolenia ekspertów, którzy do dziś wpływają na rozwój tej dyscypliny w kraju i zagranicą.

W latach 2008–2010 prof. Tadeusz Chrobak był członkiem Komitetu Geodezji Polskiej Akademii Nauk. Od 2016 r. był członkiem korespondentem PAU; pełnił funkcję przewodniczącego Komisji Geoinformatyki. Był również członkiem różnych organizacji naukowych, m.in. Stowarzyszenia Kartografów Polskich jako współzałożyciel w 1999 r., Państwowej Rady Geodezyjnej i Kartograficznej, Komitetu Narodowego ds. Międzynarodowej Asocjacji Kartograficznej.

Za osiągnięcia naukowe i dydaktyczne otrzymał liczne odznaczenia i wyróżnienia, w tym Złoty Krzyż Zasługi, Srebrny Krzyż Zasługi w 1973 r., Medal Komisji Edukacji Narodowej w 2004 r., Medal Stowarzyszenia Kartografów Polskich im. Andrzeja Makowskiego w 2019 r. Jego działalność w zakresie geoinformatyki, kartografii cyfrowej i systemów GIS doceniano w Polsce i na arenie międzynarodowej.

Prof. Tadeusz Chrobak zmarł 13 grudnia 2024 r. Został pochowany na Cmentarzu Podgórskim w Krakowie. Pozostawił po sobie nie tylko impo-

nujący dorobek naukowy, lecz także społeczność specjalistów, dla których był mentorem, inspiracją i wzorem do naśladowania. Cieszył się sympatią współpracowników, zawsze chętnie dzielił się wiedzą i doświadczeniem naukowym, do ostatnich dni aktywnie działał naukowo. Ostatnie publikacje na temat generalizacji kartograficznej tworzone przez niego we współpracy z pracownikami AGH i Politechniki Wrocławskiej ukazały się w latach 2022–2023. Wkład prof. Tadeusza Chrobaka w polską geodezję i kartografię pozostaje nieoceniony, a opracowane przez niego metody będą wykorzystywać kolejne pokolenia naukowców i praktyków.

Niech pamięć o nim trwa.

*Krzysztof Kozioł
Piotr Banasik
Jacek Kudrys
Joanna Bac-Bronowicz*

WYDZIAŁ V

Zagraniczni

Avrion Mitchison 5 V 1928–28 XII 2022¹

Avrion Mitchinson urodził się w Wielkiej Brytanii 5 maja 1928 r. Jego ojciec, tytułarny Baron of Carradale Hrabstwa Argyll, był znanym politykiem Partii Pracy a matka – pisarką. Jej brat, genetyk i matematyk John Burdon Sanderson Haldane, a także ich ojciec biolog wyznaczyli rodzinne tradycje naukowe w dziedzinie nauk biologicznych. Kontynuowali je również dwaj bracia Avriona Mitchinsona.

Po ukończeniu Leighton Park Quaker School Avrion Mitchinson studiował w oksfordzkim New College, gdzie uzyskał stopień doktorski pod opieką naukową Petera Medawara. Po trzyletnim stażu podoktorskim w Magdalen College dwa lata spędził w USA w słynnym Bar Harbor Jackson Laboratory w stanie Maine pod opieką prof. Georga Snellena. Potem przeniósł się z Oksfordu do Londynu. W University College of London objął w 1971 r. stanowisko profesora zoologii.

Badania naukowe prowadził również w Narodowym Instytucie Badań Medycznych (NIHR) w Londynie – Mill Hill. Kierowane przez niego Imperial Cancer Research Fund Tumour Immunology Unit (TIU) stało się Mekką dla immunologów eksperymentalnych i klinicznych. Współtworzył Niemiecki Ośrodek Badań Reumatyzmu (DRFZ) w Berlinie. W 1991 r. został jego pierwszym dyrektorem. Był też współzałożycielem Brytyjskiego Towarzystwa Immunologicznego. Z żoną Lorną z domu Martin miał pięcioro dzieci. Zmarł w wieku 94 lat 28 grudnia 2022 r.

Największe osiągnięcia naukowe prof. Avriona Mitchinsona związane są z eksperymentalnymi badaniami immunologicznymi. Był zafascynowany

¹ Informacja dotarła do kancelarii w lipcu 2024 r.

różnicami w odpowiedzi układu odporności spowodowanymi podaniem dużych albo małych dawek obcego białka – antygeny.

Obowiązująca od lat 60. ubiegłego wieku teoria selekcji pojedynczych limfocytów zdolnych rozpoznać antygen, zaproponowana przez Franka Mcfarlana Burnetta zakładała, że antygen pobudza reagującą na niego komórkę odporności i powoduje jej namnażanie, czyli powstania reaktywnego klonu. Niels Jerne i Peter Medawar – podobnie jak Burnett – laureaci Nagrody Nobla, sugerowali istnienie sieci powiązań regulujących komórki układu odporności. Zasługą Avriona Mitchinsona było udowodnienie kooperacji dwóch typów limfocytów: T i B, by doszło do odpowiedzi immunologicznej, w szczególnych okolicznościach mogącej spowodować tolerancję na obcą substancję.

Opisany przez prof. Mitchinsona mechanizm wytworzenia aktywnej tolerancji immunologicznej przy udziale wyspecjalizowanych limfocytów i odkrycie jej zasadniczego warunku utrzymania tolerancji, czyli stałej obecności antygeny miało olbrzymie znaczenie praktyczne w medycynie, np. podczas odczulania w chorobach alergicznych albo utrzymania przeszczepionych narządów i tkanek.

Prof. Mitchinson eksperymentalnie ustalił przyczynę odrzucania przeszczepu. Odkrycie mechanizmu odrzucenia przeszczepu narządu lub tkanki, czyli obecności reaktywnych limfocytów T, miało zasadnicze znaczenie dla rozwoju transplantologii. Wraz z uczniem i wieloletnim współpracownikiem Martinem Raffem uzyskał pierwszą surowicę, która blokowała limfocyty T i zapobiegała odrzucaniu przeszczepu.

Odkrycie dokonane przez Mitchinsona przed 70 laty zmieniło postępowanie w transplantologii klinicznej i zasadniczo wpłynęło na rozwój nowoczesnych metod farmakologicznych immunosupresji. W podobny sposób, przenosząc limfocyty między organizmami eksperymentalnymi, prof. Mitchinson wykazał możliwość nabycia alergii albo choroby autoimmunologicznej, również zależnych od uczulonych limfocytów T.

Prof. Mitchinson był członkiem Towarzystwa Królewskiego, Narodowej Akademii Nauk USA, Academia Europaea, a od 1991 r. Polskiej Akademii Umiejętności. Był też członkiem kilkunastu komitetów naukowych i doradczych, w tym Światowej Organizacji Zdrowia.

Instytut Weizmanna w Rehovot nadał mu stopień doktora *honoris causa*. Był również laureatem nagrody Novartis w dziedzinie immunologii oraz nagrody Paula Erlicha i Złotego Medalu Roberta Kocha.

Berliński DRFZ od kilku lat funduje coroczną nagrodę imienia Avriona Mitchinsona. Jego liczni doktoranci wspominają niezwykle skromność Profesora. Wielu z nich opublikowało wyniki swoich prac doktorskich jako jedyjni

autorzy, Avrion Mitchinson odmawiał współautorstwa tych prac, biorąc pod uwagę dalszą samodzielną karierę naukową doktorantów.

Polska Akademia Umiejętności żegna swojego członka zagranicznego, którego wysokie standardy pracy naukowej i dydaktyki były wzorem dla kilku pokoleń immunologów.

Marek Sanak

Alfredo Salerno **8 XII 1937–17 III 2023**

Alfredo Salerno urodził się w 1937 roku w Palermo we Włoszech. W roku 1962 uzyskał dyplom lekarza na tamtejszym uniwersytecie. W latach 1965–1976 pracował w Instytucie Pasteura w laboratorium chemii drobnoustrojów, w 1968 roku na uniwersytecie w Edynburgu, a w latach 1970–1971 w Wellcome Research Laboratories. Dzięki tym doświadczeniom uzyskał wszechstronne wykształcenie w dziedzinie immunologii.

Na macierzystym uniwersytecie w Palermo przeszedł wszystkie etapy kariery akademickiej, zostając profesorem akademickim patologii ogólnej.

Był dziekanem Wydziału Lekarsko-Chirurgicznego, dyrektorem Uniwersyteckiej Biopatologii i Metodologii Biomedycznych oraz Zakładu Pomocniczego Diagnostyki Laboratoryjnej, a także dyrektorem medycznym Polikliniki Uniwersyteckiej „Paolo Giaccone”.

Pełnił wiele odpowiedzialnych funkcji we Włoszech. Był m.in. członkiem Rady Naukowej Ministerstwa Zdrowia i wielu innych organów koordynujących naukę oraz dyrektorem Cisco Certified Support Technician (CCST), odpowiednika polskiego Komitetu Badań Naukowych.

Jest autorem ponad 200 publikacji, w większości ogłoszonych w czasopismach międzynarodowych o najwyższym standardzie naukowym. W szczególności oryginalne są jego osiągnięcia dotyczące mechanizmów odpowiedzi immunologicznej typu komórkowego, często publikowane w zespołach międzynarodowych.

Prof. Alfredo Salerno utrzymywał żywe kontakty z polskimi naukowcami, m.in. z profesorami Włodzimierzem Ptakiem i Markiem Zembalą z Uniwersytetu Jagiellońskiego zapoczątkowane w czasie pobytów w Anglii.

Dowodem współpracy są również późniejsze wizyty polskich badaczy w kierowanym przez niego instytucie w Palermo i na uniwersytecie w Rzymie. Wspólne badania zaowocowały wielośrodkowymi publikacjami w renomowanych czasopismach o zasięgu światowym.

Był członkiem zagranicznym Wydziału V PAU od 21 czerwca 1997 roku.
„Wybitny mistrz, który przez dziesięciolecia uczył patologii ogólnej prof. Alfredo Salerno był punktem odniesienia dla pokoleń lekarzy i wszystkich, którzy chcieli kultywować badania naukowe, szczególnie w sektorze immunologii eksperymentalnej i klinicznej” – wspominają współpracownicy.

Kalina Kawecka-Jaszc

Tadeusz Maliński **1 III 1946–13 IX 2023**

Prof. Tadeusz Maliński, członek zagraniczny Wydziału V Lekarskiego Polskiej Akademii Umiejętności od 2012 r., zmarł 13 września 2023 w Lancaster, w Ohio.

Urodził się 1 marca 1946 r. w Śremie, gdzie ukończył liceum ogólnokształcące. Studiował na Wydziale Chemii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, w 1969 po ukończeniu studiów podjął pracę na Wydziale Chemii Politechniki Poznańskiej. Stopień doktora uzyskał w 1975 r. Jego pierwsze prace badawcze dotyczyły pomiarów lepkości płynów krwiozastępczych.

W 1979 r. wyjechał do Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej. Początkowo pracował na Uniwersytecie Ann Arbor w stanie Michigan, potem w Houston w Teksasie i w Oakland University w Michigan. W latach 2000–2023 zajmował stanowisko profesora na Wydziale Chemii i Biochemii Uniwersytetu Ohio w Athens, gdzie m.in. był dziekanem wydziału.

Przez ponad cztery dekady badań naukowych w USA interesował się biomedycyną i chorobami człowieka, chociaż nie był lekarzem. Był prekursorem i konstruktorem zminiaturyzowanych czujników – nanosensorów umożliwiających śledzenie zjawisk biochemicznych.

Najsłynniejszym wynalazkiem prof. Malińskiego jest nanosensor do pomiaru tlenku azotu (NO) w czasie rzeczywistym. Sensor, zbudowany z polimeru niklowej metaloporfiryny o właściwościach półprzewodnika, wykrywał tlenek azotu, dzięki reakcji elektrochemicznego utleniania. Mierzył stężenie NO w czasie rzeczywistym z rozdzielczością czasową do 10 milisekund, a jego nieprzekraczające $\frac{1}{2}$ mikrometra wymiary umożliwiały zastosowanie do pomiaru uwalniania tlenku azotu przez pojedyncze komórki, a także wewnętrzznaczyniowo na powierzchni śródbłónka naczyń krwionośnych.

Oryginalna publikacja autorstwa Tadeusza Malińskiego i Ziada Taha ukazała się w czasopiśmie „Nature” w 1992 r. i była cytowana w ponad 1000 innych publikacji naukowych.

Badania nad odkrytym w latach 80. XX wieku przekaźnikiem gazowym – tlenkiem azotu stanowią istotną część dorobku naukowego prof. Malińskiego. Kontynuacją prac nad pomiarami w komórkach i organizmach było opracowanie kolejnego nanosensora, wykrywającego peroksynitryt, wolnorodnikową ponadtlenkową pochodną azotu o działaniu uszkadzającym komórki.

Prof. Maliński prowadził badania, współpracując z ośrodkami klinicznymi w USA, głównie kardiologicznymi. Udokumentował, że niedobór tlenu azotu, głównego przekaźnika międzykomórkowego powodującego rozkurcz naczyń tętniczych, jest cechą charakterystyczną dla miażdżycy, również w jej najbardziej dramatycznej manifestacji ostrego zawału serca. Koncepcja zaburzenia czynności śródbłonna naczyń krwionośnych, nazwana jego dysfunkcją, pozostaje w centrum zainteresowań medycyny klinicznej.

W licznych publikacjach naukowych prof. Maliński wykazał udział zaburzeń regulacji związanych z nieprawidłową sygnalizacją szlakiem tlenu azotu w innych częstych chorobach: Alzheimer, Parkinsona, a także w urazie tkanki spowodowanym jej niedotlenieniem na przykład wskutek udaru mózgu. Wskazał przy tym na istotną rolę aminokwasu L-argininy jako prekursora syntezy tlenu azotu w organizmie. Pionierskie badania stały się podwaliną dla dziedziny nazwanej nanomedycyną i miały doniosłe znaczenie terapeutyczne: spowolnienie postępu zanikowego stwardnienia bocznego czy próby stosowania przekaźników gazowych (NO, CO) w przyspieszeniu gojenia się ran.

Prof. Maliński wykorzystał odkrycia naukowe, by w badaniach z zakresu farmakologii eksperymentalnej wykazać udział sygnalizacji szlakiem tlenu azotu w mechanizmie działania statyn i beta-blokerów, popularnie stosowanych w leczeniu hipercholesterolemii i nadciśnienia tętniczego. Jako jeden z pierwszych zwrócił również uwagę na dietetyczne znaczenie wielonienasyconych kwasów tłuszczowych omega-3 w profilaktyce miażdżycy.

Jego zainteresowania wykraczały poza biomedycynę. Interesował się malarstwem klasycznym i należał do grona ekspertów w zakresie nieinwazyjnych technik fizykochemicznych w historii sztuki.

Był twórcą szkoły naukowej, która połączyła osiągnięcia współczesnej medycyny klinicznej z elektrochemią i nanotechniką. Wypromował kilkudziesięciu doktorantów, w tym pięciu z Polski. Jego uczniowie, ponad dwuziestu, pracują na stanowiskach profesorów w 16 różnych krajach świata.

Prace naukowe prof. Malińskiego publikowały najważniejsze czasopisma medyczne. Kilkanaście tysięcy artykułów w periodykach naukowych, w których przytoczono jego publikacje najlepiej świadczą o ich wpływie na postęp w badaniach medycznych. Dowodem uznania dla naukowych i dydaktycznych osiągnięć naukowych jest przyznanie mu tytułu doktora *honoris causa* uniwersytetów w Wiedniu, Zurichu i Sao Paulo oraz Uniwersytetu

Medycznego w Gdańsku, Politechniki Poznańskiej, Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu i Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza. Był także członkiem zagranicznym Polskiej Akademii Nauk. Został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Zasługi RP i Presidential Medal of Honor USA.

Prof. Tadeusz Maliński wielokrotnie gościł w Polsce, w tym w Krakowie, współpracując naukowo z Katedrą Farmakologii Collegium Medicum UJ. Zawsze starał się odwiedzić rodzinny Śrem, którego otrzymał honorowe obywatelstwo. Jego imię nosi tamtejszym szpital.

Został pochowany w Śremie. W ceremonii pożegnalnej 6 listopada 2023 r. uczestniczyli przedstawiciele władz samorządowych i władz uczelni, z którymi współpracował. W zmarłym tracimy wielkiego naukowca i przyjaciela polskiej nauki.

Marek Sanak

Arne Schousboe **9 VI 1944–27 II 2024**

Arne Schousboe, emerytowany profesor Zakładu Projektowania Leków i Farmakologii Uniwersytetu Kopenhaskiego, zmarł 27 lutego 2024 r.

Urodził się 9 czerwca 1944 r. w Kopenhadze, studiował na Wydziale Biochemii Uniwersytetu Kopenhaskiego, tamże doktoryzował się w 1968 r. i habilitował dziesięć lat później.

Arne Schousboe to jeden z najbardziej pomysłowych i twórczych neurobiologów ostatniego półwiecza, a jednocześnie wybitny organizator i animator życia naukowego. Jego największe osiągnięcia naukowe dotyczą metabolizmu neuroprzekazników aminokwasowych w ośrodkowym układzie nerwowym, a w szczególności roli współdziałania komórek nerwowych i gleju w procesie neuroprzekaznictwa. Wśród wielu osiągnięć, kilka zasługuje na miano kamieni milowych w rozwoju neurobiologii.

W późnych latach sześćdziesiątych XX wieku, gdy świat „neuro” wahał się z przyznaniem, iż mogą istnieć neuroprzekazniki aminokwasowe inne niż kwas glutaminowy, Arne Schousboe po raz pierwszy wyprzedził epokę. Jego staż podoktorski w laboratorium Eugene’a Robertsa w City of Hope National Medical Center w Los Angeles zaowocował oczyszczeniem i opisem własności dekarboksylazy kwasu glutaminowego. Odkrycie to przyspieszyło kryształizację poglądu, iż produkt katalizowanej przez ten enzym reakcji, kwas gamma-aminomasłowy (GABA), może być hamującym partnerem kwasu glutaminowego w procesie neuroprzekaznictwa.

W późnych latach siedemdziesiątych XX w. powoli dojrzewał pogląd zakładający aktywną rolę komórek gleju gwiaździstego, czyli astrocytów, w neuroprzekaznictwie. Postęp w tej dziedzinie przyspieszył znacząco, dzięki następnemu odkryciu dokonанemu przez Arne i Leifa Hertza w Saskatoon. Wykazali oni po raz pierwszy, iż astrocyty w hodowli zdolne są do bardzo wydajnego wychwytu kwasu glutaminowego.

Mniej więcej w tym samym czasie Arne Schousboe zwrócił uwagę na potencjalną rolę tauryny w procesie komunikacji neuronalno-glejoyej: odkrył astrocytarny układ wychwyty dla tego aminokwasu. Dziesięć lat później, na przekór nawrotowi sceptycyzmu wobec roli tauryny w ośrodkowym układzie nerwowym, Arne wskrzesił ją w nowej postaci: w badaniach przeprowadzonych wspólnie z Herminią Pasantes-Morales z Uniwersytetu w Meksyku dostarczył dowodów, iż tauryna pełni rolę osmoregulatora w komórkach nerwowych i glejowych.

W latach dziewięćdziesiątych profesor Schousboe poświęcił uwagę badaniom nad rolą interakcji neurony-glej w procesach syntezy i przemian puli neuroprzekaźnikowych kwasu glutaminowego i GABA. Był jednym z pierwszych, którzy zastosowali metodę rezonansu magnetycznego do identyfikacji pojedynczych etapów szlaku glutamina-kwas glutaminowy – GABA w mieszanych hodowlach neuronalno-glejowych. Badania te pozwoliły na dokładne wyliczenie względnego udziału glutaminy i α -ketoglutaranu w tworzeniu glutaminianu w neuronach i astrocytach. Do kluczowych osiągnięć w ostatnich latach można zaliczyć pierwsze opisy zjawisk heterogenności cykli kwasów trójkarboksylowych w komórkach nerwowych i glejowych, a także mikroheterogenności metabolicznej mitochondriów w obrębie tych samych komórek.

Arne Schousboe był członkiem komitetów redakcyjnych wielu prestiżowych czasopism neurobiologicznych i farmakologicznych, w tym „Developmental Neuroscience”, „Journal of Cerebral Blood Flow and Metabolism”, „Journal of Neurochemistry”, „Glia”, „European Journal of Pharmacology”, „Biochemical Pharmacology”. Był zastępcą redaktora naczelnego „Neurochemistry International” i „Journal of Neuroscience Research”, a do ostatnich dni życia redaktorem naczelnym „Neurochemical Research”. W latach 2003–2006 pełnił funkcję prezidenta International Society for Neurochemistry.

Warto podkreślić polskie akcenty działalności profesora. Arne wielokrotnie uczestniczył w międzynarodowych zjazdach organizowanych w naszym kraju, często wygłaszał wykłady plenarne, m.in. na Zjeździe Polskiego Towarzystwa Badań nad Układem Nerwowym w Gdańsku w 1999 r., imponując uczestnikom przenikliwym, szybkostrzelnym umysłem i temperamentem dyskutanta.

Wyrazem uznania naszego środowiska dla profesjonalizmu badacza był wybór na członka zagranicznego Wydziału Lekarskiego Polskiej Akademii Umiejętności w 2004 i Wydziału Nauk Medycznych Polskiej Akademii Nauk w 2009 r.

Arne Schousboe chętnie powoływał polskich uczonych do Komitetu Redakcyjnego „Neurochemical Research”: dwóch członków krajowych naszego Wydziału, prof. prof. Jan Albrecht i Stanisław Jerzy Czuczwar pełnili w tym czasopiśmie funkcje zastępców redaktora naczelnego. Przede wszystkim

jednak zasłynął jako pomysłodawca i animator cyklu międzynarodowych konferencji na temat metabolizmu glutaminy, GABA i kwasu glutaminowego, których niżej podpisany był współorganizatorem. Cztery pierwsze konferencje, w 1999, 2002, 2005 i 2008 r. odbyły się w Ośrodku PAN w Wierzbie, a Polska Akademia Umiejętności była jednym ze sponsorów dwu ostatnich. Ostatnia konferencja cyklu miała miejsce w Krakowie w 2014 r., a w jej organizację zaangażował się krakowski Instytut Farmakologii PAN.

„Wierzbza Conferences” to w tej chwili światowy znak firmowy, a referaty tam przedstawiane publikowane były w specjalnych wydaniach czasopisma „Neurochemistry International”. Organizowane w ramach konferencji tzw. „Junior sessions” stworzyły młodym kolegom z polskich ośrodków naukowych możliwość „przetarcia się” w świecie dużej nauki i opublikowania pierwszych dojrzałych prac naukowych.

Arne stanowił dla mnie, i chyba wszystkich, którzy mieli szczęście się z nim zetknąć, niewyczerpane źródło inspiracji, optymizmu i pozytywnego myślenia. Takim pozostał w mojej pamięci.

Jan Albrecht

WYDZIAŁ VI

Zagraniczni

Arata Isozaki **23 VII 1931–28 XII 2022**

Arata Isozaki, architekt należący do ścisłej światowej czołówki, zmarł w Naha na Okinawie w wieku 91 lat. Był laureatem licznych nagród za wybitne osiągnięcia we współczesnej architekturze, honorowym członkiem Amerykańskiego Instytutu Architektury, Królewskiego Instytutu Architektury w Anglii oraz Kawalerem Orderu Sztuki we Francji i laureatem Nagrody Pritzкера. Był też członkiem zagranicznym Wydziału VI PAU od 1996 r.

W 1994 r. Prezydent RP Lech Wałęsa odznaczył go Krzyżem Komandorskim Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej za projekt Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha w Krakowie, który był darem architekta dla Fundacji Kyoto–Kraków Andrzeja Wajdy i Krystyny Zachwatowicz.

Arata Isozaki urodził się w 1931 r. w Oita na wyspie Kiusiu. Jako kilkunastoletni chłopiec był świadkiem atomowych ataków na Hiroshimę i Nagasaki. W latach 1949–1954 studiował architekturę na Uniwersytecie w Tokio. Od 1954 do 1963 r. pracował w studio URTEC profesora Kenzō Tange, był jego najzdolniejszym uczniem. Brał udział w wygranym konkursie na rozbudowę Skopje, uczestniczył w wizjonerskim projekcie ekspansji Tokio w rejonie Zatoki Tokijskiej. W 1963 r. założył własne biuro Arata Isozaki Atelier.

Wczesne prace Isozakiego to budynki w Fukuoka i mieście rodzinnym Oita. Punktem zwrotnym w karierze były lata 70. XX wieku: Muzeum Sztuki Współczesnej w Gunma z lat 1971–1974 i Muzeum Sztuki w Fukuoka powstałe w latach 1972–1974. Pracami okresu postmodernistycznego są

projekty MOCA w Los Angeles (1983–1986), budynek TCB w Tsukubie (1979–1983) i Centrum Sztuki „Art Tower Mito” w Mito (1986–1990).

W latach 90. XX wieku Isozaki odszedł od stylistyki postmodernizmu, częściej pracował poza Japonią. Zaprojektował Stadion Olimpijski Palau Sant Jordi w Barcelonie (1990); Muzeum Domus – Casa del Hombre w La Coruña w Hiszpanii (1995); Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha w Krakowie (1994); Centrum Kultury w Shenzhen w Chinach (1997–2003); Muzeum CAFA w Pekinie (2003–2008); Centrum Kongresowe Kataru w Doha (2004–2011); Salę Koncertową w Szanghaju w Chinach (2008–2014); Muzeum w Hunan w Chinach (2011–2017)¹.

W Krakowie, wielokrotnie nagradzanym i powszechnie podziwianym jego dziełem jest Muzeum Manggha, które projektował w latach 1988–1992 na zaproszenie Fundacji Kyoto–Kraków Andrzeja Wajdy i Krystyny Zachwatowicz. Japoński mistrz stworzył budynek o oryginalnym sfalowanym dachu, pragnął bowiem, aby motyw fali, zaczerpnięty z obrazów Hokusai, harmonijnie współgrał z kształtem wijącej się pod Wawelem Wisły i symbolicznie połączył dwie odległe kultury, polską i japońską.

W 1994 r. Arata Isozaki w katalogu przygotowanym na otwarcie Mangghi napisał, że „tak, jak Kolekcja Jasieńskiego przekroczyła ramy sztuki japońskiej – tak ten budynek również wyszedł poza ramy japońskości i zapuścił korzenie w polskiej ziemi. Budowla znajdująca się w miejscu tak widocznym z tarasu Wzgórza Wawelskiego została wkomponowana w meandry płynącej pośrodku Wisły, by nie zakłócić trwającego tu od dawien dawna genius loci”². Do dziś, po trzech dziesięcioleciach, projekt uważany jest za przykład doskonałego wpisania nowoczesnej formy architektonicznej w zabytkowe centrum Krakowa.

W Polsce z Aratą Isozaki współpracowali architekci Krzysztof Ingarden i Jacek Ewy; w latach 1988–1994 przy projekcie „Centrum Manggha”, a w roku 2008 przy wygranym, lecz niezrealizowanym projekcie konkursowym na zespół obiektów kulturalnych „Mystecyjski Arsenal” w Kijowie. W roku 2009 oba biura uczestniczyły w konkursie na Muzeum Historii Polski w Warszawie, a w latach 2007–2015 w wygranym konkursie i realizacji Centrum Kongresowego w Krakowie.

Arata Isozaki był nie tylko światowej klasy architektem, lecz także artystą. Tworzył rysunki, akwarele i serigrafie. Był kuratorem wystaw, sędzią

¹ Ingarden Krzysztof, *Nowoczesność i tradycja w architekturze współczesnej Japonii. Trzy przykłady postaw twórczych: Kenzō Tange, Arata Isozaki, Kengo Kuma*, „Journal of Urban Ethnology” 20/2022.

² Cytat zaczerpnięty z artykułu: Ingarden Krzysztof, *Form Follows Poetry*, Manggha – historia projektu, Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha 2009.

w konkursach architektonicznych, pisarzem i poetą, autorem niezliczonych artykułów i wielu pozycji książkowych z dziedziny architektury, w tym teorii architektury. Arata Isozaki pozostanie w naszej pamięci jako genialny twórca i przyjaciel Polski.

Krzysztof Ingarden

Alfabetyczny spis członków PAU

A

Abramowicz Halina 27
 Adamczyk Zbigniew 19
 Agarwal Anupam 29
 Albrecht Jan 22
 Alexandrowicz Stefan
 Witold 20
 Amaldi Ugo 27
 Ash Timothy Garton 26
 Askenase Philip W. 29
 Aurenche Olivier 26
 Axer Jerzy 13

B

Baczkowski Krzysztof 15
 Baj Stanisław 24
 Bajer Andrzej 28
 Balcerowicz Leszek 16
 Balcerzan Edward 14
 Ballester Xaverio 25
 Bałka Mirosław 24
 Bałus Wojciech 13
 Bammesberger Alfred 25
 Bankiewicz Krzysztof S. 29
 Barcz Jan 16
 Bartke Andrzej 28
 Bartmiński Jerzy 13
 Bartol Krystyna 13
 Bartosz Grzegorz 20
 Beauvois Daniel 26
 Bednarczuk Leszek 13
 Bercoff Giovanna Brogi 25
 Berger Karol 30
 Berglund Björn 28

Będziński Romuald 19
 Białas Andrzej 17
 Białynicki-Birula Iwo 17
 Biernat Stanisław 16
 Bilińska Barbara 20
 Biliński Szczepan 20
 Bjorken James Daniel 27
 Bodziony Jakub 19
 Bogucki Andrij 28
 Bogusławski Andrzej 13
 Boitani Pietro 25
 Bolecki Włodzimierz 13
 Borowski Andrzej 13
 Boruta Tadeusz 24
 Borsiewicz Leszek K. 28
 Borzyszkowski Józef 16
 Bosák Pavel 28
 Brato Sava 27
 Braun-Munzinger Peter
 27
 Brazis Romuald 27
 Brix Emil 26
 Broclawik Ewa 17
 Bronk Andrzej 16
 Bryła Jadwiga 21
 Brzozowski Tomasz 22
 Buczek Włodzimierz 23
 Budaj Andrzej 23
 Budzyński Marek 24
 Bumlauskas Alfridas 26
 Bunjak Petar Ž. 25
 Buras Andrzej Jerzy 27
 Busza Wit 27
 Buszewicz Elwira 14

C

Cantù Francesca 26
 Chain Benjamin Michael
 29
 Chlebda Wojciech 14
 Chlebowski Piotr 14
 Chrobak Tadeusz 21
 Ciemerych-Litwinienko
 Maria A. 21
 Cios Krzysztof 27
 Colizzi Vittorio 29
 Čolović Ivan 26
 Crugten van Alain 25
 Czekański Stanisław 23
 Członkowska Anna 22
 Czopek Sylwester 15
 Czuczwar Stanisław Jerzy
 23

D

Danielewicz Jerzy 13
 Danielewicz Magdalena 14
 Davies Norman 26
 Delaperrière Maria 25
 Dembiński Bogdan 16
 Demkowicz Leszek Feliks
 27
 Dietl Tomasz 18
 Diller Hans Jürgen 25
 Dohnalik Tomasz 18
 Domagała Wenancjus 23
 Domański Juliusz 15
 Dopart Bogusław 14
 Drąg Marcin 19

Du Pasquier Louis 28
 Duczmal-Jaroszewska
 Agnieszka 24
 Dulak Józef 22
 Dziembowski Wojciech 19

E
 Eichmann Klaus 29
 Ekert Artur 27

F
 Fabiański Marcin 14
 Fedorowski Jerzy 20
 Ferrari Robeto 29
 Fieguth Rolf 25
 Figlerowicz Marek 21
 Fikus Marian 24
 Filip Małgorzata 23
 Flad Dieter-Hans 29
 Foresti Roberto 28
 Frackowiak Richard 28
 Friszke Andrzej 17
 Fritz Peter 28
 Froncisz Wojciech 21
 Frost Robert I. 26
 Fuliński Andrzej 18
 Fuxe Kjell 29

G
 Gajda-Krynica Janina 17
 Gajek Bernhard 25
 Ganten Detlev 29
 Gęsiorowski Antoni 17
 Gierowski Stefan 24
 Ginter Bolesław 17
 Gispén Willem Hendrik 29
 Gliwicz Zbigniew Maciej 21
 Gömöri György 25
 Gorzkowski Albert Juliusz 14
 Górecki Henryk 19
 Górski Andrzej 22
 Górski Jan 22
 Grabowska Anna 21

Grigorova Margreta 25
 Grochowski Maciej 13
 Grodzicki Tomasz Kazimierz 23
 Grodzińska Krystyna 20
 Gromada Tadeusz 26
 Gruchała Janusz S. 14
 Gruszecki Wiesław I. 21
 Gutkowska Jolanta 29

H
 Hahlbrock Klaus 28
 Hann Christopher Michael 26
 Hanusiewicz-Lavallee Mirosława 14
 Harrison Stephen 25
 Hausner Jerzy 17
 Hawiger Jacek 29
 Heller Michał 15
 Heuer Dieter-Rolf 27
 Hofmann Sigurd 27
 Holgate Stephen Townley 29
 Holland Agnieszka 24
 Hołowiecki Jerzy 23
 Horbatenko Wołodmyr 26
 Horodecki Ryszard 19
 Hrycak Jarosław 26

I
 Ingarden Krzysztof 24
 Isozaki Arata 30
 Iwaniec Henryk 27
 Iwańczak Wojciech 15

J
 Jajszczyk Andrzej 19
 Januszewicz Włodzimierz 22
 Jarzęb Barbara 23
 Jassem Jacek 22
 Joachimiak Andrzej 27
 John Nicholas Severs 29

Józkowicz Alicja 21
 Jurczak Janusz 19

K
 Kaczorowski Jerzy 18
 Kalczyńska-Scheiwiller Alina 30
 Kalina Jerzy 24
 Kálmán György 27
 Kaminski Michael A. 28
 Kappeler Andreas 26
 Karliner Marek 27
 Kastory Andrzej 15
 Kaufmann Thomas DaCosta 25
 Kawecka-Jaszcz Kalina 22
 Kawiak Jerzy 22
 Kieda Claudine 28
 Kiedroń Stefan 14
 Kijewska Agnieszka 17
 Kilarski Wincenty 20
 Kiryk Feliks 15
 Kiselman Christer Oscar 27
 Kisielow Paweł 22
 Klinowski Jacek 27
 Kloc-Stępkowska Małgorzata 28
 Kolenda Zygmunt 18
 Kołodziej Sławomir 19
 Korbel Andrzej 19
 Korohoda Włodzimierz 20
 Korolkiewicz Łukasz 24
 Korpak Adam 30
 Korus Kazimierz 13
 Korytowska Maria 13
 Kossut Małgorzata 20
 Kostkiewiczowa Teresa 13
 Kostrzewski Andrzej 20
 Kotarba Adam 20
 Kovács István 26
 Kowalska-Stus Hanna 14
 Koziara Stanisław 14
 Koziar Krystyna 21
 Kozłowski Henryk 19
 Kozłowski Jan 20

- Kozłowski Janusz Krzysztof 15
 Kozłowski Stefan Karol 17
 Krawczyk Marek 23
 Kren Kostkiewicz Jolanta 27
 Krępiec Marek Antoni 20
 Kruk Janusz 15
 Krynicki Ryszard 24
 Krzemień Kazimierz 21
 Kucharz Wojciech 19
 Kucza-Kuczyński Konrad 24
 Kula Marcin 17
 Kuperberg Krystyna Maria 27
 Kupiec-Weglinski Jerzy W. 29
 Kurczewska Joanna Maria 17
 Kuryłowicz Ewa 24
 Kuźnar Roman 17
 Kwapien Stanisław 18
 Kwiecińska Barbara 21
- L**
 Langer Salomon Z. 29
 Lason Władysław 23
 Laurent-Zielińska Maryla 25
 Lebioda Łukasz 29
 Legeżyńska Anna 15
 Legocki Andrzej B. 21
 Lenh Marie-Jean 27
 Lewenstein Maciej 19
 Limon Janusz 23
 Lipatow Aleksander W. 25
 Lipkowski Janusz Stanisław 18
 Lipska Ewa 25
 Lipski Janusz 29
 Löw (Loew) Ryszard 26
 Lupa Krystian 25
 Łanczont Maria Grażyna 20
 Ławski Jarosław Mariusz 15
 Łazarewicz Jerzy W. 24
- Łazuga Waldemar 17
 Łętowska Ewa 15
 Łossowski Piotr 17
 Łuczka Jerzy 19
- M**
 Madeyska Teresa 20
 Magocsi Paul Robert 27
 Maier Giulio 28
 Majewski Lech 25
 Malendowicz Ludwik Kazimierz 24
 Maliński Tadeusz 29
 Małecki Maciej Tadeusz 24
 Małek Janusz 16
 Mang Herbert A. 28
 Mania Andrzej 16
 Marciniak Bogdan 18
 Marinelli Luigi 26
 Markiewicz Ryszard 17
 Marks Leszek 21
 Masłowski Michał 26
 Massalski Tadeusz B. 28
 Mastalerz Lucyna 24
 Maślanka-Soro Maria 15
 Matyjaszewski Krzysztof 28
 Matyszkiewicz Jacek 21
 Mazurkiewicz Roman 13
 Medwecka-Kornaś Anna 20
 Meyer Krzysztof 25
 Męczyński Andrzej 16
 Mękosza Mieczysław 18
 Michalik Jan 14
 Michalski Sergiusz 14
 Michałowska Teresa 14
 Michel Alain 26
 Migoń Piotr 21
 Mika Tomasz 15
 Mikołajczyk Marian 19
 Mikoś Michael J. 26
 Minissi Nullo 26
 Mitchison N. Avrion 29
 Mizia-Stec Katarzyna 24
 Moncada Salvador 29
- Montgomery Hugo 26
 Morycowa Elżbieta 20
 Moskalewski Stanisław 23
 Mossakowski Stanisław 14
 Motterlini Roberto 28
 Motuza Giedyminas 28
 Mróz Lech J. 17
 Mróz Zenon 18
 Mrózek Krzysztof 29
 Mühle Eduard 27
 Murariu Dumitru T. 28
 Murawski Roman 17
 Musiał Jacek 24
 Muthesius Stefan 26
 Myjak Adam 25
 Mykietyn Paweł 25
 Myśliwiec Michał 24
 Myśliwski Wiesław 25
- N**
 Nachlik Eugeniusz 26
 Nadachowski Adam 21
 Nalepa Jerzy 17
 Nałecz Maciej Jan 21
 Narkiewicz Krzysztof 24
 Naumow Aleksandr 15
 Newelski Ludomir 19
 Niedźwiedz Tadeusz 20
 Nikolajew Sergiej Iwanowicz 26
 Niżankowska-Mogilnicka Ewa 24
 Nowak Maciej A. 19
 Nowakowska Maria 18
 Nowicka-Jeżowa Alina 14
 Nowotny Janusz 28
 Nycz Ryszard 15
- O**
 Obracht-Prondzyński Cezary 17
 Ochman Wiesław 25
 Odrekivskiy Volodymyr 30
 Oelert Walter 28
 Oganessian Yuri 28

Ostrowski Jan 14

Otręba Ryszard Kazimierz
25

Ozaki Yukihiro 28

Ozóg Krzysztof 16

P

Palczewski Krzysztof 28

Pamuła Jan 25

Pasternak Charles Alexan-
der 29

Pavúk Juraj 27

Pawlik Wiesław W. 23

Pawlucci Wiesław 19

Pazdan Maksymilian 17

Penczek Stanisław 18

Peryt Tadeusz M. 22

Pflug Peter 28

Pfützner Marek 19

Pilc Andrzej 23

Piotrowski Jan Aleksander
29

Pleśniak Wiesław Antoni 18

Płytycz Barbara 20

Podbielski Henryk Antoni
14

Pokorski Stefan 18

Polański Tomasz 15

Pomian Krzysztof 27

Popiel Jacek 15

Popiela Tadeusz 23

Poprzęcka Maria 15

Posern-Zieliński Aleksan-
der 16

Pospił Ivo 26

Praszałowicz Michał 19

Przegaliński Edmund 23

Przewłocka Barbara Elż-
bieta 24

Przewłocki Ryszard 23

Pullat Raimo 27

Purchla Jacek 16

Puzynina Jadwiga 14

Pyza Elżbieta 21

R

Raczky Pál 27

Radomski Marek 29

Radyszewski Rostysław 26

Radzikowski Czesław 23

Rajski Jerzy 17

Rak Janusz 29

Rao Naropantul Appaji 30

Ratajczak Mariusz Z. 30

Razowski Józef 21

Redlich Krzysztof 18

Řezník Miloš 27

Rębkowski Marian 17

Robert Tomasz Taylor 28

Roniewicz Ewa Wanda 22

Rosset François 26

Rychlik Jan 27

Rykwert Joseph 26**S**

Safjan Marek H. 16

Salerno Alfredo 30

Salmonowicz Stanisław 16

Salwa Piotr 15

Samoć Marek 19

Samorajski Tadeusz 30

Sanak Marek 23

Sarna Tadeusz 22

Satz Helmut 28

Sawada Kazuhiko 27

Sawicki Stefan 14

Schopper Herwig 28

Schousboe Arne 30

Schultze Brigitte 26

Schulz Anne Markham 26

Selmaj Krzysztof 24

Seweryn Andrzej 25

Siciński Piotr 29

Siemek Jakub 19

Siemionow Maria Zofia 30

Sies Helmut 29

Skiba Stefan 22

Skoczeń Błażej 18

Skotnicki Aleksander B. 24

Skórczewski Krzysztof 25

Ślomiany Bronisław 30

Ślawek Tadeusz 15

Ślomiński Andrzej T. 29

Smak Józef 19

Snyder Timothy 27

Söding Paul 28

Sokołowski Robert 27

Sołtysiński Stanisław 17

Sroka Jacek 25

Stabryła Stanisław 14

Stachowski Marek 15

Stala Marian 15

Staruszkiewicz Andrzej 18

Starzyk Jerzy R. 21

Stoichita Victor Ieronim 26

Stoika Rostysław 29

Stroock Daniel 28

Stróżewski Władysław 16

Strugała Tadeusz 25

Strzałka Kazimierz 21

Strzelczyk Jerzy 16

Stuchlik Leon 22

Suchanek Lucjan 14

Suchodolski Stanisław 16

Sulima-Kamiński Andrzej
27

Suwalsky Mario 29

Szczepańska-Sadowska
Ewa 23

Szczepański Tomasz 24

Szefer Gwidon 19

Szewczyk Adam 22

Szostek Andrzej 17

Sztompka Piotr 16

Szymański Paweł 25

Szymura Jacek M. 21

T

Tadeusiewicz Ryszard 19

Taranczewski Paweł Maria
25

Tarnowski Karol 17

Tendera Michał 23

- Terano Akira 30
 Tischner Marian 21
 Tokarczuk Olga 25
 Tokarski Ryszard 15
 Tołłoczko Tadeusz Stanisław 24
 Tołstojowa Swietłana 26
 Topolińska Zuzanna 14
 Torbicki Adam 24
 Trautman Andrzej 18
 Trojanowski Tomasz 23
 Trzebiecka Barbara Maria 19
 Trzonkowski Piotr 24
 Turała Michał Marian 18
 Turlejski Krzysztof 22
 Turnau Katarzyna 22
 Tylikowski Andrzej 19
 Tymowski Michał 17
- U**
 Uchman Alfred 21
 Udalski Andrzej 19
 Undas Anetta 24
 Uruszczak Waław 17
 Uspienski Boris A. 26
 Ustrnul Zbigniew 22
- V**
 Valde-Nowak Paweł 17
 Vehviläinen Olli 27
 Venclova Tomas 30
- Verkhatsky Alexei 30
 Vesole David H. 30
 Vizi Sylvester 30
- W**
 Wachs Israel E. 28
 Wadström Torkel 30
 Waltoś Stanisław 16
 Wasylikowa Krystyna 22
 Weiner January 21
 Welser Rudolf 27
 West Stephanie Roberta 26
 Wetzel Andreas 29
 Węgrzyn Grzegorz 22
 Wighart Koenigswald von 28
 White John E. C. T. 26
 Wicherek Stanisław 29
 Widacki Jan 17
 Wierzbicka Anna 26
 Wierzchowski Kazimierz 24
 Więcek Andrzej 23
 Wilczek Frank 28
 Witkowski Andrzej 19
 Witt Michał 24
 Włodarski Maciej 14
 Wojakowski Wojciech 24
 Wojtkowski Maciej 19
 Woleński Jan 16
 Wolff-Powęska Anna 17
 Woyciechowski Michał 22
 Woźniak Zenon 16
- Wójcicki Ryszard 17
 Wróblewski Andrzej Kajetan 18
 Wszolek Zbigniew 30
 Wunsch Thomas 27
 Wydra Wiesław 15
 Wyka Marta 15
 Wylęgała Edward 24
- Y**
 Ylä-Herttuala Seppo 30
- Z**
 Zajadło Jerzy 16
 Zakrzewski Jakub 19
 Zaleski C. Pierre 28
 Zalewska Agnieszka 18
 Zalewski Kacper 19
 Zanussi Krzysztof 25
 Zarnecki Jan Charles 28
 Zawadzki Maria Roman 15
 Zemmann Josef 29
 Zemła Kazimierz Gustaw 25
 Zielinski Christoph 30
 Ziomba Antoni 15
 Ziolkowski Marek 17
 Zoll Andrzej 16
 Zralek Marek 19
 Żernicka-Goetz Magdalena 29
 Życzkowski Karol 19
 Żylicz Maciej 22

Polska Akademia Umiejętności
Kraków 2025

Obj.: ark. wyd. 9,75; ark. druk. 13,75